

Pavol Ochotnický

Miloš Hofreiter

**ZÁKLADNÉ
MAKROEKONOMICKÉ
RÁMCE VÝVOJA
SLOVENSKEJ EKONOMIKY
V ROKU 2025**

Ladislav Vaškovič

Darina Knapiková

**OČAKÁVANIA
PODNIKATEĽSKEJ SFÉRY**

Rozbor výsledkov

EKONOMICKÉHO PRIESKUMU SOPK 2024 – 2025

Elektrina a plyn
spoľahlivo od SPP?
Dobrý nápad!

Váš dodávateľ
plynu a elektriny

Táto publikácia vznikla vďaka podpore
Nadácie na podporu vzdelávania a ekológie

Nadácia na podporu
vzdelávania a ekológie

Z edičného plánu 2025

© Vydala Slovenská obchodná a priemyselná komora
Bratislava 2025

ISBN 978 - 80 - 89105 - 89 - 2

Slovenská obchodná a priemyselná komora sa vám na začiatku roku 2025 opätovne prihovára so svojou analýzou makroekonomického vývoja slovenskej ekonomiky v kontexte vývoja jej globálnej či európskej dimenzie. Táto analýza je tradične podporená prieskumom očakávaní podnikateľskej sféry a z toho vyplývajúcich aktivít v oblasti investovania, obchodu či pracovnej sily.

Jednoznačne si treba uvedomiť, a naznačil to aj záver uplynulého roka, že rok 2025 bude zrejme politicky aj ekonomicky turbulentný a potvrdzujúci pokračujúce preskupovanie váhy a sily jednotlivých globálnych hráčov. Pokiaľ by sme hodnotili vývoj na jednotlivých kontinentoch, tak suverénne rozhodujúcim globálnym hráčom sa stáva Ázia s tromi kľúčovými ekonomikami – Čína, India a krajiny Arabského polostrova, avšak nezabúdajúc pritom na rýchlo rastúce ekonomiky Juhovýchodnej Ázie. Na druhej strane oblasť Blízkeho a Stredného východu ekonomicky zaostáva a je skôr politicky a ekonomicky nestabilnou oblasťou nielen v kontexte ázijského kontinentu, ale aj z globálneho hľadiska.

Severoamerický kontinent, hlavne vďaka dlhodobej silnej pozícii USA najmä vo finančnej, produkčnej, investičnej a poznatkovej oblasti, zostáva stále kľúčovým hráčom svetovej ekonomiky.

Latinská Amerika sa vyvíja veľmi nesúrodne a zatiaľ nie naplno využíva svoj prirodzený ľudský, prírodný a ekonomický potenciál.

Nové perspektívy sa črtajú a postupne aj realizujú na africkom kontinente s veľkým prírodným a ľudským potenciálom, ktorého plnému využitiu však bránia vnútorné faktory predovšetkým v oblasti riadenia spoločnosti a vecí verejných. Austrália a Nový Zéland predstavujú politicky a ekonomicky stabilný potenciál s postupne rastúcim geopolitickým vplyvom.

Európu som si zámerne nechal na záver tejto veľmi zjednodušenej úvahy. Európa má bohatú históriu, dlhodobo bola kľúčovým ekonomickým a poznatkovým hráčom

globálneho sveta. Dosiahla vysokú kvalitu života a aj medziľudských či kultúrnych vzťahov. Výrazne však stráca svoj ľudský potenciál a jej vysoko nákladová spoločnosť stráca konkurenčnú schopnosť voči iným ekonomicky, priemyselne či spoločensky sa rozvíjajúcim spoločnostiam. Európska integrácia zamrzla v bode, v ktorom stráca svoju ekonomickú podstatu a ambície o politickej integrácii sa dnes pohybujú na úrovni science fiction. Jej zastaralé politické štruktúry spojené s vysokou rozpočtovou náročnosťou na strane výdavkov sa ukazujú byť ako neperspektívne a brzdiace zdravý ekonomický vývoj.

V tomto globálnom a európskom kontexte sa pohybuje aj slovenská ekonomika, ktorá po všeobecne prekvapivom pozitívnom zvládnutí rozdelenia Česko-Slovenskej federácie postupne stráca svoju dynamiku. Hľadá sama seba a nie je schopná nájsť politický konsenzus v základných politických, ekonomických či spoločenských vzťahoch. Súčasný pomerne silný emigračný pohyb najmä mladej generácie vytvára hlavné riziko pre už aj blízku budúcnosť.

Je absolútne potrebné, a nebojím sa to povedať imperatívne, začať celospoločenskú otvorenú diskusiu o našej vlastnej budúcnosti a tým aj o našom prežití. Skončiť s ničím neriešiacim politikárčením a prevziať na seba tak politickú, ako aj ekonomickú či spoločenskú a kultúrnu zodpovednosť.

Peter Mihók
predseda Slovenskej obchodnej a priemyselnej komory

P. S.

J. P. Sartre: „Ak bude ľudstvo aj naďalej žiť, nebude to jednoducho preto, že sa zrodilo, ale preto, že chce v živote pokračovať.“

Toto plne platí aj pre nás Slovákov a našu Slovenskú republiku.

Pavol Ochoťnický

Miloš Hofreiter

**ZÁKLADNÉ
MAKROEKONOMICKÉ
RÁMCE VÝVOJA
SLOVENSKEJ EKONOMIKY
V ROKU 2025**

Pavol Ochoťnický

Miloš Hofreiter

Senior Treasurer, AZC Services, a. s.

Táto publikácia reflektuje výlučne výstupy súkromnej pracovnej aktivity autorov a niektoré ich pohľady a názory, pričom v žiadnom prípade nereprezentuje prognózy a pohľady spoločnosti AZC Services.

OBSAH

ÚVOD	7
1 EXTERNÉ EKONOMICKÉ PROSTREDIE A ZAHRANIČNÝ OBCHOD	9
EKONOMICKÝ VÝVOJ V EURÓPSKEJ ÚNII, EUROZÓNE A OČAKÁVANIA PRE ROK 2025	16
ZHRNUTIE	20
2 VÝKONNOSŤ SLOVENSKEJ EKONOMIKY	21
PREDPOKLADY VÝKONNOSTI SLOVENSKEJ EKONOMIKY V ROKU 2025	26
VYBRANÉ UKAZOVATELE ZAHRANIČNÉHO OBCHODU A EXPORTNEJ VÝKONNOSTI SLOVENSKEJ EKONOMIKY	29
ZHRNUTIE	34
3 TRH PRÁCE	35
ZHRNUTIE	43
4 CENOVÝ VÝVOJ, MENOVÁ POLITIKA A FINANČNÝ TRH	44
MENOVÁ POLITIKA A FINANČNÝ TRH	49
ZHRNUTIE	54
5 KOMPARÁCIA FIŠKÁLNEJ POZÍCIE SLOVENSKEJ REPUBLIKY A FIŠKÁLNA POLITIKA SLOVENSKA	55
FIŠKÁLNA POZÍCIA SLOVENSKEJ REPUBLIKY V EURÓPSKEJ ÚNII Z POHLADU HLAVNÝCH FIŠKÁLNYCH INDIKÁTOROV	57
FIŠKÁLNA KONSOLIDÁCIA SLOVENSKEJ REPUBLIKY ŠOŠOVKOU ÚSPEŠNÝCH EPIZÓD KONSOLIDÁCIE	65
ZHRNUTIE	68
6 SILNÉ A SLABÉ STRÁNKY KONKURENCIESCHOPNOSTI EKONOMIKY SLOVENSKEJ REPUBLIKY	69
ZÁKLADNÉ PRÍSTUPY KU KONKURENCIESCHOPNOSTI V EKONOMICKEJ TEÓRII	69
EMPIRICKÉ HODNOTENIE KONKURENCIESCHOPNOSTI EKONOMIKY SLOVENSKEJ REPUBLIKY	72
CENY VSTUPOV	75
POZNATKOVÁ BÁZA A TECHNOLOGICKÁ PRIPRAVENOSŤ	81
ZHRNUTIE	86
BIBLIOGRAFICKÉ ODKAZY	87
ZOZNAM GRAFOV	89
ZOZNAM BOXOV	90
ZOZNAM TABULIEK	90

ÚVOD

V roku 2025 očakávame, že globálna ekonomika vzrastie o 3,2 %, t. j. podobným tempom ako v roku 2024. V rámci svetovej ekonomiky očakávame pokračovanie prebiehajúcich trendov spomaľovania tempa rastu globálnej obchodnej výmeny, prejavov „onshoringu“ po pandémie a tiež rastúci počet intervencií deformujúcich globálne trhové prostredie. Vývoj ekonomík v Európskej únii možno charakterizovať ako obdobie slabého rastu, pričom mierne zrýchlenie ekonomického rastu Európskej únie bolo v roku 2024 podporené najmä priaznivým vývojom v sektore služieb, naopak, priemysel zostával v útlme. Pozitívom pre Slovensko je, že Nemecko ako ekonomicky najsilnejšia krajina Únie a najvýznamnejší exportný trh Slovenskej republiky sa v roku 2024 vymanilo z recesie.

V prípade absencie ďalších negatívnych šokov očakávame, že postupné a veľmi mierne oživenie ekonomickej aktivity v Európskej únii bude pokračovať aj v roku 2025, pričom tempo rastu hrubého domáceho produktu Európskej únie by malo stúpnuť na úroveň blízku 1,5 %. Za najvýznamnejšie riziká prognózy vývoja ekonomiky Európskej únie považujeme možné zásadné zmeny v obchodnej politike USA po nástupe novej administratívy, pretrvávajúci vojenský konflikt na Ukrajine a z toho vyplývajúce neistoty na trhu energií.

Slovenská ekonomika počas troch štvrtrokov 2024 vzrástla v medziročnom porovnaní o 2,2 % (resp. o 1,6 miliardy eur v stálych cenách), čo je citeľné zrýchlenie v porovnaní s tempom rastu hrubého domáceho produktu v roku 2023. V strednodobom horizonte a výhľadovo tiež pre najbližšie roky je pravdepodobné spomaľovanie procesu konvergencie slovenskej ekonomiky k úrovni eurozóny. Očakávame, že tempo rastu reálneho hrubého domáceho produktu sa na Slovensku v roku 2025 udrží tesne nad úrovňou 2 %. Predpokladáme, že hlavným činiteľom rastu slovenskej ekonomiky bude v roku 2025 domáci dopyt a dynamizujúcim prvkom domáceho dopytu budú v roku 2025 investície. Rizikovým faktorom prognózy rastu domáceho dopytu je reakcia slovenských domácností na dopady konsolidácie verejných financií.

Na strane exportu majú naďalej dominantné postavenie trhy Európskej únie a automobily, stroje a zariadenia. Výkyvy cien výrobných vstupov však mali za následok zhoršenie výmenných relácií zahraničného obchodu Slovenska.

Slovenský trh práce sa v roku 2024 zotavil a stabilizoval po prudkých výkyvoch v čase pandémie. Miera nezamestnanosti klesla na 5,4 % a celková zamestnanosť sa pohybovala okolo svojich dlhodobých maximálnych hodnôt. V porovnaní s obdobím bezprostredne pred pandemiou pribudlo v slovenskej ekonomike celkovo 32-tisíc pracujúcich, čo je v relatívnom vyjadrení nárast o 1,2 %. V priemysle Slovenskej republiky sme však v porovnaní s rokom 2019 zaznamenali výrazný pokles pracujúcich.

Pokles počtu nezamestnaných vyvoláva na Slovensku tlak na rast nominálnych miezd, ktorý bol v posledných rokoch ešte umocnený obdobím vysokej inflácie. V roku 2025 očakávame v porovnaní s rokom 2024 o niečo pomalší rast nominálnych miezd.

Medzi naliehavé výzvy v oblasti trhu práce patrí v súčasnosti nedostatok pracovnej sily s vyhovujúcim kvalifikačným profilom. Slovenská ekonomika bude už v najbližšej dekáde pociťovať dôsledky odchodu početnejších ročníkov do dôchodku a nástup menej početných ročníkov na trh práce. Riešenie týchto výziev si bude vyžadovať spoločenskú zhodu na koncepčných politikách zameraných na zvýšenie miery participácie obyvateľstva na trhu práce vrátane starších ročníkov, udržanie mladých ľudí na Slovensku, ale aj opatrenia typu podpory zamestnávania pracovníkov zo zahraničia alebo koncepcie udržateľnej migrácie.

V roku 2024 pokračovala stabilizácia miery inflácie po vrcholení inflačnej vlny vo februári 2023, kedy medziročné tempo inflácie merané indexom HICP dosiahlo v Slovenskej republike 15,4 %. Celkovo za jedenásť mesiacov roku 2024 medziročná miera inflácie dosahovala v priemere 3,1 %. Pre rok 2025 očakávame v Slovenskej republike stabilizáciu inflačných tlakov „zvnútra“ ekonomiky. Celková miera inflácie však bude na Slovensku v porovnaní s rokom 2024 vyššia najmä v dôsledku zmien dane z pridanej hodnoty. Predpokladáme, že celková miera inflácie na Slovensku meraná indexom HICP za rok 2025 dosiahne hodnotu blízku 5 %. S ohľadom na trhové kotácie úrokových derivátov a aktuálny komunikačný tón vedúcich predstaviteľov Európskej centrálnej banky očakávame, že úrokové sadzby na finančnom trhu budú klesať aj v roku 2025.

Slovenská republika sa podľa hodnotenia plnenia pravidiel Paktu stability a rastu od svojho vzniku udržiavala v klube fiškálne disciplinovanejších krajín Európskej únie. Dlhové kritérium fiškálnej stability bolo na Slovensku prvýkrát prekročené v roku 2021. I napriek poklesu podielu verejného dlhu v roku 2022 a vo volebnom roku 2023 výška salda atakovala historicky najvyššie hodnoty deficitu dosahované počas a po krízových vlnách v Slovenskej republike. Pre rok 2025 sa všeobecne očakáva zlepšenie hospodárenia a zníženie salda verejných financií k hrubému domácomu produktu ako výsledok prijatých konsolidačných opatrení.

Šošovkou historicky overených úspešných stratégií konsolidácie verejného dlhu možno konsolidačný plán/stratégiu a prijaté legislatívne opatrenia v Slovenskej republike hodnotiť ako konsolidáciu založenú na preferencii príjmovovo riadenej konsolidácie, menej rozsiahlu a skôr kontinuálnu, dlhodobú.

Táto konsolidačná stratégia v kontexte historických zistení a bez neočakávaných šokov povedie skôr k stabilizácii verejného dlhu Slovenskej republiky než k výraznej redukcii verejného dlhu k hrubému domácomu produktu na Slovensku. Za pravdepodobný úspech je možné považovať skôr návrat k prísnejšiemu plneniu fiškálnych pravidiel Paktu stability a rastu.

Kľúčovou pre roky 2025 a ďalšie možné úspechy konsolidácie verejných financií Slovenskej republiky bude kvalitná príprava nového viacročného strednodobého fiškálno-štruktúrneho plánu. Ten by mal reflektovať najmä investície a výdavkovo-príjmové politiky, ktoré by mali smerovať do zlepšenia konkurencieschopnosti slovenskej ekonomiky a jej výkonnosti. Pre Slovensko je priam životne dôležité, aby príjmové a výdavkové politiky boli viac založené na konsenzuálnych racionálnych ekonomických argumentoch na podporu rastových fundamentov ekonomiky než na získavanie si voličov. Či už na jednej, druhej, alebo ďalších stranách Slovenskej republiky.

Konkurencieschopnosť slovenskej ekonomiky vykazuje znaky „špecifického paradoxu produktivity Slovenskej republiky“, keď dochádza k relatívne rýchlejšiemu rastu celkovej produktivity výrobných faktorov (TFP) oproti relatívne pomalšiemu tempu rastu životnej úrovne v Slovenskej republike oproti Európskej únii a eurozóne.

Kým cenou práce je Slovensko stále schopné konkurovať vyspelým európskym krajinám, ceny zemného plynu, ale aj elektrickej energie konkurencieschopnosť slovenskej ekonomiky znižujú.

Za najslabšie prvky technologickej pripravenosti slovenskej ekonomiky do budúcnosti možno považovať pripravenosť pracovnej sily na technologické zmeny nielen v zručnostiach, ale aj vo vedomostiach, relatívne horšie nasadenie prostriedkov digitalizácie a postup digitálnej transformácie ekonomiky, nízku aktivitu v oblasti vedy a výskumu. Výdavky na vedu a výskum, ktoré majú významnú úlohu pre celý systém fungovania poznatkovej bázy a inovačnú výkonnosť, sú stále v Slovenskej republike hodnotené ako nízke. Nízke hodnotenie Slovenskej republiky v inovačnej výkonnosti a podľa úrovni partnerstiev (prepojení) v rámci EIS dokazuje potrebu nastavenia krajiny smerom k užšej kooperácii všetkých subjektov (firmy, zamestnanci, veda a výskum, verejný sektor, vláda), ktoré tvoria súčasť poznatkovej bázy. Možno to vnímať ako finančne nenáročný krok a ako hlavný predpoklad zlepšovania udržateľnosti rozvoja slovenskej ekonomiky a pre zlepšenie životnej úrovne obyvateľov Slovenskej republiky.

1 EXTERNÉ EKONOMICKÉ PROSTREDIE A ZAHRANIČNÝ OBCHOD

Od začiatku aktuálnej dekády pomerne dramaticky vzrástla frekvencia výskytu mimoriadnych vplyvov so silnými dopadmi na globálnu ekonomiku. Pandémia COVID-19 mala za následok zásadný prepád ekonomickej aktivity a následné oživenie ekonomiky bolo v druhom polroku 2021 narušené turbulentným vývojom cien energií a komodít, ako aj výpadkami v dodávateľsko-odberateľských reťazcoch. V úvode roka 2022 Rusko vojensky napadlo susednú Ukrajinu. Negatívne ekonomické dopady tohto konfliktu okrem jeho priamych účastníkov najvýraznejšie pocítili európske ekonomiky, čo bolo dôsledkom najmä doterajšej energetickej závislosti veľkej časti Európy od Ruska. Kumulovaným dôsledkom pôsobenia uvedených faktorov bolo zrýchlenie miery inflácie na dvojciferné hodnoty, čo

v ekonomicky vyspelých krajinách a najmä v Európe značne skomplikovalo prostredie pre rozhodovanie ekonomických subjektov.

V kontexte týchto udalostí možno hodnotiť globálne ekonomické prostredie v rokoch 2023 a 2024 ako relatívne stabilné, nakoľko sa nevyskytli nové šoky podobného rozsahu ako v predošlých rokoch. Postupná eskalácia konfliktu na Blízkom východe od októbra 2023 z ekonomického pohľadu doposiaľ spôsobila len niekoľko krátkodobých výkyvov v cenách ropy. Podľa neúplných údajov roku 2024 sa dá očakávať, že tempo rastu globálneho hrubého domáceho produktu za rok 2024 dosiahne 3,2 %, t. j. približne rovnakú hodnotu ako v roku 2023.

Graf 1.1: Vývoj indexu GSCPI* od roku 2019

Zdroj: Autori z údajov Federal Reserve Bank of New York

Pozn.: *GSCPI (skr. z angl. Global Supply Chain Pressure Index, voľne preložené ako Index ťažkostí globálnych dodávateľských reťazcov)

Z pohľadu priemyselnej výroby a obchodu možno ako pozitívum posledných dvoch rokov hodnotiť stabilizáciu plynulosti dodávok v rámci logistických reťazcov a tiež zmiernenie turbulentných cenových výkyvov predošlých rokov. Toto konštatovanie možno oprieť o vývoj indexu GSCPI (skr. z angl. Global Supply Chain Pressure Index) publikovaný americkým FED-om.¹ Kladné hodnoty tohto indexu signalizujú reštriktívne podmienky (rastúce ceny prepravy a dlhé dodacie lehoty) v porovnaní s dlhodobým priemerom od roku 1997 a, naopak, záporné hodnoty indexu signalizujú klesajúce ceny prepravy a dobrú dostupnosť vstupov. Nulová hodnota indexu znamená, že situácia v dodávateľskom reťazci je približne v súlade s dlhodobým priemerom.

Z **Grafu 1.1** (na predchádzajúcej strane) vidíme, že po značne reštriktívnom vplyve logistického reťazca v rokoch pandémie nasledovalo v priebehu rokov 2023 a 2024 uvoľnenie, pričom index od začiatku roka 2023 osciloval okolo dlhodobého priemeru. K postupnému uvoľneniu napätia v logistických reťazcoch prispeli viaceré vplyvy, ktoré boli v jednotlivých segmentoch špecifické, ale z hľadiska samotnej dopravy sa pozitívne prejavila eliminácia viacerých „úzkych hrdiel“ v lodnej preprave, navýšenie prepravných kapacít a tiež spomalenie rastu globálneho dopytu a obchodnej výmeny.

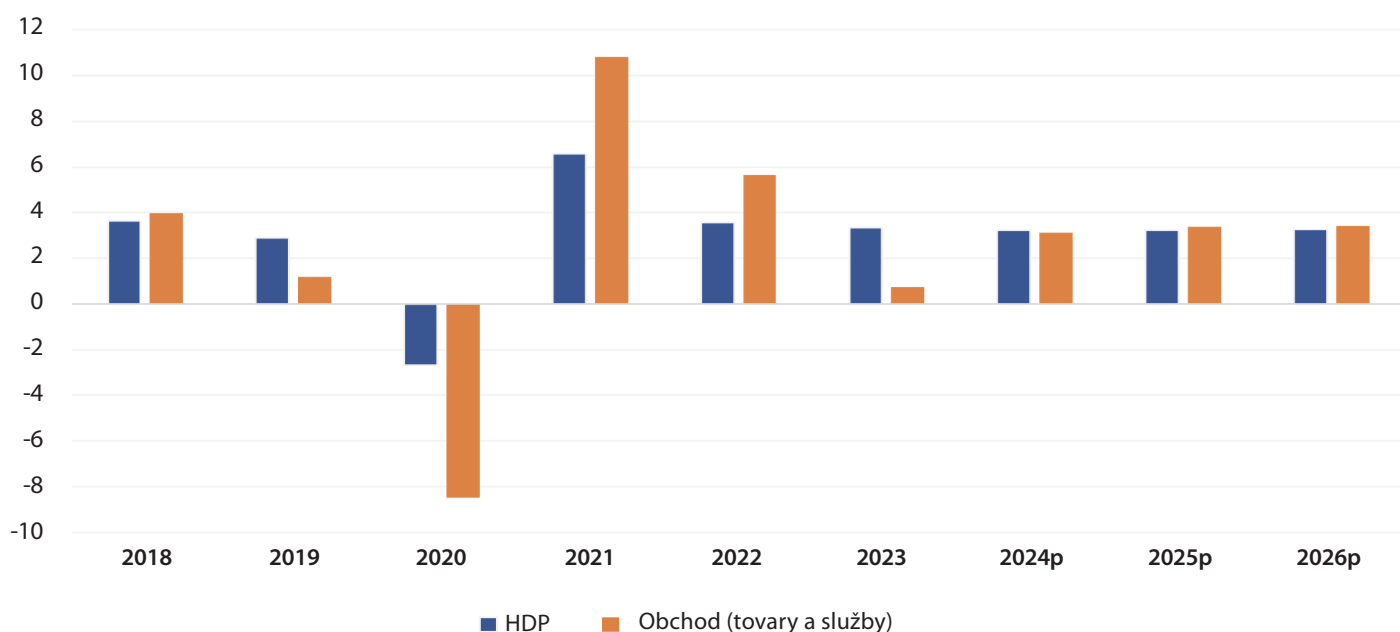
Spomaľovanie rastu globálneho obchodu je trendom, ktorý sa prejavuje už dlhší čas. V posledných rokoch však tento trend

nabral na sile. K pomalšiemu rastu medzinárodného obchodu nepochybne prispeli aj negatívne skúsenosti podnikateľských subjektov z obdobia covidu, kedy zatvorenie niekoľkých čínskych prístavov a ďalšie pridružené obmedzenia viedli k značným výpadkom a oneskoreniam v dodávkach tovarov a priemyselných vstupov.

V dôsledku týchto skúseností časť medzinárodných korporácií pristúpila k rozhodnutiu premiestniť výrobné závody a/alebo zmeniť geografickú štruktúru svojich dodávateľov smerom bližšie k miestu finálnej spotreby, resp. priamo do svojich materských krajín. Tento trend je známy ako „onshoring“, „reshoring“ alebo „nearshoring“ a v každom z týchto prípadov znamená opak tendencií k „offshoringu“, t. j. presunu výroby do vzdialených (zámorských) destinácií s cieľom profitovať z tamojších nízkych cien práce a ďalších výrobných vstupov a nižších regulačných obmedzení.

Z dostupných odhadov vyplýva, že aktuálny trend „onshoringu“ v USA v rokoch 2022 až 2024 priamo prispel každoročne k vytvoreniu 200- až 300-tisíc nových pracovných miest.² Ďalším, ťažko merateľným dopadom „onshoringu“ na rast zamestnanosti v materských krajinách a zároveň spomaľovanie tempa medzinárodného obchodu je rozhodnutie rastových spoločností vôbec výrobu nepresúvať do „offshore“ destinácií.

Graf 1.2: Vývoj globálnej obchodnej výmeny a globálneho hrubého domáceho produktu
(medziročná zmena v %)

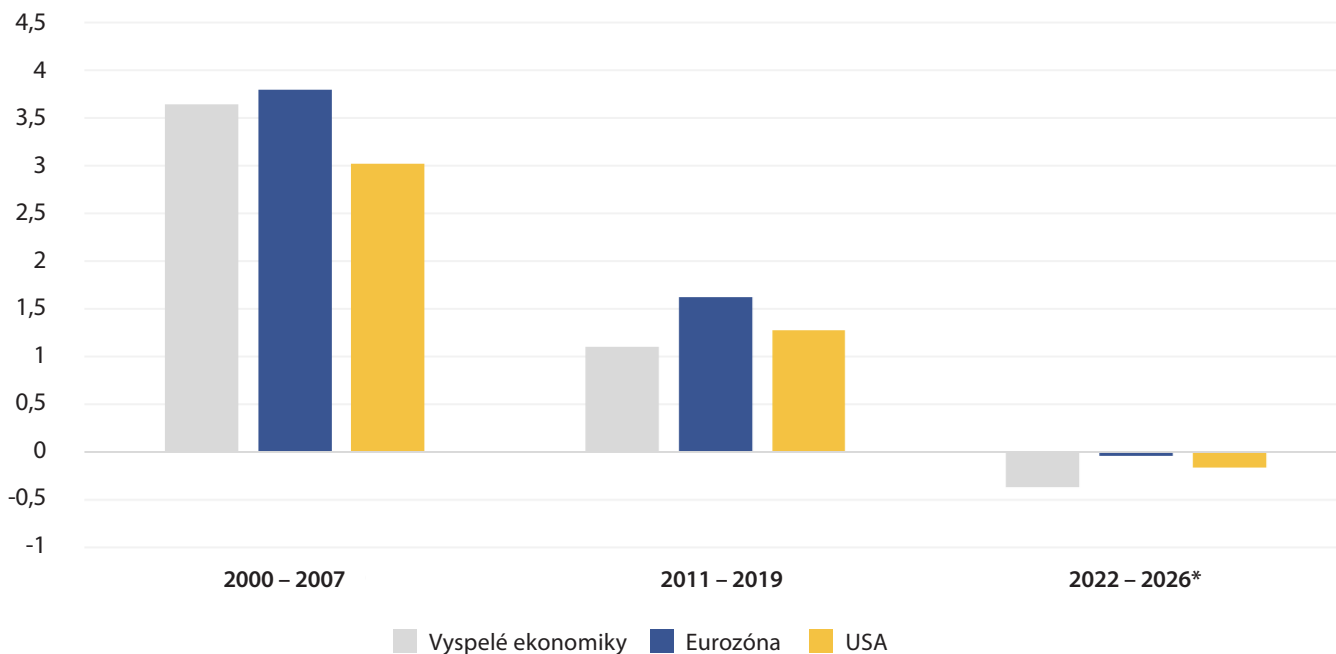

Zdroj: Autori z údajov IMF World Economic Outlook, October 2024

¹ Index GSCPI pozostáva z viac ako 20 indikátorov zachytávajúcich vývoj cien globálnej dopravy (vrátane Baltic Dry Index, Harper index) a dostupnosti výrobných vstupov podľa prieskumu medzi nákupnými manažérmi (PMI) v siedmich ekonomikách (Čína, USA, eurozóna, Japonsko, Južná Kórea, Spojené kráľovstvo a Taiwan).

² McCrea (2024)

Graf 1.3: Znižovanie importnej náročnosti vyspelých ekonomík: rozdiel medzi priemerným ročným tempom rastu dovozu tovarov a rastom hrubého domáceho produktu v rôznych obdobiach
(HDP aj dovoz v reálnom vyjadrení)

Zdroj: Výpočty autorov z údajov IMF World Economic Outlook, October 2024

* Pozn.: Obdobie rokov 2022 – 2026 zahŕňa skutočné údaje rokov 2022 – 2023 a prognózu MMF na roky 2024 – 2026

Postupný útlm trendu „offshoringu“ od začiatku 21. storočia je možné demonštrovať na údajoch znázornených v **Grafe 1.3**. V jednotlivých obdobiach vo vyspelých ekonomikách³ postupne klesal previs dynamiky importu nad tempom ekonomického rastu (prítom zámerné nezobrazujeme krízové obdobia, kedy sú ekonomické dáta značne volatilné).

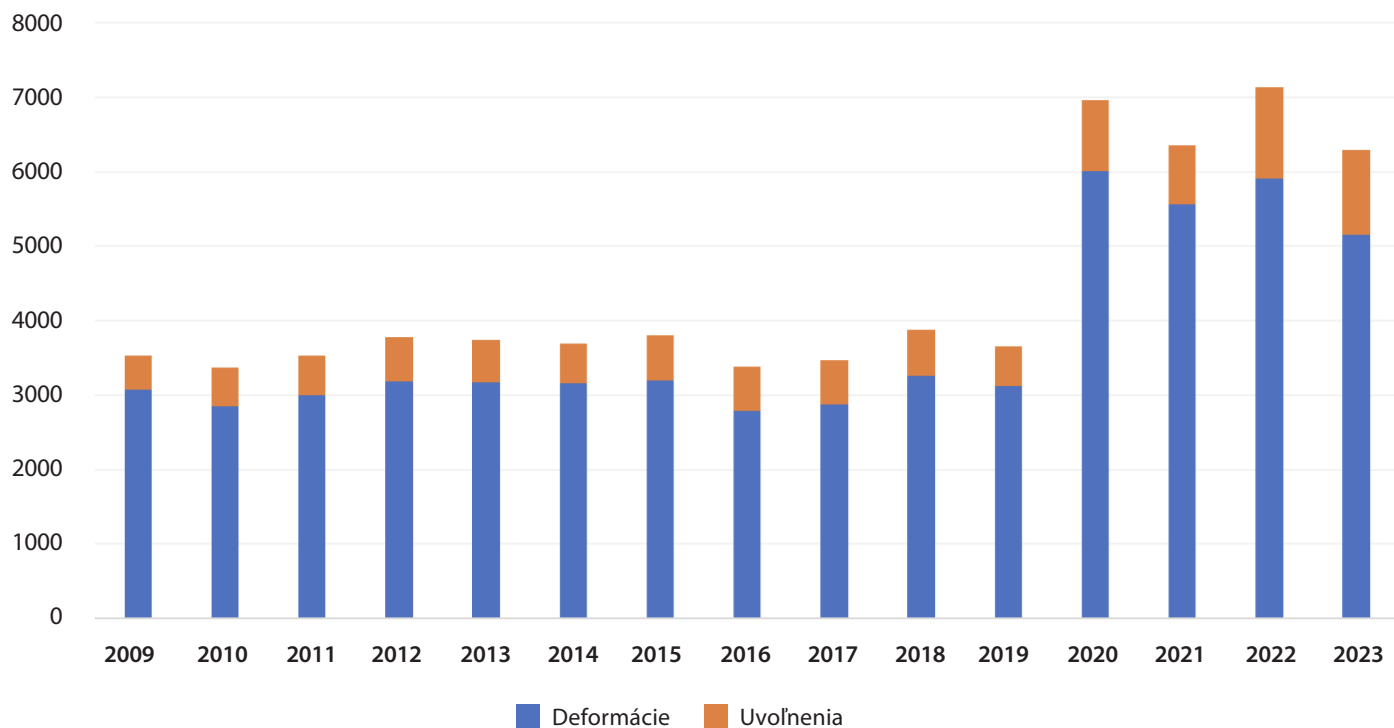
Znázornené údaje možno interpretovať aj tak, že vo vyspelých ekonomikách postupne klesá „importná náročnosť“ na jednotku ekonomického rastu, pričom nejde o zanedbateľnú zmenu. V prvej dekáde nového milénia priemerné ročné tempo rastu importu do vyspelých ekonomík prevyšovalo priemerné tempo rastu ich hrubého domáceho produktu o 3,6 percentného bodu (p. b.). Ak zoberieme do úvahy, že priemerné ročné tempo rastu hrubého domáceho produktu vyspelých ekonomík v tom čase dosahovalo 2,7 %, znamená to, že tempo rastu dynamiky dovozu do vyspelých ekonomík bolo v porovnaní s rastom hrubého domáceho produktu viac ako dvojnásobné. To vytváralo podmienky pre rýchlejšiu rast a konvergenciu rozvíjajúcich sa (angl. „emerging“) ekonomík. V aktuálnej dekáde sa už tento rozdiel preklopil do zápornej hodnoty 0,4 p. b., a teda import do vyspelých ekonomík rastie v porovnaní s rastom hrubého domáceho produktu o niečo pomalšie.

Okrem nevýhod dlhých logistických reťazcov, ktoré sa prejavili v čase pandémie, v období po globálnej finančnej kríze pozorujeme aj politicky motivovaný odklon od liberalizmu v zahraničnom obchode. V rámci „trojuholníka“ hlavných globálnych obchodných mocností USA – Európska únia – Čína sú postupne zavádzané nové clá a ďalšie protekcionistické opatrenia, čo tak tiež dlhodobo znižuje dynamiku zahraničného obchodu.

Z údajov znázornených v **Grafe 1.4** (na nasledujúcej strane) vidíme, že počet každoročne prijímaných intervencií do pravidiel medzinárodného obchodu v súčasnosti dosahuje približne dvojnásobok hodnôt, ktoré boli bežné v minulom desaťročí, pričom dominujú zmeny deformujúce trhové prostredie. Podľa štatistiky *globaltradealert.org* spomedzi deformujúcich opatrení približne dve tretiny tvoria subvencie domácej výroby a exportu, až za nimi s väčším odstupom nasleduje zavádzanie nových ciel a dovozných kvót. Krajiny, ktoré v posledných rokoch – čo sa týka počtu novo prijímaných intervencií – najviac prispievali k deformujúcim opatreniam, boli USA, Čína, Brazília a Nemecko. Naopak, India, Austrália, Rusko a, paradoxne, tiež Brazília boli najaktívnejšie v prijímaní liberalizujúcich opatrení.

³ Podľa klasifikácie MMF do skupiny vyspelých ekonomík patrí 41 krajín. Okrem USA a členských štátov eurozóny medzi najväčšie ekonomiky tejto skupiny patria Japonsko, Spojené kráľovstvo, Južná Kórea, Kanada, Austrália, Švajčiarsko, Česká republika, Nórsko, Taiwan, Singapur, a i.

Graf 1.4: Vývoj počtu intervencií do pravidiel medzinárodného obchodu v členení podľa ich dopadov na deformujúce a liberalizujúce opatrenia (uvoľnenia)

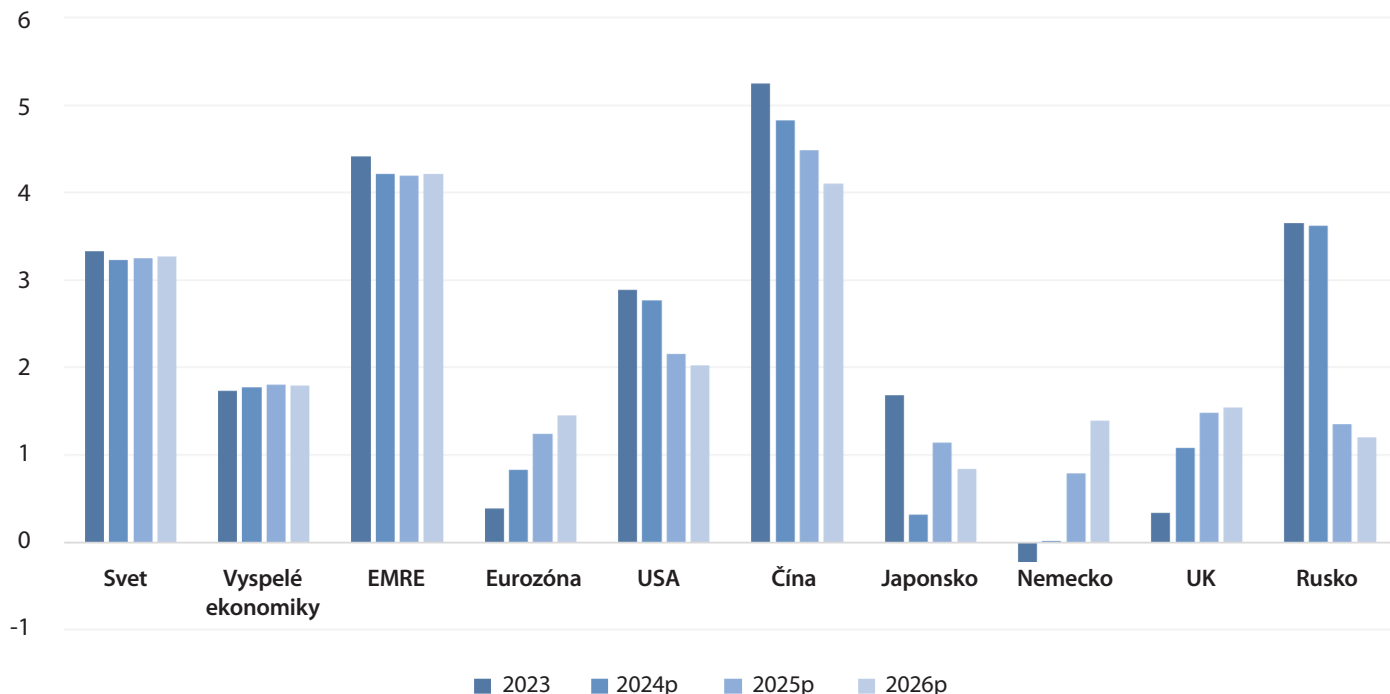
Zdroj: Autori z údajov globaltradealert.org

Globálna ekonomika si v roku 2024 udržala svoju dynamiku rastu najmä s príspevom vyspelých krajín, kde ekonomický rast v porovnaní s rokom 2023 o niečo zrýchlil. Naopak, ekonomiky skupiny EMRE (rozvíjajúce sa a rozvojové ekonomiky) svoj rast v roku 2024 mierne spomalili, hoci si zachovali vyššie tempo rastu v porovnaní s vyspelými ekonomikami.

Čína ako najväčšia ekonomika tejto skupiny krajín postupne spomaľuje svoj rast z hodnôt cez 10 % na začiatku milénia, pričom za rok 2024 tempo rastu reálneho hrubého domáceho produktu Číny pravdepodobne klesne pod 5 %. Ak si odmyslíme pandemické roky 2020 až 2022, Čína tak pravdepodobne vykáže najnižšie tempo ekonomického rastu od roku 1990. Na

jednej strane je spomaľovanie tempa ekonomického rastu Číny prirodzeným dôsledkom rastúceho stupňa jej ekonomického rozvoja. Na druhej strane, ekonomický rast Číny je spomaľovaný aj pôsobením viacerých štrukturálnych problémov. Vysoká zadlženosť samospráv a firiem po mohutných investíciách do realít a infraštruktúry v predošlých rokoch vedie k nižšej investičnej aktivite v súčasnosti. V Číne taktiež prebieha transformácia ekonomiky z orientácie na investície a export na domácu spotrebu pomalším tempom ako bolo plánované, sčasti v dôsledku starnutia obyvateľstva, čo znižuje dynamiku domáceho dopytu. Je pravdepodobné, že postupné spomaľovanie čínskej ekonomiky sa preniesie aj do najbližších rokov, kedy ekonomika Číny bude rásť ročným tempom okolo 4 až 4,5 %.

Graf 1.5: Vývoj reálneho hrubého domáceho produktu vybraných ekonomík
(medziročný rast v %)

Zdroj: Autori z údajov IMF World Economic Outlook, October 2024

Pozn.: **p** označuje prognózované údaje
EMRE – skratka z *Emerging a rozvojové ekonomiky*

USA ako najväčšia svetová ekonomika v roku 2024 udržali tempo svojho rastu tesne pod 3 %. K solidnej dynamike rastu americkej ekonomiky najvýraznejšou mierou prispela spotreba domácností poháňaná rastom zamestnanosti a reálnych miezd. Stabilizácia inflácie a priaznivý vývoj na americkom trhu podporili aj rast súkromných investícií. Agregátny dopyt v USA je dlhodobo podporovaný aj deficitným hospodárením vlády, pričom hrubý verejný dlh USA už v súčasnosti presahuje 120 % hrubého domáceho produktu. Americká vláda sa doposiaľ vždy vedela spoľahlivo financovať na finančnom trhu (a v najbližších rokoch sa na tom s najväčšou pravdepodobnosťou nič nezmení) vďaka statusu amerických štátnych dlhopisov ako „bezrizikovej“ investície a zároveň vďaka postaveniu USD ako najlikvidnejšej svetovej meny. Avšak takéto vysoké úrovne verejného dlhu vyvolávajú otázky ohľadom udržateľnosti hospodárenia verejnej správy USA a v strednodobom horizonte znamenajú rastúce riziko pre globálnu finančnú stabilitu.⁴

Z dostupných prognóz vyplýva, že tempo rastu americkej ekonomiky by malo v najbližších rokoch spomaliť na úroveň medzi

2 až 2,5 %. Ide o základný scenár, ktorý nezohľadňuje možné zásadné zmeny hospodárskej politiky po nástupe novozvoleného prezidenta Donalda Trumpa v januári 2025 (pozri **Box 1** na nasledujúcej strane).

Ruská ekonomika po recesii v roku 2022 rástla v rokoch 2023 a 2024 ročne tempom 3,6 % a pri takomto letmom pohľade sa môže zdať, že sa jej darí napriek platnosti veľkého množstva sankcií. Ekonomickú situáciu Ruska možno hodnotiť ako solídnu, avšak približne polovicu z rastu reálneho hrubého domáceho produktu Ruska v rokoch 2023 a 2024 tvoril rast vojenských výdavkov. V roku 2025 Rusko plánuje zvýšiť obranný rozpočet o ďalších 25 % na celkových 13,5 bilióna rubľov, čo je pri aktuálnom kurze približne 120 miliárd USD⁵, resp. ekvivalent 6,3 % hrubého domáceho produktu Ruska.⁶ Aj keď sa Rusku čiastočne podarilo nahradiť výpadok príjmov v dôsledku západných sankcií rastom obchodu s tretími krajinami, ruská ekonomika čelí viacerým ťažkostiam, ktorých dopady sa kumulujú s predĺžením vojny na Ukrajine a trvaním sankcií, resp. ich ďalším rozširovaním.

⁴ V súčasnosti celková suma dlhu federálnej vlády USA presahuje 35 biliónov USD, pričom približne tretinu z celkového objemu emitovaných vládnych dlhopisov vlastní zahraniční subjekt. Najväčším veriteľom americkej vlády je centrálna banka FED. Najväčšími zahraničnými veriteľmi USA sú Japonsko, Čína, Spojené kráľovstvo a Luxembursko.

⁵ Na porovnanie, obranný rozpočet USA bol v roku 2023 (t. j. z pohľadu USA v mierových časoch) na úrovni 916 miliárd USD.

⁶ Zdroj: Reuters (2024)

Box 1: Hlavné body ekonomického programu Donalda J. Trumpa

Donald John Trump, ktorý sa po štyroch rokoch vrátil do Bieleho domu, predstavil počas svojej kampane v roku 2024 niekoľko kľúčových ekonomických sľubov a plánov:

Zníženie daní

Trump sľúbil rozsiahle zníženie daní, pričom plánuje dokončiť reformy z roku 2017. Navrhuje zrušiť daň z platieb sociálneho zabezpečenia a znížiť daň z príjmu právnických osôb, čo by malo podporiť podnikanie a investície.

Obchodná politika

Plánuje zaviesť nové clá vo výške aspoň 10 % na väčšinu zahraničného tovaru, pričom na dovoz z Číny by mohlo byť navyše uvalené ešte dodatočné clo. Tieto opatrenia majú za cieľ znížiť obchodný deficit USA, avšak zdraženie dovozu môže viesť k opätovnej akcelerácii inflácie.

Deportácie nelegálnych migrantov

Trump sľubuje masové deportácie nelegálnych migrantov a dokončenie stavby múru na hranici s Mexikom. Prípadná realizácia tohto plánu by mala významný dopad na trh práce, ekonomiku a celkovo demografiu.

Regulácie v oblasti životného prostredia

V rámci svojho plánu chce Trump znížiť viaceré environmentálne regulácie, sľubuje podporu fosílnych palív a otvorenie nových oblastí pre ťažbu, čo má za cieľ zníženie cien energií.

Podpora malých podnikov

Očakáva sa, že Trumpova administratíva sa zameria na podporu malých a stredných podnikov, pričom plánuje uvoľniť regulácie a zvýšiť prístup k financovaniu pre tieto firmy.

Finančné trhy a kryptomeny

Trump v kampani presadzoval ústretovejší prístup ku kryptomenám v porovnaní s predchádzajúcou administratívou. Dokonca avizoval vytvorenie akejsi štátnej rezervy kryptomien. V reakcii na tieto sľuby najznámejšia kryptomena Bitcoin okamžite po zvolení Donalda Trumpa prudko posilnila.

Zastavenie americkej pomoci Ukrajine

Trump kritizoval výdavky USA na podporu Ukrajiny a sľúbil ukončiť vojenskú pomoc, čo môže okrem medzinárodných vzťahov zasiahnuť aj americký zbrojný priemysel.

Trumpova vízia pre americkú ekonomiku sa celkovo sústreďuje na dereguláciu, nižšie dane a protekcionistické obchodné politiky, čo môže viesť k radikálnym zmenám v hospodárskej politike USA po jeho nástupe do úradu.

Foto: Unsplash

Obmedzená dostupnosť likvidných svetových mien komplikuje zahraničný obchod Ruska nielen so Západom, ale aj s tretími krajinami. V rokoch 2022 a 2023 sa ruský export znížil kumulatívne o 20 %. V dôsledku vysokej inflácie a pokračujúceho tlaku na kurz rubľa bola ruská centrálna banka nútená opakovane zvyšovať referenčné úrokové sadzby, pričom v novembri 2024 bola kľúčová úroková sadzba v ruskej ekonomike stanovená na úrovni 21 %. Extrémne vysoké úrokové sadzby v kombinácii so sankciami vedú k odlevu zahraničného kapitálu a reštriktívnym podmienkam financovania a ďalším komplikáciám v investičnom rozhodovaní domácich subjektov. Situácia na finančnom trhu (oslabovanie rubľa, izolácia ruského bankového a finančného systému) taktiež núti centrálnu banku zavádzať čoraz prísnejšiu reguláciu. V reakcii na to mnohé ruské firmy a jednotlivci presúvajú svoj kapitál a aktíva do krajín s nižšou regulačnou záťažou, ako je napríklad Kazachstan alebo Turecko. Tento odlev kapitálu následne ďalej oslabuje domáci bankový systém. Môžeme tiež predpokladať, že prinajmenšom v strednodobom horizonte budú sankcie viesť k prehĺbeniu rozdielov v technologickej vyspelosti medzi Ruskom a vyspelými ekonomikami. Jednou z najzávažnejších sankcií je obmedzenie prístupu k západným technológiám, najmä v oblasti polovodičov, pokročilých strojov

a zariadení potrebných na rozvoj high-tech priemyslu a modernizáciu armády. To má vplyv na ruský technologický sektor a znižuje jeho schopnosť vyvíjať nové produkty. Sankcie ovplyvnili aj export technológií a zariadení na ťažbu ropy a plynu, čo obmedzuje schopnosť Ruska plne a efektívne využívať svoje energetické rezervy. S výpadkom západného trhu a sankciami voči energetickému sektoru sa Rusko začalo viac spoliehať na ázijské trhy (najmä Čínu a Indiu), čo však pravdepodobne znamená nižšie realizačné ceny ruského exportu a obmedzenú flexibilitu v obchodovaní s ropou a plynom.

Napriek uvedeným faktorom brzdiacim ruský ekonomický rast nemožno konštatovať, že by Rusko smerovalo k rýchlemu ekonomickému kolapsu. Vďaka príjmom z exportu surovín bol rozpočet verejnej správy v Rusku v minulosti často prebytkový. Aj keď v aktuálnych vojnových rokoch Rusko vykazuje ročné rozpočtové deficity okolo 2 % hrubého domáceho produktu, nízka úroveň verejného dlhu (aktuálne 20 % hrubého domáceho produktu) znamená značný priestor na podporu ekonomiky v horších časoch. Rusko sa tiež môže oprieť o pretrvávajúce pozitívne saldo bežného účtu platobnej bilancie (ročne cca 2,5 % hrubého domáceho produktu).

Graf 1.6: Vývoj kurzu USD/RUB od roku 2021

EKONOMICKÝ VÝVOJ V EURÓPSKEJ ÚNII, EUROZÓNE A OČAKÁVANIA PRE ROK 2025

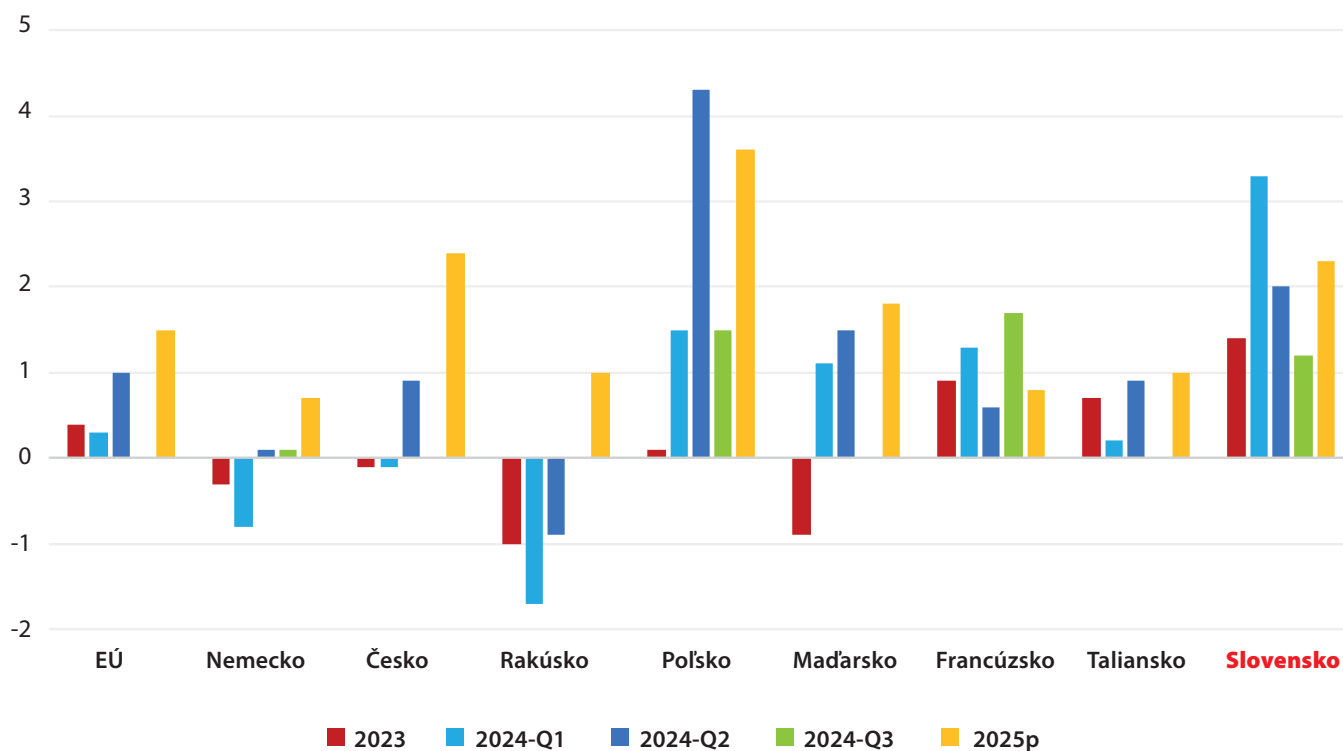
Európska únia a eurozóna predstavujú pre slovenskú ekonomiku kľúčových obchodných partnerov, preto si ekonomický vývoj v týchto zoskupeniach v rámci prehľadu externého prostredia zasluhuje osobitnú pozornosť. V posledných rokoch sa podiel exportu tovarov a služieb do Európskej únie na celkovom exporte Slovenskej republiky pohyboval okolo 85 %. V období január – august 2024 export Slovenska do Európskej únie dosiahol 54,4 miliardy eur, pričom v medziročnom porovnaní išlo o pokles o 2,7 %.

Z **Grafu 1.7** môžeme pozorovať mierne oživenie ekonomickej aktivity v Európskej únii v roku 2024 v porovnaní s rokom 2023. Na celoeurópskej úrovni zavážilo, že Nemecko sa v druhom štvrt-

roku 2024 vymanilo z recesie, aj keď ekonomický rast Nemecka zostáva slabý a s medziročnými prírastkami hrubého domáceho produktu o 0,1 % možno hovoriť skôr o stagnácii. Predpokladáme, že rast reálneho hrubého domáceho produktu Európskej únie sa za celý rok 2024 priblíži k úrovni 1 %, čo je približne dvojnásobné tempo v porovnaní s rokom 2023. V prípade absencie negatívnych šokov očakávame, že trend mierneho zrýchľovania ekonomického rastu Európskej únie sa udrží aj v roku 2025 s medziročným tempom rastu reálneho hrubého domáceho produktu približne o 1,5 %.

Celkovo možno aktuálne obdobie z pohľadu Európskej únie hodnotiť ako obdobie slabého rastu, čo, prirodzene, evokuje skepticizmus, avšak je potrebné zobrať do úvahy aj širší kontext. Po začatí vojny na Ukrajine nasledovali extrémne výkyvy cien komodít a viaceré členské štáty vrátane najsilnejšej ekonomiky, Nemecka, oznámili odklon od dovozu lacných energetických surovín z Ruska, čo vyvolalo oprávnené obavy z nástupu recesie v Európskej únii a eurozóne.

Graf 1.7: Vývoj reálneho hrubého domáceho produktu v Európskej únii a vybraných členských krajinách a prognóza pre rok 2025 (HDP sezónne očistený · medziročná zmena v %)

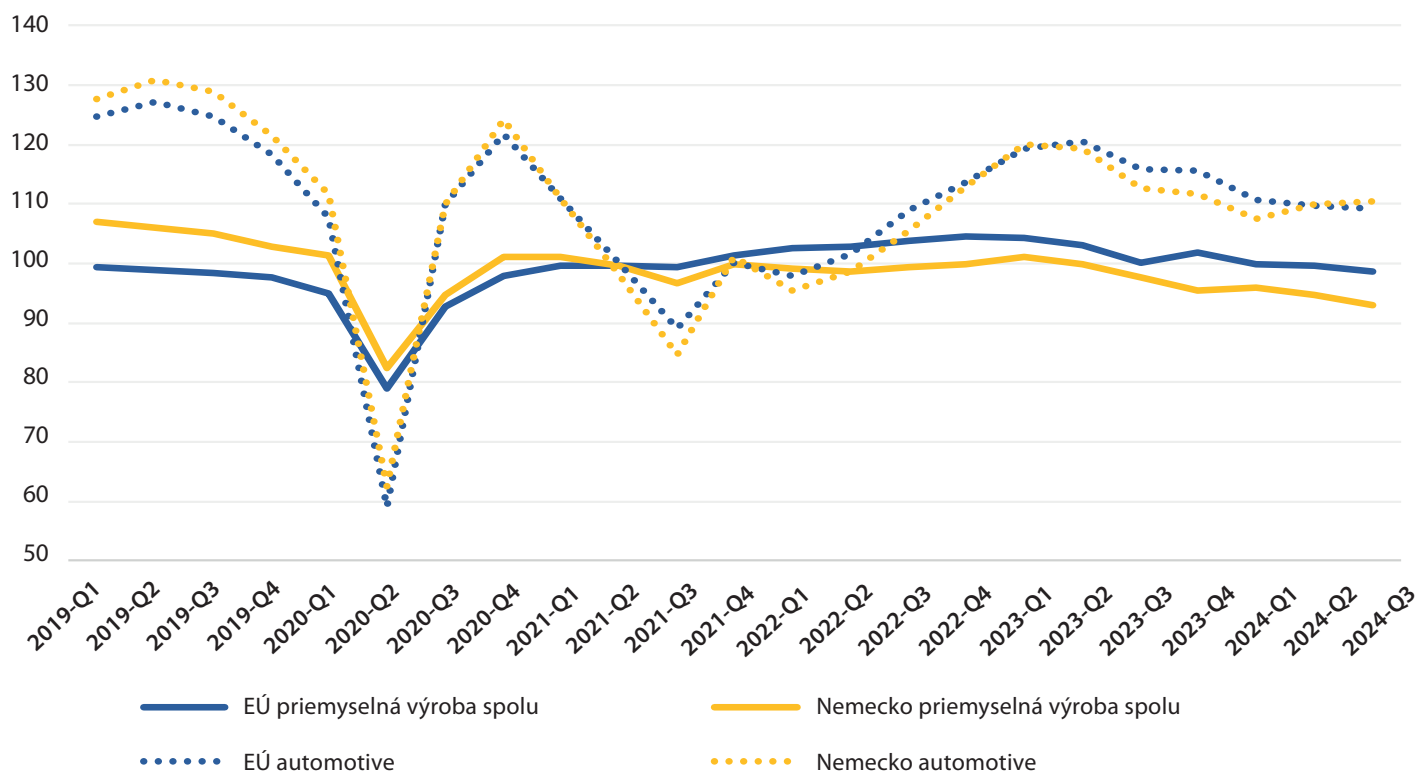
Zdroj: Autori z údajov Eurostatu, prognóza Európskej komisie (2024)

Významným trendom súčasnosti je tiež do značnej miery administratívne vynútená „zelená transformácia“ ekonomiky Európskej únie, čo vedie k nezanedbateľným nákladom pre podnikateľské subjekty, ale aj obyvateľov. Ekonomika Európskej únie v takomto prostredí doposiaľ vykazuje značnú odolnosť, kedy síce spomalila svoj rast, avšak dokázala sa vyhnúť recesii, a to aj s podporou verejných investícií financovaných z fondov Európskej únie, ktoré tvorili v rokoch 2023 a 2024 približne 0,5 % hrubého domáceho produktu Európskej únie (bez zohľadnenia multiplikačných a synergických efektov týchto investícií). Na druhej strane sa prikláňame k názoru, že inštitúcie Európskej únie môžu v záujme obnovy a rastu konkurencieschopnosti ekonomiky Únie urobiť ešte oveľa viac, najmä v zmysle uvoľnenia prebytočných regulácií a zníženia neprimeranej administratívnej záťaže.

V prvom polroku 2024 k miernemu oživeniu ekonomiky Európskej únie najvýraznejšie prispel čistý export, a, naopak, tvorba

hrubého fixného kapitálu, t. j. investície do fixných aktív ťahali ekonomický rast Európskej únie smerom nadol. Príspevok súkromnej spotreby k ekonomickému rastu Európskej únie bol v roku 2024 pomerne slabý, a to napriek pre domácnosti veľmi priaznivému vývoju na trhu práce. V októbri 2024 klesla miera nezamestnanosti v Európskej únii na doteraz najnižšiu hodnotu 5,9 %. Len za prvý polrok 2024 zamestnanosť v Európskej únii vzrástla o 750-tisíc osôb, pričom v porovnaní s obdobím pred pandemiou (koniec roku 2019) vzniklo v Únii 8 miliónov nových pracovných miest. Na rozdiel od predošlých inflačných rokov v roku 2024 už domácnosti v rámci Európskej únie opätovne pocítili rast reálnych miezd v priemere o 2 %. Kombinácia rastu počtu pracujúcich a reálnych miezd sa však v roku 2024 na spotrebe domácností v Európskej únii výraznejšie neprejavili, nakoľko domácnosti stále vykazujú nadpriemerne vysoký sklon k úsporám.⁷ Spotrebitelia v Únii jednoducho zatiaľ zostávajú opatrní po šokoch predošlých rokov (pandémia nasledovaná vysokou infláciou a prepadom reálnych príjmov).

Graf 1.8: Index priemyselnej produkcie v Európskej únii a v Nemecku (2021 = 100)

Zdroj: Autori z údajov Eurostatu

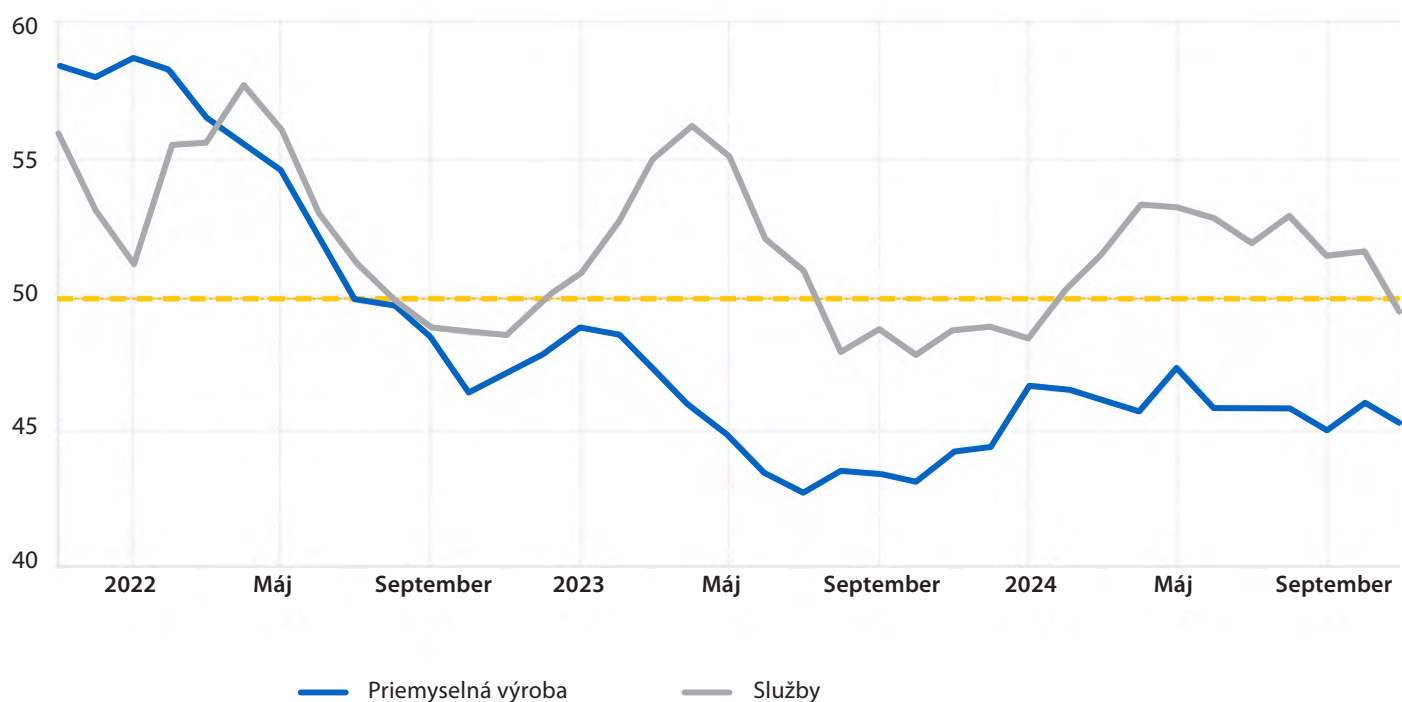
⁷ Podľa prognózy Európskej komisie by podiel úspor domácností na ich disponibilnom dôchodku v roku 2024 mal dosiahnuť približne 15 % v porovnaní s priemerom predošlej dekády na úrovni 12 %. Medzi najviac sporiace domácnosti Európskej únie patria Nemecko, Švédsko, Česko a Maďarsko, kde podiel úspor domácností na ich príjmoch presahuje 18 %. Naopak, slovenské domácnosti s ročnou tvorbou úspor okolo 11 % disponibilného príjmu ušetria menej ako priemerná domácnosť v Európskej únii.

Spomedzi jednotlivých sektorov mierny rast ekonomiky Európskej únie ťahali nahor hlavne služby. Naopak, priemysel sa nachádza v útlme. Počas troch štvrtrokov 2024 sa priemyselná výroba v krajinách Európskej únie medziročne znížila o 3 %, v prípade najväčšej ekonomiky, Nemecka, bol pokles ešte výraznejší (-5 %). V porovnaní s obdobím pred pandémiou produkoval sektor priemyselnej výroby Európskej únie približne rovnaký objem produkcie, na úrovni Nemecka však pri takomto porovnaní v roku 2024 vychádza pokles o takmer 11 %. Z pohľadu Slovenskej republiky nemôžeme obísť pohľad na sektor automotive, ktorý v rámci Únie počas troch štvrtrokov 2024 svoju produkciu znížil medziročne o 7,3 %, resp. až o 12,4 % v porovnaní s obdobím pred pandémiou. Nemecko v tomto ohľade zaznamenalo medziročný pokles produkcie dopravných prostriedkov o 6,9 % a v porovnaní s vrcholom produkcie pred pandémiou sa dnes v Nemecku vyrobí o 15 % menej automobilov.

Hlavným scenárom väčšiny dostupných prognóz je mierne zrýchlenie ekonomického rastu krajín Európskej únie na úroveň blízku 1,5 %. Hlavným faktorom rastu bude domáci súkromný dopyt, pričom spotreba domácností aj investície by mali byť povzbudené postupným uvoľňovaním menovej politiky, ktorého najvýraznejším prejavom je pokles trhových úrokových sadzieb. Príspevok zahraničného dopytu k rastu ekonomiky Európskej únie by mal byť približne neutrálny. Aktuálny vývoj tzv. predstihových „soft“ ukazovateľov nabáda skôr k opatrnosti než k prehnámu optimizmu. Hodnoty indexu nákupných manažérov (z angl. „Purchasing Managers' Index – PMI) v eurozóne za sektor priemyselnej výroby ostávajú pod kritickou hodnotou 50, pričom v posledných mesiacoch evidujeme pokles PMI aj v sektore služieb.⁸

Graf 1.9: Vývoj indexu nákupných manažérov (PMI) v eurozóne v sektoroch priemyselnej výroby a služieb

Zdroj: tradingeconomics.com

⁸ Za eurozónu je index PMI publikovaný agentúrou S&P ako výsledok prieskumu v 3-tisícoch zúčastnených podnikoch priemyselnej výroby. Súhrnný index PMI pozostáva z piatich komponentov s pridelenými váhami: nové objednávky (30 %), produkcia (25 %), zamestnanosť (20 %), dodacie podmienky dodávateľov (15 %) a zásoby výrobných vstupov (10 %). Hodnoty indexu PMI nad 50 signalizujú rast priemyselného sektora v porovnaní s predošlým mesiacom, naopak, hodnoty pod 50 signalizujú negatívne vyhladky. A analogicky možno interpretovať hodnoty PMI aj za sektor služieb.

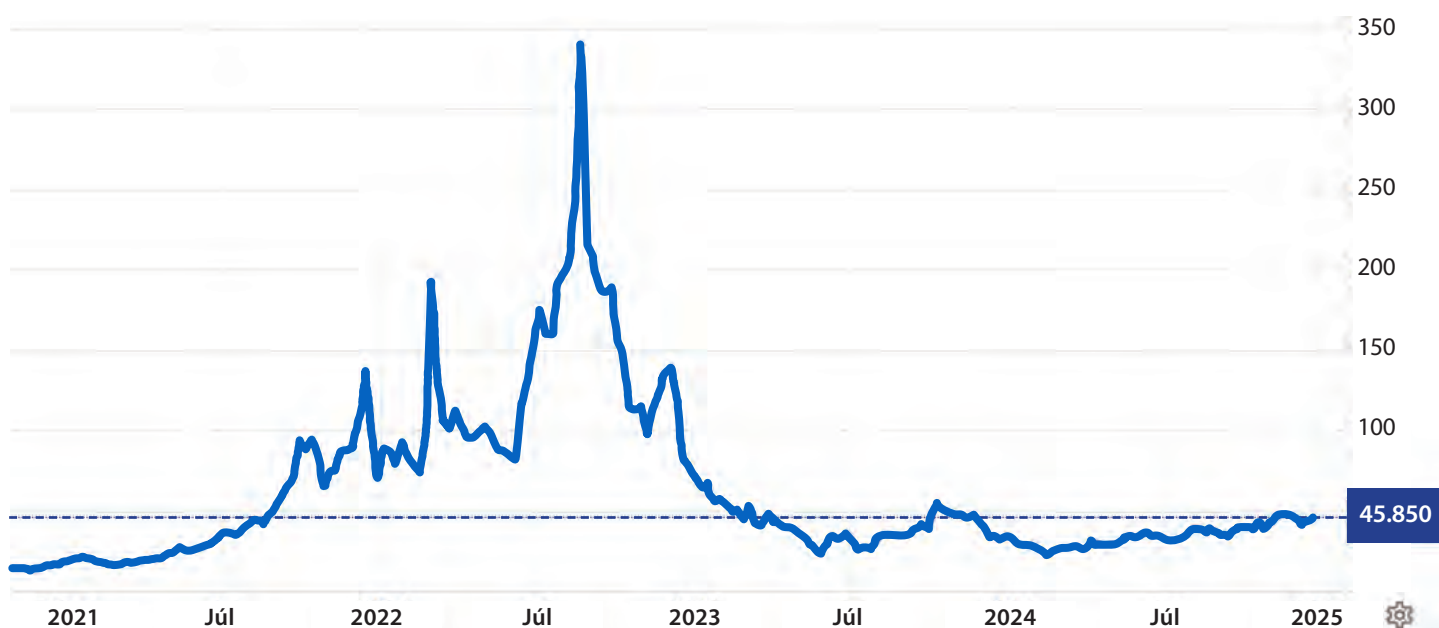
V úvode tejto kapitoly sme konštatovali stabilizáciu cien a dostupnosti výrobných vstupov po roku 2022, čo dokumentuje aj vývoj cien zemného plynu, ktorý má značný vplyv aj na ceny elektrickej energie. Po dramatických výkyvoch v roku 2022, kedy zemný plyn na burze zdražel na viac ako desaťnásobok obvyklej ceny predošlých rokov, cena tejto energetickej komodity začiatkom roku 2023 nadviazala na pokles z posledného štvrtroka 2022 a postupne sa stabilizovala v pásme 25 až 50 eur za megawatthodinu, teda blízko cenových hladín, ktoré boli obvyklé pred inváziou Ruska na Ukrajinu. V dohľadnej dobe sa zdá byť výraznejší rast cien plynu nepravdepodobný, nakoľko zásobníky zemného plynu v Európskej únii boli pred začiatkom vykurovacej sezóny koncom októbra naplnené na 95 %, čím bol prekročený cieľ Európskej komisie stanovený na úrovni 90 %. V rámci Európskej únie sa tiež darí postupne znižovať spotrebu zemného plynu a najmä závislosť od dovozu z Ruska, čo bola hlavná príčina dramatických výkyvov cien plynu v roku 2022.

V porovnaní s rokom 2021, kedy sa do Európskej únie doviezlo 334 miliárd m³ zemného plynu, sa dovoz tejto komodity v nasledujúcich dvoch rokoch znížil o takmer 14 %. V uvedenom období rokov 2021 až 2023 sa dovoz zemného plynu z Ruska znížil zo 150 miliárd m³ na 43 miliárd m³, pričom výpadok dodávok ruského plynu bol kompenzovaný nižšou spotrebou plynu na úkor alternatívnych zdrojov energie a tiež vyšším dovozom z tretích krajín, najmä z USA a z Nórska. Kombiná-

cia dostatočných skladových zásob a nižšej spotreby zemného plynu by tak počas tejto zimy mohla viesť k stabilnému vývoju cien tejto komodity, podobne ako to bolo v roku 2023. V závere roka 2024 však pre ďalší vývoj cien zemného plynu v Európe existovali prinajmenšom dva významné rizikové faktory, ktorých pôsobenie malo za následok rast cien kontraktov na dodanie zemného plynu v januári a februári 2025 k psychologickému hranici 50 eur/MWh:

1. Koncom roku 2024 sa skončila platnosť doterajšej dohody medzi Ruskom a Ukrajinou o potrubnom tranzite ruského plynu cez Ukrajinu, pričom Ukrajina v rámci snáh o blokovanie tohto zdroja príjmov ruskej vojnovnej ekonomiky doposiaľ odmietala povoliť tranzit ruského plynu cez svoje územie na ďalšie roky.
2. V novembri 2024 USA uvalili sankcie na desiatky ruských bánk, vrátane Gazprombank, ktorá dovtedy zabezpečovala inkaso príjmov z predaja ruského plynu do Európskej únie. Následne začiatkom decembra 2024 síce ruský prezident Vladimir Putin dekrétom zrušil požiadavku, aby všetci nákupcovia ruského plynu platili za dodávky cez Gazprombank, avšak je možné zavedenie ďalších sankcií na inštitúcie zabezpečujúce inkaso pohľadávok za dodávky plynu z Ruska. V prípade znemožnenia, resp. významného skomplikovania realizácie platobného styku je teda otázná ochota a schopnosť ruskej strany pokračovať v dodávkach tejto komodity do Európskej únie.

Graf 1.10: Vývoj burzových cien zemného plynu v Európe (zemný plyn „Dutch TTF Gas“ • ceny v eur/MWh • ceny futures kontraktov s dátumom dodania v nasledujúcom mesiaci)

ZHRNUTIE

1. Globálne ekonomické prostredie v rokoch 2023 a 2024 možno hodnotiť ako relatívne stabilné, nakoľko sa nevyskytli nové šoky podobného rozsahu ako v predošlých rokoch. Z neúplných údajov roku 2024 sa dá očakávať, že tempo rastu globálneho hrubého domáceho produktu v roku 2024 dosiahne 3,2 %, t. j. približne rovnakú hodnotu ako v roku 2023.

Očakávame, že globálna ekonomika bude rásť podobným tempom aj v roku 2025. Medzi významné globálne ekonomické trendy patrí už dlhší čas spomaľovanie tempa rastu globálnej obchodnej výmeny. V posledných rokoch tento trend ešte zosilnel v dôsledku pôsobenia javu „onshoring“ po pandémie a tiež rastúceho počtu intervencií deformujúcich trhové prostredie.

2. Aktuálny ekonomický vývoj v Európskej únii možno charakterizovať ako obdobie slabého rastu, avšak zároveň ekonomika Európskej únie vykazuje aj značnú mieru odolnosti v kontexte negatívnych ekonomicko-politických šokov predošlých rokov, ktorých efekty stále ešte nepominuli. Mierne zrýchlenie ekonomického rastu Európskej únie bolo v roku 2024 podporené najmä priaznivým vývojom v sektore služieb, naopak, priemysel zostával v útlme.

Z pohľadu Slovenska je závažným faktom najmä skutočnosť, že pokles výroby automobilového priemyslu Európskej únie sa v roku 2024 ešte prehĺbil. Istým pozitívom je, že Nemecko ako ekonomicky najsilnejšia krajina Únie a najvýznamnejší exportný trh Slovenskej republiky sa v roku 2024 vymanilo z recesie, aj keď tamojšie oživenie zostáva krehké.

3. V prípade absencie ďalších negatívnych šokov očakávame, že postupné a veľmi mierne oživenie economickej aktivity v Európskej únii bude pokračovať aj v roku 2025, pričom tempo rastu hrubého domáceho produktu Európskej únie by malo stúpnuť na úroveň blízku 1,5 %. Hlavným faktorom rastu bude domáci súkromný dopyt, pričom spotreba domácností aj investície by mali byť povzbudené postupným uvoľňovaním menovej politiky. Príspevok zahraničného dopytu k rastu ekonomiky Európskej únie bude približne neutrálny. Spotrebný apetít domácností by mal byť v roku 2025 okrem poklesu úrokových sadzieb povzbudený aj rastom zamestnanosti a reálnych miezd.

Za najvýznamnejšie riziká prognózy vývoja ekonomiky Európskej únie považujeme možné zásadné zmeny v obchodnej politike USA po nástupe novej administratívy, pretrvávajúci vojenský konflikt na Ukrajine a z toho vyplývajúce neistoty na trhu energií.

2 VÝKONNOSŤ SLOVENSKEJ EKONOMIKY

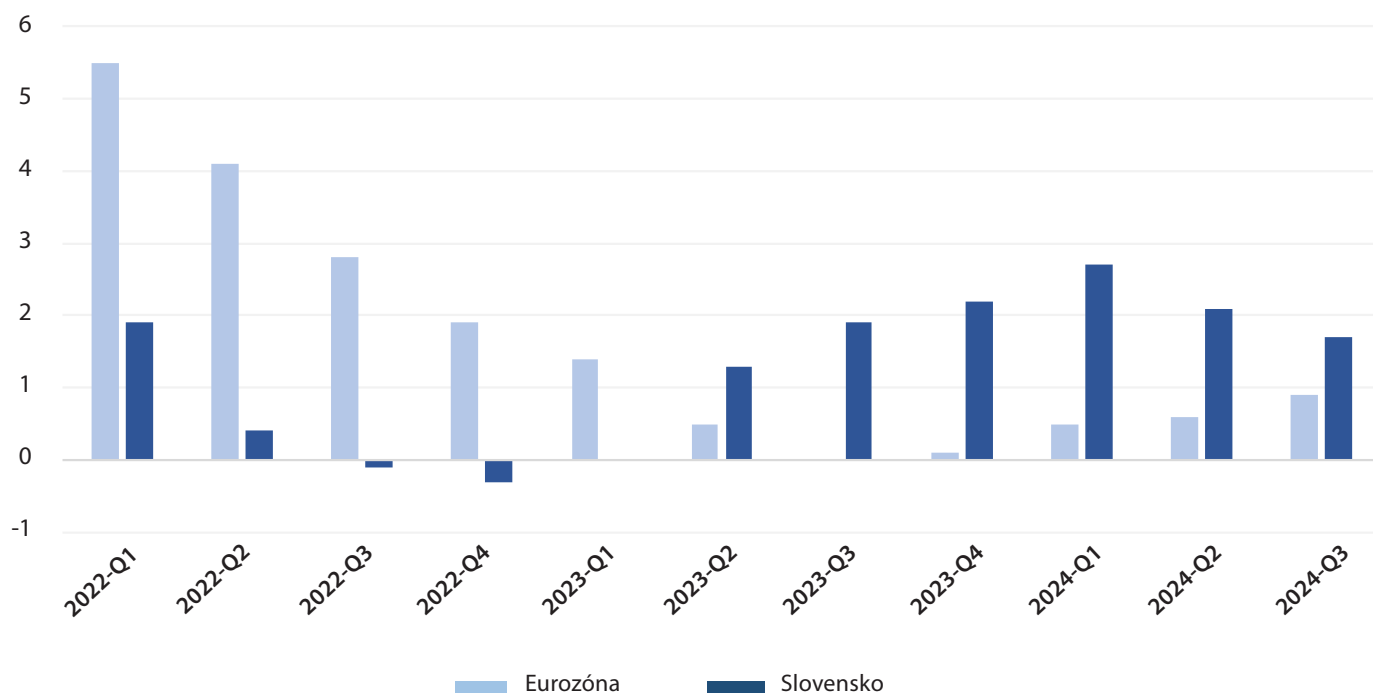
Po prudkých pandemických výkyvoch a následnej stabilizácii sa ekonomický rast v roku 2023 postupne zrýchľoval a následná akcelerácia ekonomiky dosiahla svoj doterajší vrchol v prvom štvrtroku 2024, kedy sa medziročný rast hrubého domáceho produktu priblížil k úrovni 3 % (prezentujeme údaje v stálych cenách a po sezónnom očistení). Následne v priebehu roku 2024 oživenie slovenskej ekonomiky strácalo na sile, pričom v treťom štvrtroku sa tempo rastu reálneho hrubého domáceho produktu znížilo na 1,7 %. Celkovo za tri štvrtroky 2024 vzrástla slovenská ekonomika v medziročnom porovnaní o 2,2 % (resp. o 1,6 miliardy eur v stálych cenách), čo je citelné zrýchlenie v porovnaní s predošlým rokom a zároveň o 0,5 p. b. rýchlejší rast v porovnaní s minuloročnou prognózou (z januára 2024), takže rast slovenskej ekonomiky v roku 2024 mierne prekonal očakávania. V priebehu roku 2024 však v jednotlivých štvrtrokoch tempo rastu slovenskej ekonomiky postupne klesalo.

Aj keď v priebehu roku 2024 slovenská ekonomika rástla v porovnaní s eurozónou rýchlejšie o 1,5 p. b., v strednodobom

horizonte a výhľadovo tiež pre najbližšie roky je možné konštatovať spomaľovanie konvergence slovenskej ekonomiky k úrovni eurozóny. Od tretieho štvrtroku 2019 do tretieho štvrtroku 2024 vzrástol reálny hrubý domáci produkt Slovenska celkovo o 7,1 % a v eurozóne o 4,6 %. V alternatívnom vyjadrení, analizovaný priemerný ročný rast slovenskej ekonomiky za posledných 5 rokov dosiahol 1,4 % a v eurozóne 0,9 %, z čoho vyplýva tempo konvergence 0,5 % ročne.

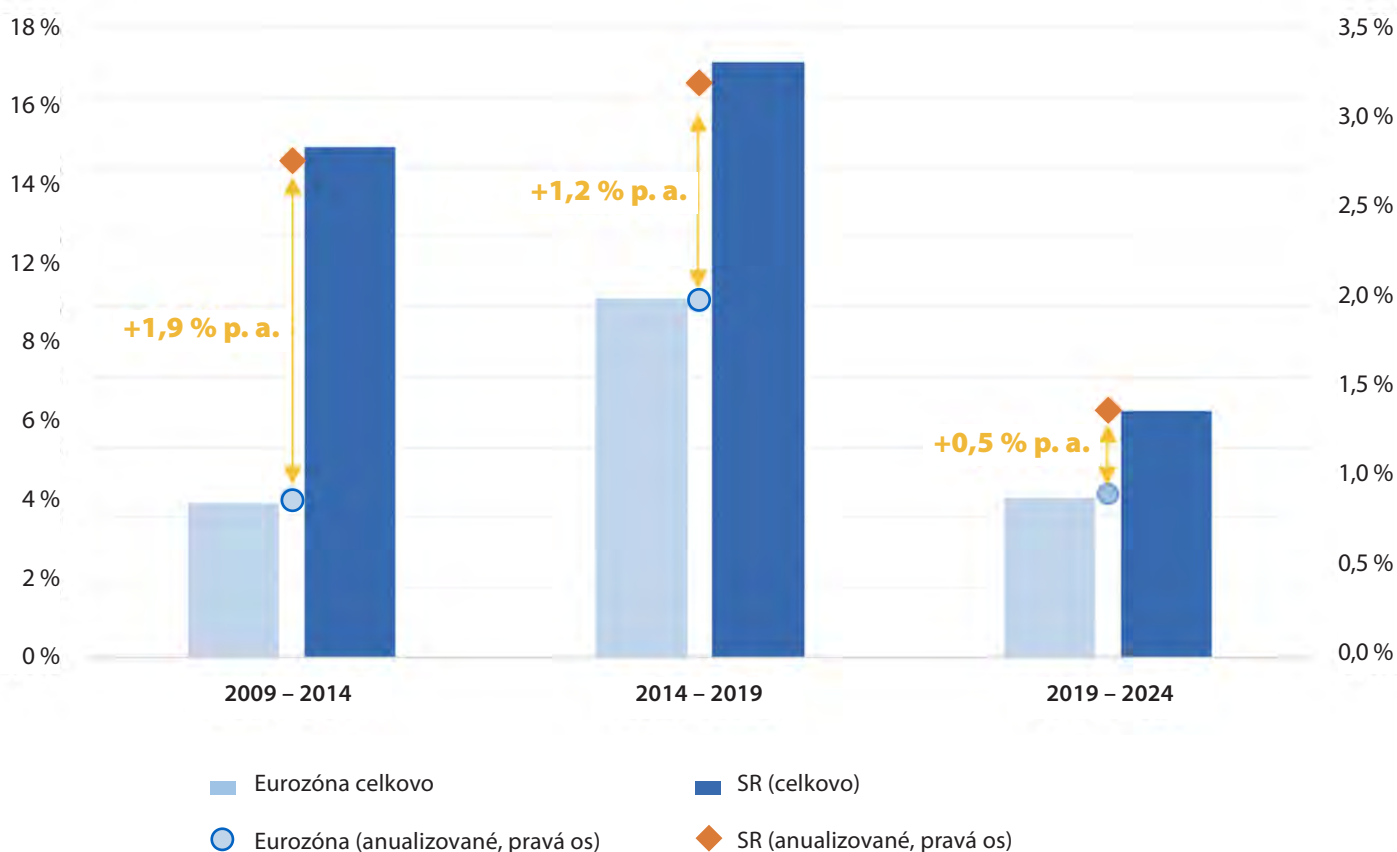
Veľmi zjednodušene by sa dalo povedať, že pri zachovaní takéhoto tempa konvergence by Slovensko dosiahlo z hľadiska hrubého domáceho produktu na obyvateľa priemernú úroveň eurozóny o 62 rokov, resp. úroveň susedného Rakúska o 100 rokov. Na porovnanie, priemerné ročné tempo konvergence slovenskej ekonomiky k priemeru eurozóny v predošlých päťročných periódach dosahovalo 1,2 % do roku 2019 a 1,9 % do roku 2014. V porovnaní s obdobím rokov 2009 až 2014 sa za posledných 5 rokov tempo konvergence slovenskej ekonomiky k priemeru eurozóny spomalilo na približne štvrtinovú úroveň.

Graf 2.1: Vývoj reálneho hrubého domáceho produktu Slovenskej republiky a eurozóny od roku 2022
(medziročná zmena v % • sezónne očistené údaje)

Graf 2.2: Porovnanie tempa konvergenie Slovenskej republiky k priemeru eurozóny

(počítané z ukazovateľa HDP na obyvateľa v stálych cenách • sezónne očistené údaje k 3. štvrtroku príslušného roka • stĺpce znázorňujú kumulatívny rast HDP v danom období • body znázorňujú priemerný ročný rast HDP v danom období)

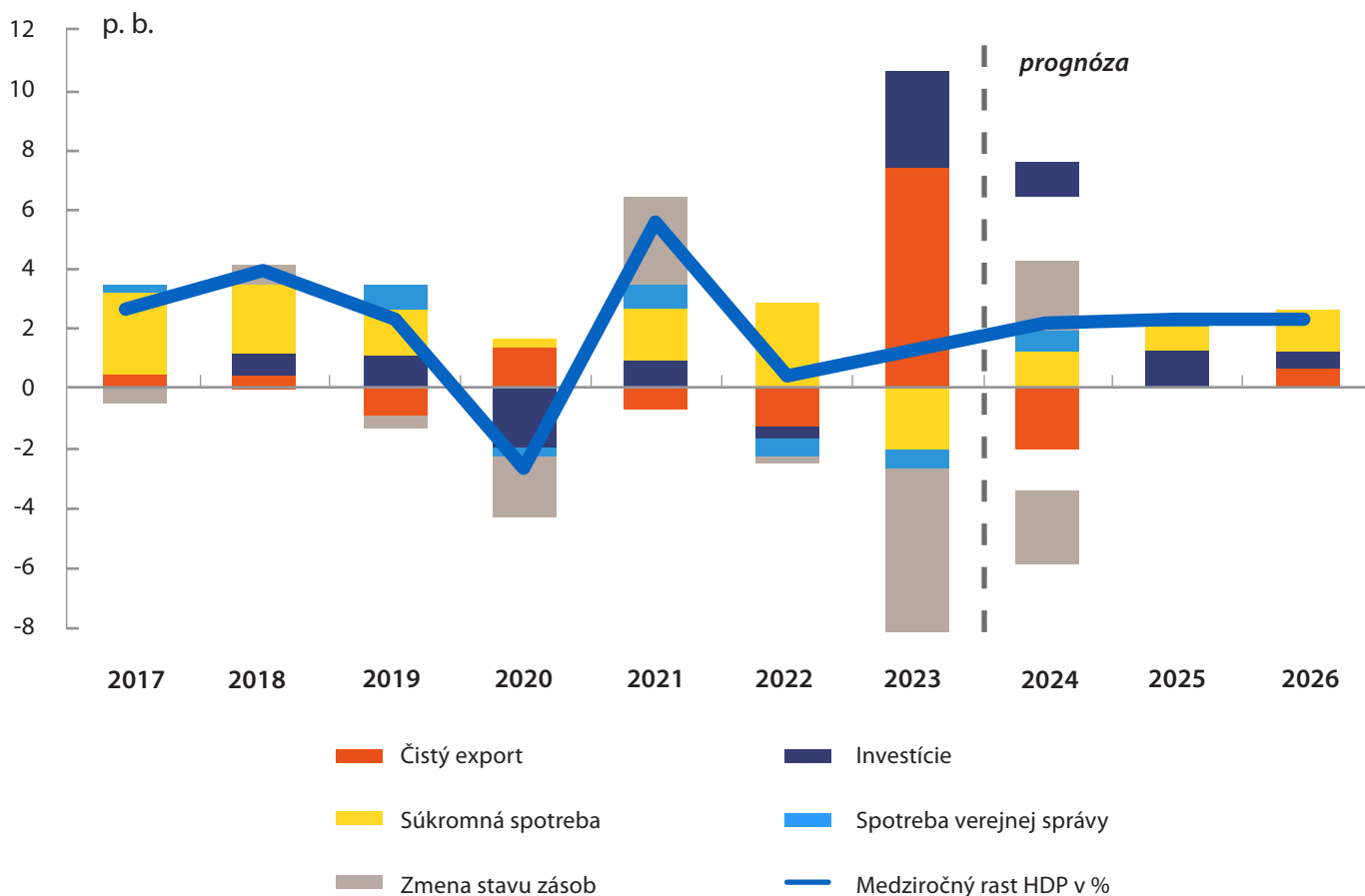
Zdroj: Výpočty a spracovanie autorov z údajov Eurostatu

Z hľadiska dopytových zložiek hrubého domáceho produktu k zrýchleniu rastu slovenskej ekonomiky v roku 2024 prispel výlučne domáci dopyt. Po prepade v roku 2023 spotreba slovenských domácností v roku 2024 opätovne vzrástla, k čomu zrejme prispelo spomalenie inflácie a s tým súvisiacej neistoty, rast reálnych miezd a vysoká úroveň zamestnanosti. Tvorba zásob, ktorá je od roku 2020 najviac volatílnou zložkou hrubého domáceho produktu, v priebehu roka 2024 vzrástla a kompenzovala tak prudký prepád z roku 2023. Po dvoch rokoch poklesu investícií aj tvorba hrubého fixného kapitálu v roku 2024 pozitívne prispela k medziročnému prírastku hrubého domáceho produktu. Naopak, čistý export počas troch štvrtrokov 2024 prispel k medziročnej zmene reálneho hrubého domá-

ceho produktu negatívne, nakoľko medziročný rast exportu (+1,3 %) bol v porovnaní s rastom dovozu výrobkov a služieb (+3,5 %) nižší.

Z dlhodobého hľadiska pre Slovensko kľúčový sektor priemysel v roku 2024 stagnoval, resp. celková priemyselná produkcia mierne klesla. Podľa údajov Štatistického úradu SR v súhrne za tri štvrtroky 2024 priemyselná produkcia medziročne poklesla o 1,1 %. Na porovnanie, v rovnakom období priemyselná produkcia Európskej únie klesla medziročne o 2,7 %, v prípade eurozóny bol pokles o niečo výraznejší (-3,4 %) a česká ekonomika vykázala približne rovnaký medziročný pokles priemyselnej produkcie ako Slovensko.

Graf 2.3: Príspevky jednotlivých dopytových zložiek k rastu slovenskej ekonomiky

Zdroj: European Commission (2024)

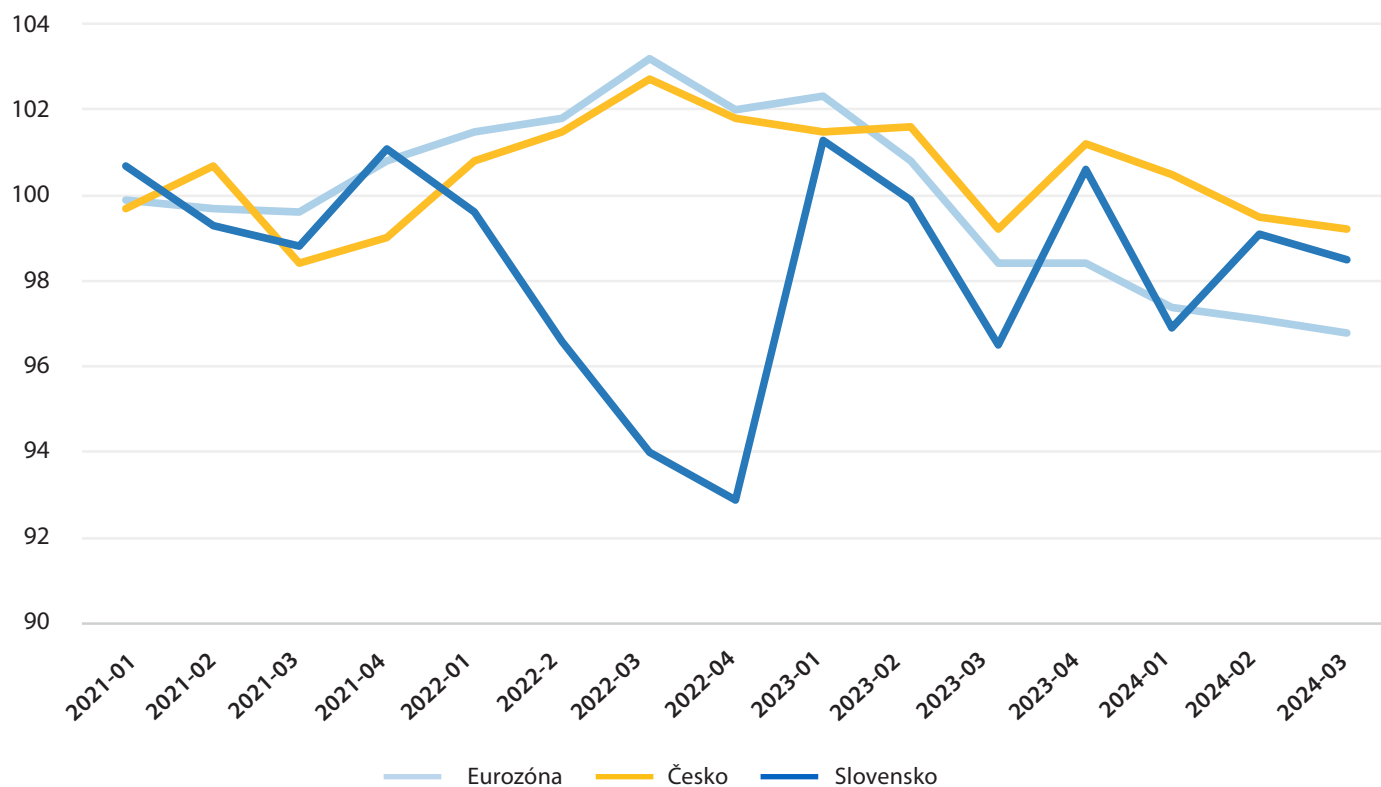
V prípade Slovenska nižší výkon v medziročnom porovnaní dosiahol 8 z celkovo 15 sledovaných priemyselných odvetví. Z tých, ktoré sa najviac podieľali na celkovom poklese produkcie, bolo najvýznamnejšie zníženie vo výrobe kovov o necelých 6 % (príspevok k celkovému poklesu priemyselnej produkcie Slovenskej republiky -1,02 p. b.) a pokles o viac ako 10 % vo výrobe strojov a zariadení (príspevok k celku Slovenska -0,9 p. b.). Naopak, vyššiemu prepadu priemyselnej produkcie na úrovni Slovenskej republiky zabránil viac ako 9-percentný nárast vo výrobe potravín (príspevok +0,46 p. b.) a takmer 8-percentné navýšenie vo výrobe elektrických zariadení (príspevok +0,42 p. b.). Výroba dopravných prostriedkov v Slovenskej republike počas troch štvrtkov 2024 medziročne vzrástla o viac ako 1 % (príspevok +0,29 p. b.), pričom v mesiaci september 2024 vzrástla produkcia slovenského sektora automotive medziročne o 11,3 %.

Súhrnný pokles priemyselnej produkcie Slovenskej republiky bol zapríčinený najmä negatívnym vývojom v prvom polroku 2024, kedy sa priemyselná produkcia v medziročnom porovnaní znížila o 2,6 %. V treťom štvrtroku 2024 už slovenský priemysel zaznamenal medziročný rast produkcie o 2 %, pričom pozitívne hodnoty medziročných zmien boli zaznamenané v každom z mesiacov tohto kvartálu. V treťom štvrtroku 2024 došlo k názňaku pozitívneho obratu aj vo vývoji nových objednávok v priemysle, kedy v auguste a v septembri 2024 bol zaznamenaný prvýkrát v roku 2024 prírastok nových objednávok v dvoch po sebe nasledujúcich mesiacoch. Pozitívny vývoj nových objednávok v priemysle pokračoval aj v októbri 2024, kedy nové objednávky vzrástli o viac ako 3 % v medziročnom aj medzimesačnom porovnaní. Medziročný rast nových objednávok v októbri 2024 však ťahali len tri priemyselné odvetvia (automotive, textil, počítačové a elektronické výroby), takže rast tohto ukazovateľa nemal príliš širokú základňu naprieč odvetviami priemyslu.

Graf 2.4: Vývoj priemyselnej produkcie v Slovenskej republike, v Česku a v eurozóne

(Index, 2021 = 100 • sezónne očistené údaje)

Zdroj: Autori z údajov Eurostatu

Spomedzi jednotlivých priemyselných odvetví v Slovenskej republike za obdobie január až október 2024 medziročne najvýraznejšie vzrástla produkcia vo výrobe potravín a nápojov (+9,2 %), výroba elektrických zariadení (+7,6 %), výroba dopravných prostriedkov (+6,6 %) a výroba drevených a papierových výrobkov (+5,9 %). Naopak, spomedzi dôležitých priemyselných odvetví výrazne klesla produkcia v spracovaní ropy a uhlia (-9,8 %)⁹, výroba kovov a kovových konštrukcií (-5,6 %) a výroba textilu a kože (-5 %). Napriek prebiehajúcej kríze, resp. reštrukturalizácii odvetvia automotive v európskom kontexte, výroba dopravných prostriedkov na Slovensku sa dokázala udržať v mierne rastových číslach aj v roku 2024, pričom za tri štvrtroky v medziročnom porovnaní vzrástla o 1,2 %.

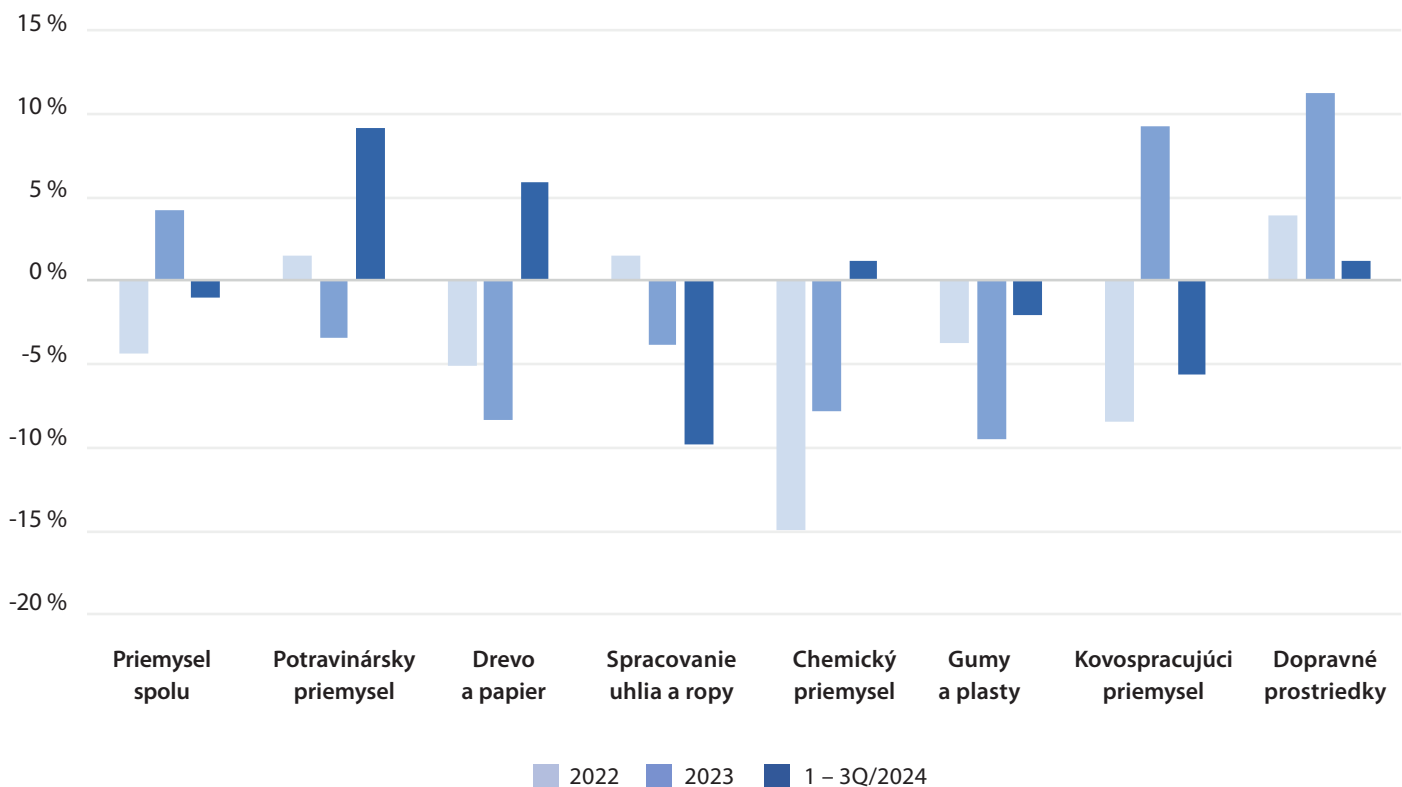
Z hľadiska tržieb v sektore obchodu sa rok 2024 vyvíjal vo veľkoobchode a v maloobchode odlišne. Tržby vo veľkoobchode za desať mesiacov roku 2024 medziročne klesli o 2,4 %, aj keď tento pokles mohol byť sčasti zapríčinený zmenou štatistickej metodiky. Naopak, v maloobchode tržby vykázali medziročne prírastky v každom z mesiacov január až október 2024. Najvý-

raznejší rast tržieb v roku 2024 zaznamenal zásielkový predaj (e-shopy), kde tržby rástli medziročne o štvrtinu. Išlo o výrazný obrat v tomto segmente po predošlých dvoch rokoch, kedy tržby e-shopov klesali medziročne o 5,3 % (rok 2022), resp. o 8,3 % (rok 2023).

Slovenský spotrebiteľ však v roku 2024 nezanevrel ani na nákupy vo veľkých nešpecializovaných predajniach (supermarkety a hypermarkety), ktoré dosiahli medziročný rast tržieb o 3,7 %, pričom tento segment predstavuje približne dve pätiny celkových maloobchodných tržieb. Z obnoveného spotrebiteľského apetítu slovenských domácností počas desiatich mesiacov roku 2024 profitovali aj špecializované predajne potravín s rastom tržieb o 14,7 %. Naopak, klesal predaj pohonných hmôt, predaj v kamenných obchodoch s elektronikou a športovými potrebami. Spomedzi ďalších segmentov obchodu v súhrne za desať mesiacov roku 2024 v predaji a oprave motorových vozidiel vzrástli tržby medziročne o 0,4 %, v ubytovaní vzrástli tržby o 3,2 % a v činnosti reštaurácií a pohostinstiev tržby v medziročnom porovnaní klesli o 1,1 %.

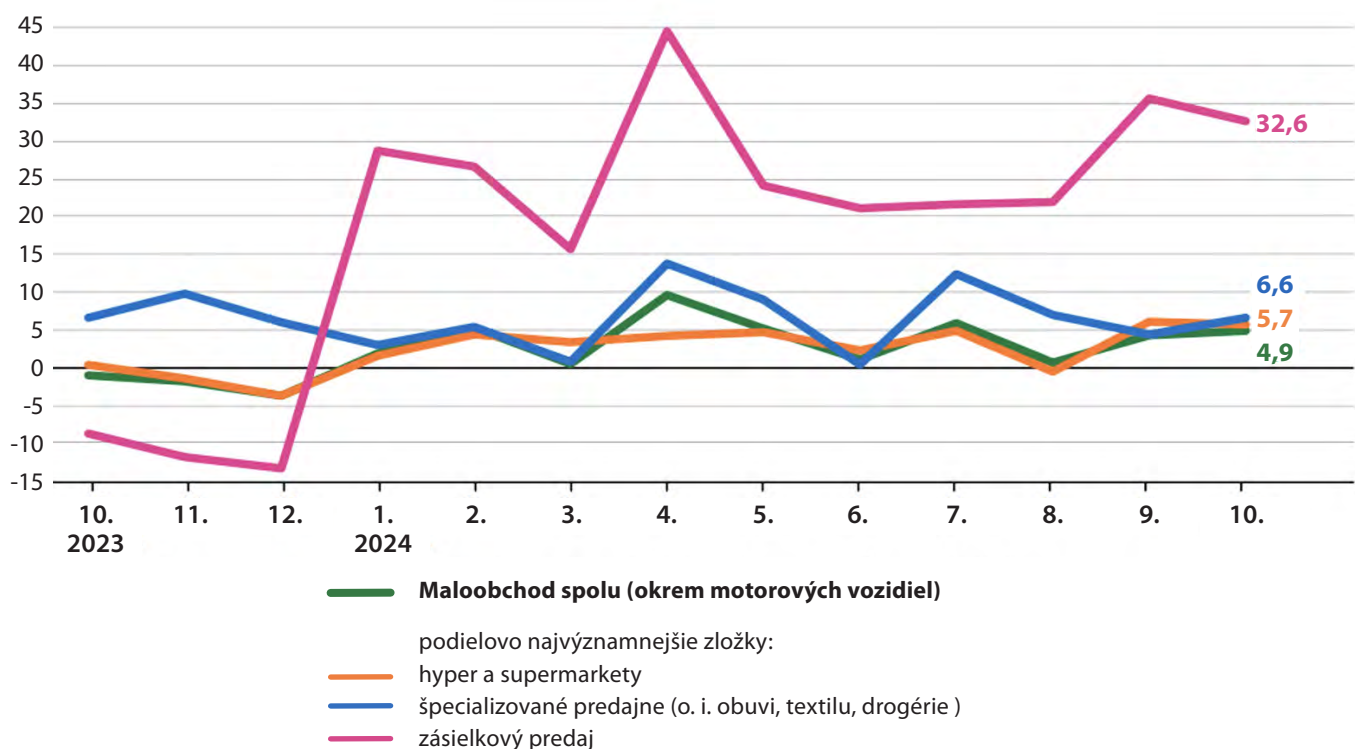
⁹ Presný názov tohto odvetvia v štatistickej klasifikácii je výroba koksu a rafinovaných ropných produktov.

Graf 2.5: Vývoj produkcie vybraných priemyselných odvetví Slovenskej republiky
(medziročná zmena)

Zdroj: Autori z údajov Štatistického úradu SR

Graf 2.6: Tržby v maloobchode Slovenskej republiky (stále ceny • medziročná zmena v %)

Zdroj: Štatistický úrad SR

PREDPOKLADY VÝKONNOSTI SLOVENSKEJ EKONOMIKY V ROKU 2025

V nadväznosti na očakávané mierne zrýchlenie ekonomického rastu u hlavných obchodných partnerov Slovenskej republiky v Európskej únii je pravdepodobné zachovanie vcelku priaznivého vývoja aj v prípade slovenskej ekonomiky.

Očakávame, že ročné tempo rastu reálneho hrubého domáceho produktu sa na Slovensku v roku 2025 udrží na úrovni mierne nad 2 %, aj keď v súvislosti s avizovanými zmenami dane z pridanej hodnoty môže na prelome rokov 2024 a 2025 nastať v ekonomických dátach istý „šum“, kedy časť ekonomických subjektov (a najmä domácností bez možnosti odpočtu dane z pridanej hodnoty) môže plánované nákupy hodnotnejších tovarov urýchliť a zrealizovať ich ešte koncom roku 2024, t. j. pred začiatkom účinnosti vyššej základnej sadzby dane z pridanej hodnoty. V takom prípade by došlo k „preneseniu“ časti ekonomického rastu z roku 2025 do roku 2024.

Predpokladáme, že hlavným činiteľom rastu slovenskej ekonomiky ostane aj v roku 2025 domáci dopyt, pričom najvýznamnejším dynamizujúcim prvkom domáceho dopytu budú v roku 2025 investície. Na raste investícií v Slovenskej republike by sa mali v roku 2025 približne rovnomerne podieľať súkromné aj verejné investície. Rast investícií v súkromnom sektore bude podporený pokračujúcimi investíciami v exportných odvetviach, najmä realizáciou kľúčových častí výstavby a vybavenia nového závodu Volvo pri Košiciach, ako aj súvisiacich investíciách menších subdodávateľov. K rastu verejných investícií by v roku 2025 malo prispieť výrazné zrýchlenie čerpania zdrojov z plánu obnovy, ako aj rast výdavkov rezortu obrany vrátane nákupov novej vojenskej techniky.

Napriek avizovanej konsolidácii verejných financií je pravdepodobné pokračovanie rastu spotreby verejnej správy, aj keď citeľne pomalším tempom ako v roku 2024. Inak povedané, podľa doteraz prezentovaných a schválených konsolidačných opatrení bude ťažisko konsolidácie spočívať viac v snahe o rast príjmov verejnej správy (čo samo osebe nutne zataží rozpočty subjektov súkromnej sféry, t. j. podnikateľské subjekty aj domácnosti) než v koncentrácii na rast efektívnosti a znižovanie výdavkov verejnej správy. Pritom veľkosť sektora verejnej správy Slovenskej republiky sa v pomere k veľkosti slovenskej ekonomiky dlhodobo neustále zväčšuje, zároveň však dochádza k rastu verejného dlhu.

Na porovnanie, v roku 2025 predpovedá Európska komisia Slovensku objem príjmov verejnej správy na úrovni 43,4 % hrubého domáceho produktu (t. j. medziročný nárast o 2 % hrubého domáceho produktu), pričom v rokoch 2006 až 2010 príjmy rozpočtu verejnej správy Slovenskej republiky predstavovali v priemere len 34,2 % hrubého domáceho produktu. V rovnakom období vzrástol hrubý verejný dlh Slovenska z priemeru 33,5 % hrubého domáceho produktu v rokoch 2006 až 2010 na dnešných takmer 60 % hrubého domáceho produktu.

Dovolíme si preto vyjadriť presvedčenie, že realizácia konsolidácie verejných financií so zameraním na rast príjmov verejnej správy bez zásadnejšej snahy o zefektívnenie na strane výdavkov nie je receptom na zaistenie dlhodobej udržateľnosti verejných financií Slovenskej republiky. Pritom a priori nekritizujeme proces rastu podielu rozpočtu verejnej správy na hrubom domácom produkte. Slovensko v tomto ohľade dosahuje v porovnaní s priemerom Európskej únie stále o niečo nižšie hodnoty podielu príjmov, resp. výdavkov verejnej správy na hrubom domácom produkte. Zároveň platí, že v rámci Európskej únie nájdeme prosperujúce a konkurencieschopné štáty s nízkou úrovňou verejného dlhu tak s výrazne nižšou (napr. Írsko), ako aj citeľne vyššou úlohou štátu v ekonomike (napr. Švédsko, Dánsko, Luxembursko) v porovnaní so Slovenskom, resp. priemerom Európskej únie.

Očakávame, že v roku 2025 sa zachová pozitívny príspevok spotreby domácností k ekonomickému rastu Slovenskej republiky, aj keď na nižšej úrovni ako v roku 2024. Vo vývoji spotreby domácností možno identifikovať aj rizikový faktor prognózy, ak by domácnosti citlivejšie zareagovali na faktory, ktoré budú podľa očakávaní tmiť rast ich spotreby (najmä akcelerácia inflácie v dôsledku celkovo vyšších sadzieb dane z pridanej hodnoty a nižších subvencií cien plynu, stagnácia disponibilného príjmu v dôsledku vyššej inflácie a nižších dávok od štátu napríklad v podobe daňového bonusu, stagnácia zamestnanosti). S ohľadom na zahraničný dopyt v roku 2025 očakávame mierne zrýchlenie rastu vývozu, avšak príspevok zahraničného dopytu bude nulový, keďže rovnakým tempom vzrastie aj dovoz.

Tabuľka 2.1: Očakávaný vývoj hlavných atribútov výkonnosti slovenskej ekonomiky podľa prognózy Európskej komisie

(hodnoty udávajú medziročnú zmenu v %, ak nie je uvedené inak)

UKAZOVATEĽ	MEDZIROČNÁ ZMENA (v %)				
	(ak nie je uvedené inak)				
	2022	2023	2024	2025	2026
	Skutočnosť		Prognóza**		
HDP (reálny rast)	1,8	1,6	2,2	2,2	2,2
Spotreba domácností (reálny rast)	5,5	-3,0	1,9	1,0	1,9
Investície spolu* (reálny rast)	4,5	10,6	0,8	6,1	2,5
Spotreba verejnej správy (reálny rast)	-4,2	-0,6	3,6	1,3	0,8
Vývoz (reálny rast)	3,0	-1,0	1,4	3,5	3,5
Dovoz (reálny rast)	4,2	-6,9	3,4	3,5	3,2
Zamestnanosť	1,8	0,3	0,1	0,1	0,0
Nominálne mzdy	6,0	9,7	6,2	5,7	5,3
Miera inflácie (HICP)	12,1	11,0	3,2	5,0	3,3
Bežný účet platobnej bilancie (% HDP)	-7,4	-1,7	-1,5	-1,7	-1,4

Zdroj: Autori z údajov European Commission (2024) a NBS (2024a)

Pozn.: *Vrátane stavebníctva a zmeny stavu zásob

** Prognóza = priemer aktuálnych prognóz Európskej komisie a Národnej banky Slovenska

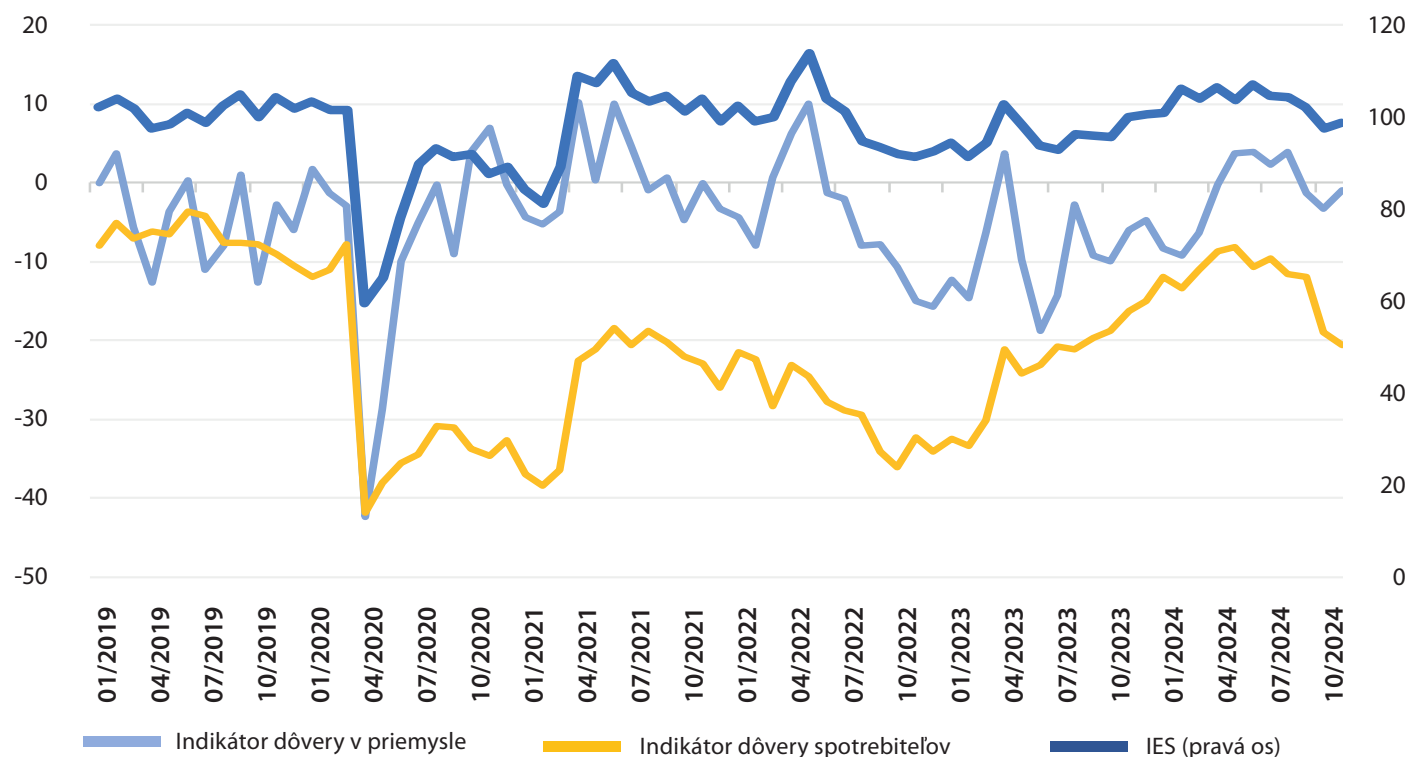
Zmiešané vyhliadky slovenskej ekonomiky na najbližšie mesiace poskytuje vývoj konjunkturálneho prieskumu, ktorého výsledky mesačne publikuje Štatistický úrad SR formou Indikátora ekonomického sentimentu (skr. IES).¹⁰ Počas väčšej časti roku 2024 sa síce hodnoty IES (kde má najväčšiu váhu prieskum dôvery v priemysle) nachádzali na vyšších hodnotách v porovnaní s rokom 2023, resp. približne na úrovni dlhodobého priemeru, avšak od septembra 2024 došlo k jeho markantnému poklesu. Tento pokles časovo približne zodpovedá termínu zverejnenia podrobností ohľadom konsolidácie verejných financií v Slovenskej republike, t. j. ekonomické subjekty na Slovensku logicky zareagovali poklesom optimizmu na avizovaný rast daňového zaťaženia a ďalšie opatrenia v rámci konsolidácie.

Spomedzi jednotlivých komponentov IES sa najviac pozitívne vyvíjala dôvera v maloobchode, ktorá rástla aj počas poklesu celkového sentimentu v treťom štvrtroku 2024. Pozitívne hod-

notenia v obchode (vážené tržbami) prevládali najmä v predaji motorových vozidiel a v maloobchode v nešpecializovaných predajniach. Indikátor dôvery v priemysle síce v septembri a v októbri klesal, ale v novembri 2024 zaznamenal opätovný nárast, ktorý bol vyvolaný najmä pozitívnym trendom priemyselnej produkcie a pozitívnymi očakávaniami vývoja priemyselnej produkcie na nasledujúce tri mesiace. Zvýšenie produkcie respondenti očakávali najmä v chemickom a farmaceutickom priemysle. Mierne sa zhoršilo saldo vývoja zamestnanosti v priemysle, aj keď väčšina (66 %) respondentov očakávala stabilný vývoj zamestnanosti v priemysle, 23 % respondentov očakávalo pokles zamestnanosti a 11 % respondentov očakávalo rast zamestnanosti v priemysle.

10 Hodnota IES predstavuje vážený aritmetický priemer piatich čiastkových indikátorov dôvery, najväčší vplyv má indikátor dôvery v priemysle (40 %), nasleduje indikátor dôvery v službách (30 %), v stavebníctve (5 %), v obchode (5 %) a spotrebiteľský indikátor dôvery (20 %). Vypočítané hodnoty sú prepočítané do formy indexu k bázičnému obdobiu, ktorým je priemer roku 2021, a takto získaný index je publikovaný ako IES. Čiastkové indikátory dôvery nadobúdajú hodnoty na stupnici od -100 bodov (maximálne pesimistické odpovede) do +100 bodov (maximálne optimistické odpovede).

Graf 2.7: Vývoj indikátora ekonomického sentimentu (IES) v Slovenskej republike a jeho vybraných zložiek

Zdroj: Autori z údajov Štatistického úradu SR

Indikátor spotrebiteľskej dôvery zaznamenal spomedzi komponentov v druhom polroku 2024 najvýraznejší pokles, pričom v novembri 2024 sa znížil na najnižšiu hodnotu za posledných 15 mesiacov a klesol tesne pod úroveň dlhodobého priemeru. Domácnosti sa obávajú horšieho vývoja v oblasti ne/zamestnanosti, očakávajú aj zhoršenie financií v ich domácnosti, horšiu očakávajú tvorbu úspor, ale aj celkovú finančnú situáciu. Vývoj indikátora spotrebiteľskej dôvery potvrdzuje vyššie uvedené konštatovanie, že vývoj spotrebiteľského dopytu možno považovať za relevantný rizikový faktor prognózy rastu slovenskej ekonomiky pre rok 2025.

VYBRANÉ UKAZOVATELE ZAHRANIČNÉHO OBCHODU A EXPORTNEJ VÝKONNOSTI SLOVENSKEJ EKONOMIKY

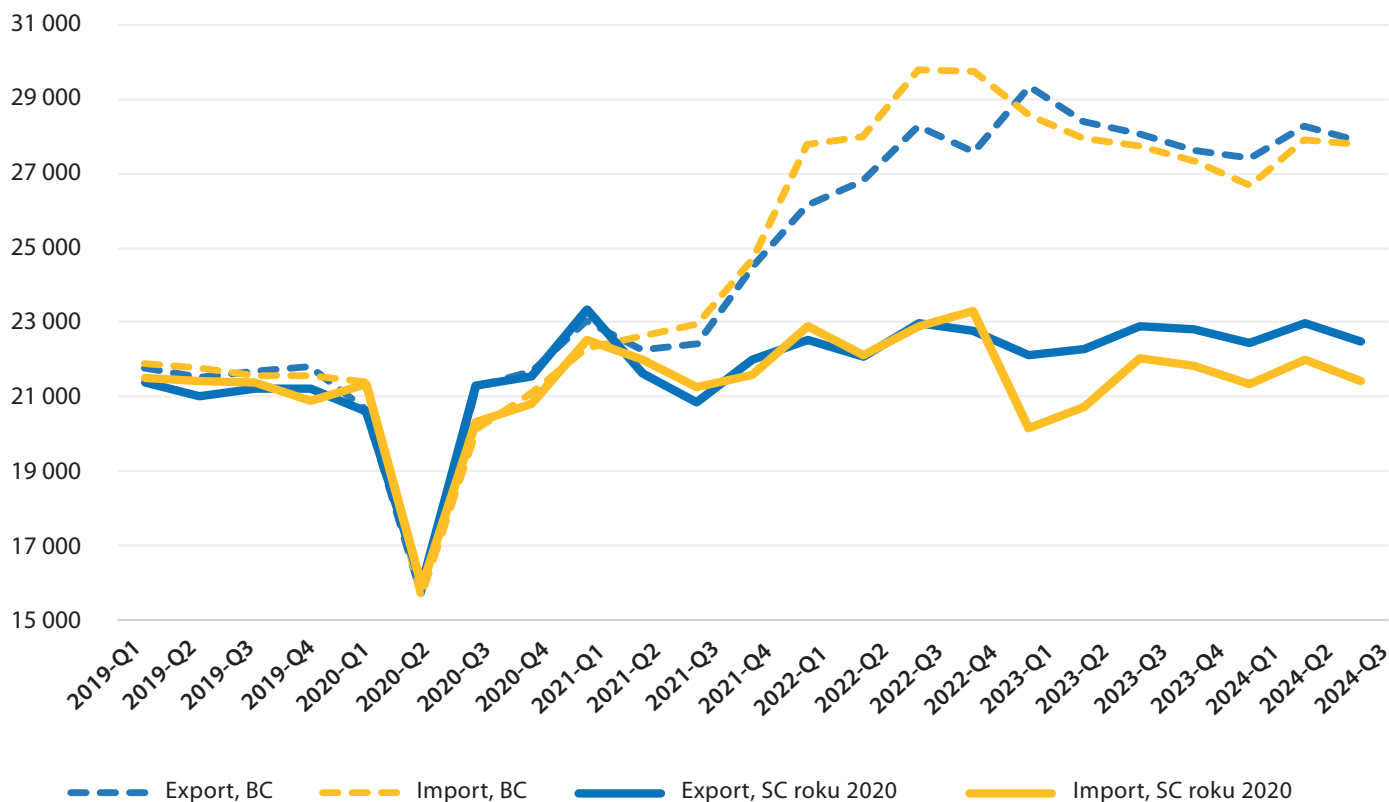
V posledných rokoch citelne vzrástla frekvencia výskytu tzv. exogénnych šokov so silnými dopadmi na globálnu ekonomiku, a teda potenciálne aj na vývoj štruktúry a objemu zahraničného obchodu Slovenskej republiky. Preto považujeme za vhodné venovať tejto problematike detailnejšiu pozornosť, pričom sa primárne zameriame na porovnanie stavu v roku 2024 s rokom 2019, t. j. obdobím pred pandémiou.

Počas troch štvrtrokov 2024 sa na Slovensko dovezli v bežných cenách tovary a služby v celkovej sume 82,4 miliardy eur a suma exportu dosiahla 83,6 miliardy eur. V porovnaní s rovnakým obdobím roku 2019 dovoz tovarov a služieb v bežných cenách vzrástol o 26,3 % a vývoz vzrástol o 28,7 %. V dôsledku

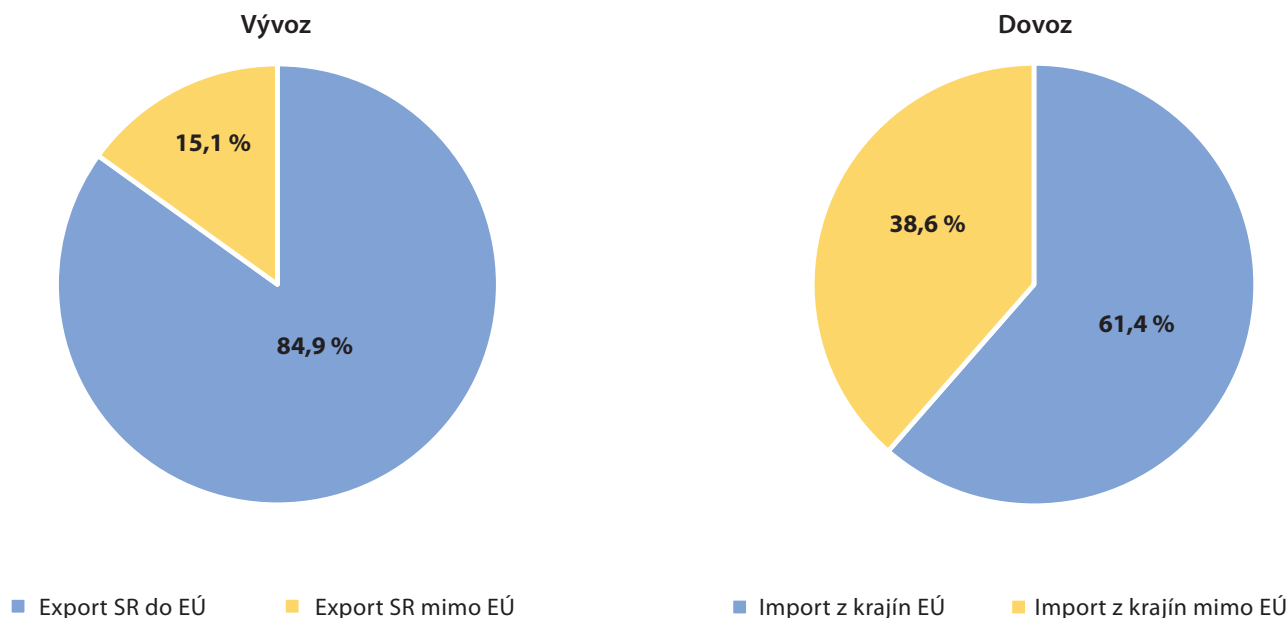
rýchlejšieho rastu vývozu v porovnaní s dovozom sa tak v porovnávaných obdobiach saldo zahraničného obchodu Slovenska preklapilo z deficitu 261 miliónov eur v roku 2019 do prebytku 1 219 miliónov eur za tri štvrtroky 2024. Vo vyjadrení v stálych cenách roku 2020 bol diferenciál v dynamike rastu vývozu a dovozu ešte výraznejší, kedy vývoz v porovnaní sledovaných období roku 2019 a 2024 vzrástol o 6,7 % a dovoz vzrástol len o 0,7 %. Tento vývoj na jednej strane vypovedá o výraznejšom zlepšení obchodnej bilancie po očistení o cenový vývoj, na druhej strane indikuje rýchlejší rast cien dovážaných tovarov a služieb v porovnaní s rastom cien vývozu, t. j. zhoršenie výmenných relácií zahraničného obchodu Slovenskej republiky.

Z hľadiska geografickej štruktúry zahraničného obchodu Slovenska od roku 2019 nenastali výraznejšie zmeny. Ak odhliadneme od štruktúry obchodu podľa jednotlivých krajín, podiel zahraničného obchodu s krajinami Európskej únie na celkovom dovoze a vývoze Slovenska sa prakticky nezmenil. Najmä v prípade vývozu sa prejavuje silná koncentrácia slovenského exportu na trhy Európskej únie.

Graf 2.8: Vývoj zahraničného obchodu Slovenskej republiky od roku 2019 v bežných cenách (BC) a stálych cenách (SC) (sezónne očistené údaje • mil. eur)

Graf 2.9: Podiel krajín Európskej únie na zahraničnom obchode Slovenskej republiky v roku 2024
(január – september 2024 • počítané z údajov v bežných cenách)

Zdroj: Autori z údajov Eurostatu

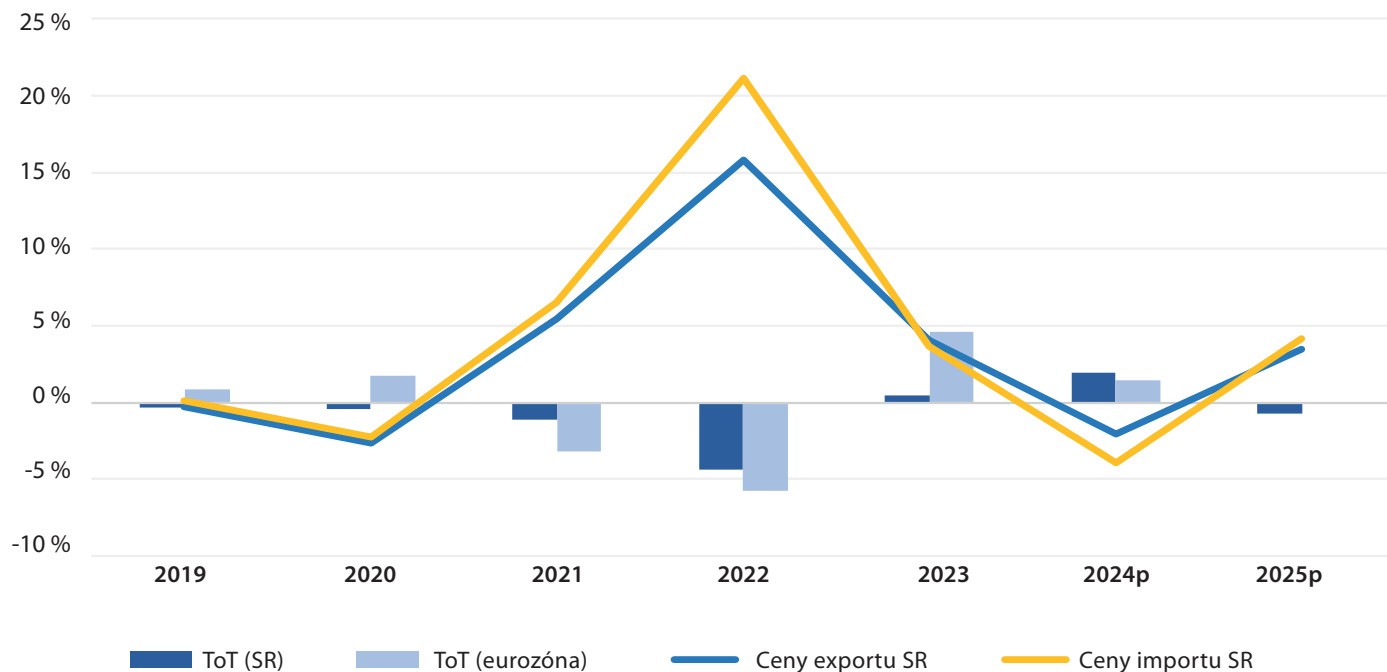
Porovnanie dynamiky vývozu a dovozu v stálych, resp. v bežných cenách v predošlom texte naznačilo zhoršenie výmenných relácií zahraničného obchodu Slovenskej republiky. Cenový vývoj v zahraničnom obchode skutočne nebol pre Slovensko v posledných rokoch ideálny, nakoľko ceny dovážaných tovarov rástli v porovnaní s vývoznými cenami o niečo rýchlejšie (*Graf 2.10 na nasledujúcej strane*). Vo výsledku sa tak výmenné relácie (angl. „Terms of trade, skr. ToT) v zahraničnom obchode Slovenska v rokoch 2019 až 2023 zhoršili celkovo takmer o 6%.¹¹ Dlhodobý pokles výmenných relácií (ToT) je z makroekonomického hľadiska nežiaducim javom, nakoľko krajina v takom prípade musí pre udržanie existujúcej obchodnej bilancie vyvážať čoraz viac tovaru. Inak povedané, za jednotku exportu je krajina schopná doviesť čoraz menší počet jednotiek importu. V prípade vývoja v Slovenskej republike v rokoch 2019 až 2023 by sa dalo povedať, že na udržanie rovnakej obchodnej bilancie bolo potrebné zo Slovenska vyviezť o 6 % väčší objem tovaru na jednotku dovozu.

Ako je vidieť z *Grafu 2.10*, výmenné relácie eurozóny ako celku sa v niektorých rokoch od Slovenska odlišovali, a teda za poklesom výmenných relácií Slovenska v posledných rokoch nemôže byť len vplyv menového kurzu. Zároveň je v prípade Slovenskej republiky aj eurozóny badateľný najvýznamnejší pokles výmenných relácií v roku 2022, čo možno pripísať nárastu cien dovážaných energetických surovín. Aj keď identifikácia presných príčin variácie výmenných relácií je vzhľadom na agregáciu cien veľkého množstva tovarov komplexnou úlohou, ekonomický výskum v minulosti dokázal, že v priemyselných krajinách, ako je Slovensko, je variácia výmenných relácií (ToT) typicky zapríčinená rozdielnym vývojom cenovej hladiny doma a v zahraničí a približne rovnakou mierou aj zmenami cien dovážaných a vyvážaných výrobkov.¹² V rokoch 2023 a 2024 už došlo k miernemu zlepšeniu výmenných relácií v zahraničnom obchode Slovenskej republiky.

¹¹ Ukazovateľ výmenných relácií (angl. „Terms of trade“) je podielom cenového indexu vývozu k cenovému indexu dovozu.

¹² Baxter a Kouparitsas (2000)

Graf 2.10: Vývoj cien v zahraničnom obchode Slovenskej republiky (medziročná zmena) a výmenné relácie (skr. ToT) v zahraničnom obchode Slovenskej republiky a eurozóny

Zdroj: Autori z údajov European Commission (2024) a European Commission (2022)

Z hľadiska komoditnej štruktúry zahraničného obchodu sa v Slovenskej republike od roku 2019 výraznejšie zmeny neudiali. Najvýznamnejším exportným artiklom slovenskej ekonomiky sú naďalej automobily, pričom ich podiel na celkovom vývoze Slovenska sa ešte mierne zvýšil. Ak spočítame obrat vývozu aj dovozu, celkovo najvýznamnejšou skupinou komodít zahraničného obchodu Slovenskej republiky sú stroje, prístroje, elektrické zariadenia, prístroje na záznam a reprodukciu obrazu a zvuku (v *Tabuľke 2.2 na nasledujúcej strane*, skrátene uvedené ako Stroje a zariadenia), aj keď ich podiel od roku 2019 klesol, a to výraznejšie na strane vývozu. Mierne klesol aj podiel tretej najvýznamnejšej skupiny komodít, ktorou sú kovy a výrobky zo základných kovov. Podiel uvedených troch najvýznamnejších exportných komoditných skupín na celkovom exporte Slovenska sa za tri štvrtroky 2024 v porovnaní s rokom 2019 mierne znížil zo 73 % na 71,1 %. Naopak, mierne rástol podiel menej významných tovarových tried ako napríklad produktov potravinárskeho priemyslu, chemických výrobkov, plastov a agrokodit.

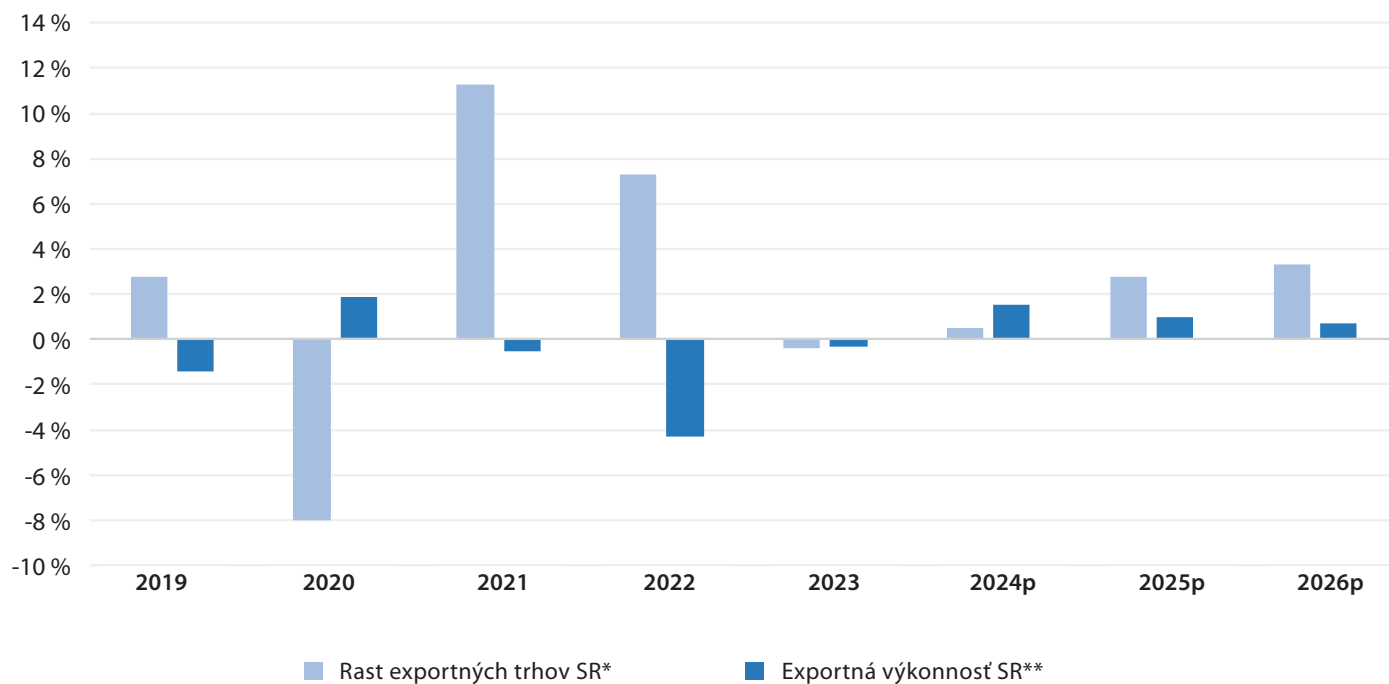
Z hľadiska analýzy vývoja zahraničného obchodu Slovenskej republiky je zaujímavým ukazovateľom indikátor exportnej výkonnosti, ktorý možno považovať aj za prejav medzinárodnej konkurencieschopnosti krajiny. Indikátor exportnej výkonnosti dáva do pomeru export krajiny s dynamikou importu jej obchodných partnerov. V prípade, že export krajiny rastie v porovnaní s váženým priemerom rastu dovozu jej obchodných partnerov (t. j. indikátor nadobúda kladné hodnoty), exportná výkonnosť danej krajiny rastie, čím získava vyšší podiel na svojich exportných trhoch.

Tabuľka 2.2: Štruktúra zahraničného obchodu Slovenskej republiky podľa najvýznamnejších komodít
(členenie komodít podľa tried Harmonizovaného systému • počítané z údajov v bežných cenách)

		Podiel na úhrne (%)		Zmena podielu (p. b.)	Medziročný rast dovozu a vývozu (%)
		2019	1 – 3Q/2024	1 – 3Q/2024 vs 2019	1 – 3Q/2024 vs 1 – 3Q/2023
Stroje a zariadenia	Dovoz	33,1	31,7	-1,4	-3,3
	Vývoz	30,7	27,3	-3,4	-1,5
Dopravné prostriedky	Dovoz	17,5	18,1	0,6	-8,3
	Vývoz	32,9	34,9	2,0	-9,5
Základné kovy a výrobky z nich	Dovoz	9,1	8,8	-0,3	-7,6
	Vývoz	9,4	8,9	-0,5	-5,4
Nerastné výrobky	Dovoz	8,6	8,6	0,0	-6,6
	Vývoz	3,3	4,2	0,9	6,0
Plasty, kaučuk a výrobky z nich	Dovoz	5,8	6,0	0,2	0,9
	Vývoz	5,5	5,9	0,4	11,2
Výrobky chemického priemyslu	Dovoz	5,9	6,6	0,7	8,1
	Vývoz	2,6	2,9	0,3	5,8
Potraviny, nápoje, tabak	Dovoz	2,9	3,9	1,0	9,3
	Vývoz	1,7	2,5	0,8	7,4
Textílie a textilné výrobky	Dovoz	3,0	2,8	-0,2	5,5
	Vývoz	2,2	1,9	-0,3	-1,6
Agrokomodity (rastlinné + živočíšne)	Dovoz	2,9	3,4	0,5	2,4
	Vývoz	2,0	2,1	0,1	-8,6
Ostatné tovary	Dovoz	11,2	10,1	-1,1	-2,0
	Vývoz	9,7	9,4	-0,3	-1,6
SPOLU	Dovoz				-2,8
	Vývoz				-3,3

Zdroj: Autori z údajov Štatistického úradu SR

Graf 2.11: Vybrané ukazovatele zahraničného obchodu Slovenskej republiky

Zdroj: European Commission (2024)

Pozn: *Vážený priemer rastu importu obchodných partnerov Slovenska
 **Index rastu exportu tovarov a služieb vydelený indexom rastu exportných trhov

Ako vidieť z **Grafu 2.11**, od roku 2019 bol rast exportných príležitostí pomerne rozkolísaný a exportná výkonnosť Slovenskej republiky v súčte mierne klesla. Na roky 2025 a 2026 prognózuje Európska komisia pre Slovensko stabilný nárast exportných príležitostí a mierny rast exportnej výkonnosti.

ZHRNUTIE

1. Počas troch štvrtrokov 2024 vzrástla slovenská ekonomika v medziročnom porovnaní o 2,2 % (resp. o 1,6 miliardy eur v stálych cenách), čo je citeľné zrýchlenie v porovnaní s tempom rastu hrubého domáceho produktu v roku 2023 a zároveň rýchlejší rast v porovnaní s väčšinou prognóz, takže rast slovenskej ekonomiky v roku 2024 mierne prekonal očakávania. Z hľadiska dopytových zložiek hrubého domáceho produktu v roku 2024 k zrýchleniu rastu slovenskej ekonomiky prispel výlučne domáci dopyt. Export v reálnom vyjadrení síce rástol, ale dovoz rástol rýchlejšie a vo výsledku bol príspevok čistého exportu k rastu slovenskej ekonomiky v roku 2024 záporný.
3. Výrazné turbulencie externého prostredia v uplynulých rokoch nevedli k relevantným zmenám v štruktúre zahraničného obchodu Slovenskej republiky. Na strane exportu majú naďalej dominantné postavenie trhy Európskej únie a automobily, stroje a zariadenia. Výkyvy cien výrobných vstupov však mali za následok zhoršenie výmenných relácií zahraničného obchodu Slovenska, nakoľko najmä v čase najväčších cenových nárastov v roku 2022 rástli ceny slovenského exportu v porovnaní s importom v menšej miere. Exportná výkonnosť slovenskej ekonomiky sa mierne zhoršila, čo by podľa prognózy Európskej komisie malo byť kompenzované zlepšením v najbližších rokoch.

Aj keď v priebehu roku 2024 slovenská ekonomika vcelku pozitívne prekvapila, v strednodobom horizonte a výhľadovo tiež pre najbližšie roky je možné konštatovať spomaľovanie procesu konvergencie slovenskej ekonomiky k úrovni eurozóny.

2. V nadväznosti na prognózu vývoja externého prostredia je pravdepodobné zachovanie vcelku priaznivého vývoja aj v prípade slovenskej ekonomiky. Očakávame, že tempo rastu reálneho hrubého domáceho produktu sa na Slovensku v roku 2025 udrží tesne nad úrovňou 2 %, aj keď v súvislosti s avizovanými zmenami dane z pridanej hodnoty môže na prelome rokov 2024 a 2025 nastať v ekonomických dátach istý „šum“. Predpokladáme, že hlavným činiteľom rastu slovenskej ekonomiky ostane aj v roku 2025 domáci dopyt, pričom najvýznamnejším dynamizujúcim prvkom domáceho dopytu budú v roku 2025 investície. Na raste investícií v Slovenskej republike by sa mali v roku 2025 približne rovnomerne podieľať súkromné aj verejné investície.

Rizikovým faktorom prognózy rastu domáceho dopytu je reakcia slovenských domácností na dopady konsolidácie verejných financií, nakoľko prijaté opatrenia budú mať negatívne dopady na disponibilné príjmy domácností. Na strane zahraničného dopytu očakávame mierne zrýchlenie rastu exportných trhov.

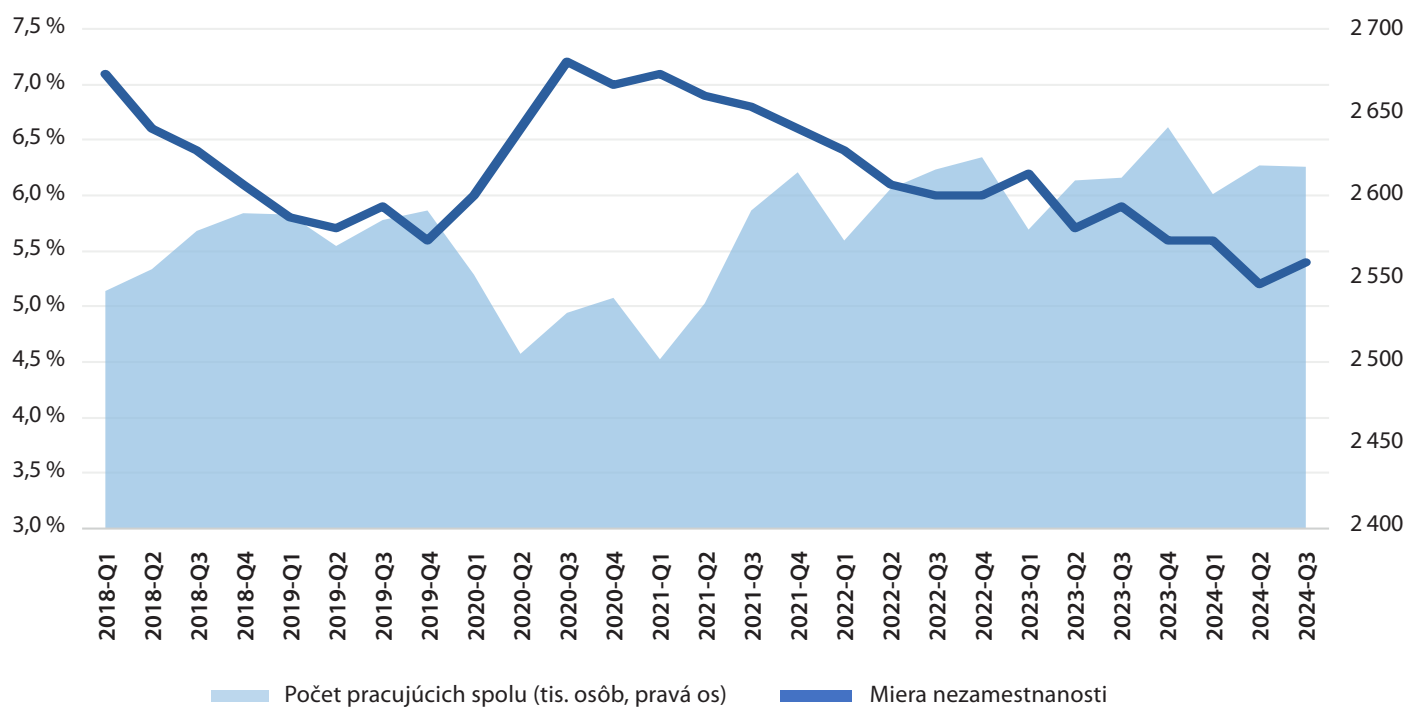
3 TRH PRÁCE

Po zotavení z pandemických výkyvov sa slovenský trh práce z hľadiska celkovej zamestnanosti a miery nezamestnanosti od roku 2023 pohybuje na hrane svojej kapacity. Miera nezamestnanosti v priebehu roku 2024 ešte klesla o 0,5 p. b. a v treťom štvrtroku 2024 bola na úrovni 5,4 % (podľa metodiky výberového zisťovania pracovných síl – VZPS – t. j. nie nezamestnanosť evidovaná úradmi práce). Počet pracujúcich v Slovenskej republike sa v roku 2024 stabilne pohyboval tesne nad úrovňou 2,6 milióna osôb. V treťom štvrtroku 2024 bol počet pracujúcich v slovenskej ekonomike medziročne vyšší o 6,5 tisíce osôb, čo v relatívnom vyjadrení znamená slabý nárast o 0,2 %.

Pri hodnotení strednodobého vývoja považujeme za relevantné porovnávať aktuálne dáta predovšetkým s obdobím pred

pandémiou, nakoľko tieto údaje ešte neboli skreslené značnými výkyvmi, ktoré spôsobila. V treťom štvrtroku 2024 v porovnaní s rovnakým obdobím roku 2019 v slovenskej ekonomike pribudlo 32-tisíc pracujúcich, čo je v relatívnom vyjadrení nárast o 1,2 %. Z hľadiska odvetvovej klasifikácie najviac ľudí s veľkým odstupom pracuje aj naďalej v priemysle, kde bol zároveň od roku 2019 zaznamenaný aj najvýznamnejší pokles pracujúcich. V treťom štvrtroku 2024 pracovalo v slovenskom priemysle 643-tisíc osôb, čo je o 57-tisíc menej v porovnaní s rovnakým obdobím roku 2019. Len za posledný rok do tretieho štvrtroku 2024 v priemysle ubudlo takmer 9-tisíc pracujúcich. V strednodobom horizonte od roku 2019 desiatky tisíc pracovných miest zanikli aj v poľnohospodárstve a administratívnych činnostiach.

Graf 3.1: Celková zamestnanosť a miera nezamestnanosti v Slovenskej republike

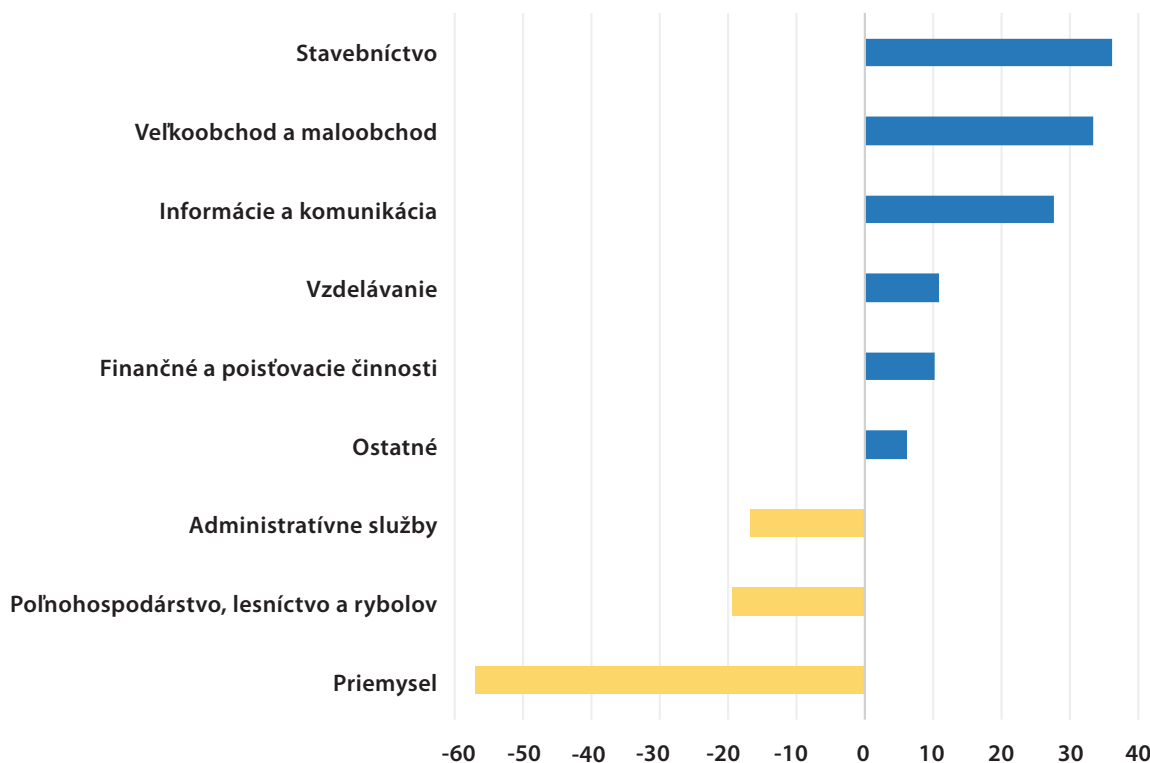

Zdroj: Autori z údajov Štatistického úradu SR

V troch typoch ekonomických činností s výraznou úlohou štátu (verejná správa a sociálne zabezpečenie, vzdelávanie, zdravotníctvo a sociálna pomoc) sa počet pracujúcich od roku 2019 výraznejšie nezmenil, pričom v každej z týchto sfér na Slovensku pracuje približne 200-tisíc ľudí. Súhrnný prírastok pracujúcich v uvedených činnostiach od roku 2019 bol 12-tisíc, pričom takmer 11-tisíc pracujúcich pribudlo vo vzdelávaní. Medzi odvetvia s najvýraznejším absolútnym aj relatívnym prírastkom počtu pracujúcich od roku 2019 patria najmä stavebníctvo, obchod a IKT. V stavebníctve pribudlo 36-tisíc pracujúcich osôb, čo je 15 % stavu z tretieho štvrťroku 2019. Vo veľkoobchode a maloobchode pribudlo 33-tisíc pracujúcich (relatívny prírastok 11 %) a v IKT činnostiach pribudlo takmer 28-tisíc pracujúcich, čo je v porovnaní so stavom z roku 2019 prírastok o tretinu.

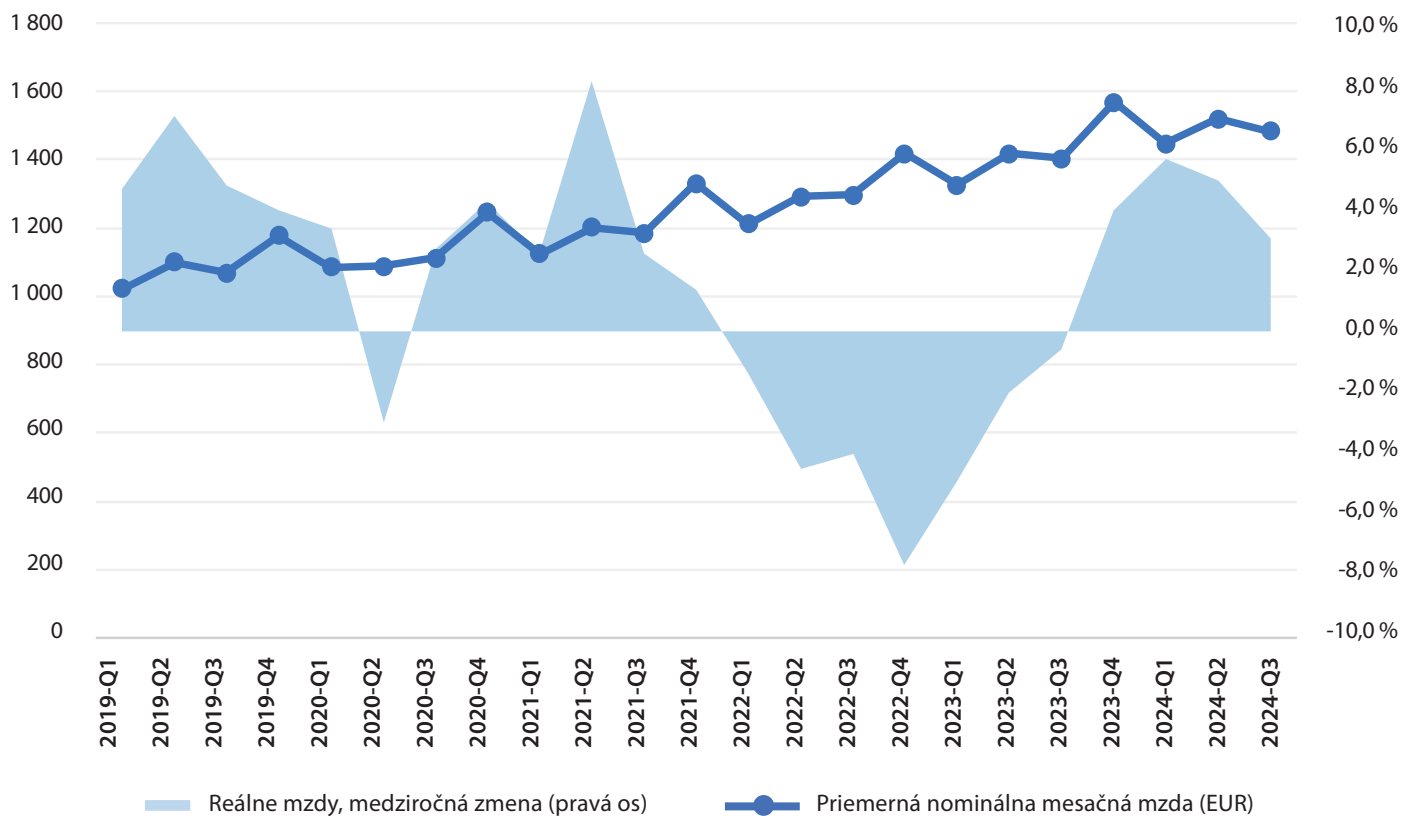
Priemerná nominálna mesačná mzda v slovenskom hospodárstve bola počas troch štvrťrokov 2024 tesne pod hranicou 1 500 eur. V nominálnom vyjadrení priemerné mzdy v Slovenskej republike vzrástli medziročne o 7,3 %. Témou posledných rokov bol prepád reálnych miezd, kedy v rokoch 2022 a 2023 ani solidne prírastky nominálnych miezd nedokázali pracujúcim kompenzovať rastúce životné náklady a reálne mzdy sa znížili kumulatívne o viac ako o 5 %. Pozitívny obrat v tomto smere sa prejavil už v poslednom štvrťroku 2023 a rast reálnych miezd pokračoval aj v roku 2024, pričom za tri štvrťroky 2024 reálne mzdy vzrástli medziročne v priemere o 4,5 %. Reálna mzda v slovenskom hospodárstve však aj napriek tomuto nárastu bola v treťom štvrťroku 2024 v porovnaní s rovnakým obdobím roku 2021 (t. j. pred začiatkom obdobia mimoriadne vysokej inflácie) nižšia takmer o 2 %. Domácnosti na Slovensku si tak zo svojich zárobkov mohli dovoliť v priemere o niečo menší nákupný košík ako pred tromi rokmi.

Graf 3.2: Zmena počtu pracujúcich v odvetviach slovenskej ekonomiky od roku 2019
(tretí štvrťrok 2024 vs tretí štvrťrok 2019 • tis. osôb)

Zdroj: Autori z údajov Štatistického úradu SR

Graf 3.3: Vývoj priemernej mzdy v slovenskom hospodárstve (hrubá mesačná mzda v EUR)

Zdroj: Autori z údajov Štatistického úradu SR

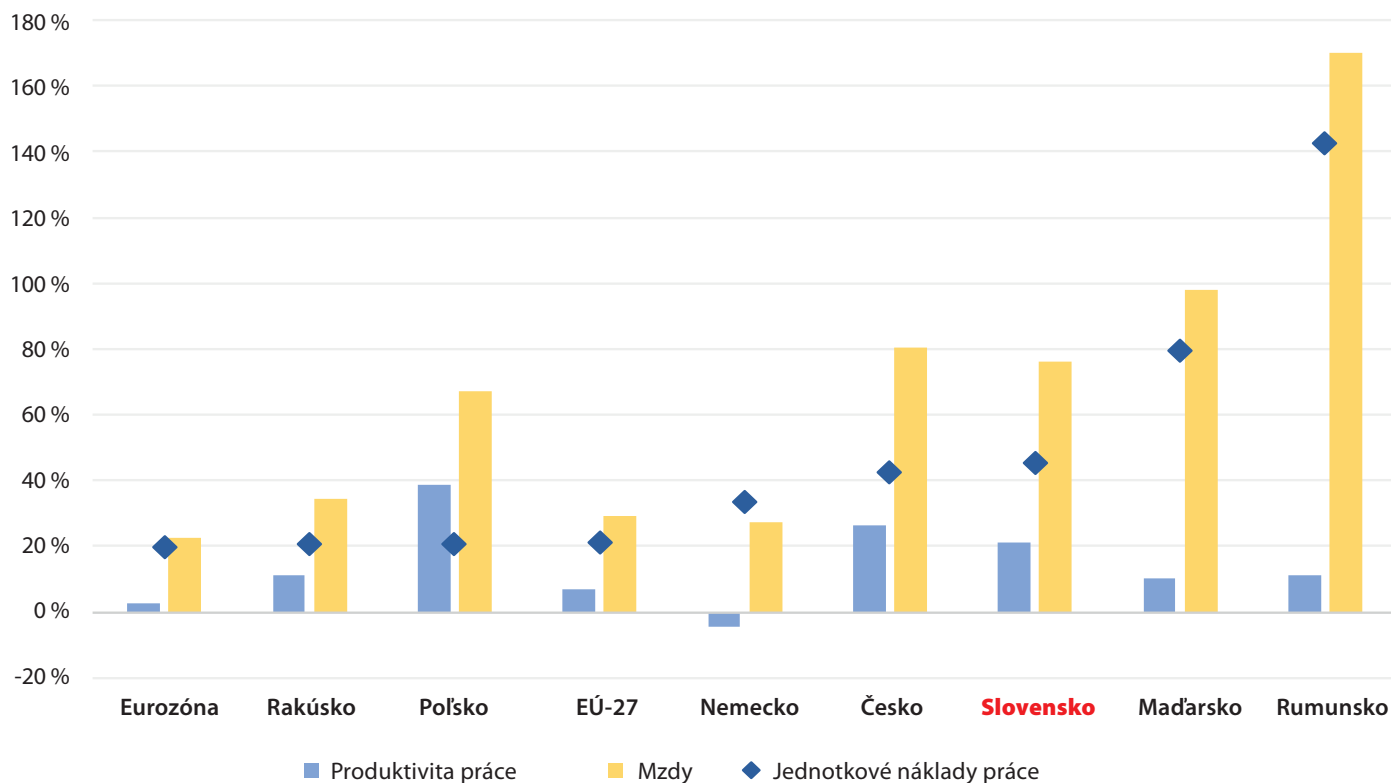
V súvislosti s pomerne rýchlym rastom nominálnych miezd v Slovenskej republike sa objavujú obavy z negatívnych dopadov tohto procesu na cenovú konkurencieschopnosť slovenskej produkcie. Pri hodnotení konkurencieschopnosti slovenskej produkcie je však potrebné zobrať do úvahy okrem nákladov na mzdy aj dynamiku produktivity práce. V ideálnom prípade, ak tempo rastu produktivity práce prevyšuje dynamiku rastu miezd, potom ani rast osobných nákladov nemusí viesť k zhoršeniu konkurencieschopnosti. Pri hodnotení konkurencieschopnosti je tiež vhodné pri medzinárodnom porovnaní zamerať sa hlavne na sektory, ktoré produkujú tzv. obchodovateľné tovary, t. j. také tovary (a prípadne aj služby), ktoré je možné bez väčších ťažkostí predat' v krajine odlišnej od miesta výroby. Typickým príkladom obchodovateľných tovarov sú napríklad automobily v rámci trhov Európskej únie. Naopak, služby verejného sektora, ako aj ďalšie služby poskytované priamo konečnému spotrebiteľovi s vysokým podielom medzilidskej komunikácie patria medzi tzv. neobchodovateľné sektory.

Preto pri hodnotení medzinárodnej konkurencieschopnosti nie je najvhodnejšie vychádzať z porovnania dynamiky miezd a produktivity práce na úrovni celej ekonomiky. Zamerali sme

sa na sektor priemyselnej výroby, ktorého produkciu možno (až na niekoľko výnimiek typu farmaceutické produkty a potraviny) spravidla bez väčších obmedzení realizovať na zahraničných trhoch. Porovnanie kumulatívnej zmeny zásadných fundamentov z hľadiska vplyvu mzdového vývoja na konkurencieschopnosť vybraných krajín Európskej únie od roku 2015 je znázornené v *Grafe 3.4* (na nasledujúcej strane).

Zmena produktivity práce je počítaná ako podiel prírastku priemyselnej produkcie a počtu odpracovaných hodín. Zmena mzdových nákladov je percentuálna zmena celkových nákladov na hrubé mzdy a ďalšie benefity platené zamestnancom (t. j. neobsahuje odvody platené zamestnávateľom). Pri výpočte zmeny mzdových nákladov sme zohľadnili aj vplyv zmeny menového kurzu krajín mimo eurozóny voči euru (napríklad v rokoch 2015 až 2023 forint voči euru oslabil o 23 %, preto je celkový prírastok mzdových nákladov na jednotku produktu znížený o tento nominálny vplyv). Jednotkové náklady práce sú potom definované ako priemerné náklady práce na jednotku vyrobenej produkcie. Vypočítané sú ako pomer mzdových nákladov na odpracovanú hodinu k produkcii na odpracovanú hodinu (inak povedané, v menovateli sme použili produktivitu práce).

Graf 3.4: Zmena produktivity práce, mzdových nákladov a jednotkových nákladov práce v sektore priemyselnej výroby vo vybraných krajinách Európskej únie (4Q/2023 vs priemer roku 2015)

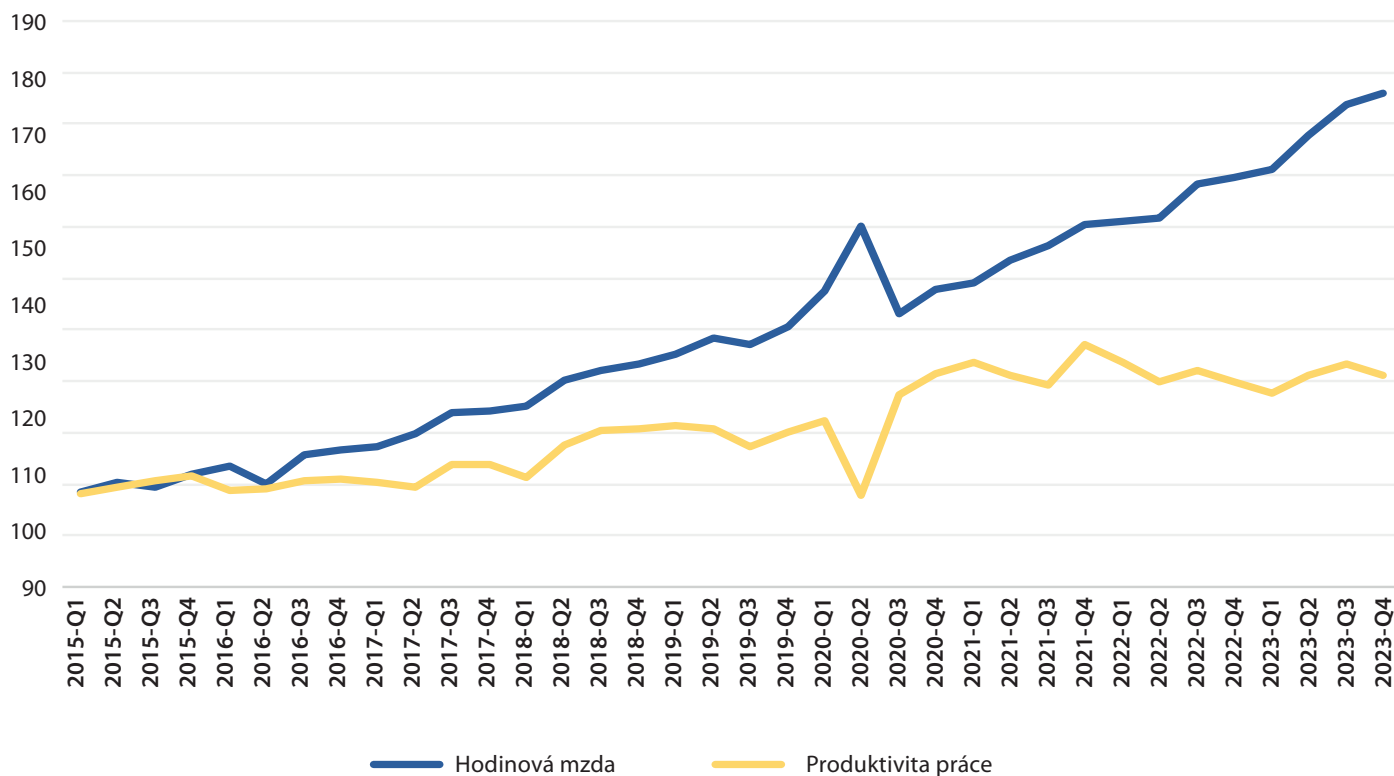
Zdroj: Spracovanie a výpočty autorov z údajov Eurostatu

Z údajov znázornených v *Grafe 3.4* vyplýva, že z hľadiska nárastu jednotkových nákladov práce v rokoch 2015 až 2023 (posledné dostupné údaje v čase tvorby tejto publikácie) sa Slovensko nachádzalo v „strednej“ skupine spomedzi sledovaných krajín Európskej únie. Produktivita práce v Slovenskej republike síce od roku 2015 vzrástla nadpriemerne v rámci EÚ-27 aj regiónu strednej Európy, ale takto možno hodnotiť aj nárast hodinových mzdových nákladov.

Spomedzi okolitých krajín bol pomer rastu produktivity práce a mzdových nákladov najlepší v Rakúsku a Poľsku, v Česku vzrástli jednotkové náklady práce podobnou mierou ako v slovenskom priemysle. V Maďarsku a najmä v Rumunsku bol vývoj jednotkových nákladov práce najmenej priaznivý, nakoľko nárast mzdových nákladov bol v porovnaní s rastom produktivity práce oveľa vyšší.

Graf 3.5: Vývoj priemernej hodinovej mzdy a produktivity práce v sektore priemyselnej výroby Slovenskej republiky (Index, 2015 = 100)

Zdroj: Spracovanie a výpočty autorov z údajov Eurostatu

V *Grafe 3.5* je znázornený kvartálny vývoj vstupných veličín pre výpočet jednotkových nákladov práce v Slovenskej republike od roku 2015. Aj keď dynamika rastu hodinových miezd bola na Slovensku v porovnaní s rastom produktivity práce vyššia prakticky nepretržite od roku 2016, pomyselné nožnice medzi rýchlosťou rastu oboch sledovaných indikátorov sa začali výraznejšie roztvárať od roku 2021, čo nepochybne súvisí s celkovým cenovým vývojom v ekonomike. Podobný vývoj sa však prejavil aj v ďalších sledovaných ekonomikách v našom regióne. V tejto súvislosti je tiež potrebné poznamenať, že uskutočnenú analýzu nemožno vnímať ako komplexné meradlo konkurencieschopnosti priemyselnej produkcie, nakoľko nezohľadňuje faktor realizačných cien a faktor produktivity práce nemusí presne odzrkadľovať zmeny v technologickej úrovni produkcie.

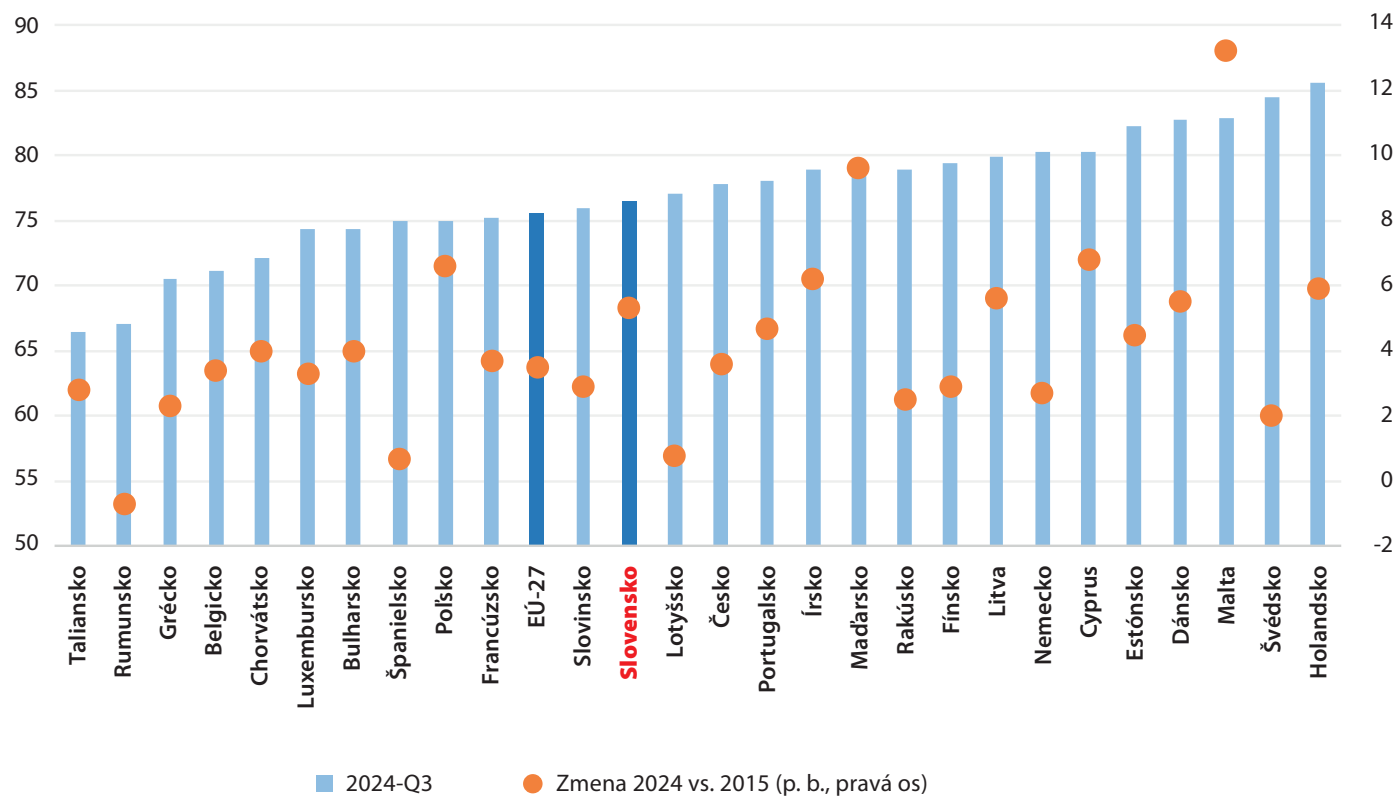
Spolu s dlhodobým poklesom nezamestnanosti je na Slovensku čoraz viac naliehavá téma nedostatku disponibilnej pracovnej sily s potrebným kvalifikačným profilom. Je zjavné, že tento problém nemá jednoduché a rýchle riešenie. Jednou z možností jeho riešenia je súhrn opatrení na zvýšenie miery participácie obyvateľstva v produktívnom veku na trhu práce.¹³ V skutočnosti už Slovensko v tomto ohľade v posledných dekádach dosiahlo značný pokrok a v súčasnosti už miera participácie na Slovensku s hodnotou 76,4 % o takmer 1 p. b. prekračuje priemer Európskej únie (*Graf 3.6 na nasledujúcej strane*). Napriek tomu v rámci Európy v súčasnosti nájdeme viaceré krajiny, kde miera participácie presahuje 80 %. Vo Švédsku, v Holandsku a vo Švajčiarsku sa miera participácie pohybuje okolo 85 %, na Islande dosahuje dokonca 90 % obyvateľstva v produktívnom veku.

¹³ Miera participácie je počítaná ako podiel aktívnych obyvateľov na celkovom počte obyvateľov danej vekovej skupiny. Aktívni sú obyvateľia, ktorí sú na trhu práce prítomní ako pracujúci alebo nezamestnaní pripravení v krátkej dobe nastúpiť do zamestnania.

Pre názornosť uvedme, že zvýšenie miery participácie v Slovenskej republike o 1 percentný bod znamená prílev novej pracovnej sily na trh práce v počte približne 27-tisíc osôb. Dosiahnutie úrovne špičkových európskych krajín v tomto ohľade by tak pre Slovensko znamenalo prílev nových približne 200-tisíc potenciálnych pracujúcich len z domácich zdrojov a v neposlednom rade by tiež viedlo (*ceteris paribus*) k vylepšeniu hospodárenia dôchodkového systému. Priestor na zlep-

šenie existuje najmä v skupinách obyvateľov, kde Slovensko dosahuje z hľadiska miery participácie podpriemerné hodnoty v rámci Európskej únie. Z hľadiska veku ide o skupiny obyvateľov na oboch okrajoch spektra, t. j. mladých ľudí do 25 rokov a starších občanov vo veku 60 až 64 rokov. Z hľadiska dosiahnutého vzdelania Slovensko vykazuje mimoriadne nízku mieru participácie najmä u obyvateľov s nižším ako stredoškolským vzdelaním.

Graf 3.6: Miera participácie obyvateľstva v produktívnom veku na trhu práce v krajinách Európskej únie v roku 2024 a jej zmena od roku 2015 (mieru participácie v % • veková skupina 15 až 64 rokov)

Zdroj: Spracovanie a výpočty autorov z údajov Eurostatu

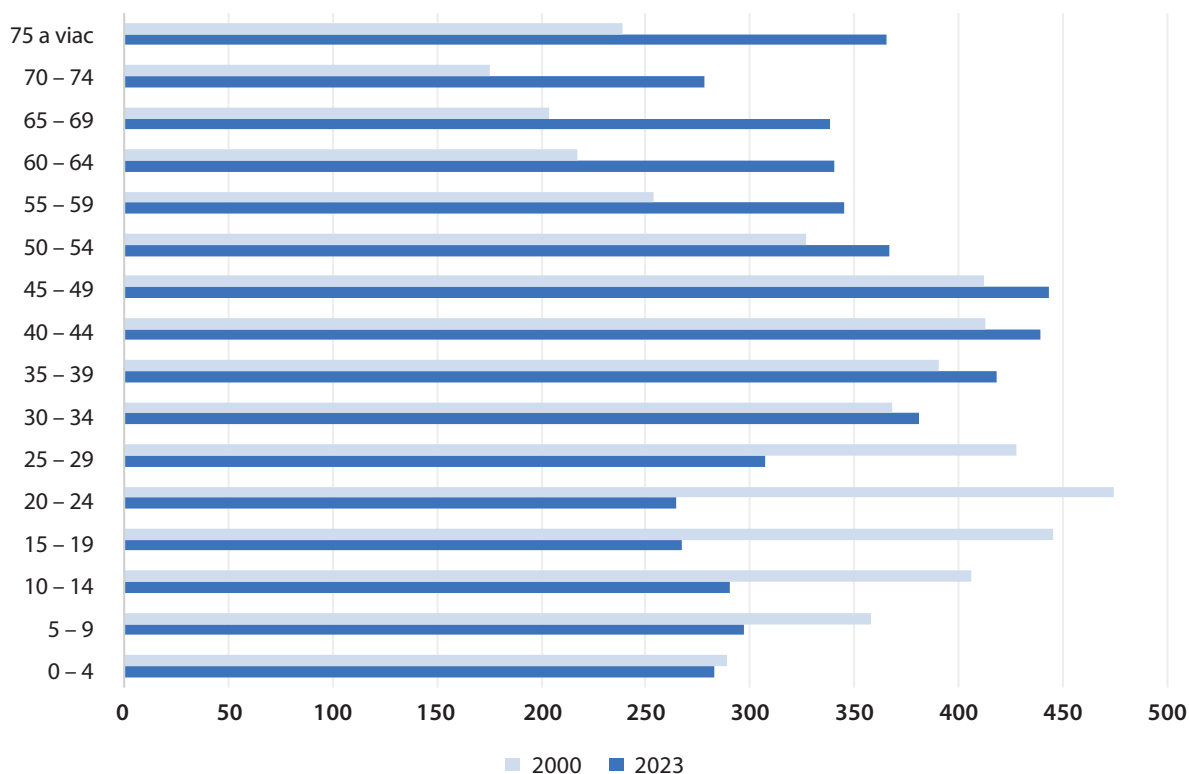
Osobitnú pozornosť si zaslúži tiež demografický vývoj, ktorý pravdepodobne už počas najbližšej dekády povedie k prehĺbeniu problému nedostatku pracovnej sily na Slovensku. Z **Grafu 3.7** vidíme, že veková štruktúra obyvateľstva Slovenskej republiky sa v porovnaní s rokom 2000 pomerne výrazne zmenila. Výrazne pribudli občania v dôchodkovom a preddôchodkovom veku, naopak, výrazne klesol počet mladých ľudí do 30 rokov. V roku 2023 dosiahol počet obyvateľov Slovenskej republiky vo veku do 30 rokov 1,7 milióna, čo je v porovnaní so stavom z roku 2000 pokles o 692-tisíc, resp. o 29 %.

Počet ľudí v preddôchodkovom veku 55 až 64 rokov v roku 2023 (posledný dostupný údaj v čase tvorby tejto publikácie) bol 685-tisíc. Zároveň počet mladých ľudí vo veku 10 až 19 rokov (t. j. takých, ktorí by mali v najbližších desiatich rokoch na trhu práce nahradiť ľudí v preddôchodkovom veku) bol v roku 2023 na úrovni 557-tisíc. Vplyvom demografického vývoja tak slovenský trh práce počas najbližších 10 rokov zníži svoju kapacitu približne o 130-tisíc osôb (ceteris paribus). V dlhšom časovom horizonte sa črtá ešte výraznejší problém, nakoľko najpočetnejšie ročníky (dnes vo veku 35 až 49 rokov) budú postupne nahrádzané veľmi slabo početnými ročníkmi aktuálne mladých ľudí do veku 24 rokov. Je samozrejmé, že takýto vývoj vyvolá tiež silný tlak na udržateľnosť dôchodkového systému

v Slovenskej republike. Za týchto okolností by sa riešenie starnutia obyvateľstva na Slovensku malo stať jednou z hlavných priorít hospodárskej a sociálnej politiky štátu. Príslušné autority by mali prijať konkrétne koncepčné opatrenia so zameraním na udržanie mladých ľudí na Slovensku, uľahčenie a programy podpory zamestnávania cudzích štátnych príslušníkov z krajín mimo Európskej únie, prípadne aj koncepciu riadenia migrácie.

Očakávané zmeny vo veľkosti a štruktúre pracovnej sily v dôsledku starnutia obyvateľstva v Slovenskej republike si budú vyžadovať vhodné opatrenia aj na úrovni jednotlivých firiem. V tejto súvislosti ponúka viacero vhodných nástrojov tzv. vekový manažment (angl. „Age management“), ktorý sa začal už pred niekoľkými dekadami rozvíjať najmä v škandinávskych krajinách, ktoré sa vyznačujú vysokou mierou participácie obyvateľov na trhu práce, preto ich môžeme chápať ako istý vzor v tejto oblasti. Vekový manažment je možné voľne definovať ako súbor opatrení, ktoré majú za cieľ maximalizovať pracovnú schopnosť jednotlivcov počas celej dĺžky produktívneho veku. Inak povedané, je nutné do istej miery zohľadňovať špecifiká, silné a slabé stránky nielen starších pracovníkov, ale aj ľudí mladých a v strednom veku. V tejto súvislosti v **Boxe 2** (na nasledujúcej strane) uvádzame posun v chápaní atribútov „dobrej práce“ u mladých ľudí na Slovensku medzi rokmi 2008 až 2020.

Graf 3.7: Porovnanie vekovej štruktúry obyvateľstva Slovenskej republiky v roku 2000 a v roku 2023
(na zvislej osi vekové skupiny • na vodorovnej osi početnosť v tis. osôb)

Box 2: Ako sa mení postoj mladej generácie na Slovensku k práci

Na zodpovedanie tejto otázky je možné použiť porovnanie medzi dvoma reprezentatívnymi výskumami, ktoré kladú rovnaké otázky, ale v rozdielnom čase. V našom prípade je takouto výskumnou platformou Európsky výskum hodnôt (EVS – European Values Study), ktorý sa opakuje každých 10 až 12 rokov už od roku 1980 a vo vzťahu k práci obsahuje dlhodobu rovnakú otázku. V našom prípade použijeme porovnanie odpovedí slovenských respondentov v rokoch 2008 a 2020.

Výsledky ukazujú, že v oblasti samotného významu práce pre mladú

generáciu medzi rokmi 2008 až 2020 žiadny posun nenastal, nakoľko v oboch rokoch až 95 % respondentov vo veku 15 až 35 rokov uviedlo, že práca je dôležitá pre ich život. Zmeny medzi rokmi 2008 a 2020 však nastali v tom, čo mladí obyvatelia Slovenska očakávajú od „dobrej práce“.

Výsledky prieskumu v rokoch 2008 a 2020 k otázkam týkajúcim sa charakteristik dobrej práce sú zhrnuté v tabuľke nižšie. Najviac mladých respondentov naďalej hodnotí dobrú mzdu ako nutný atribút spojený s chápaním dobrého zamestnania, aj keď význam tejto charakteristiky od roku 2008 mierne

poklesol. Vyhodnotenie odpovedí k ďalším otázkam naznačuje, že dochádza k postupnému odklonu od výkonovo orientovanej interpretácie práce. Význam výkonu, iniciatívy a zodpovednosti pre definovanie dobrej práce postupne slabne a zároveň narastá význam charakteristik spojených s rovnováhou medzi prácou a voľným časom. Najvýznamnejší posun v tomto ohľade nastal vo vekovej skupine 25 až 35 rokov, kde približne o pätinu viac respondentov má chápanie dobrého pracovného miesta spojené s pracovným časom, ktorý je v súlade s ich mimopracovnými životnými potrebami.

Charakteristiky	Veková skupina	Rok 2008	Rok 2020
Dobrá mzda	15 – 24 rokov	95 %	90 %
	25 – 34 rokov	98 %	89 %
Dosahovanie vytýčených cieľov	15 – 24 rokov	75 %	62 %
	25 – 34 rokov	62 %	55 %
Možnosť uplatniť iniciatívu	15 – 24 rokov	60 %	50 %
	25 – 34 rokov	56 %	50 %
Práca spájaná so zodpovednosťou	15 – 24 rokov	47 %	38 %
	25 – 34 rokov	38 %	32 %
Dobrý pracovný čas	15 – 24 rokov	61 %	71 %
	25 – 34 rokov	54 %	73 %
Dostatočný počet dní dovolenky	15 – 24 rokov	36 %	46 %
	25 – 34 rokov	43 %	42 %

Foto: freepik

Zdroj: EVS

Poznámka k tabuľke: Údaj v % uvádza, aká časť respondentov subjektívne priraduje danú charakteristiku k „dobrej práci“

ZHRNUTIE

1. Pri hodnotení roku 2024 môžeme konštatovať, že slovenský trh práce sa už definitívne zotavil a stabilizoval po prudkých výkyvoch v čase pandémie. Miera nezamestnanosti klesla na 5,4 % a celková zamestnanosť sa pohybovala okolo svojich dlhodobých maximálnych hodnôt. V porovnaní s obdobím bezprostredne pred pandemiou v slovenskej ekonomike pribudlo 32-tisíc pracujúcich, čo je v relatívnom vyjadrení nárast o 1,2 %. Z hľadiska odvetvovej klasifikácie najviac ľudí s veľkým odstupom pracuje aj naďalej v priemysle, kde sme však v porovnaní s rokom 2019 zaznamenali aj najvýznamnejší pokles pracujúcich. Naopak, medzi odvetviami s najvýraznejším absolútnym aj relatívnym prírastkom počtu pracujúcich za posledných 5 rokov patrí najmä stavebníctvo, obchod a informačné a komunikačné činnosti.
2. Postupný úbytok zásoby nezamestnaných vyvoláva logický tlak na rast nominálnych miezd, ktorý bol v posledných rokoch ešte umocnený obdobím vysokej inflácie. Ak zväžíme dlhodobý vývoj pomeru rastu mzdových nákladov a produktivity práce v obchodovateľnom sektore priemyselnej produkcie, potom môžeme konštatovať, že vývoj jednotkových nákladov práce v rámci regiónu strednej Európy výraznejšie nezhoršil, ale ani nevylepšil cenovú konkurencieschopnosť slovenského priemyslu.

V roku 2025 očakávame v porovnaní s rokom 2024 o niečo pomalší rast nominálnych miezd.

3. Medzi naliehavé výzvy v oblasti trhu práce patrí v súčasnosti nedostatok pracovnej sily s vyhovujúcim kvalifikačným profilom a najmä demografický vývoj. Slovenská ekonomika bude už v najbližšej dekáde pociťovať znižovanie svojho potenciálu v dôsledku odchodu početnejších ročníkov do dôchodku a nástupu menej početných ročníkov na trh práce. Riešenie týchto výziev si bude vyžadovať spoločenskú zhodu na koncepčných politikách zameraných na zvýšenie miery participácie obyvateľstva na trhu práce vrátane starších ročníkov, udržanie mladých ľudí na Slovensku, ale aj opatrenia typu podpory zamestnávania pracovníkov zo zahraničia alebo koncepcie udržateľnej migrácie.

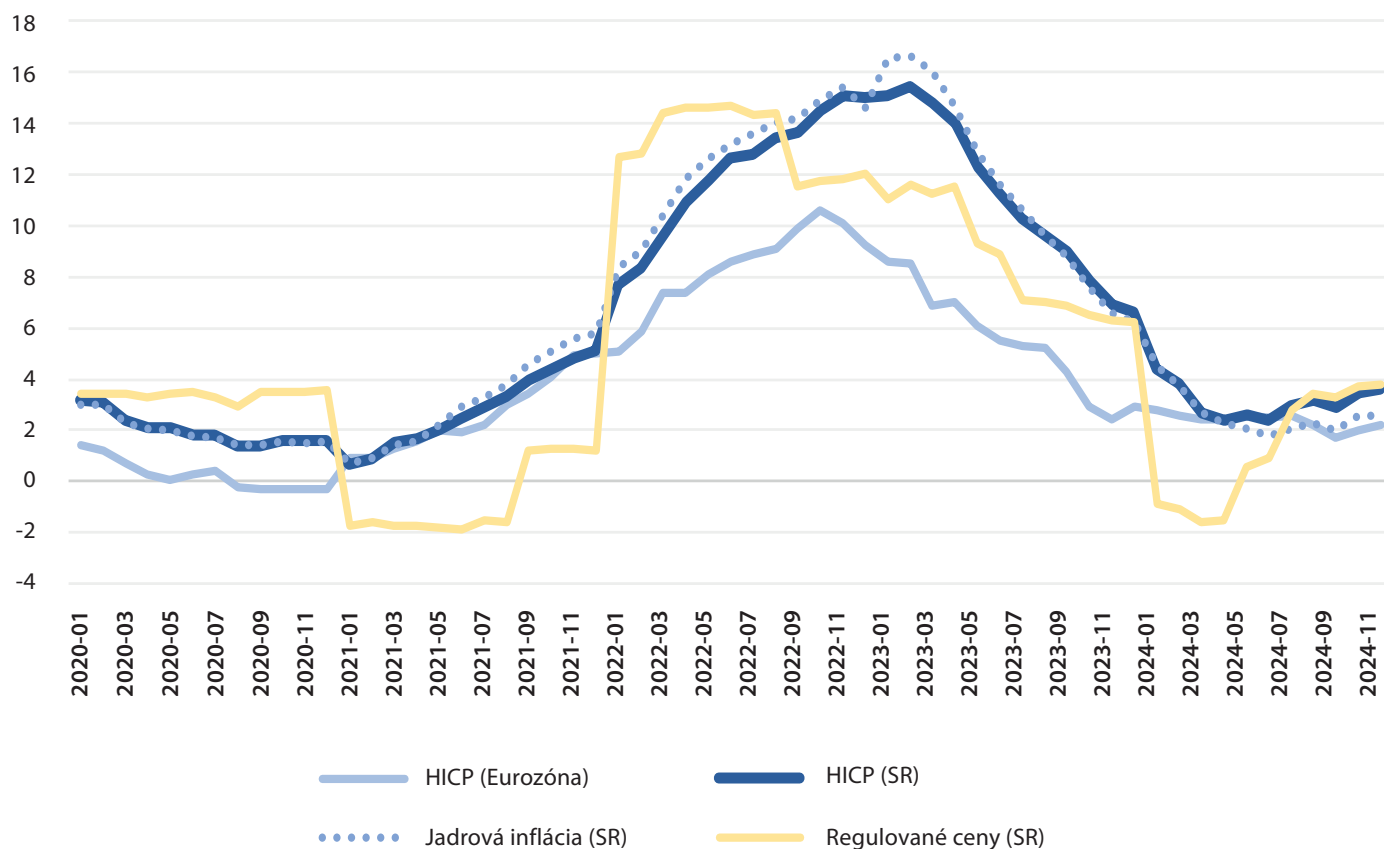

4 CENOVÝ VÝVOJ, MENOVÁ POLITIKA A FINANČNÝ TRH

V roku 2024 pokračovala stabilizácia miery inflácie po vyvrcholení inflačnej vlny vo februári 2023, kedy medziročné tempo inflácie merané indexom HICP dosiahlo v Slovenskej republike 15,4 %. Predtým sme mieru inflácie cez 15 % na Slovensku zaznamenali naposledy v prvej polovici roku 2000, kedy sa uskutočnila doteraz posledná veľká vlna cenovej deregulácie. V druhom štvrtroku 2024 už miera inflácie spomalila na 2,5 %, avšak koncom roku 2024 sa na Slovensku prejavilo opätovné zrýchlenie inflácie k úrovni 3,5 %, najmä vplyvom zrýchlenia rastu cien potravín. Celkovo za jedenásť mesiacov roku 2024 medziročná miera inflácie dosahovala v priemere 3,1 %.

K stabilizácii vývoja cenovej hladiny na Slovensku významne prispeli tzv. tovary základnej spotreby, ktoré sú zároveň najvýznamnejšími zložkami spotrebného koša v Slovenskej republike. Ceny bývania, vody a energií sa medziročne zvýšili v priemere len o 1,2 %. Ceny potravín, aj napriek zrýchleniu ich rastu ku koncu roka, rástli v priemere za celý rok 2024 v porovnaní s celkovou infláciou pomalšie. Naopak, v porovnaní s celkovou infláciou a ostatnými zložkami spotrebného koša za jedenásť mesiacov roku 2024 výrazne nadpriemerne rástli ceny vo vzdelávaní (+10,5 %), v zdravotníctve (+7 %) a ceny alkoholických nápojov a tabaku (+7 %), kde sa prejavil vplyv nárastu spotrebných daní.

Graf 4.1: Vývoj miery inflácie v Slovenskej republike a v eurozóne
(medziročná zmena v %)

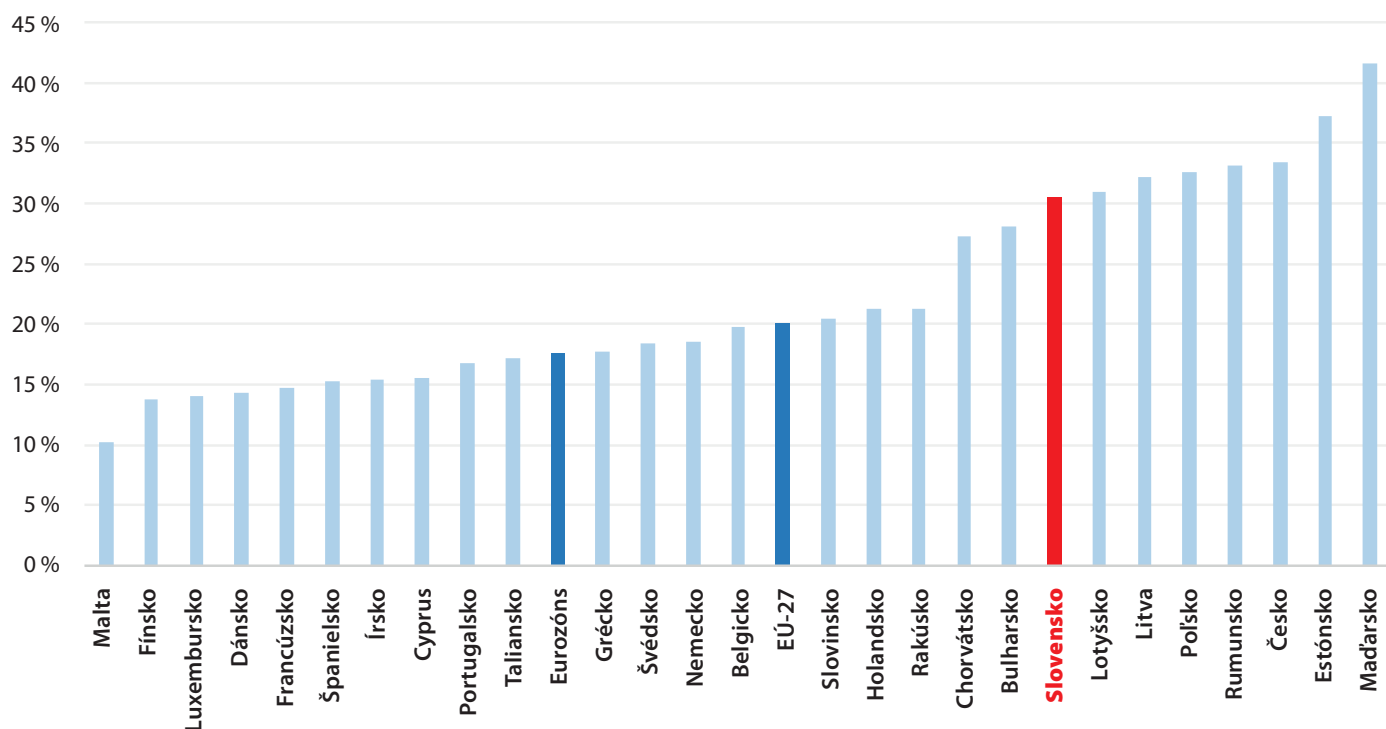
Zdroj: Autori z údajov Štatistického úradu SR a Eurostatu

Z **Grafu 4.1** (na predchádzajúcej strane) vidíme, že v eurozóne v porovnaní so Slovenskom miera inflácie vyvrcholila o niečo skôr a na oveľa nižšej úrovni. V skutočnosti v rámci aktuálne dobiehajúcej inflačnej vlny bol kumulovaný nárast cenovej hladiny oveľa vyšší v krajinách tzv. východného krídla Európskej únie v porovnaní s krajinami západnej a južnej Európy a ostrovnými krajinami. V **Grafe 4.2** je znázornený kumulovaný nárast cenovej hladiny v krajinách Európskej únie od polovice roku 2021, t. j. od momentu, kedy miera inflácie v Európskej únii a eurozóne prekročila inflačný cieľ Európskej centrálnej banky a ďalej výrazne zrýchlovala. Vo väčšine krajín západnej a južnej Európy kumulovaný nárast cenovej hladiny nedosiahol ani 20 %. Naproti tomu vo väčšine nových členských krajín z východnej časti Európskej únie kumulovaný nárast cenovej hladiny od polovice roku 2021 do novembra 2024 presiahol 30 %.

To znamená približne o polovicu výraznejší nárast cenovej hladiny v krajinách východného krídla Európskej únie v porovnaní s ostatnými členskými krajinami.

Namiesto je otázka, čím bol zapríčinený takto geograficky ľahko rozlíšiteľný rozdiel v kumulovanej dynamike inflácie? Experti Európskej centrálnej banky¹⁴ tento rozdiel na príklade konkrétnych dát pripisujú súboru externých a interných faktorov pôsobiacich v členských krajinách eurozóny zo strednej a východnej Európy (ďalej tieto krajiny budeme označovať EACEE, skr. z angl. „Euro area countries in central and eastern Europe“). Aj keď uvedená štúdia rozdiely demonštruje na údajoch za užšiu vzorku východných členských krajín eurozóny, v značnej miere sú prezentované závery platné aj pre ostatné krajiny východnej časti Európskej únie.

Graf 4.2: Kumulovaný nárast cenovej hladiny v krajinách Európskej únie od júla 2021 do novembra 2024
(merané celkovým nárastom indexu HICP)

Zdroj: Spracovanie a výpočty autorov z údajov Eurostatu

Medzi významné faktory externej, resp. globálnej povahy výraznejšieho nárastu cenovej hladiny v krajinách eurozóny zo strednej a východnej Európy (EACEE) zaraduje citovaná štúdia Európskej centrálnej banky nasledovné:

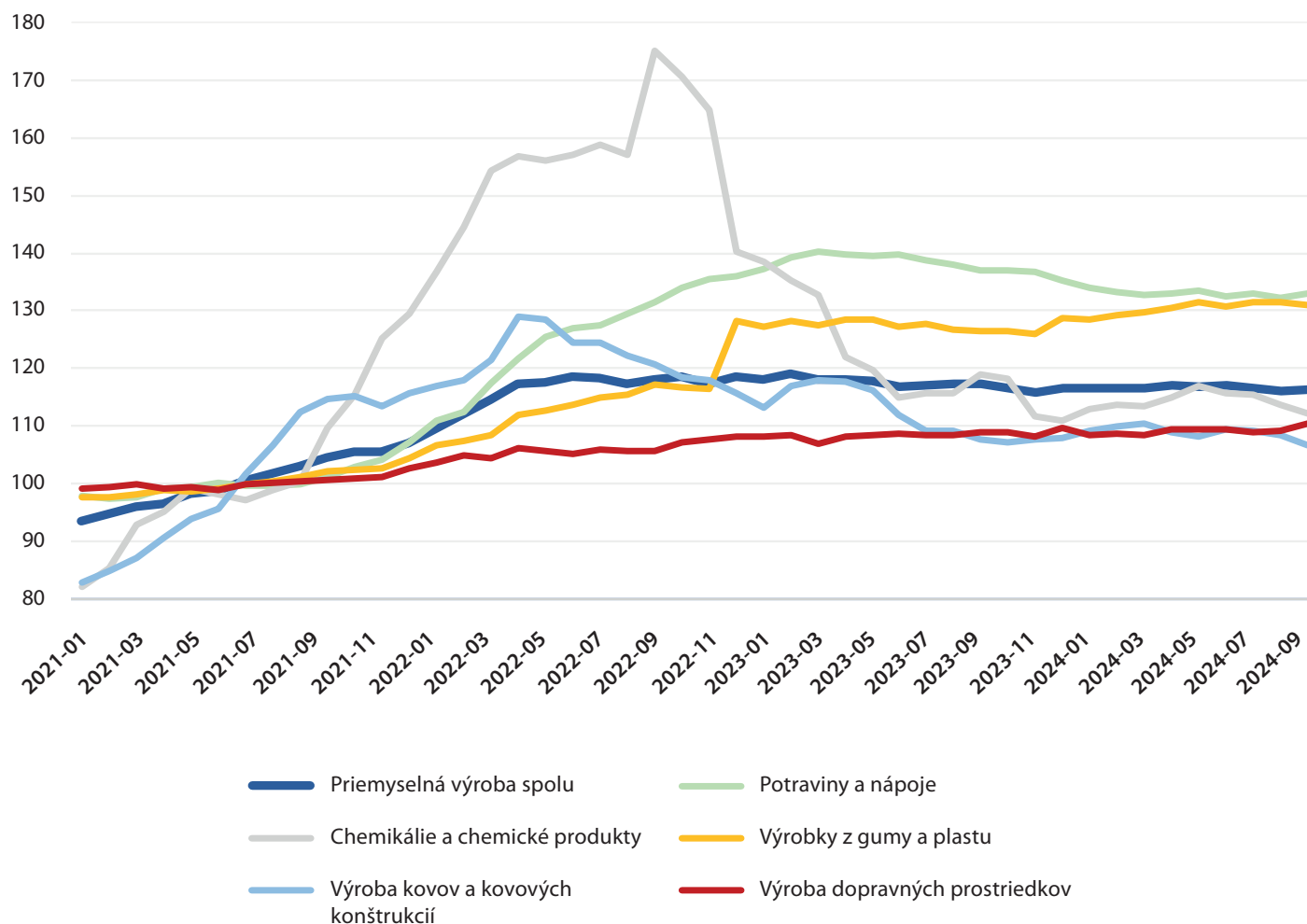
- Vyššia energetická intenzita krajín EACEE, t. j. rast cien energií sa v celkovom raste cenovej hladiny prejavil výraznejšie v krajinách s vyššou váhou energií v spotrebnom koši domácností a v nákladových kalkuláciách firiem.
- V období pred vypuknutím vojny na Ukrajiny boli krajiny EACEE oveľa viac závislé od dovozu energií z Ruska, čo robí tieto krajiny citlivejšie na prípadné výpadky v dodávkach energií.¹⁵

■ Krajiny EACEE vo všeobecnosti výraznejšie participujú v globálnych hodnotových reťazcoch (angl. „global value chains“), čo zvyšuje ich citlivosť na prípadné výpadky a cenové výkyvy v rámci medzinárodných logistických reťazcov, čo sa prejavilo najmä v druhom polroku 2021 a počas roku 2022.

■ Okrem vyššie uvedených vplyvov v citovanej štúdii môžeme doplniť tiež vyššiu intenzitu obchodu s Ukrajinou, najmä v krajinách s ňou susediacich. Značný výpadok produkcie ukrajinských dodávateľov po februári 2022 znamenal, že firmy v dotknutých krajinách museli nahradiť tento výpadok spravidla drahšou náhradou.

Graf 4.3: Cenový vývoj v produkčnej sfére v Slovenskej republike

(vybrané odvetvia • Index • priemer roka 2021 = 100)

Zdroj: Autori z údajov Štatistického úradu SR

¹⁵ V prípade ropy tvoril dovoz z Ruska približne pätinu celkového dovozu ropy do eurozóny, ale v krajinách EACEE bol tento podiel viac ako 50 %. V prípade zemného plynu boli podiely dovozu z Ruska 40 % v eurozóne a 65 % v krajinách EACEE.

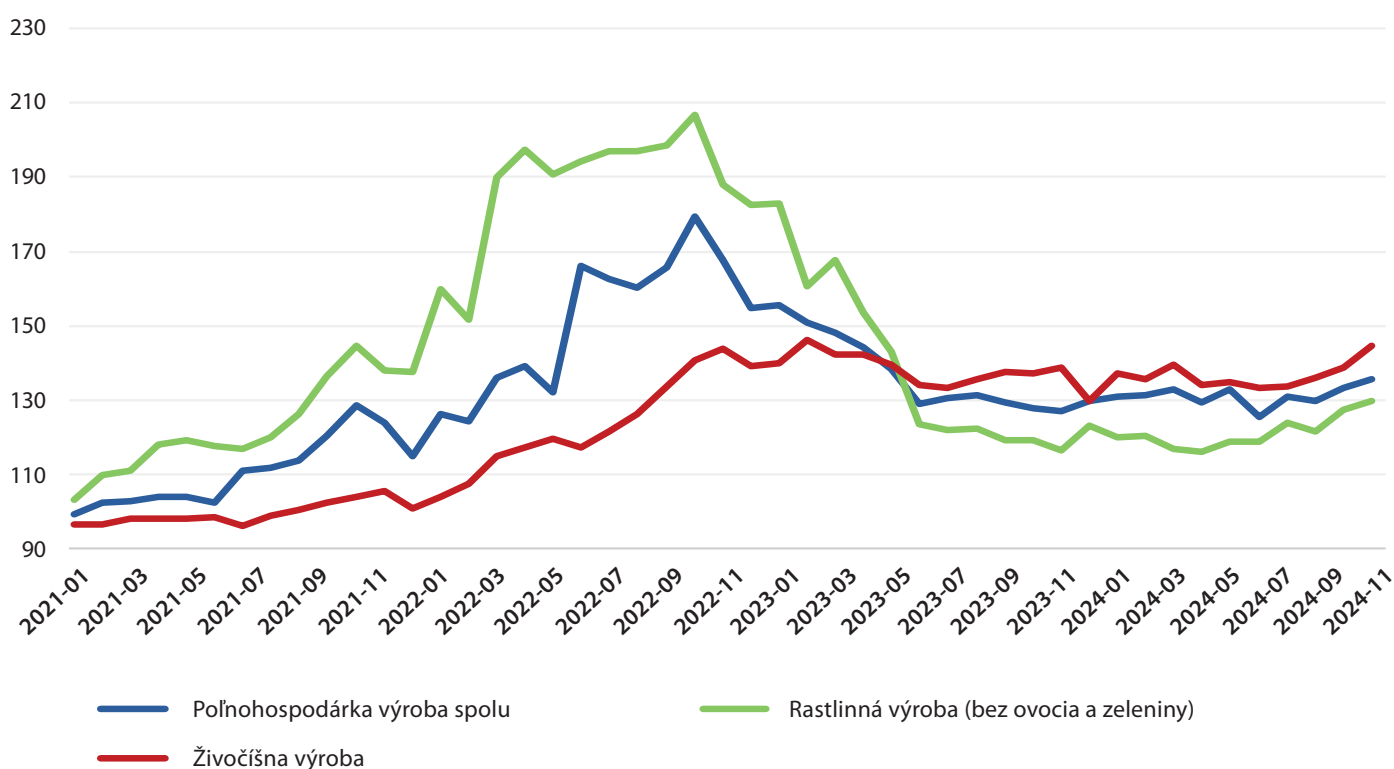
Medzi významné interné faktory vedúce v aktuálnom cykle k rýchlejšej inflácii v krajinách eurozóny zo strednej a východnej Európy (EACEE) môžeme zaradiť nasledovné:

- Firmy v krajinách EACEE od konca roku 2019 do tretieho štvrtroku 2023 vykázali v porovnaní s priemerom eurozóny približne o 50 % vyšší nárast ziskovej marže (presnejšie povedané, citovaná štúdia pracuje s termínom „unit profits“), pričom vyšší rast ziskovosti firiem sa pri raste cien vstupov nevyhnutne premietol do rýchlejšieho rastu spotrebiteľských cien v krajinách EACEE.

- Napätá situácia na trhu práce v krajinách EACEE, ktoré v porovnaní s priemerom eurozóny vykazujú nižšiu mieru nezamestnanosti a zároveň slabšiu dynamiku rastu pracovnej sily. Takýto stav vedie k rýchlejšiemu rastu miezd v krajinách EACEE, čo ďalej stimuluje rýchlejšiu infláciu.

- Rýchlejší rast inflácie najmä v začiatkoch inflačnej vlny viedol k výraznejšiemu poklesu reálnych úrokových sadzieb, čo podporilo rast domáceho dopytu v krajinách EACEE s proinflačným účinkom.

Graf 4.4: Cenový vývoj poľnohospodárskych výrobkov v Slovenskej republike (medziročná zmena v %)

Zdroj: Autori z údajov Štatistického úradu SR

Cenový vývoj v produkčnej sfére bol v roku 2024 v súlade s prebiehajúcim dezinflačným trendom spotrebiteľských cien. Vo väčšine odvetví priemyslu sa v roku 2024 prejavil mierny pokles cien. Na úrovni priemyselnej výroby za desať mesiacov roku 2024 boli ceny medziročne nižšie v priemere o 1 %, za celý sektor priemyslu bol medziročný pokles cien výraznejší (-4,9 %) vplyvom takmer štvrtinového poklesu cien v energetickom sektore (presnejšie povedané, v odvetví dodávok elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu). Spomedzi väčších odvetví slovenského priemyslu v roku 2024 medziročne vzrástli ceny produkcie z gumy a plastu (+2 %), vo výrobe strojov a zariadení (+1,7 %) a v elektrotechnickom priemysle (+1,5 %). Najvýznamnejší cenový nárast zaznamenalo odvetvie dodávok vody, čistenia a odvodu odpadových vôd (+11,1 %) a najvýznamnejšie odvetvie priemyslu – výroba dopravných prostriedkov – vykázalo nárast cien o 0,8 %. Naopak, najvýraznejšie klesli ceny v drevospracujúcom priemysle (-11 %), vo výrobe chemikálií a chemických produktov (-9,1 %) a vo výrobe koxu a rafinovaných ropných produktov (-7,3 %). Ceny v ďalších významných priemyselných odvetviach taktiež klesali, konkrétne vo výrobe kovov a kovových konštrukcií o 4,2 % a vo výrobe potravín a nápojov o 3,8 %.

Ceny poľnohospodárskych výrobkov boli v roku 2024 v porovnaní s predošlými rokmi pomerne stabilné. Za 11 mesiacov roku 2024 boli ceny poľnohospodárskej produkcie v medziročnom porovnaní nižšie o 4,2 % najmä v dôsledku bazického efektu vyšších cien v prvom polroku 2023. V druhom polroku 2024 však už začali ceny poľnohospodárskych výrobkov opäť rásť, pričom v novembri 2024 boli v medziročnom porovnaní vyššie o 6,2 %. V rámci toho ceny rastlinnej výroby boli v novembri 2024 medziročne vyššie o 5,4 % a ceny živočíšnej výroby v novembri 2024 medziročne vzrástli o 9 %. Ak bude trend rastu cien poľnohospodárskej výroby pokračovať, môžeme očakávať ich výraznejší prenos do cien potravín.

Celkovo pre rok 2025 očakávame v Slovenskej republike stabilizáciu inflačných tlakov „zvnútra“ ekonomiky. Celková miera inflácie však bude na Slovensku v porovnaní s rokom 2024 vyššia najmä v dôsledku zmien dane z pridanej hodnoty, kedy sa pri väčšine tovarov sadzba zvýši z 20 % na 23 %. Predpokladáme, že celková miera inflácie v Slovenskej republike meraná indexom HICP za rok 2025 dosiahne hodnotu blízku 5 %.

MENOVÁ POLITIKA A FINANČNÝ TRH

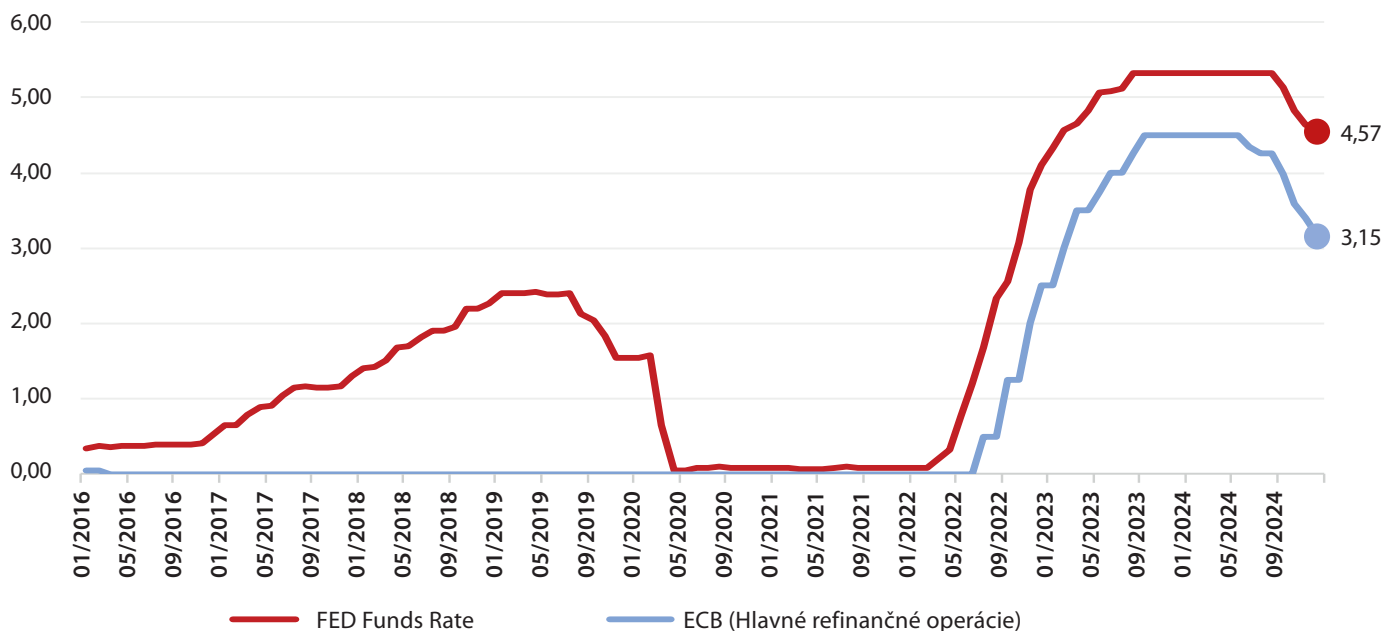
V roku 2022 došlo po viac ako 10 rokov trvajúcim období mimoriadne uvoľnených podmienok menovej politiky k prudkej zmene smeru menovej politiky Európskej centrálnej banky, FEDu aj ďalších centrálnych bánk v reakcii na rýchlu akceleráciu inflácie. V súhrne za celý cyklus sprísňovania menovej politiky do konca roku 2023 zvýšila Európska centrálna banka svoje referenčné sadzby o 4,50 %, americký FED dokonca o 5,25 %. Rýchlosť a robustnosť nastupujúceho inflačného trendu v tom čase značne prekvapila aj najväčšie centrálny banky, nakoľko ešte koncom roka 2021 prognózovali oveľa pomalší rast referenčných úrokových sadzieb.

V nadväznosti na spomaľovanie inflácie dve najväčšie centrálny banky v roku 2024 opäť otočili kormidlo smerom k uvoľneniu

podmienok menovej politiky, pričom Európska centrálna banka začala proces uvoľňovania v porovnaní s FED-om skôr a realizovala ho vo viacerých krokoch.

Okrem rastu referenčných úrokových sadzieb sa monetárna reštrikcia (t. j. sprísnenie menovej politiky) od začiatku roku 2022 prejavila aj postupným znižovaním bilančnej sumy hlavných centrálnych bánk. Predovšetkým formou expirácie nakúpených dlhopisov a poskytnutých pôžičiek (bez reinvestovania istiny) tak centrálny banky znižujú objem poskytnutých pôžičiek do ekonomiky, čím dochádza k poklesu ich aktív. V konečnom dôsledku na finančnom trhu klesá objem ponuky peňazí a dochádza k sťahovaniu prebytočnej likvidity. V rámci aktuálneho cyklu takto už Európska centrálna banka stiahla z trhu približne 2,5 bilióna eur a znížila tak svoju bilančnú sumu o 28 %. FED týmto spôsobom sťahoval z trhu likviditu pomalšie, nakoľko od maxima v prvom štvrtroku 2022 do decembra 2024 znížil svoju bilančnú sumu o 2 bilióny USD, resp. o 23 % stavu zo začiatku roka 2022.

Graf 4.5: Porovnanie referenčných úrokových sadzieb Európskej centrálnej banky (ECB) a Federálneho rezervného systému (FED) (v % p. a.)

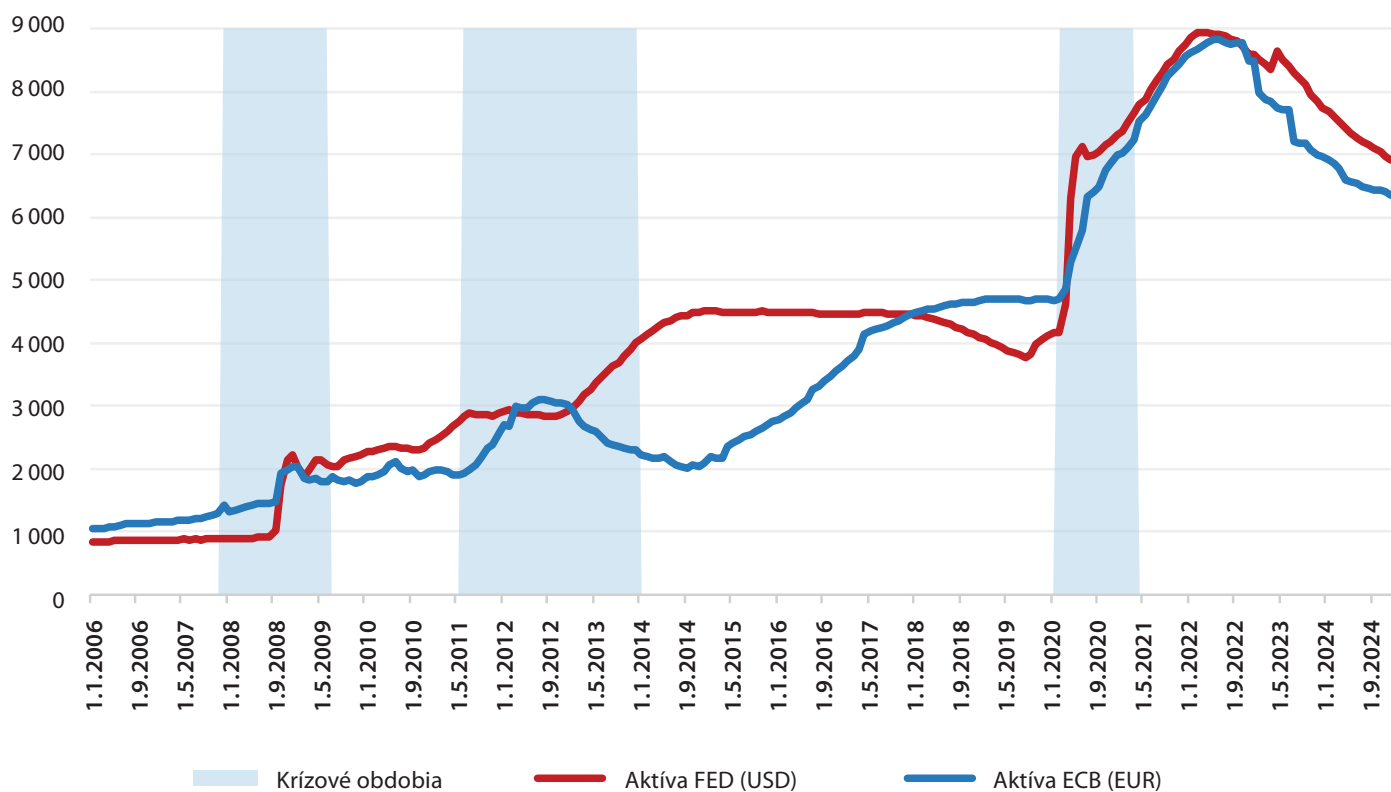
Zdroj: Federal Reserve Bank of St. Louis, Európska centrálna banka

Obrat v smerovaní menovej politiky Európskej centrálnej banky, rastúca miera inflácie a vyššie náklady na likviditu bánk sa v posledných rokoch, pochopiteľne, prejavili aj na vývoji úročenia úverov na slovenskom finančnom trhu. Cena peňazí začala prudko rásť od druhého štvrťroku 2022 a rast úročenia pokračoval aj počas roku 2023. Referenčné sadzby peňažného trhu v eurozóne – Euribor – na prelome rokov 2023 a 2024 oscilovali tesne pod úrovňou 4 %, čo sa nateraz ukazuje ako maximum v rámci aktuálneho cyklu. Pripomeňme, že takéto vysoké úroky na peňažnom trhu v eurozóne sme naposledy zaznamenali ešte pred globálnou finančnou krízou v roku 2008. Po sérii rozhodnutí Európskej centrálnej banky v smere uvoľnenia menovej politiky sadzby Euribor v priebehu roku 2024 zreteľne klesli, pričom koncom roku 2024 bola sadzba Euribor na obdobie 3 mesiacov kótovaná pod úrovňou 2,80 % p. a.

Z hľadiska stability a odolnosti slovenského finančného trhu (s dominantným postavením bankového sektora) možno pozitívne hodnotiť skutočnosť, že prudký rast úročenia úverov

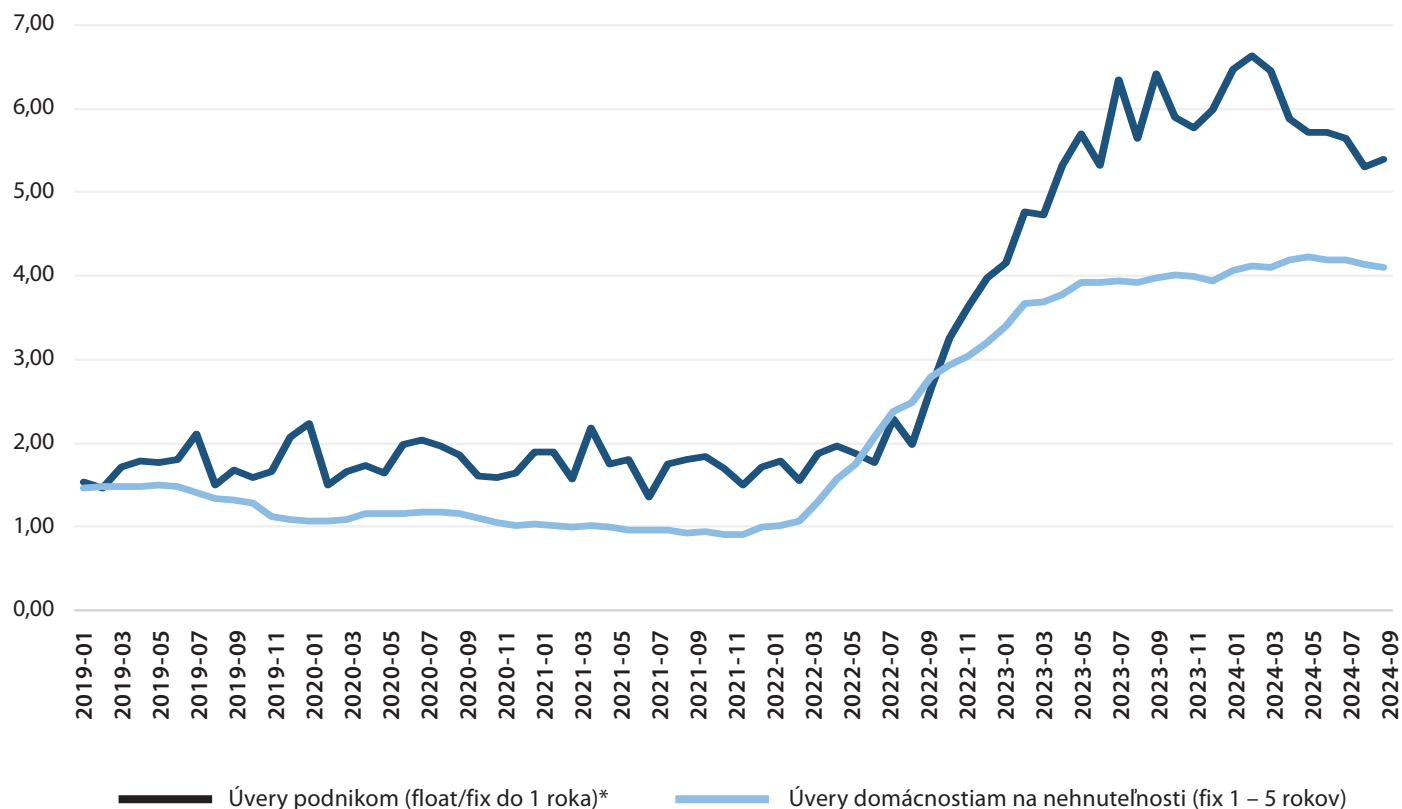
finančnú stabilitu v Slovenskej republike v zmysle stavu zlyhaných úverov nijako neohrozil. Najmä v roku 2023 však ekonomické subjekty na Slovensku zareagovali na rapidný nárast úrokov spomalením úverovej aktivity. Objem nových úverov na bývanie bol v polovici roku 2023 v porovnaní s priemerom predošlých rokov nižší približne o tretinu. V porovnaní s posledným vrcholom realitného boomu z leta 2022 bol však pokles počtu nových hypoték až 50-percentný. V priebehu roku 2024 sa s postupným poklesom úročenia úverov dostavili aj náznaky oživenia úverovej aktivity, najmä na trhu úverov pre domácnosti. Podľa aktuálnej správy Národnej banky Slovenska o finančnej stabilite¹⁶ počas troch štvrťrokov 2024 objem nových úverov v segmente domácností vzrástol medziročne o 3,1 % pri úveroch na bývanie a o 7,9 % pri spotrebných úveroch. Naopak, nové úvery podnikom v rovnakom období medziročne poklesli o 4 %, najmä v dôsledku nižšieho dopytu väčších firiem. Slabší dopyt firiem po nových úveroch bol kombináciou vplyvu vysokej ceny peňazí a obdobia relatívne pomalého ekonomického rastu s vysokou koncentráciou rizikových faktorov v externom prostredí.

Graf 4.6: Vývoj bilančnej sumy Európskej centrálnej banky (ECB) a Federálneho rezervného systému (FED)
(mld. EUR • mld. USD)

Zdroj: Federal Reserve Bank of St. Louis

Graf 4.7: Vývoj úročenia vybraných druhov úverov v Slovenskej republike
(priemerná úroková sadzba z nových obchodov)

Zdroj: Autori z údajov NBS (2024b)

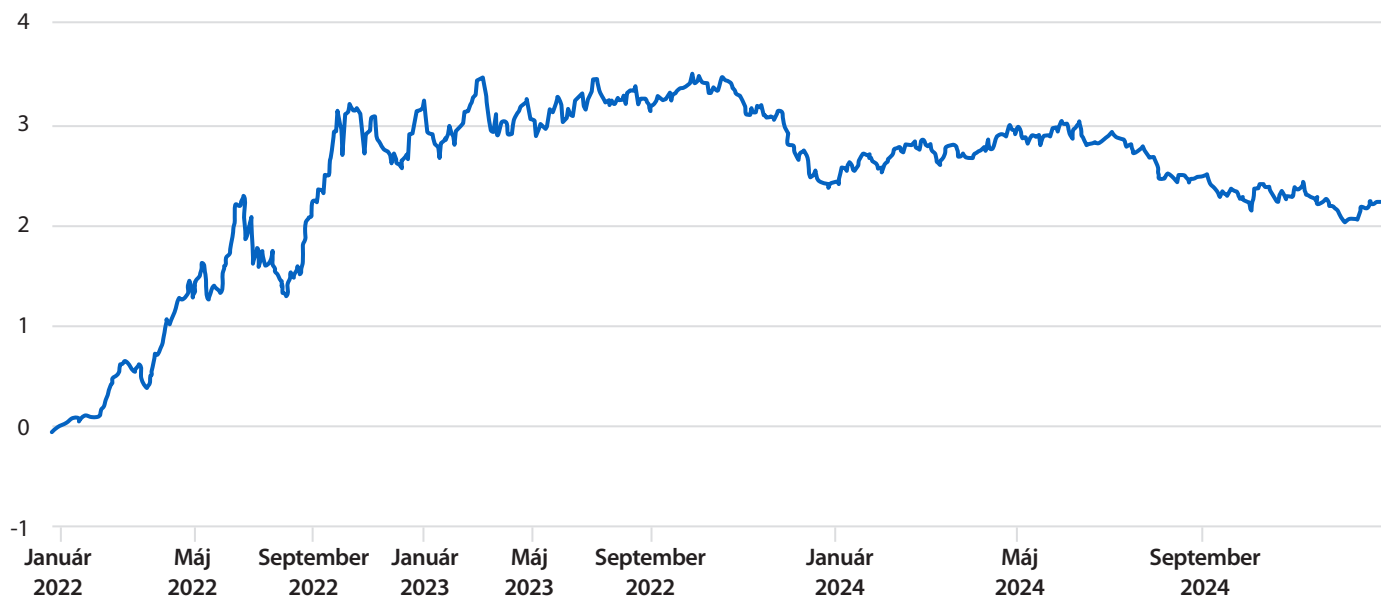
Pozn.: *Úvery s pohyblivým úročením alebo so začiatočnou dobou fixácie úrokovej sadzby do 1 roka. Úvery podnikom okrem úverov na nehnuteľnosti

Ako sme upozornili v našej minuloročnej prognóze, finančný trh začal signalizovať pokles úročenia eura už v novembri 2023. Ako vidno z **Grafu 4.8** (na nasledujúcej strane) so zobrazením ocenenia úrokového swapu (angl. „Interest rate swap“ – IRS)¹⁷ na menu euro, očakávania trhu ohľadne ďalšieho vývoja úročenia eura sa v tom čase „zlomili“ smerom nadol, čo bolo následne potvrdené aj vývojom v roku 2024. Kotácie IRS mali klesajúcu tendenciu aj počas roku 2024. Pre podnikateľské subjekty to znamená, že pri nových úveroch môže byť aktuálne výhodné ostať pri pohyblivom úročení, resp. odložiť fixáciu úrokovej sadzby na neskoršie obdobie. Navyše, Európska centrálna banka aktuálne hodnotí inflačné vyhladky ako stabilizované v blízkosti cieľa 2 % a zároveň konštatuje spomaľujúce tempo oživenia pri aktuálne reštriktívnom mixe menovej politiky (viď **Box 3** na strane 53).

Z toho usudzujeme, že Európska centrálna banka v priebehu roku 2025 pristúpi k ďalším rozhodnutiam o znížení referenčných úrokových sadzieb.

¹⁷ IRS patrí do skupiny derivátov finančného trhu. IRS je derivátovým nástrojom, kedy si dve strany obchodu medzi sebou vymieňajú len úrokové platby (Príklad: jedna strana platí z dohodnutého nominálu na dohodnuté obdobie druhej strane obchodu fixnú úrokovú sadzbu, naopak, druhá strana platí pohyblivú úrokovú sadzbu). V súvislosti so zobrazením na **Grafe 4.8** je možné ocenenie IRS chápať ako cenu, za ktorú je možné na dané obdobie zafixovať úver s pohyblivou úrokovou sadzbou (bez marže banky). Aktuálne ocenenia IRS vychádzajú z dnešných informácií na finančnom trhu a nie je vhodné ich interpretovať ako garanciu ďalšieho vývoja úrokových sadzieb.

Graf 4.8: Vývoj kotácií IRS na menu euro na obdobie päť rokov (v % p. a.)

Zdroj: Erste Sparkasse (2024)

Box 3: Rozhodnutie Rady guvernérov Európskej centrálnej banky (ECB) o menovej politike z 12. decembra 2024

Rada guvernérov sa dnes rozhodla znížiť tri kľúčové úrokové sadzby ECB o 25 bázických bodov. Rozhodnutie znížiť sadzbu jednoduchých sterilizačných operácií – sadzbu, prostredníctvom ktorej Rada guvernérov riadi nastavenie menovej politiky – vychádza z jej aktualizovaného hodnotenia inflačného výhľadu, dynamiky základnej inflácie a účinnosti transmisie menovej politiky.

Proces dezinflácie naďalej rovnomerne pokračuje. Celková inflácia má podľa projekcií odborníkov Eurosystému dosahovať v priemere 2,4 % v roku 2024; 2,1 % v roku 2025; 1,9 % v roku 2026 a 2,1 % v roku 2027, keď sa začne uplatňovať rozšírený systém Európskej únie na obchodovanie s emisiami. Priemerná inflácia bez energií a potravín by mala predstavovať 2,9 % v roku 2024; 2,3 % v roku 2025 a 1,9 % v rokoch 2026 a 2027.

Z väčšiny ukazovateľov základnej inflácie vyplýva, že inflácia sa trvalo ustáli v blízkosti strednodobého cieľa Rady guvernérov 2 %. Domáca inflácia sa mierne znížila, no zostáva vysoká najmä vzhľadom na pokračujúce výrazne oneskorené prispôbovanie miezd a cien v určitých sektoroch predchádzajúcemu prudkému rastu inflácie.

V dôsledku nedávnych rozhodnutí Rady guvernérov o znížení úrokových sadzieb postupne klesá cena úverov

pre podniky a domácnosti a finančné podmienky sa uvoľňujú. Sú však naďalej prísne, keďže menová politika je stále reštriktívna a minulé zvyšovanie úrokových sadzieb sa naďalej premieta do nesplatených úverov.

V porovnaní so septembrovými projekciami odborníci Eurosystému v aktuálnych projekciách počítajú s pomalším hospodárskym oživením. V treťom štvrtroku sa síce hospodársky rast zvýšil, no v poslednom štvrtroku podľa

zvýšiť spotrebu, a o zvýšenie investičnej aktivity firiem. Postupné slabnutie účinkov reštriktívnej menovej politiky by malo časom viesť k oživeniu domáceho dopytu.

Rada guvernérov je odhodlaná zabezpečiť trvalé ustálenie inflácie na cieľovej úrovni 2 % v strednodobom horizonte. Pri určovaní primeraného nastavenia menovej politiky sa bude riadiť aktuálnymi údajmi a rozhodnutia bude prijímať priebežne, zo zasadania na zasadanie. Rozhodnutia Rady

Foto: freepik

ukazovateľov vyplývajúcich z prieskumov zaznamenal spomalenie. Tempo hospodárskeho rastu má podľa projekcií odborníkov Eurosystému dosahovať 0,7 % v roku 2024; 1,1 % v roku 2025; 1,4 % v roku 2026 a 1,3 % v roku 2027. Projektované oživenie sa opiera najmä o rastúce reálne príjmy, ktoré by mali domácnostiam umožniť

guvernérov o úrokových sadzbách budú vychádzať predovšetkým z jej hodnotenia inflačného výhľadu na základe aktuálnych hospodárskych a finančných údajov, dynamiky vývoja základnej inflácie a účinnosti transmisie menovej politiky. Rada guvernérov sa vopred nezaväzuje k žiadnej konkrétnej trajektórii sadzieb.“

ZHRNUTIE

1. V roku 2024 pokračovala stabilizácia miery inflácie po vrcholení inflačnej vlny vo februári 2023, kedy medziročné tempo inflácie merané indexom HICP dosiahlo v Slovenskej republike 15,4 %. V druhom štvrtroku 2024 už miera inflácie spomalila na 2,5 %, avšak koncom roku 2024 sa na Slovensku prejavilo opätovné zrýchlenie inflácie k úrovni 3,5 %, najmä vplyvom zrýchlenia rastu cien potravín. Celkovo za jedenásť mesiacov roku 2024 medziročná miera inflácie dosahovala v priemere 3,1 %.

Pre rok 2025 očakávame v Slovenskej republike stabilizáciu inflačných tlakov „zvnútra“ ekonomiky. Celková miera inflácie však bude na Slovensku v porovnaní s rokom 2024 vyššia najmä v dôsledku zmien dane z pridanej hodnoty. Predpokladáme, že celková miera inflácie na Slovensku meraná indexom HICP za rok 2025 dosiahne hodnotu blízku 5 %.

2. Cenový vývoj v produkčnej sfére bol v roku 2024 v súlade s prebiehajúcim dezinflačným trendom spotrebiteľských cien. Vo väčšine odvetví priemyslu sa v roku 2024 prejavil mierny pokles cien. Na úrovni priemyselnej výroby za desať mesiacov roku 2024 boli ceny medziročne nižšie v priemere o 1 %, okrem toho v odvetví dodávok elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu klesli ceny v medziročnom porovnaní takmer o štvrtinu. Ceny poľnohospodárskych výrobkov boli v roku 2024 v porovnaní s predošlými rokmi pomerne stabilné, avšak ku koncu roku 2024 už začali ich ceny pomerne výrazne rásť.

3. V nadväznosti na spomaľovanie inflácie dve najväčšie centrálné banky v roku 2024 opäť otočili kormidlo smerom k uvoľneniu podmienok menovej politiky, pričom Európska centrálna banka začala proces uvoľňovania v porovnaní s FED-om skôr a realizovala ho vo viacerých krokoch. Zníženie referenčných sadzieb Európskej centrálnej banky sa v roku 2024 prejavilo aj v poklese úročenia nových úverov pre podnikateľské subjekty na Slovensku, avšak tento segment úverového trhu zostáva naďalej v útlme.

S ohľadom na trhové kotácie úrokových derivátov a aktuálny komunikačný tón vedúcich predstaviteľov Európskej centrálnej banky očakávame, že úrokové sadzby na finančnom trhu budú klesať aj v roku 2025.

5 KOMPARÁCIA FIŠKÁLNEJ POZÍCIE SLOVENSKEJ REPUBLIKY A FIŠKÁLNA POLITIKA SLOVENSKA

Zdravé verejné financie a fiškálne pravidlá sú dlhodobo v centre pozornosti tak teoretickej literatúry, ako aj fiškálnej politiky vlád. Práca Blanchard(1990) priniesla zlomovým spôsobom prehľadný návrh na nový súbor fiškálnych ukazovateľov pre meranie finančného zdravia krajín a jeho hodnotenie. Práca definovala napr. vyjadrenie úrovne verejných dlhov konceptom hrubého či čistého dlhu alebo ročného výsledku hospodárenia vlády celkovým, resp. primárnym, resp. cyklicky očisteným alebo štrukturálnym saldom. Tieto sa stali základom aj pre posudzovanie krátkodobej, strednodobej a dlhodobej udržateľnosti verejných financií krajín v rámci Paktu stability a rastu (PSR).

Sú dodnes východiskom aj pre numerické fiškálne pravidlá, pre numerické vyjadrenie rozpočtového obmedzenia dlhu vlády, pre vyjadrenie závislosti dlhu od makroekonomického prostredia a od výsledku hospodárenia vlády. Pritom každý z vyššie uvedených indikátorov pre vyjadrenie verejného dlhu alebo salda hospodárenia vlády má svoju špecifickú výpovednú hodnotu.

Pôvodné fiškálne pravidlá v rámci Paktu stability a rastu boli cieleňé na zabezpečenie, aby si po zavedení jednotnej meny členské štáty Európskej únie udržali zdravé verejné financie. Pakt stability a rastu pôvodne pozostával z [uznesenia](#) Európskej rady (prijatého v roku 1997) a z dvoch nariadení Rady, ktoré stanovili podrobné technické opatrenia pre rozpočtový dohľad a pre [uplatňovanie postupu pri nadmernom deficite](#). V súvislosti s prijatím eura stanovili krajinám Európskej únie vstupujúcim do eurozóny pre zdravé verejné financie dve kľúčové referenčné hodnoty verejných financií: verejné deficity nesmú prekročiť 3 % hrubého domáceho produktu a hrubý verejný dlh by mal byť nižší ako 60 % hrubého domáceho produktu.

Tieto dva indikátory aj napriek reforme fiškálnych pravidiel Európskej únie stále predstavujú jadro pre hodnotenie zdravia verejných financií krajín Európskej únie až po súčasnosť. A aj napriek ich čiastočne obmedzenej výpovednej hodnote sú stále východiskom Európskej komisie pre monitorovanie vývoja

verejných financií a pre identifikovanie „hrubých chýb“ vo výkone fiškálnej politiky z krátkodobého hľadiska.

Dve referenčné hodnoty pre dlh a deficit zdanlivo a podľa niektorých ekonómov nemajú pevný základ ani v teórii, ani v empirických dôkazoch. Frisch, Hof (1996)¹⁸, Chalk, Hemming (2000) spolu so vzorcom pre rozpočtové obmedzenie vlády¹⁹ poskytli opačné argumenty. Na empirických príkladoch ukázali, že aj pri verejnom dlhu krajiny vo výške 60 % hrubého domáceho produktu pozitívne makroekonomické prostredie (rast hrubého domáceho produktu – g, inflácie – p a úrokov za splátky dlhu – i) aj pri verejnom deficite na úrovni 3 % hrubého domáceho produktu krátkodobo verejný dlh nad hranicu 60 % hrubého domáceho produktu neposúva.²⁰

Znamená to, že aj pri deficitnom hospodárení vlády, no pri pozitívnom vplyve makroekonomického prostredia na verejné financie môže byť verejný dlh stále udržateľný: ak pomer rastu úrokov k rastu nominálneho hrubého domáceho produktu je menší ako jedna, tlmí takéto makroekonomické prostredie dopad primárneho verejného deficitu²¹ k hrubému domácemu produktu na verejný dlh. Novšie teoretické diela²² priniesli aj vysvetlenie podmienok dlhodobého udržateľného dlhu, keď zohľadnili aj vzťahy, ako sa vzájomne ovplyvňujú v dlhšom časovom horizonte fiškálne indikátory a makroekonomické premenné.

Diskusia o uplatňovaní Paktu stability a rastu po vypuknutí hospodárskej a finančnej krízy v roku 2008, ktorá viedla v niektorých krajinách k vážnym fiškálnym nerovnováham, ukázali potrebu reagovať flexibilnejšie na krízy zmenami vo fiškálnych pravidlách. Rovnako aj dopady pandemickej a energetickej krízy na ekonomiky krajín Európskej menovej únie a Európskej únie iniciovali ďalšie zmeny. V apríli 2024 poslanci Európskeho parlamentu²³ schválili ďalšie prepracovanie fiškálnych pravidiel Európskej únie (PFP), vďaka ktorým sú jasnejšie, priaznivejšie pre investície, lepšie prispôsobené situácii každej krajiny a flexibilnejšie. Fiškálne pravidlá Európskej únie prinesú tieto zásadné zmeny:

¹⁸ Aj ďalšie práce autora Frisch, H., ktoré nadväzovali na citovaný Working Paper.

¹⁹ Napr. v Blanchard(1990).

²⁰ Podrobnejšie vysvetlenie v literatúre SR uvádza Ochotnický(2012).

²¹ Saldo hospodárenia vlády bez splátky úrokov.

²² Napríklad Nicholls, Peter(2014) in Yartey,Turner-Jones(2014), *Sweeney, Canelli(2023)*.

²³ <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20240419IPR20583/new-eu-fiscal-rules-approved-by-meps>

- systém fiškálnych pravidiel Európskej únie bude viac prispôsobený každej krajine od prípadu k prípadu, nebude uplatňovaný univerzálny prístup a systém fiškálnych pravidiel Európskej únie bude lepšie zohľadňovať individuálne sociálne problémy členskej krajiny,
- krajiny predložia strednodobé plány, v ktorých budú načrtované ich ciele v oblasti výdavkov, realizácia investícií a reforiem, podpora verejných investícií v prioritných oblastiach,
- krajiny s vysokou úrovňou deficitu alebo dlhu dostanú predbežné usmernenie týkajúce sa výdavkových cieľov,
- pravidlá stanovujú minimálne zníženie priemerného deficitu a dlhu, pričom čas na dosiahnutie cieľov v národných plánoch sa môže predĺžiť a za výnimočných okolností by bola povolená odchýlka od plánu,
- členský štát môže požiadať o predloženie revidovaného národného plánu, ak existujú objektívne okolnosti, ktoré bránia jeho realizácii, napríklad zmena vlády,
- krajiny s nadmerným dlhom budú musieť znižovať podiel verejného dlhu na hrubom domácom produkte v priemere o 1 % ročne, ak je ich dlh vyšší ako 90 % hrubého domáceho produktu, a v priemere o 0,5 % ročne, ak je medzi 60 % a 90 %,
- ak je deficit krajiny nad 3 % hrubého domáceho produktu, v obdobiach rastu sa musí znížiť tak, aby dosiahol 1,5 % a vytvoril rezervu na výdavky pre ťažké ekonomické podmienky.

Operatívnym nástrojom nových rozpočtových pravidiel na znižovanie deficitov a dlhu od roku 2025 bude rast čistých výdavkov (výdavky celej verejnej správy očistené o vplyvy, ktoré vláda nemá plne pod kontrolou, ako sú eurofondy či úrokové náklady). Výdavky môžu rásť rýchlejšie, len ak sa príjmy ekvivalentné príjmové opatrenia v rozpočte. Takto definovaný rast na viacročnom horizonte 4 až 7 rokov predstavuje tzv. referenčnú trajektóriu výdavkov, ktorej plnenie sa bude sledovať na celom horizonte. Závazná trajektória čistých výdavkov bude ukotvená v novom viacročnom strednodobom fiškálno-štruktúrnom pláne (MTP). Plán bude rámcovať vývoj verejných financií a predstavuje súbor reforiem a investícií na nasledujúce štyri roky.

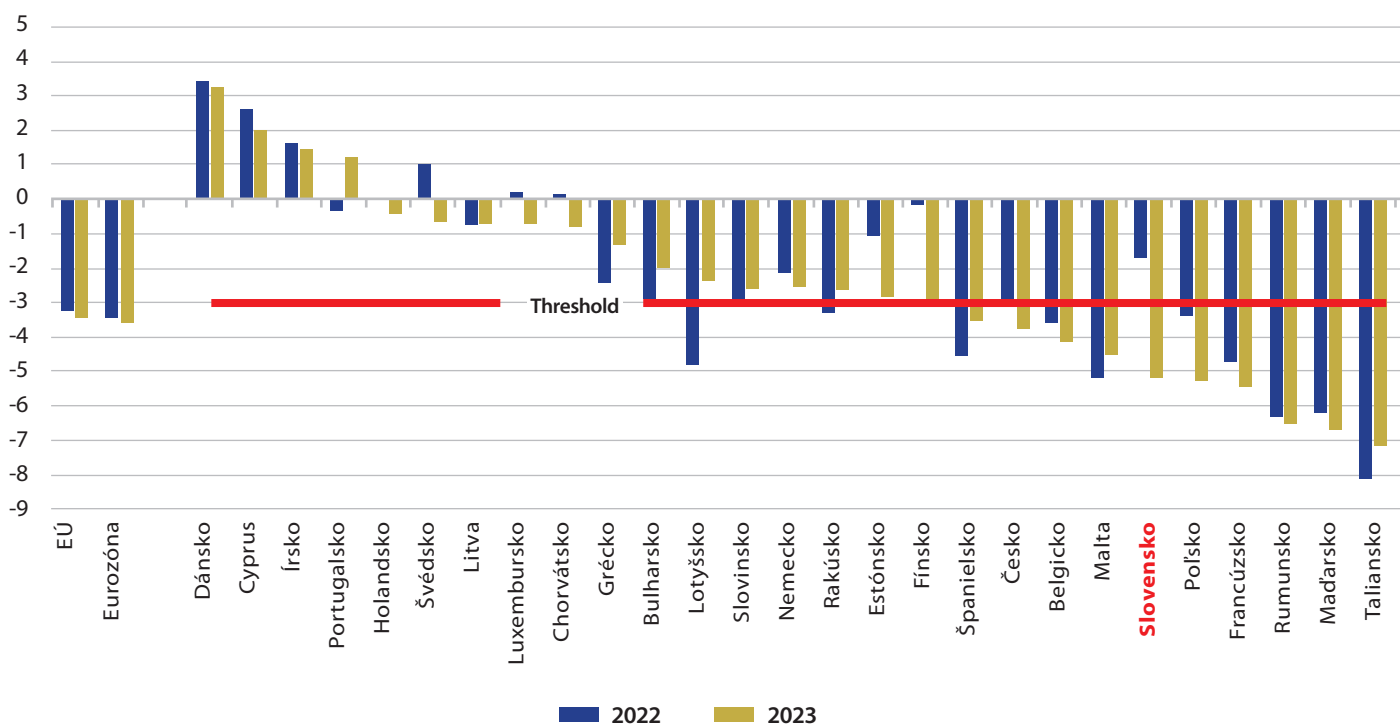
FIŠKÁLNA POZÍCIA SLOVENSKEJ REPUBLIKY V EURÓPSKEJ ÚNII Z POHĽADU HLAVNÝCH FIŠKÁLNYCH INDIKÁTOROV

Podľa dostupných údajov Eurostatu v čase prípravy štúdie²⁴ pomer deficitu verejných financií k hrubému domácejmu produktu v eurozóne mierne narástol z úrovne 3,5 % v roku 2022 na 3,6 % v roku 2023. V rámci krajín Európskej únie došlo k nárastu z 3,2 % na 3,5 %. V roku 2023 všetky členské štáty okrem krajín s kladným hospodárením vlády, ako bolo Dánsko (+3,3 %), Cyprus (+2,0 %), Írsko (+1,5 %) a Portugalsko (+1,2 %), vykázali

deficit. Najvyšší celkový deficit bol zaznamenaný v Taliansku (-7,2 %), Maďarsku (-6,7 %) a Rumunsku (-6,5 %). Desať členských štátov malo deficit vyšší ako -3 % hrubého domáceho produktu.

Slovenská republika – ako ukazuje *Graf 5.1* – sa v roku 2023 tiež zaradila medzi krajiny, ktorých deficit bol nad hranicou -3 % hrubého domáceho produktu. Pritom oproti roku 2022 s deficitom na úrovni -1,7 % hrubého domáceho produktu zaznamenala v roku 2023 najvyšší nárast deficitu k hrubého domáceho produktu o ďalších -3,5 % a dosiahla úroveň deficitu verejných financií k hrubému domácejmu produktu s hodnotou -5,2 %. Ekonomika Slovenskej republiky sa tým vrátila na úroveň deficitného hospodárenia z rokov 2020 a 2021.

Graf 5.1: Vývoj pomeru salda verejných financií v krajinách Európskej únie za roky 2022 a 2023
(v % HDP)

Zdroj: Eurostat

V porovnaní s priemerom krajín Európskej únie a eurozóny v roku 2023 ekonomika Slovenskej republiky zaznamenala aj najvyšší negatívny rozdiel v raste výšky salda verejných financií k hrubému domácejmu produktu v porovnaní s priemerom krajín Európskej únie a eurozóny.

Podľa jesennej prognózy Európskej komisie 2024²⁵ dosiahne koncom roka 2024 celkový deficit hospodárenia verejných financií Slovenskej republiky úroveň -5,8 % hrubého domáceho produktu. Podľa Ministerstva financií SR²⁶ je dôvodom silný rast sociálnych výdavkov ovplyvnených minuloročnou vysokou infláciou, rast výdavkov na zdravotníctvo či obsluhu štátneho dlhu. Na rok 2025 Európska komisia odhaduje na Slovensku zníženie deficitu na -4,7 % hrubého domáceho produktu a v roku 2026 na -4,1 % hrubého domáceho produktu. Podľa jesennej prognózy najvyšší deficit salda verejných financií v Európe²⁷ dosiahne za rok 2024 Rumunsko (-8,0 %), Francúzsko (-6,2 %) a Poľsko so Slovenskom (-5,8 %).

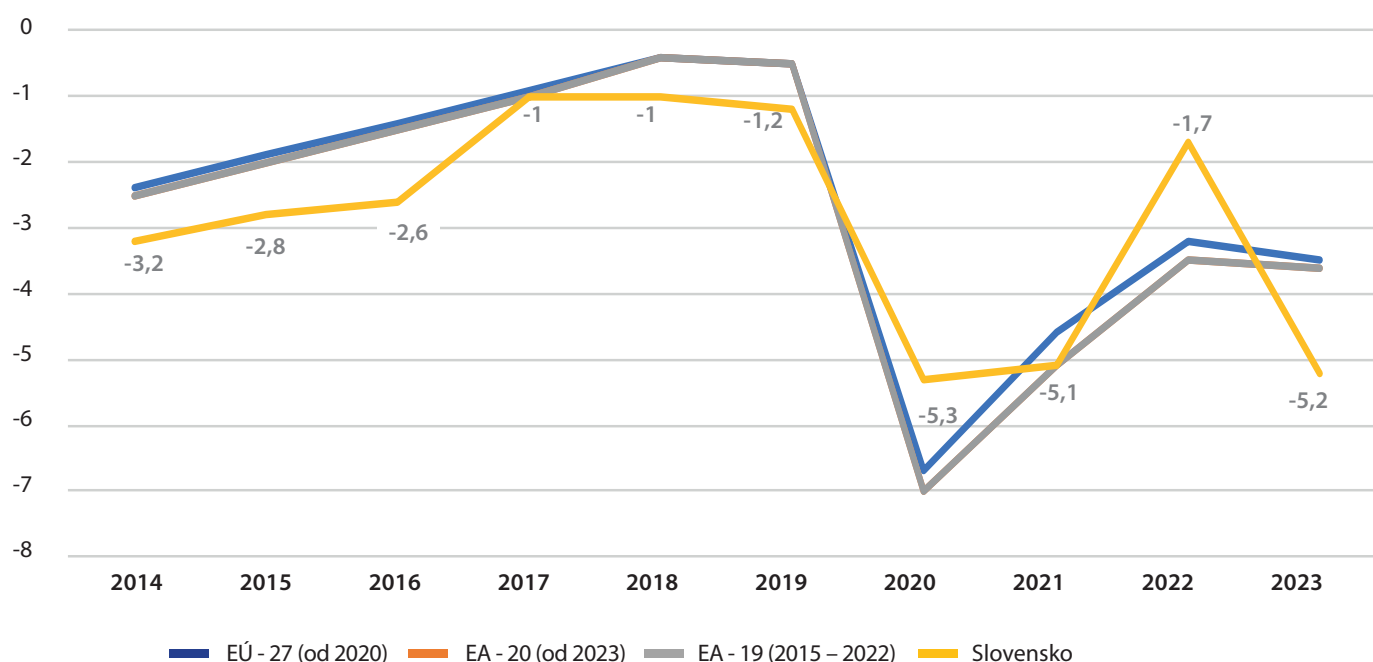
Slovenská republika tak naďalej bude výrazne prekračovať priemer Európskej únie, keď jesenná prognóza Európskej komisie

predpokladá, že deficit verejných financií krajín Európskej únie by sa mal v roku 2024 znížiť približne o 0,4 p. b. na 3,1 % hrubého domáceho produktu. A to v dôsledku neočakávaných príjmov a úsilia o fiškálnu konsolidáciu. Pre rok 2025, resp. 2026 Európska komisia predpokladá ďalšie mierne zníženie deficitu na 3,0 %, resp. na 2,9 %, keďže ďalšie rozpočtové obmedzenia budú kompenzované výpadkami príjmov. V roku 2026 má pozitívny ekonomický impulz ďalej znížiť priemerný deficit salda krajín Európskej únie na -2,9 % hrubého domáceho produktu.

V porovnaní s celkovým saldom hospodárenia verejnej správy sú špecifikom a výpovednou hodnotou primárneho salda verejných financií dve jeho vlastnosti:

- vyjadruje hospodárenie vlády očistené o splátky úrokov, čím „očisťuje“ hospodárenie vlády o dopady zadlžovania ekonomiky v predchádzajúcich rokoch,
- okrem riadenia rozpočtových príjmov a výdavkov reflektuje aj výsledok aktívneho riadenia vládnych aktív a pasív.

Graf 5.2: Porovnanie vývoja pomeru salda verejných financií v Slovenskej republike so skupinami krajín Európskej únie za roky 2014 až 2023 (v % HDP)

Zdroj: Autori z údajov Eurostatu

Poznámka: EA-20 a EA-19 (eurozóna bez Chorvátska) dosahovali takmer identickú úroveň

25 https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-surveillance-eu-economies/slovakia/economic-forecast-slovakia_en

26 https://economy-finance.ec.europa.eu/document/download/4430ccea-0fa7-41d0-8c15-9b5996b76c69_sk?filename=2025_dbp_sk_sk.pdf&prefLang=ro

27 Na porovnanie odhad Európskej komisie pre USA je -7,8 % v roku 2024.

Vývoj primárneho salda verejných financií v Slovenskej republike a jeho porovnanie s hodnotou za EÚ-27 od globálnej finančnej krízy uvádza **Graf 5.3**.

S výnimkou prvých rokov po finančnej kríze a najmä s výnimkou volebného roka 2023 kopírovala hodnota primárneho salda Slovenskej republiky k hrubému domácejmu produktu viac-menej vývoj krajín Európskej únie. Historicky prvé roky prebytkového hospodárenia merané primárnym saldom sa na Slovensku dosiahli v rokoch 2017, 2018 a 2019. Len v roku 2020 a 2022 krajiny Európskej únie využívali v porovnaní so Slovenskom vyššiu úroveň deficitného hospodárenia (primárneho salda) ako nástroj na prekonávanie dôsledkov pandemickej a energetickej krízy.

Čo sa týka vývoja verejného dlhu v krajinách Európy, ten mal v roku 2023 oproti predchádzajúcemu roku 2022 pozitívny vývoj, keď pomer verejného dlhu k hrubému domácejmu produktu sa v eurozóne znížil z 89,5 % na konci roka 2022 na 87,4 % na konci roka 2023 a v Európskej únii z 82,5 % na 80,8 %. Najnižšie pomery vládneho dlhu k hrubému domácejmu produktu dosiahli ku koncu roka 2023 krajiny Estónsko (20,2 %), Bulharsko

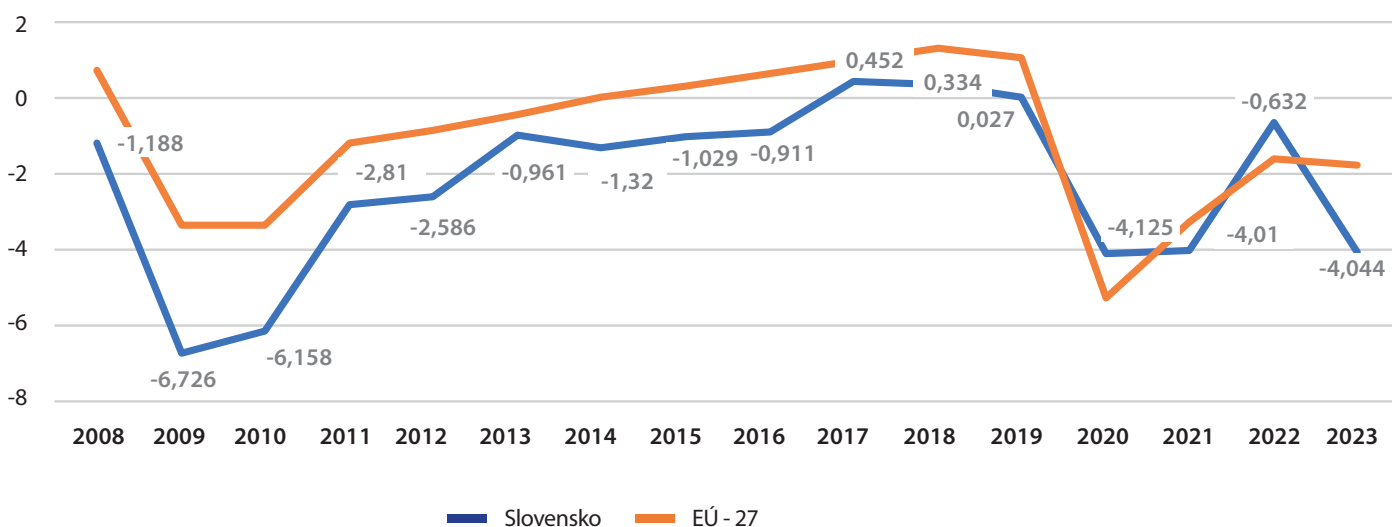
(22,9 %), Luxembursko (25,5 %), Švédsko (31,5 %), Dánsko (33,6 %) a Litva (37,3 %).

Až trinásť členských štátov malo v roku 2023 stále pomer verejného dlhu vyšší ako 60 % hrubého domáceho produktu. Najvyššiu hodnotu dosiahli krajiny Grécko (163,9 %), Taliansko (134,8 %), Francúzsko (109,9 %), Španielsko (105,1 %) a Belgicko (103,1 %).

Slovensko si v rokoch 2022 a 2023 udržalo pozíciu 14. krajiny, ktorej hrubý verejný dlh sa nachádzal pod hranicou 60 % a bol nižší ako priemer krajín Európskej únie a eurozóny.

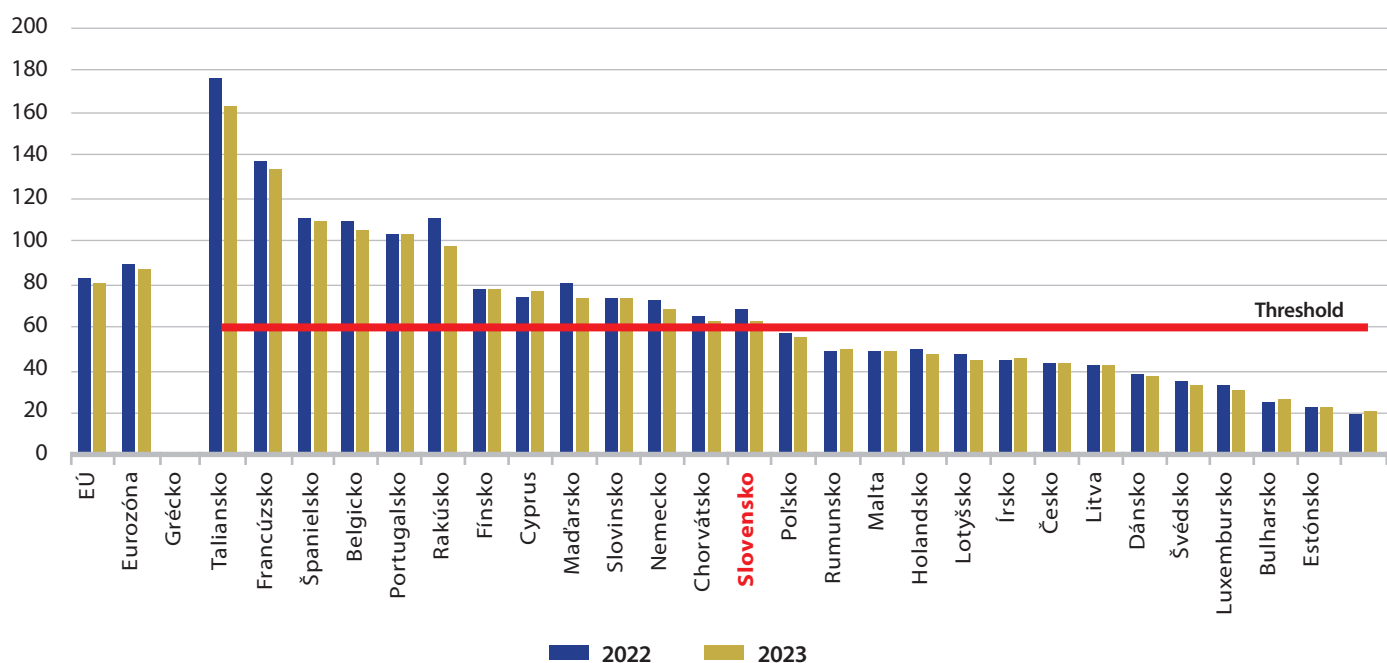
Podľa jesennej prognózy Európskej komisie (2024) hrubý verejný dlh Slovenskej republiky k hrubému domácejmu produktu v roku 2024 vzrastie na 58,9 %, v roku 2025 dosiahne úroveň 59,8 % a v roku 2026 úroveň 61,8 % hrubého domáceho produktu. Nárast bude spôsobený vyššími deficitmi, pričom tieto budú len v minimálnej miere tmené ekonomickým rastom a infláciou pri predpokladanom raste úrokov nových emisií vládnych cenných papierov.

Graf 5.3: Porovnanie vývoja primárneho salda verejných financií v Slovenskej republike s krajinami Európskej únie za roky 2008 až 2023 (v % HDP)

Zdroj: Autori z údajov ECB

Graf 5.4: Porovnanie hrubého dlhu verejnej správy v krajinách Európskej únie za roky 2022 a 2023
(v % HDP)

Zdroj: Eurostat

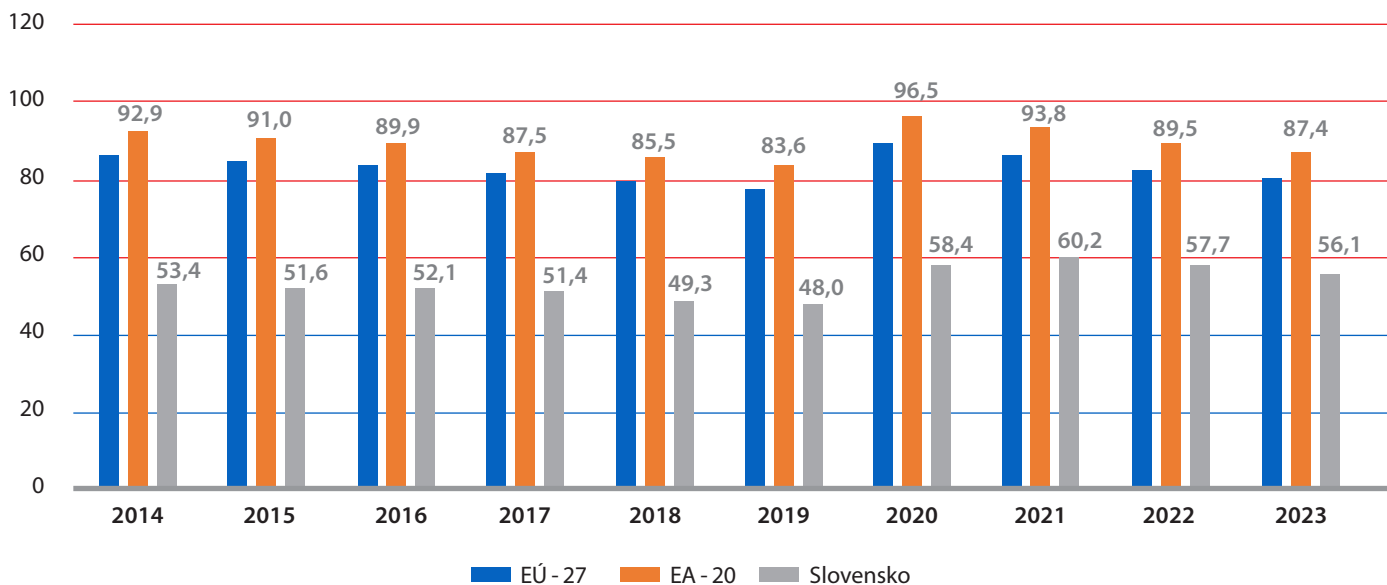
Napriek tomu, že pre rok 2025 Európska komisia predpokladá impulz v podobe vyšších verejných investícií, vyššie čerpanie z Nástroja na obnovu a odolnosť (RRF) a iných fondov Európskej únie, Európska komisia v jesennej prognóze očakáva, že v roku 2026 sa pomer dlhu k hrubému domácejmu produktu v Európskej únii mierne zvýši z 82,1 % v roku 2023 na úroveň

83,4 % v roku 2026. Pre eurozónu predpokladá nárast verejného dlhu z 88,9 % hrubého domáceho produktu v roku 2023 na 90 % v roku 2026.²⁸

Aj pre Slovenskú republiku sa očakáva nárast verejných dlhov k hrubému domácejmu produktu na 61,8 % pre rok 2026.

²⁸ Tieto projekcie ešte nezahŕňajú opatrenia strednodobých fiškálno-štrukturálnych plánov členských štátov (MTFSP), ktoré budú spresnené koncom roka 2025.

Graf 5.5: Vývoj hrubého dlhu verejnej správy Slovenskej republiky v porovnaní s priemerom krajín Európskej únie a eurozóny (v % HDP)

Zdroj: Autori z údajov Eurostatu

Ex post hodnotenie dlhodobého hospodárenia vo verejných financiách v krajinách Európskej únie a v Slovenskej republike uvádza Larch, Malzubris, Santacroce (2023). Prístup na základe zhody s Paktom stability a rastu (PSR) za štyri fiškálne pravidlá paktu umožňuje viackriteriálnym spôsobom posúdiť kvalitu riadenia a zdravie verejných financií na základe benchmarku členských krajín Európskej únie a eurozóny. Metodika a hodnotenie²⁹ sú založené na štyroch hodnotiacich kritériách:

Pravidlo deficitu:

Krajina sa považuje za vyhovujúcu, ak **(i)** saldo rozpočtu verejnej správy je rovné alebo väčšie ako -3 % hrubého domáceho produktu alebo **(ii)** v prípade prekročenia hranice -3 % hrubého domáceho produktu zostáva odchýlka malá (max. 0,5 % hrubého domáceho produktu) a obmedzené na jeden rok. Odchýlka krajiny je rozdiel medzi rozpočtovým saldom verejnej správy a -3 % hrubého domáceho produktu. Kladné (záporné) znamienko znamená, že saldo rozpočtu je nad (pod) -3 % hrubého domáceho produktu.

Pravidlo dlhu:

Krajina sa považuje za vyhovujúcu, ak je pomer dlhu verejnej správy k hrubému domácejmu produktu nižší ako 60 % hrubého domáceho produktu alebo ak sa prekročenie nad

60 % hrubého domáceho produktu za posledné tri roky znížilo v priemere o 1/20. V prípade krajín s pomerom dlhu verejnej správy k hrubému domácejmu produktu nad 60 % znamená kladné (záporné) znamienko, že skutočný pomer dlhu k hrubému domácejmu produktu je nižší (nad) hodnotou, ktorú vyžaduje pravidlo znižovania dlhu o 1/20. Pre krajiny s pomerom dlhu k hrubému domácejmu produktu pod 60 % hrubého domáceho produktu sú hodnoty kladné a merajú vzdialenosť k referenčnej hodnote 60 %.

Pravidlo štruktúrného salda:

Krajina sa považuje za vyhovujúcu, ak **(i)** štruktúrne rozpočtové saldo verejnej správy je na úrovni strednodobého cieľa (MTO) alebo nad ním alebo **(ii)** ročné zlepšenie štruktúrného rozpočtového salda je rovné alebo vyššie ako 0,5 % hrubého domáceho produktu.

Kladné (záporné) znamienko znamená, že **(i)** saldo štruktúrného rozpočtu verejnej správy je nad strednodobým cieľom (MTO) alebo **(ii)** v prípade, ak strednodobý cieľ sa ešte nedosiahol, uvažuje sa o krajine ako vyhovujúcej, ak ročné zlepšenie štruktúrného salda rozpočtu je rovné alebo vyššie ako 0,5 % hrubého domáceho produktu alebo ak zostávajúca vzdialenosť k MTO je menšia ako 0,5 %.

²⁹ https://commission.europa.eu/business-economy-euro/economic-and-fiscal-governance/european-fiscal-board-efb/compliance-tracker_en

Výdavkové pravidlo:

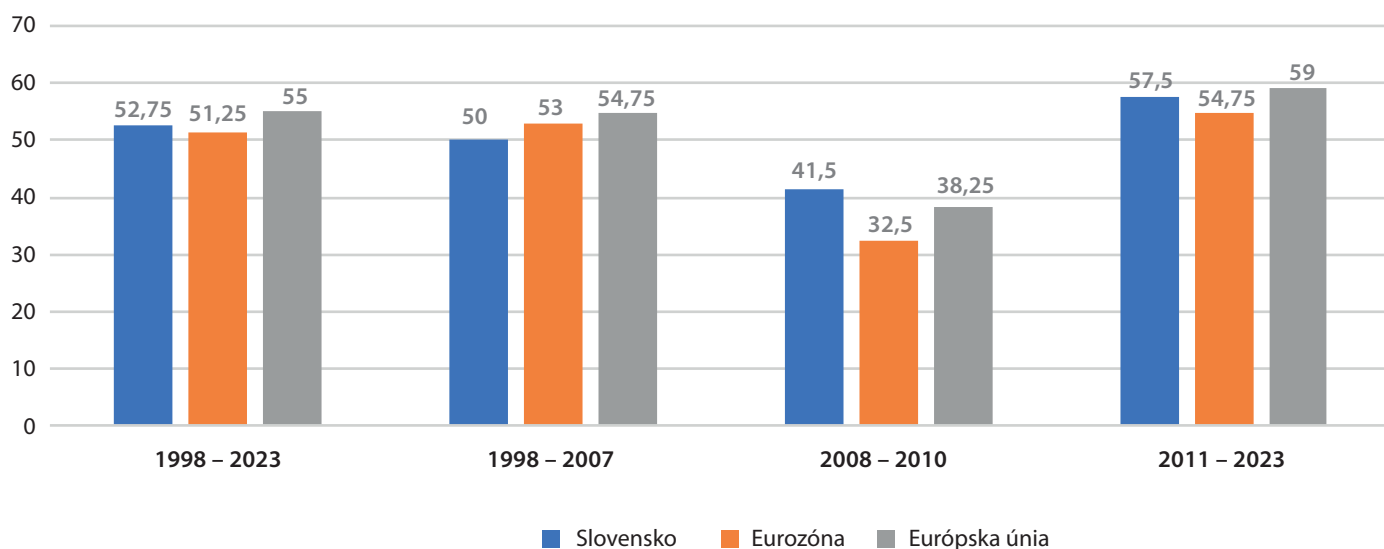
Krajina sa považuje za vyhovujúcu, ak ročná miera rastu primárnych vládnych výdavkov bez diskrečných príjmových opatrení a jednorazových opatrení je rovnaká alebo nižšia ako desaťročný priemer nominálnej miery rastu potenciálneho produktu mínus konvergenčná marža potrebná na zabezpečenie úpravy štrukturálneho rozpočtového deficitu v súlade s pravidlom štrukturálneho salda. Kladné (záporné) znamienko znamená, že ročná miera rastu čistých vládnych výdavkov je pod (nad) strednodobým rastom potenciálneho produktu mínus konvergenčná marža.

Celkové skóre súladu je odvodené od skóre štyroch pravidiel, ktoré je odvodené od odchýlok krajiny od plnenia kritéria

v percentách a následne definované ako priemer skóre za uvedené štyri fiškálne pravidlá Paktu stability a rastu.

Podľa EU Compliance Tracker³⁰ sa celkové skóre súladu jednotlivých krajín Európskej únie za sledované obdobie rokov 2018 až 2023 pohybovalo medzi 21 % až 92 %. Najlepšie skóre (92 %) dosiahlo Švédsko nasledované Dánskom (85 %). Najhoršie celkové skóre súladu vykázalo Francúzsko (21 %) a Taliansko (28 %). Pozícia Slovenska sa pohybovala medzi skóre Európskej únie a eurozóny. Tak za celé obdobie, ako aj za obdobie po globálnej finančnej kríze. V období globálnej finančnej krízy Slovenská republika lepšie dodržiavala fiškálne pravidlá než priemer Európskej únie a eurozóny.

Graf 5.6: Plnenie súladu stavu a vývoja verejných financií podľa celkového skóre v Slovenskej republike v porovnaní s Európskou úniou a eurozónou za vybrané obdobia (skóre 0 – 100 %)

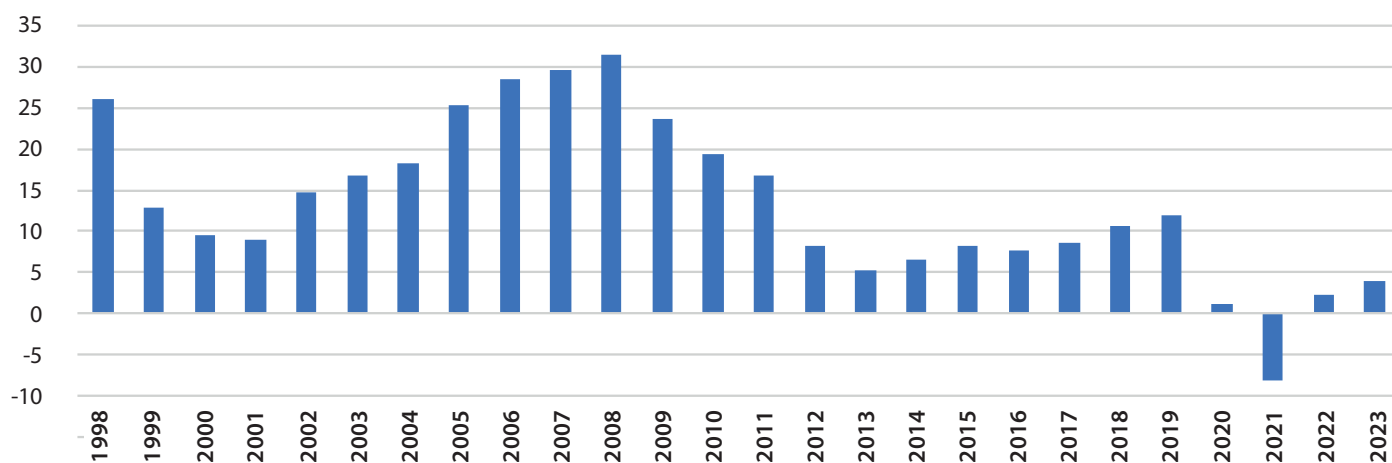
Zdroj: EU Compliance Tracker

30 https://commission.europa.eu/business-economy-euro/economic-and-fiscal-governance/european-fiscal-board-efb/compliance-tracker_en

Plnenie individuálnych kritérií zo strany Slovenska, ktoré vstupujú do výpočtu celkového skóre súladu ako nameraná od-

chýlka (kladná/záporná) od kritéria uvádzajú *Graf 5.7*, *Graf 5.8* a *Graf 5.9* a komentáre k nim.

Graf 5.7: Plnenie dlhového pravidla Paktu stability a rastu v Slovenskej republike za roky 1998 až 2023
(podľa odchýlky v %)

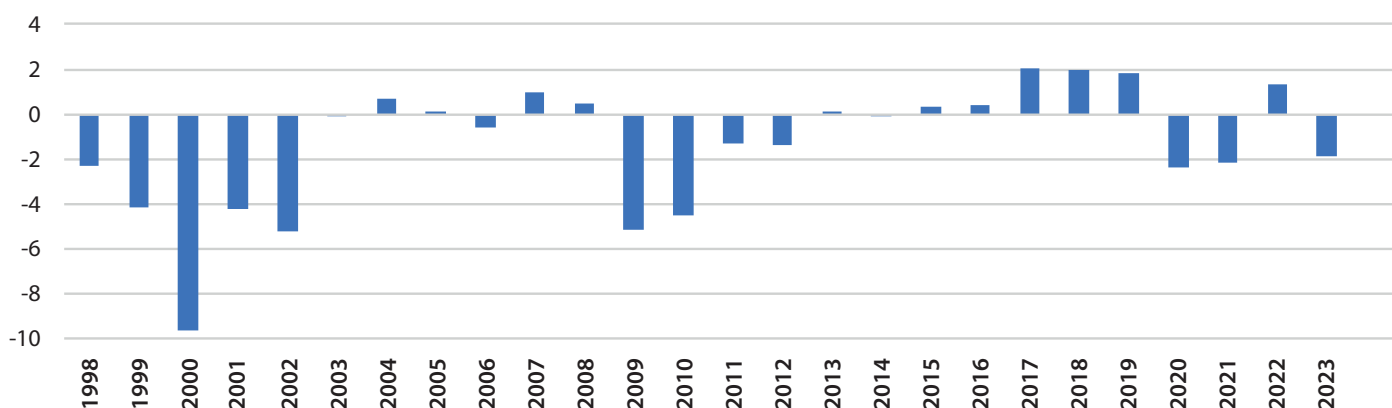

Zdroj: Autori z údajov EU Compliance Tracker ³¹

Čo sa týka dlhového kritéria, Slovenská republika s výnimkou dopadov pandemickej krízy v roku 2021 celé obdobie od vzniku samostatnosti plnila s väčšou či menšou rezervou toto kritérium. Toto dodržiavala s pomerne veľkou rezervou s výnim-

kou pandemickej a energetickej krízy aj v obdobiach počas a po predchádzajúcich dvoch krízach – po posttransformačnej kríze v roku 1999 a po globálnej finančnej kríze 2008 až 2009.

Graf 5.8: Plnenie pravidla deficitu v Slovenskej republike podľa Paktu stability a rastu za roky 1998 až 2023
(odchýlka v %)

Zdroj: Autori z údajov EU Compliance Tracker

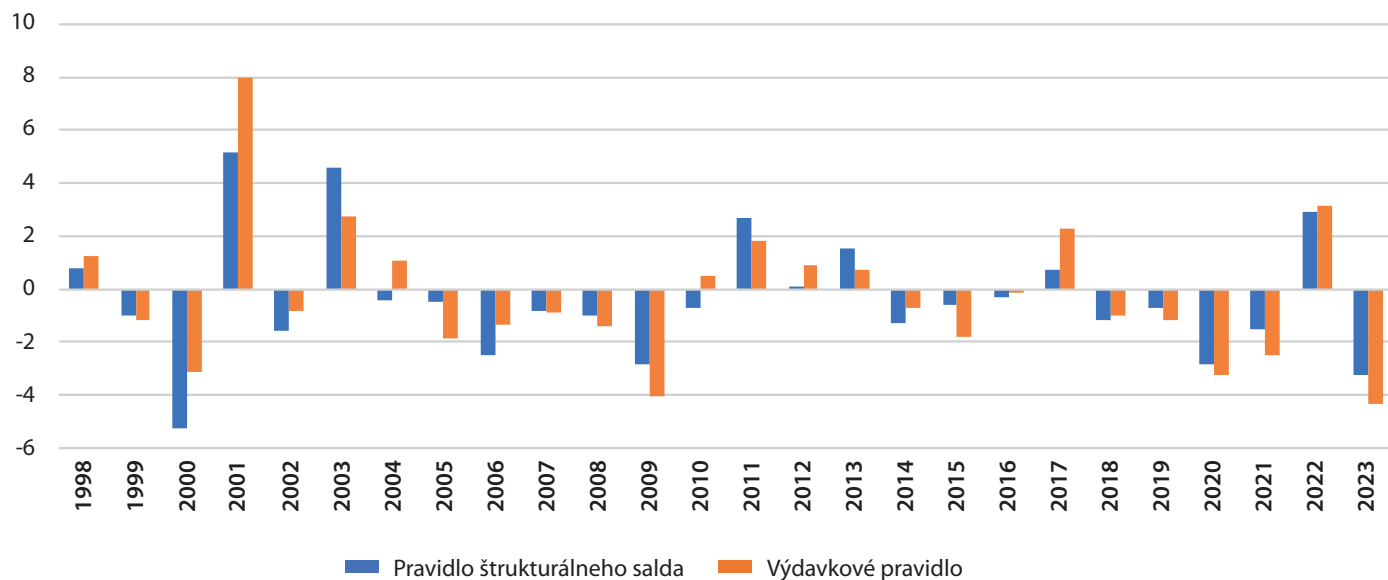
Ako ilustruje *Graf 5.8*, pravidlo deficitu podľa Paktu stability a rastu dodržiavala Slovenská republika v dlhších časových obdobiach rokov 2004 až 2008 (s výnimkou roku 2006) a v rokoch 2013 až 2019 (s výnimkou malej negatívnej odchýlky v roku 2014).

Štrukturálne saldo a výdavky verejného rozpočtu Slovenskej republiky s oneskorením reagovali pozitívne a viac-menej synchronizovane na dlhové dôsledky posttransformačnej a globálnej finančnej krízy.

³¹ https://commission.europa.eu/document/download/8e269839-a6c5-44d3-875f-db7e90f77634_en?filename=dataset-and-definitions_2023.xlsx

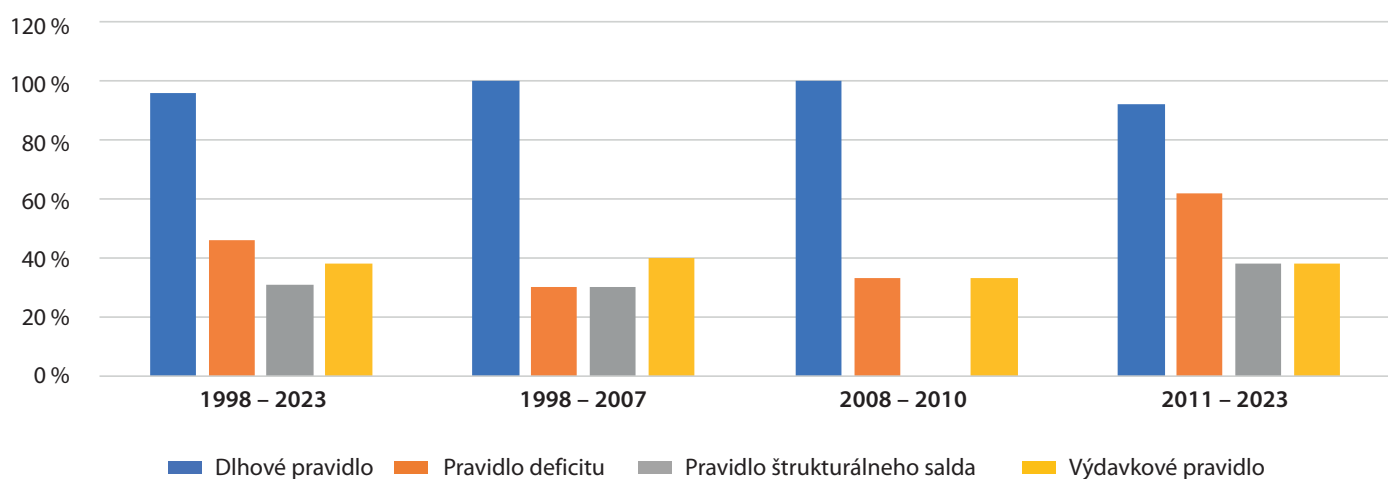
Graf 5.9: Plnenie pravidla štrukturálneho salda a výdavkového pravidla Paktu stability a rastu v Slovenskej republike za roky 1998 až 2023 (odchýlka v %)

Zdroj: Autori z údajov EU Compliance Tracker

Skóre, ktoré dosiahla Slovenská republika podľa jednotlivých pravidiel, ukazuje [Graf 5.10](#).

Graf 5.10: Skóre súladu plnenia pravidiel Paktu stability a rastu v Slovenskej republike za roky 1998 až 2023 (0 – 100 %)

Zdroj: Autori z údajov EU Compliance Tracker

Ako už bolo uvedené, rok 2020 bol historicky prvým rokom, kedy došlo v Slovenskej republike k prelomeniu výšky verejného dlhu k hrubému domácejmu produktu nad hranicu 60 %. Oproti dôsledkom predchádzajúcich kríz hraničné hodnoty verejného

dlhu sa spolu s vysokými hodnotami primárneho salda verejnej správy k hrubému domácejmu produktu v rokoch 2020, 2021 a najmä v roku 2023³² stali impulzom pre ozdravovanie a konsolidáciu verejných financií.³³

³² Rok 2023 bol výnimočný tým, že Slovenská republika sa výrazne odklonila od trendu znižovania celkového salda a primárneho salda v krajinách Európskej únie.

³³ Fiškálne authority pomerne jednotne definujú fiškálnu konsolidáciu ako konkrétnu politiku v podobe konsolidačných plánov a konkrétnych konsolidačných opatrení, ktoré sú cieleené na redukciu vládneho deficitu a redukciu akumulácie dlhu (OECD, 2011).

FIŠKÁLNA KONSOLIDÁCIA SLOVENSKEJ REPUBLIKY ŠOŠOVKOU ÚSPEŠNÝCH EPIZÓD KONSOLIDÁCIE

Úspešná konsolidácia verejných financií bude pre rok 2025 a ďalšie roky jednou z nosných výziev pre hospodársku politiku Slovenskej republiky, pre jej ekonomický rast, konkurencieschopnosť, pre odolnosť voči dozvukom pandemickej, energetickej krízy a konfliktu na Ukrajine. A aj pre odolnosť slovenskej ekonomiky voči enormnému nárastu protekcionistických a iných mocenských zásahov do medzinárodného obchodu a voľného trhu v zmysle Adama Smitha.

Historické príbehy dlhových epizód a škodlivosť vysokých verejných dlhov a ich splátok pre ekonomiku bola overená vo viacerých vedeckých štúdiách, napr. Reinhart, Rogoff(2010), Hasanov, Cherif(2012), Mencinger a kol.(2014). Muchová, Leško(2019) rozšírili pohľad na limity ekonomického rastu obmedzeného platobnou bilanciou vo vzťahu ku konvergenčným teóriám. Navyše ukázali, že takmer všetky krajiny regiónu strednej a východnej Európy rástli rýchlejšie ako tempo, ktoré je konzistentné s rovnováhou platobnej bilancie. To spolu s rastúcou zahraničnou zadlženosťou môže ohroziť aj konvergenciu regiónu strednej a východnej Európy.

Vyššie uvedené práce v uplynulom desaťročí sa pomerne jednotne ďalej zhodli na tvrdeniach, že:

- krajiny s úrovňou verejného dlhu k hrubému domácejmu produktu nad úrovňou 90 % dosahujú výrazne pomalší ekonomický rast ako krajiny s nižším zadlžením,
- vzťah medzi úrovňou verejného dlhu k hrubému domácejmu produktu a rastom hrubého domáceho produktu je nelineárny,
- bod zlomu sa v krajinách Európskej únie nachádzal na úrovni cca 70 až 80 % – Checherita, Rother(2010), Hasanov, Cherif, (2012).

Podobne neexistuje jednoznačný konsenzus, aká univerzálna kombinácia politik garantuje úspech stratégie fiškálnej konsolidácie. Napriek tomu prináša výskum dlhových epizód niekoľko osvedčených pravidiel, ako postupovať alebo nepostupovať

v prípade fiškálnej konsolidácie. Viaceré vedecké štúdie sa pred globálnou finančnou krízou snažili aj poskytnúť návrh či overiť niektoré spoločné stratégie, akými sa v minulosti úspešne podarilo znížiť verejný dlh k hrubému domácejmu produktu cestou fiškálnej konsolidácie. McDermott, Westcott (1996), Alesina, Ardagna (1998), Fernández, Hernández (2006), Guichard a kol. (2007), Reinhart, Rogoff(2009), Afonso, Jalles (2011), Alesina, Ardagna (2012), Reinhart a kol. (2015), Baldaci (2015). Úspešné epizódy pritom skúmali jednoduchšími štatistickými či porovnávacími metódami alebo zložitejšími ekonometrickými prístupmi.

Na báze uvedených prác štúdia Ochotnický, Jankech (2020) skúmala epizódy úspešného znižovania verejného dlhu v krajinách OECD po globálnej finančnej kríze. Úspech fiškálnej konsolidácie bol v súlade s Alesina, Perotti(1996), Afonso (2001), Barrios a kol.(2010), McDermott, Westcott (1996) definovaný ako situácia, kedy sa pomer hrubého verejného dlhu k hrubému domácejmu produktu počas troch rokov zníži najmenej o 5 %, a to po predchádzajúcej konsolidácii.

Pri kompozícii konsolidačnej stratégie sa uvažovalo o piatich alternatívnych politikách, ktoré mohli viesť k úspechu/neúspechu fiškálnej konsolidácie:

- konsolidácia vedená viac na príjmovej alebo výdavkovej strane,
- veľkosť konsolidácie – rozsiahla alebo nerozsiahla,
- doba konsolidácie – krátkodobá alebo dlhodobá,
- počiatočný stav verejných financií v čase začatia konsolidácie – nízka alebo vysoká zadlženosť,
- fáza ekonomického cyklu – recesia vs expanzia.

Pri určovaní, či a ako dlho dochádzalo k fiškálnej konsolidácii pred úspešnou redukciou verejného dlhu, sa štúdia Ochotnický, Jankech(2020) opierala o zmeny cyklicky upraveného primárneho salda (CAPB).³⁴ Za obdobie fiškálnej konsolidácie bolo považované: (i) obdobie, keď pomer cyklicky upraveného primárneho salda CAPB k potenciálnemu hrubému domácejmu produktu sa zmenil v každom z najmenej dvoch po sebe nasledujúcich rokoch a kumulatívna úprava je najmenej dva percentuálne body, (ii) obdobie, keď pomer cyklicky upraveného primárneho salda CAPB k potenciálnemu hrubému domácejmu produktu sa zmenil najmenej o 3 % v priebehu jedného roka.

Koniec obdobia fiškálnej konsolidácie bol definovaný v oboch prípadoch ako rok, kedy sa pomer cyklicky očisteného primárneho salda k potenciálnemu hrubému domácejmu produktu pozitívne neupraví.

V prípade, ak bol pokles pomeru cyklicky očistených vládnych výdavkov k potenciálnemu hrubému domácejmu produktu väčší ako nárast pomeru cyklicky očistených vládnych príjmov k potenciálnemu hrubému domácejmu produktu, išlo o konsolidáciu vykonanú na strane výdavkov a, naopak, o príjmovú konsolidáciu.³⁵ Veľkosť fiškálnej konsolidácie bola definovaná ako rozsiahla v prípade, ak kumulatívna zmena cyklicky upraveného primárneho salda CABP bola väčšia ako 5 % alebo naopak. (OECD, 2012a).³⁶

V súlade s OECD a ďalšou literatúrou za krátkodobé konsolidácie boli považované konsolidácie v trvaní jeden a dva roky, za dlhodobé tie, ktoré trvali tri a viac rokov.

Od roku 2008 do roku 2018 štúdia Ochotnický, Jankech(2020) identifikovala 19 epizód fiškálnej konsolidácie, z ktorých len päť viedlo k významnému zníženiu dlhu. Ako najúspešnejšia konsolidačná stratégia sa ukázali rozsiahle, dlhodobé konsolidácie a ak sa konsolidácie začali pri nadmernom počiatocnom dlhu. Pri zahrnutí projekcií na roky 2019 a 2020 štúdia identifikovala 18 epizód výrazného zníženia dlhu, z ktorých deväť bolo spojených s predchádzajúcou fiškálnou konsolidáciou a deväť nebolo. V rokoch po úspešných konsolidáciách mali prebytky primárneho salda pri znižovaní dlhu (tzv. politický faktor³⁷) väčší vplyv než vplyv makroekonomického prostredia (diskontný faktor).

Hlavné závery, ktoré vyplynuli zo štúdie:

- Výdavkami vedené konsolidácie po roku 2008 sa javili ako úspešnejšie ako príjmové, avšak išlo o štatisticky nevýznamné tvrdenie. Skôr sa dá konštatovať, že v krízovom a pokrízovom období po globálnej finančnej kríze konsolidácie, kde prevládali redukcie výdavkov, nemali také pozitívne vplyvy na úspech konsolidácie, aké boli potvrdené v minulosti.

- Len jedna nerozsiahla, ale až 4 rozsiahle konsolidácie viedli k úspechu fiškálnej konsolidácie.
- Dlhodobé konsolidácie sa ukázali jednoznačne ako úspešnejšie, pričom ani jedna krátkodobá konsolidácia úspešná nebola.
- I keď sa dá intuitívne predpokladať, že iniciačná výška zadĺženia významne vplyva na úspešnosť konsolidácie, zistením štúdie bolo, že konsolidácie, ktoré sa začali v čase nadmernej úrovne zadĺženia, sa ukázali ako úspešnejšie v porovnaní s konsolidáciami pri nízkej miere zadĺženia³⁸.
- V prípade konsolidácií začatých v období recesie (krízy) alebo pokrízovom období rastu sa ich úspešnosť prakticky neľišila.

Krajiny, ktoré dosiahli po kríze zníženie dlhu aj bez predchádzajúcej konsolidácie, ťažili vo svojej fiškálnej politike predovšetkým z relatívne nižšej úrovne zadĺženia a z priaznivého makroekonomického vývoja (cez silný pozitívny vplyv tzv. diskontného faktora dlhu³⁹, resp. diferenciálu $r-g$ ⁴⁰).

Za takýto prípad možno považovať aj vývoj ekonomiky Slovenskej republiky od globálnej finančnej krízy až po obdobie pandemickej krízy, ktoré možno považovať za obdobie dlhodobého a úspešného – ale len postupného znižovania verejného dlhu v dôsledku priaznivého makroekonomického vývoja a bez uplatňovania zásadnejších konsolidačných opatrení.

Očakávaná situácia ekonomiky Slovenskej republiky pre roky 2024 a 2025, zhoršené fiškálne parametre počas obdobia pandemickej a energetickej krízy za roky 2020 až 2023 a riziko nekontrolovaného rastu zadĺženia pre roky 2025 až 2027 viedli v slovenskom parlamente k schváleniu konsolidačnej stratégie v rozpočte verejnej správy Slovenskej republiky na najbližšie roky⁴¹. Šošovkou historicky overených úspešných stratégií konsolidácie verejného dlhu možno konsolidačný plán/stratégiu a prijaté legislatívne opatrenia v Slovenskej republike hodnotiť ako prístup založený na:

35 Napr. Alesina, Perotti (1996), Alesina (2010), Batini a kol.(2012)

36 OECD (2012)

37 Ochotnický(2012)

38 Ide o logické potvrdenie faktu, že krajiny s nižšou mierou zadĺženia nie sú vystavené tlaku a potrebe intenzívnej konsolidácie.

39 Ochotnický(2012)

40 <https://www.rrz.sk/verejne-financie-na-krizovatke/>

41 <https://www.nrsr.sk/web/Default.aspx?sid=zakony/zakon&MasterID=10018>

- preferencii príjmovo riadenej konsolidácie s menším zastúpením výdavkovo riadenej konsolidácie a v podmienkach stanovenia výdavkových limitov na najbližšie roky,
- menej rozsiahlej a skôr kontinuálnej konsolidácii, ktorá je rozložená na dlhšie obdobie,
- skutočnosti, že stále relatívne priaznivá iniciačná výška zadĺženia a fiškálne pravidlá Paktu stability a rastu umožňujú Slovenskej republike prijať koncept konsolidačnej stratégie ako dlhodobý a menej rozsiahly,
- očakávané rastové parametre a rast inflácie i napriek rastúcim úrokovým sadzbám pri emisiách nových štátnych dlhových cenných papierov na finančných trhoch vytvárajú predpoklad pre skôr kladný príspevok makroekonomického prostredia pri redukcii dlhu verejnej správy Slovenskej republiky v najbližších rokoch.

ZHRNUTIE

1. Slovenská republika sa podľa hodnotenia plnenia pravidiel Paktu stability a rastu od svojho vzniku udržiavala v klube fiškálne disciplinovanejších krajín Európskej únie. Dlhové kritérium fiškálnej stability bolo na Slovensku prvýkrát prekročené v roku 2021. I napriek poklesu podielu verejného dlhu v roku 2022 a vo volebnom roku 2023 výška salda atakovala historicky najvyššie hodnoty deficitu dosahované počas a po krízových vlnách v Slovenskej republike. Pritom očakávania fiškálnych autorít za rok 2024 signalizujú ešte mierne zhoršenie zdravia verejných financií meraného saldom verejných financií k hrubému domácejmu produktu. Pre rok 2025 sa všeobecne očakáva zlepšenie hospodárenia a zníženia salda verejných financií k hrubému domácejmu produktu ako výsledok prijatých konsolidačných opatrení.
2. Šošovkou historicky overených úspešných stratégií konsolidácie verejného dlhu možno konsolidačný plán/stratégiu a prijaté legislatívne opatrenia v Slovenskej republike hodnotiť ako konsolidáciu:
  - založenú na preferencii príjmovovo riadenej konsolidácie,
  - menej rozsiahlu a skôr kontinuálnu,
  - dlhodobú a menej rozsiahlu,
  - čiastočne podporovanú kladným príspevkom makroekonomického prostredia pri redukcii dlhu verejnej správy Slovenskej republiky v najbližších rokoch.
3. Táto konsolidačná stratégia v kontexte historických zistení a bez neočakávaných šokov povedie skôr k stabilizácii verejného dlhu Slovenskej republiky než k výraznej redukcii verejného dlhu k hrubému domácejmu produktu na Slovensku. Ako pravdepodobný úspech je možné považovať skôr návrat k prísnejšiemu plneniu fiškálnych pravidiel Paktu stability a rastu.
4. Kľúčovou pre roky 2025 a ďalšie možné úspechy konsolidácie verejných financií Slovenskej republiky bude kvalitná príprava nového viacročného strednodobého fiškálno-štruktúrného plánu. Ten by mal reflektovať najmä investície a výdavkovo-príjmové politiky, ktoré by mali smerovať do zlepšenia konkurencieschopnosti slovenskej ekonomiky a jej výkonnosti. A to nad rámec súčasného volebného cyklu. Pre Slovensko je priam životne dôležité, aby príjmové a výdavkové politiky boli viac založené na konsenzuálnych racionálnych ekonomických argumentoch na podporu rastových fundamentov ekonomiky než na získavanie si voličov. Či už na jednej, druhej, alebo ďalších stranách politického spektra Slovenskej republiky.

6 SILNÉ A SLABÉ STRÁNKY KONKURENCIESCHOPNOSTI EKONOMIKY SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Konkurencieschopnosť ekonomík je tak v ekonomickej teórii, ako aj pri analýzach a v politikách krajín a zoskupení vnímaná ako kľúčový faktor udržateľného rozvoja krajín a rastu životnej úrovne obyvateľstva. Pre hodnotenie konkurencieschopnosti ekonomík existuje viacero rozdielnych prístupov tak v teórii, ako aj v empirických analýzach. Súčasne ide o celý komplex faktorov, ktoré ovplyvňujú konkurencieschopnosť firiem, regiónov či krajín.

ZÁKLADNÉ PRÍSTUPY KU KONKURENCIESCHOPNOSTI V EKONOMICKEJ TEÓRII

Predstava Adama Smitha o slobodnej obchodnej súťaži a liberalizme v obchode a medzinárodnom obchode postulovala, že individuálni výrobcovia a firmy, ktorí sú schopní pri daných trhových cenách výrobkov vyrábať oproti svojim rivalom produkciu s nižšími nákladmi, sú aj konkurencieschopnejší vďaka nižším cenám výrobkov. Podobne merkantilistická škola videla zdroj konkurencieschopnosti firiem *vyrábať lacnejšie a umiestňovať na trhoch ich produkty vďaka cenovej konkurencieschopnosti*. Na makroekonomickej úrovni sa za konkurencieschopnejšiu ekonomiku považovala tá, ktorá buď v dôsledku nižších cien, alebo pri prepočte výmenným kurzom dosahovala prebytok obchodnej/platobnej bilancie voči iným krajinám.

Ricardova teória komparatívnych výhod⁴² priniesla nové chápanie konkurencieschopnosti ako schopnosť ekonomiky produkovať konkrétny tovar alebo službu s nižšími nákladmi ako jej obchodní partneri, a to s vyššou relatívnou produktivitou. Pri modernej empirickej analýze komparatívnych výhod krajín podľa Ricarda *nejde len o využívanie produktívnejšej pracovnej sily, ale aj o prírodné zdroje krajiny, používané technológie, geografickú polohu a ďalšie faktory, ktoré určujú celkovú a nespornú komparatívnu výhodu krajiny produkovať niektoré konkrétne tovary lepšie, teda s nižšími nákladmi*.⁴³

Časť stúpencov merkantilistickej školy neskôr úspech predaja výrobkov výrobcov pôsobiacich na globálnych trhoch a ich *konkurencieschopnosť spájala aj s protekcionistickými prekážkami a reguláciou* (Magnusson, 2015), kedy takéto prostriedky ovplyvňovania trhov spolu s mocenskou politikou začali byť s konkurencieschopnosťou hlboko prepojené.

Inovácie v zmysle Schumpetera a jeho všeobecne známy koncept kreatívnej deštrukcie priniesol zásadný pohľad na *úlohu inovácií pre konkurencieschopnosť firiem* (pre ich zánik alebo prežitie). Inovácie vo firmách definoval ako výsledok kreatívnej deštrukcie, ktorá spočíva v súťaži a tvorbe nových ideí. Najmä ideí, ktoré vyúsťujú do inovácií vo firmách, čím sú firmy schopné buď zvíťaziť nad svojimi rivalmi, alebo zanikajú a odchádzajú z trhu. Tieto procesy vedú podľa Schumpetera permanentne k prežitiu alebo zániku firiem, k tvorbe nových firiem, fúzií a akvizícií.

Efektivita a rýchlosť tohto procesu tiež ovplyvnila *posun v kreovaní inštitúcií a nových úloh moderného štátu v konkurencieschopnosti*, ktoré poskytujú firmám oporu a ochranu pri pôsobení v medzinárodnom prostredí. Aj v súvislosti s rozširujúcim sa medzinárodným obchodom sa stali procesy deštrukcie/prežitia firiem aj rodiskom moderného štátu. Moderný štát, či už permanentne, alebo vo fázach recesie, pomáhal firmám zlepšovať ich konkurencieschopnosť nielen cez ochranu domácich trhov, ale aj fiškálnou podporou firiem a ďalšími nástrojmi cenovej a ďalšej podpornej politiky firiem. Popri tom moderný štát pomáhal okrem prístupu firiem k lacnejším zdrojom a k nižším cenám kapitálu, práce, energií a surovín úspešnejšie prekonávať aj globálne krízové javy a globálne cenové šoky. Či už trhovými, alebo mocenskými prostriedkami.

Porterova teória a idea konkurencieschopnosti krajiny v podobe jeho „multidimenzionálneho diamantového“ rámca sa stala prvou viacúrovňovou teóriou, ktorá prepojila firmy, odvetvia a národy. Na rozdiel od prístupov založených na štandardnom prístupe „top-down“ sa jeho výskumy zameriavali na súťaženie firiem, čo postupne viedlo cez koncepty „klastrov“ a „diamantov“ k jeho

⁴² David Ricardo: On the Principles of Political Economy and Taxation. written in 1817

⁴³ Príklad komplexnej analýzy komparatívnych výhod na odvetvi poľnohospodárskych produktov uvádza <https://economics.mit.edu/sites/default/files/publications/PP-1-31-12.pdf>

pohľadu na význam štátu pri kreovaní vhodného podnikateľského prostredia a v konečnom dôsledku pre udržateľný ekonomický rast celej ekonomiky. Pritom rast celkovej produktivity výrobných faktorov (TFP) vnímal ako hlavný indikátor merania efektívnosti výroby a konkurencieschopnosti. Aj úlohu vlád preto Porter et al. (2000), Blank, Lopez (2004) vidia nie v priamej regulácii ekonomiky, ale vo viacerých moderných úlohách zvyšujúcich odolnosť firiem voči konkurencii:

- podpora čo možno najstabilnejšej miery investícií, podpora technologických zmien,
- zabezpečenie stability makroekonomického prostredia (inflácia, kurz, verejné financie a ďalšie),
- verejné zásahy, a to najmä pri tvorbe a podpore kvality podnikateľského prostredia a kvality služieb zo strany verejných inštitúcií,
- rast celkovej produktivity výrobných faktorov (TFP) vnímajú uvedení autori ako hlavný indikátor merania efektívnosti výroby a konkurencieschopnosti.

Mikroekonomické základy súčasne aktuálnej modernej teórie poznatkovej ekonomiky vychádzajú z predpokladu, že vývoj ekonomiky predurčujú knowledge based firmy⁴⁴ pôsobiace v konkrétnej ekonomike – Grant(1966), [Martín-de Castro](#), [López-Sáez](#), [Delgado-Verde](#) (2011), Spender, Grant (1966). Nadväzujúce diela poskytujú moderné vysvetlenie konkurencieschopnosti krajiny a firiem ako ich spoločnú schopnosť využívať výhody znalostnej bázy ako úložiska obrovského množstva informácií, ktoré pomáhajú jednotlivcom a organizáciám spravovať a zdieľať znalosti. A následne ich implementovať do inovačného procesu. Ide o schopnosť flexibilne využívať poznatky dostupné v rámci jednotlivej firmy, platforiem, krajiny, ekonomického zoskupenia či sveta. Konkurencia firiem na trhu podľa Teece (2014) sa postupne vyvíja od individuálnych firiem k rôznym formám ekosystému, pričom heterogenita členov inovačného ekosystému prispieva aj k ich spoločnému prosperu.

Očakávaný šiesty dlhodobý cyklus vo vývoji svetovej ekonomiky (K-vlnu) spája odborná literatúra najmä s eko-bio-ekonomiou, rozvojom zdravotníctva či zelených technológií a odvetví, s aplikáciou nástrojov a procesov v oblasti nanotechnológií.

Podľa Wilenius(2014) kľúčové zdroje budúceho ekonomického rastu a rastu produktivity budú dôsledkom kľúčových inovačných platforiem: *expansionia zdrojov šetriacich technológií, narastajúca úloha bioekonómie, digitalizácia a dematerializácia ekonomík, rast zdravotných služieb*. Korotayev, Tsirel už v roku 2010 rozšírili pohľad o zmeny v obchodnej výmene medzi svetovými ekonomickými mocnosťami a o vplyv dopadov významných vojenských konfliktov na konkurencieschopnosť a rozvoj technológií.

Elektronická verejná správa je v posledných dvoch desaťročiach jedným z najdôležitejších prvkov reforiem verejného sektora s cieľom podporiť ekonomický rast. Elektronická verejná správa sa týka zavádzania informačných a komunikačných technológií (IKT) do verejnej správy a okolo nej, Predmetom záujmu najmä politikov a aj v súvislosti s digitalizáciou je stále *konkurencia v oblasti daní*. To zvýšilo citlivosť investícií a rozhodnutia o ich alokácii na dane a vytvorilo tak tlak na ich znížovanie. Výsledkom je nielen *medzinárodná „daňová súťaž“*, ale aj *chýbajúci konsenzus na spôsobe zdaňovania veľkých digitálnych gigantov a ich služieb*. Digitálne technológie podľa OECD menia a ďalej zmenia aj spôsob, akým firmy vyrábajú tovar a služby, inovujú a integrujú s inými firmami, pracovníkmi, spotrebiteľmi a vládami. Tieto technológie ponúkajú obrovský potenciál na zvýšenie produktivity firmy a v konečnom dôsledku na ekonomický rast a životnú úroveň.⁴⁵

Všetky uvedené aspekty konkurencieschopnosti umožňuje indikátorom celkovej produktivity výrobných faktorov (TFP) empiricky merať efektívnosť využívania vstupov, tzv. Solowov reziduál – Solow(1957). Dodnes často aplikovaný prístup využíva Cobb-Douglasovú produkčnú funkciu a vyjadruje rast celkovej produktivity výrobných faktorov TFP ako rozdiel medzi rastom hrubého domáceho produktu a váženým súčtom rastu kapitálu a práce. Elasticita hrubého domáceho produktu na kapitál, resp. na prácu (parameter α , resp. $1-\alpha$ v produkčnej funkcii) sú odhadnuté cez podiel kapitálu, resp. miezd na celkovej pridanej hodnote. Bruno, Sachs(1985) pri analýze energetických šokov ďalej ukázali, že nárast cien energií v krajine alebo pri porovnaní rozdielov vplyvu cien energií na krajiny spôsobujú negatívny vplyv na rast hrubého domáceho produktu cez podiel cien energií na cenách.

⁴⁴ Firma koncipovaná ako inštitúcia pre integráciu znalostí. Na rozdiel od skoršej literatúry je poznanie vnímané ako primárna úloha organizácie, a nie jednotlivca. Pričom aplikovanie znalostí môže mať vo firme väčší vplyv ako samotné vytváranie znalostí.

⁴⁵ Napríklad „cloud computing“ umožňuje firmám prístup k flexibilným kapacitám na ukladanie a spracovanie údajov. Online platformy môžu zvýšiť interakciu firiem so spotrebiteľmi a umelá inteligencia umožňuje firmám automatizovať čoraz zložitejšie úlohy. OECD (2019).

V uvedenom kontexte sú posudzované v ďalšom aj silné a slabé stránky konkurencieschopnosti Slovenskej republiky, ktoré podporujú alebo tlmia rast celkovej produktivity výrobných faktorov (TFP) Slovenska v porovnaní s krajinami Európskej únie. Hodnotenie aktuálnych silných a slabých stránok v rozšírenom prístupe zistení Ochoťnický, Alexy, Káčer(2020) vychádza z nasledovnej logickej postupnosti:

Graf 6.1: Postup hodnotenia konkurencieschopnosti ekonomiky Slovenskej republiky v rámci krajín Európskej únie

Foto: freepik

Zdroj: Autori

EMPIRICKÉ HODNOTENIE KONKURENCIESCHOPNOSTI EKONOMIKY SLOVENSKEJ REPUBLIKY

I keď existuje viacero indikátorov na hodnotenie udržateľného rastu krajín, v ďalšom texte sa pri hodnotení silných a slabých stránok konkurencieschopnosti ekonomiky Slovenskej republiky oprieme o indikátor celková produktivita výrobných faktorov TFP. Následne o porovnanie vybraných kvantitatívnych a kvalitatívnych indikátorov, ktoré v súlade s empirickými zisteniami významne ovplyvňujú výslednú úroveň celkovej produktivity výrobných faktorov (TFP) krajín. Ich výber nasleduje zistenia Ochotnický, Alexy, Káčer(2020), kde sa s klesajúcou intenzitou ako hlavný zdroj celkovej produktivity výrobných faktorov (TFP) v krajinách Európskej únie štatisticky najvýznamnejšie ukázala technologická pripravenosť krajiny, kvalita ľudského kapitálu, prostredie na podnikanie a dane. A aj ich detailnejšie komponenty.

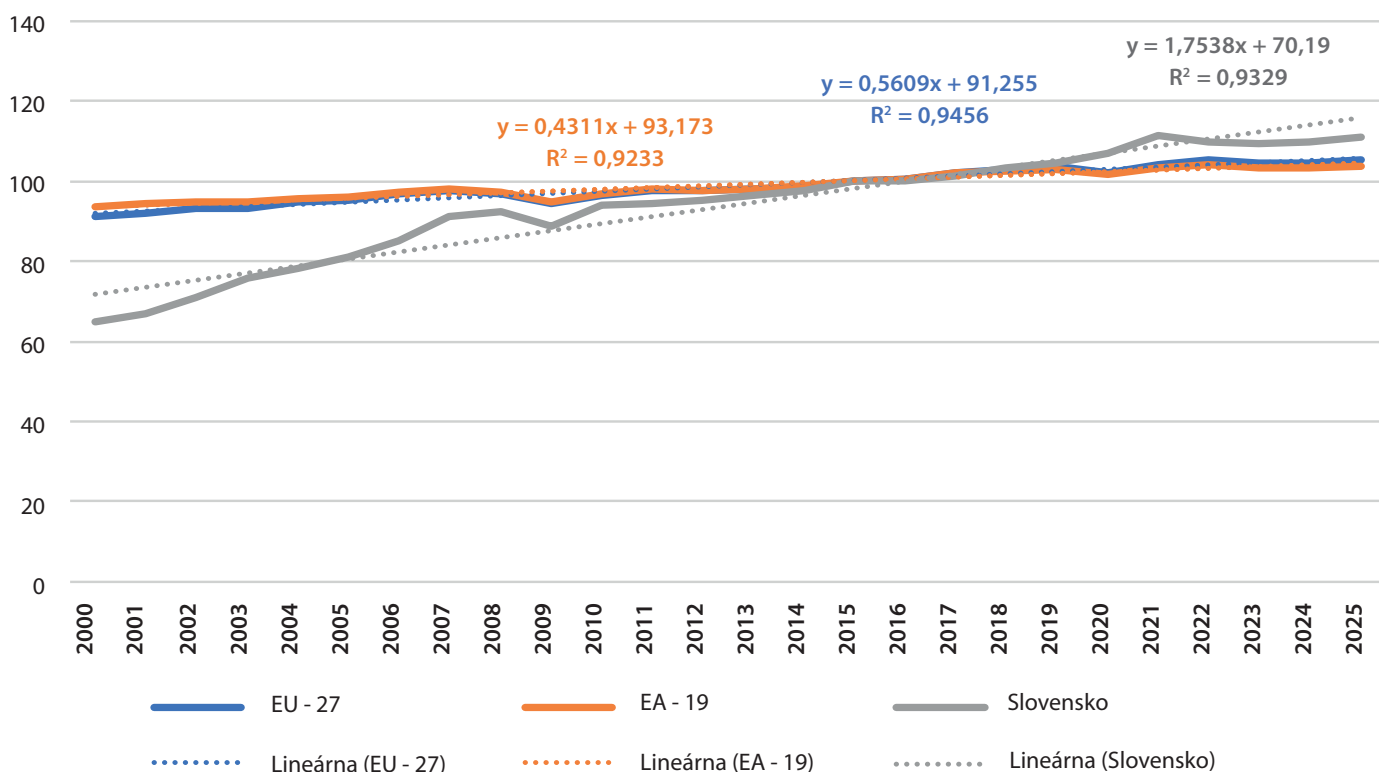
Rast celkovej produktivity výrobných faktorov TFP (tfp) je v súlade so Solowom definovaný ako rozdiel medzi rastom hrubého domáceho produktu (y), rastom stavu kapitálu (k), resp. rastu stavu zamestnanosti (l), ktoré sú vynásobené elasticitami hrubého domáceho produktu na kapitál (α), resp. na zamestnanosť ($1-\alpha$).

Potom:

$$tfp = y - \alpha \cdot k - l \cdot (1-\alpha) \quad (6.1)$$

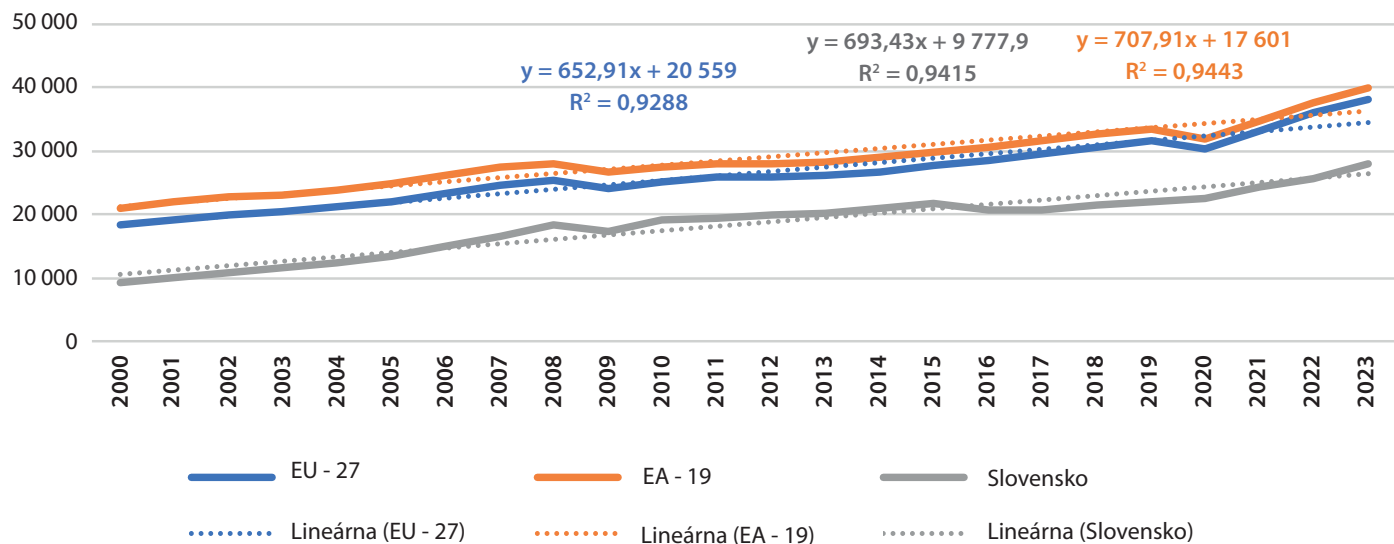
Podľa **Grafu 6.2** ekonomika Slovenskej republiky dlhodobo bola a stále je na trajektórii výraznejšie rýchlejšieho rastu celkovej produktivity výrobných faktorov (TFP) oproti priemeru krajín Európskej únie a eurozóny.

Graf 6.2: Dynamika rastu celkovej produktivity výrobných faktorov (TFP) Slovenskej republiky v porovnaní s Európskou úniou a eurozónou (2015=100)

Graf 6.3: Dlhodobý vývoj hrubého domáceho produktu v parite kúpnej sily na obyvateľa v Slovenskej republike, Európskej únii a eurozóny (bez Chorvátska, EA-19)

Zdroj: Eurostat

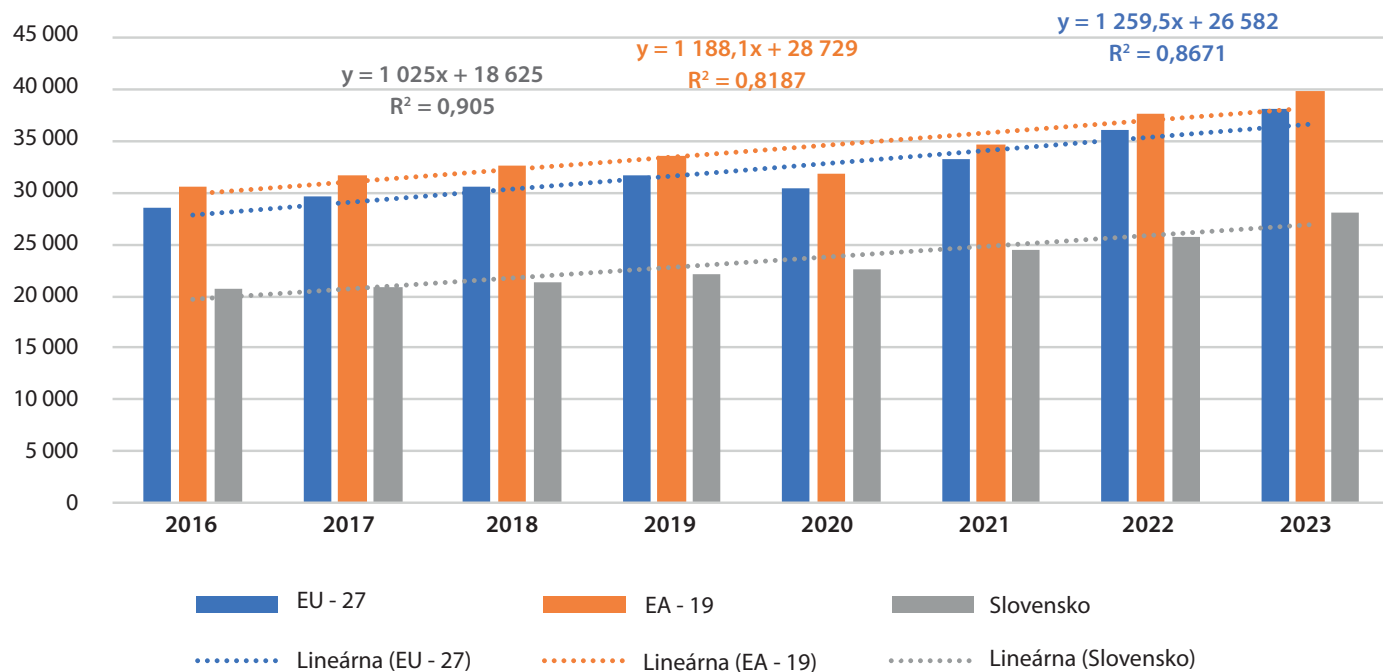
Napriek priaznivému vývoju celkovej produktivity výrobných faktorov TFP je pre Slovenskú republiku znepokojujúci jav, ktorý možno nazvať „špecifický paradox produktivity SR⁴⁶“, keď dochádza k relatívne rýchlejšiemu rastu celkovej produktivity výrobných faktorov (TFP) oproti relatívne pomalšiemu tempu rastu životnej úrovne na Slovensku oproti Európskej únii a eurozóne. Všeobecne používaný porovnávací indikátor hrubý domáci produkt v parite kúpnej sily na obyvateľa na rozdiel od celkovej produktivity výrobných faktorov TFP je okrem demografického vývoja populácie výsledkom aj ďalších národných špecifik. A to najmä miery zapojenia či nezapojenia populácie alebo jej skupín do ekonomickej aktivity, cenového či kurzového vývoja. V tom bez poskytnutia hlbších dôkazov možno vidieť príčiny tohto paradoxu.

Na ilustráciu, kým dlhodobý trend (Graf 6.3) preukazuje, že v rokoch 2000 až 2023 rast hrubého domáceho produktu v parite kúpnej sily na obyvateľa rástol v Slovenskej republike rýchlejšie ako priemer Európskej únie a približne ako v eurozóne s jej 19 členmi ešte bez Chorvátska, od roku 2016 začala hodnota tohto indikátora pre Slovensko signalizovať už trend spomaľovania dobiehania priemeru tak krajín Európskej únie, ako aj eurozóny (bez Chorvátska, používa sa označenie EA-19). (Graf 6.4 na nasledujúcej strane)

46 Štandardný paradox produktivity je definovaný a pozorovaný ako relatívny pokles produktivity pri vysokých investíciách najmä do IKT.

Graf 6.4: Zmena vo vývoji hrubého domáceho produktu v parite kúpnej sily na obyvateľa v porovnaní s Európskou úniou a eurozónou (bez Chorvátska, EA - 19)

Zdroj: Eurostat

Ďalej uvedená podrobnejšia dekompozícia celkovej produktivity výrobných faktorov TFP a hodnotenie konkurencieschopnosti Slovenskej republiky sa opiera o porovnanie hodnoty vybraných cenových indikátorov a o porovnanie vybraných indexov pre posúdenie úrovne technologickej pripravenosti slovenskej ekonomiky a jej poznatkovej bázy.

CENY VSTUPOV

Cenová konkurencieschopnosť na agregovanej úrovni pri najviac liberalizovaných trhoch kapitálu ovplyvňujú plošne ceny dvoch vstupov do výroby produkcie: práca a energia.

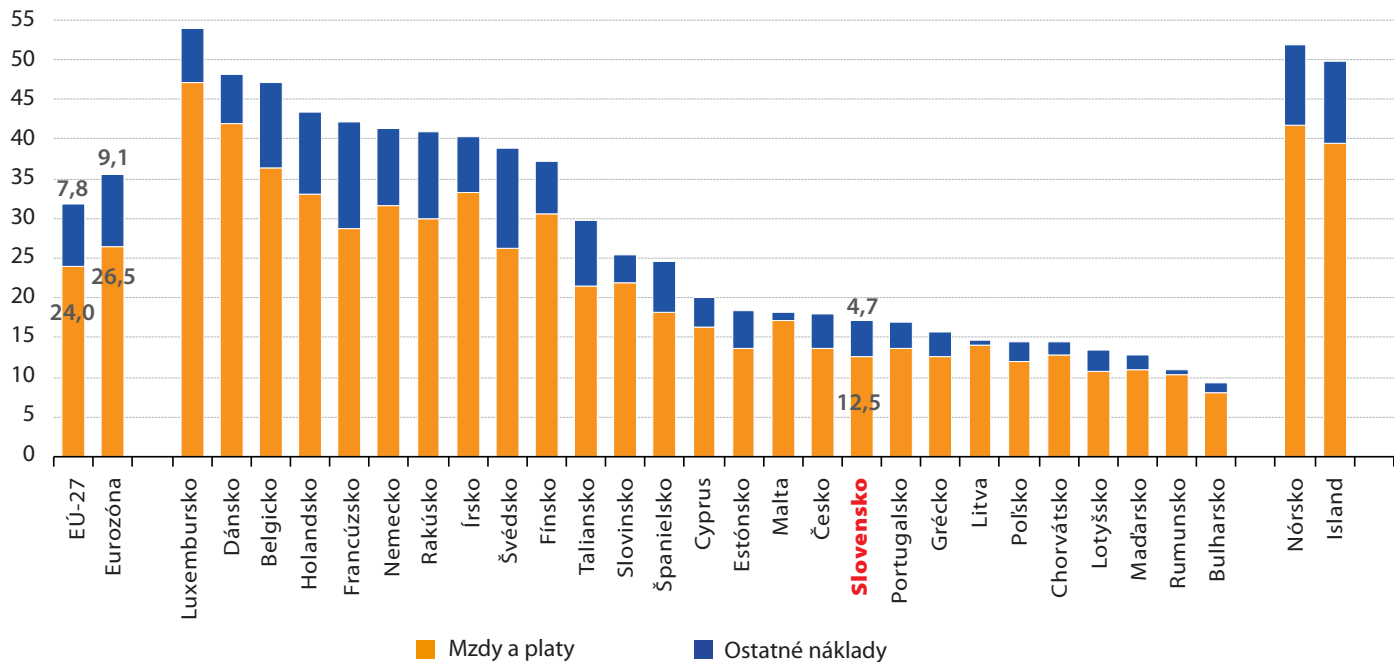
V roku 2023 priemerné hodinové náklady práce odhadovala Európska komisia za celé hospodárstvo na 31,80 eura v Európskej únii a 35,60 eura v eurozóne. Najnižšie hodinové náklady práce boli odhadnuté v Bulharsku (9,30 eura), Rumunsku (11,00 eura) a Maďarsku (12,80 eura), Naopak, najvyššie v Luxembursku (53,90 eura), Dánsku (48,10 eura) a Belgicku (47,10 eura). Dve hlavné zložky nákladov práce sú mzdy a platy a nemzdové (ostatné) náklady, ako sú sociálne príspevky zamestnávateľov. Podiel nemzdových nákladov v celej ekonomike bol 24,7 % v Európskej únii a 25,5 % v eurozóne.

I napriek tomu, že v predchádzajúcich rokoch bola dynamika hodinových nákladov práce v Slovenskej republike výrazne vyššia, možno z hľadiska konkurencieschopnosti Slovenska hovoriť stále o vysokej konkurenčnej výhode ceny práce. Dokazujú to 10. najnižšie hodinové náklady práce, ktoré predstavovali v roku 2023 úroveň 47,9 % priemeru Európskej únie a 54,1 % priemeru eurozóny (bez Chorvátska, EA-19).

Druhým faktorom cenovej konkurencieschopnosti po cenách práce sú nesporne ceny energií. I keď nasledovná komparácia cien vybraných komodít plne nereflektuje národné či odvetvové špecifiká⁴⁷, dáva základnú orientáciu o konkurenčných výhodách či nevýhodách pre odberateľov vybraných energetických vstupov za európske krajiny.

Z hľadiska cien nafty sa Slovenská republika podľa Európskej komisie radila ku koncu roka 2024 ku krajinám s relatívne nižšími cenami tohto média.

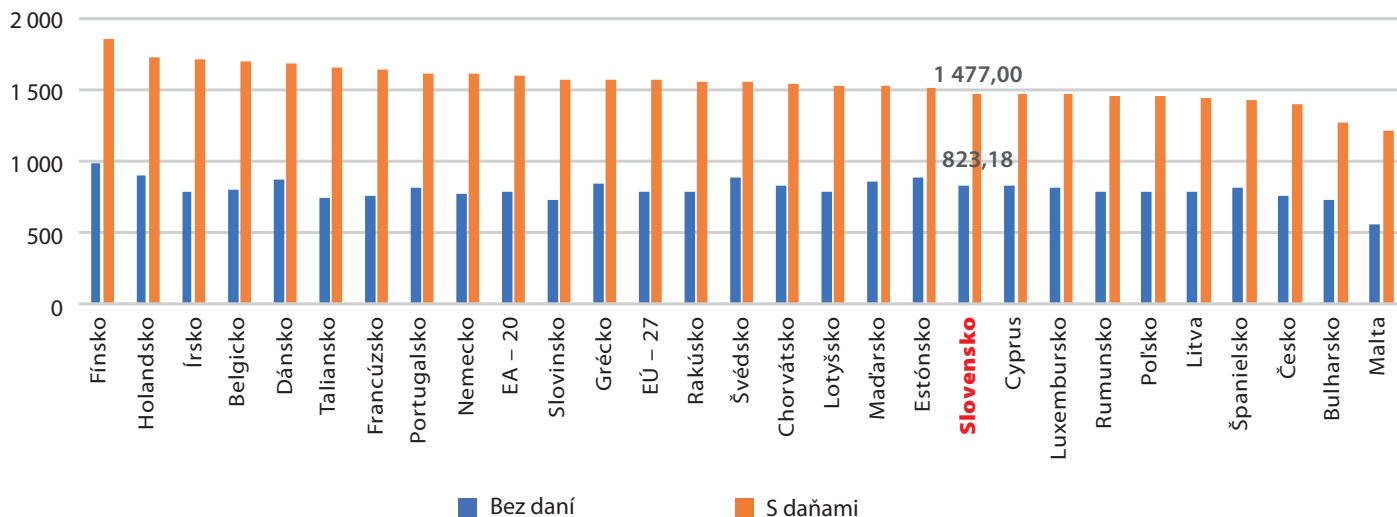
Graf 6.5: Odhad hodinových nákladov práce v krajinách Európskej únie za rok 2023 (v EUR)

Zdroj: Eurostat

⁴⁷ Dotačné schémy pre odvetvia, priame nákupy od výrobcov alebo distribútorov pri vyšších objemoch atď.

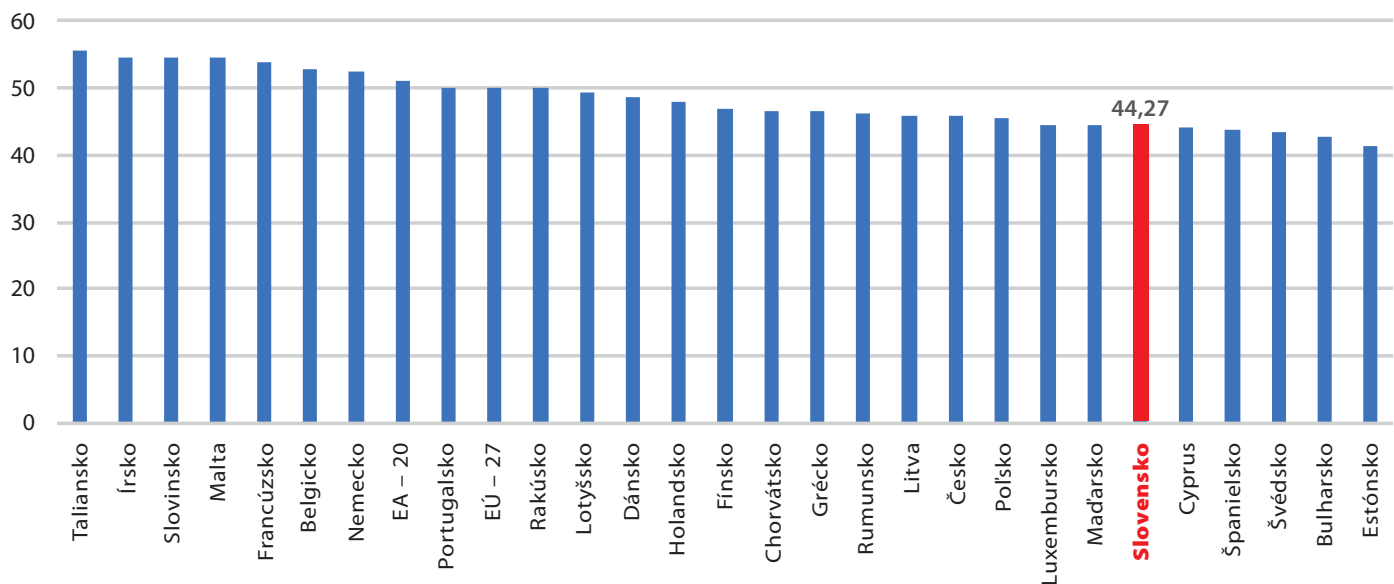
Graf 6.6: Cena 1 000 litrov nafty v krajinách Európskej únie k 23. decembru 2024 (v EUR)

Zdroj: Autori z údajov Eurostatu

Rovnako aj podiel daní na cene tejto komodity signalizuje určitú konkurenčnú výhodu Slovenska oproti krajinám Európskej únie.

Graf 6.7: Podiel daní na cene 1 000 litrov nafty v krajinách Európskej únie k 23. decembru 2024 (v %)

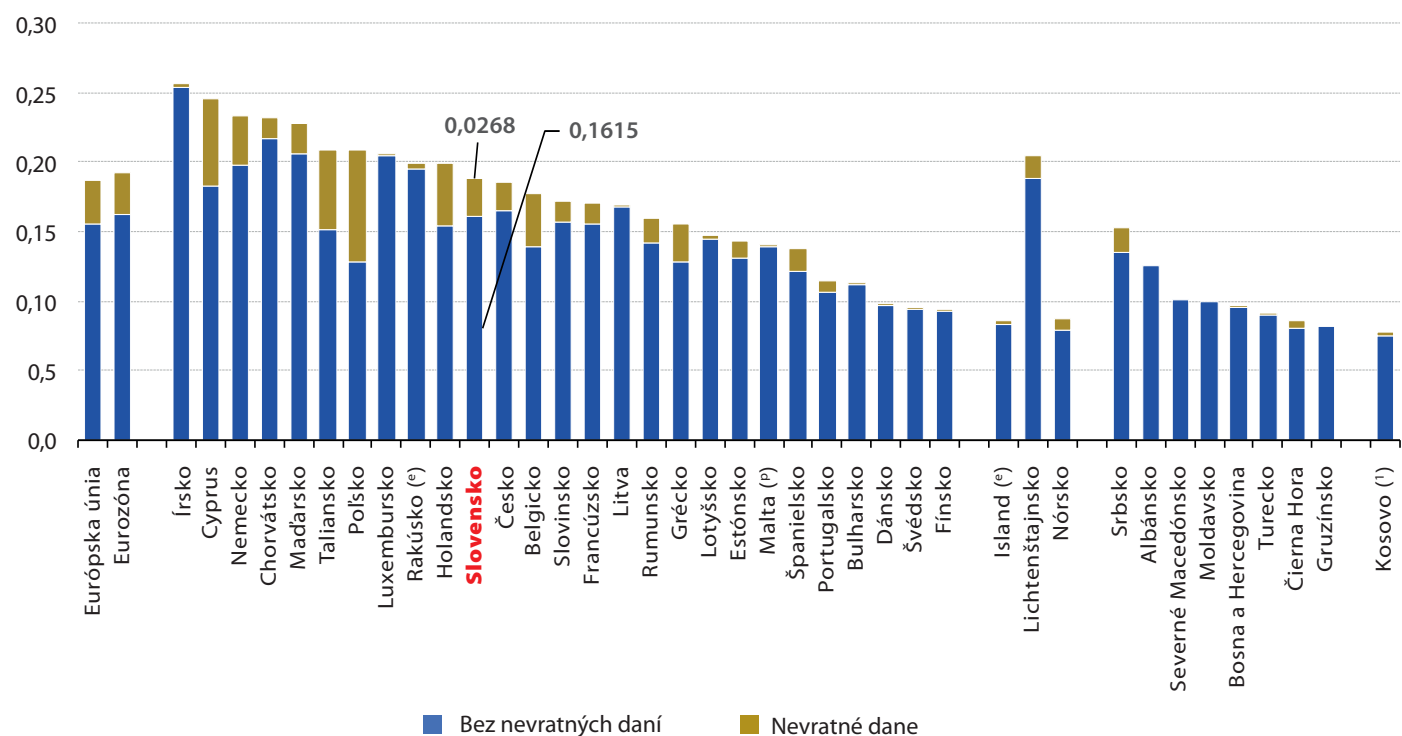

Zdroj: Autori z údajov Eurostatu

Pre účely porovnávania cien elektrickej energie využíva Európska komisia ako hlavný porovnávací indikátor ceny spotreby stredných spotrebiteľov elektrickej energie (MCEE) s ročnou spotrebou od 500 MWh (megawatthodiny) do 2 000 MWh. V prvej polovici roka 2024 Európska komisia zaznamenala najvyššie ceny v Írsku (0,2560 eura za kWh) a na Cypre (0,2453 eura za kWh). Najnižšie ceny vo Fínsku (0,0928 eura za kWh) a Švédsku (0,0942 eura za kWh). Priemerná cena v Európskej únii v prvom polroku 2024 bola 0,1867 eura za kWh a na Slovensku sa s 0,1883 eura pohybovala tesne nad úrovňou priemeru krajín Európskej únie.⁴⁸

Dobrou správou pre podnikanie na Slovensku je aj zistenie, že ceny elektrickej energie pre stredných spotrebiteľov elektrickej energie (MCEE) sa na hodnotu blízku priemeru Európskej únie v roku 2024 (prvý polrok) dostali po posune z jednej z najvyšších úrovní v Únii k polroku 2023 a pri druhom najprudšom znížení (-29,9 %) v rámci Európskej únie.

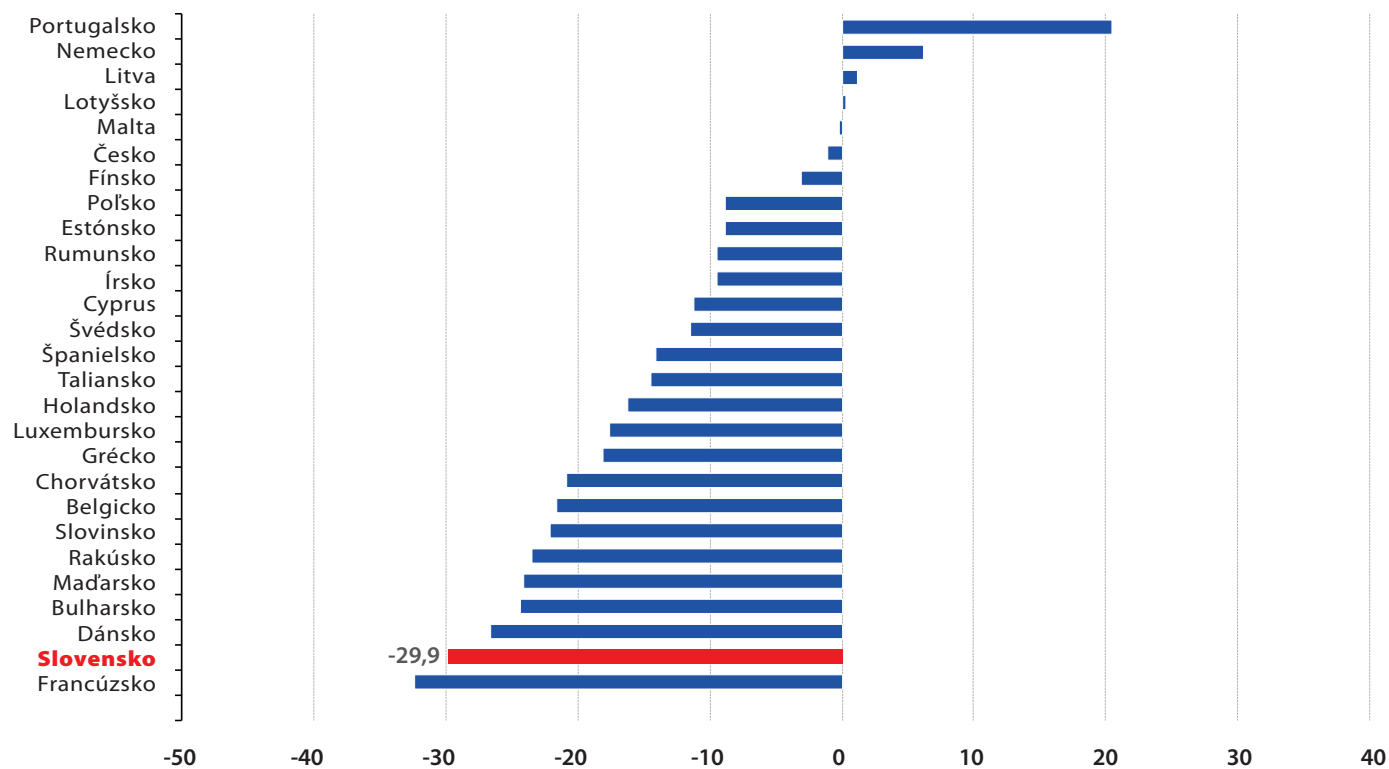
Graf 6.8: Cena elektrickej energie pre stredných spotrebiteľov elektrickej energie v eurách v prvom polroku 2024

Zdroj: Eurostat

⁴⁸ Agregáty sú vážené priemery zohľadňujúce priemernú spotrebu v každom pásme.

Graf 6.9: Poklesy cien elektrickej energie pre stredných spotrebiteľov elektrickej energie v krajinách Európskej únie prvom polroku 2024 (v %)

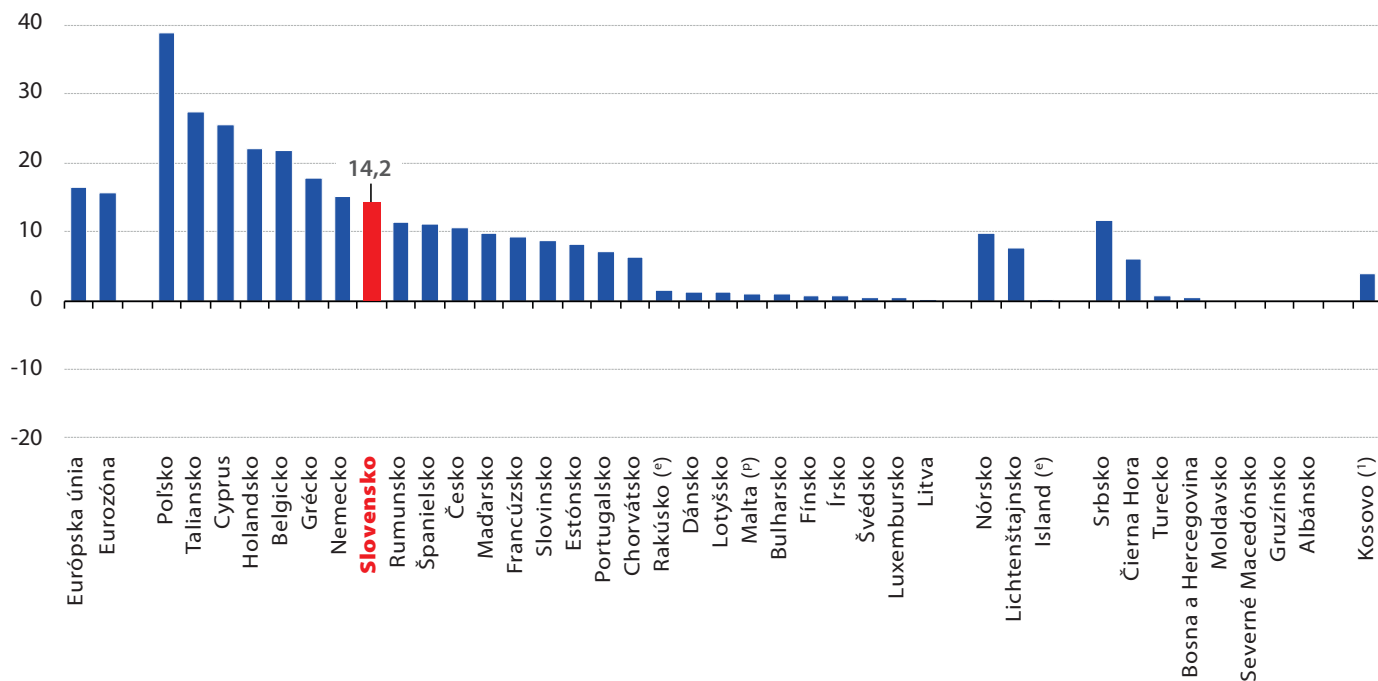
Zdroj: Eurostat

Ako už štúdia Ochoťnický, Kiseľáková, Ljazová(2011) empiricky preukázala, dane z energií predstavujú silný fiškálny nástroj, ktorým je možné ovplyvniť ceny energií a následne cenovú ne/konkurencieschopnosť celého radu finálnych výrobkov a odvetví. Najmä tých, ktoré sú enormne a násobne citlivé na pohyby cien energií v celom ich hodnotovom reťazci výroby.

Ako ukazuje **Graf 6.10** (na nasledujúcej strane), aj v zdanení elektrickej energie má Slovenská republika potenciál na ovplyvňovanie plošnej konkurencieschopnosti ekonomiky Slovenska a, prirodzene, aj energeticky náročných výrobkov.

Graf 6.10: Podiel daní a poplatkov na cenách elektrickej energie pre stredných spotrebiteľov elektrickej energie v krajinách Európskej únie a ďalších za prvý polrok 2024 (v %)

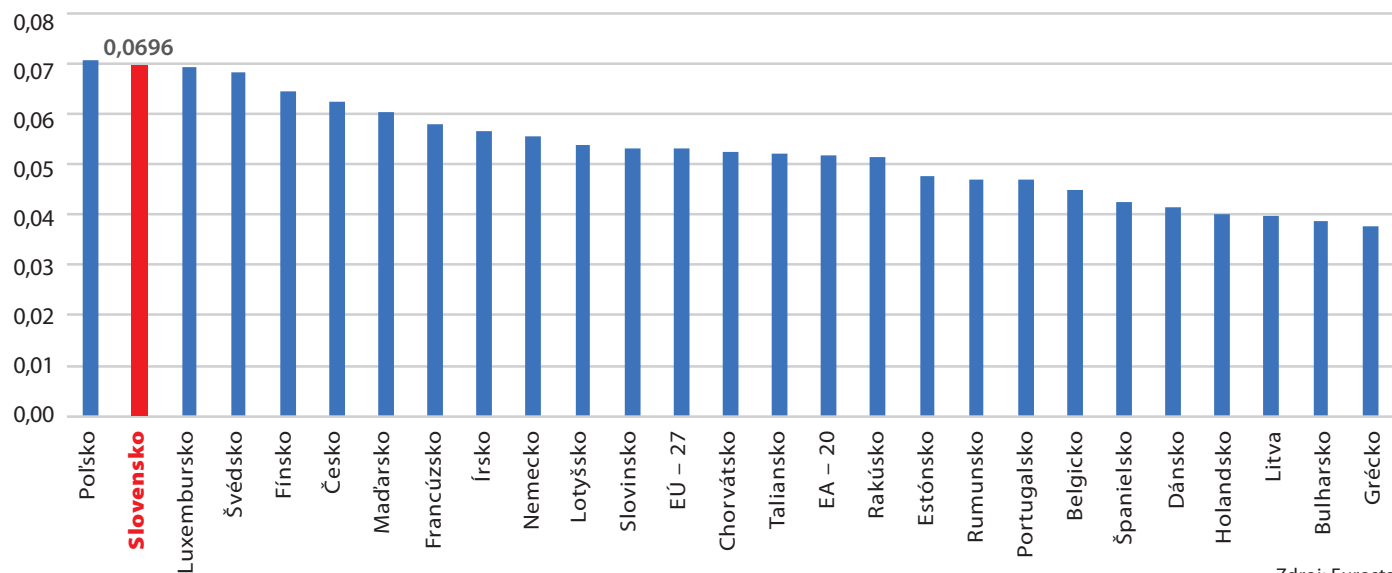
Zdroj: Eurostat

Čo sa týka cien zemného plynu pre porovnávaných spotrebiteľov od 10-tisíc do 100-tisíc GJ a bez daní a odvodov, ich výška podľa [Grafu 6.11](#) bola na Slovensku po Poľsku v prvom polroku 2024 druhá najvyššia v Európskej únii.

Pri porovnaní cien zemného plynu aj s nevratnými daňami pre porovnávaných spotrebiteľov ([Graf 6.12 na nasledujúcej strane](#))

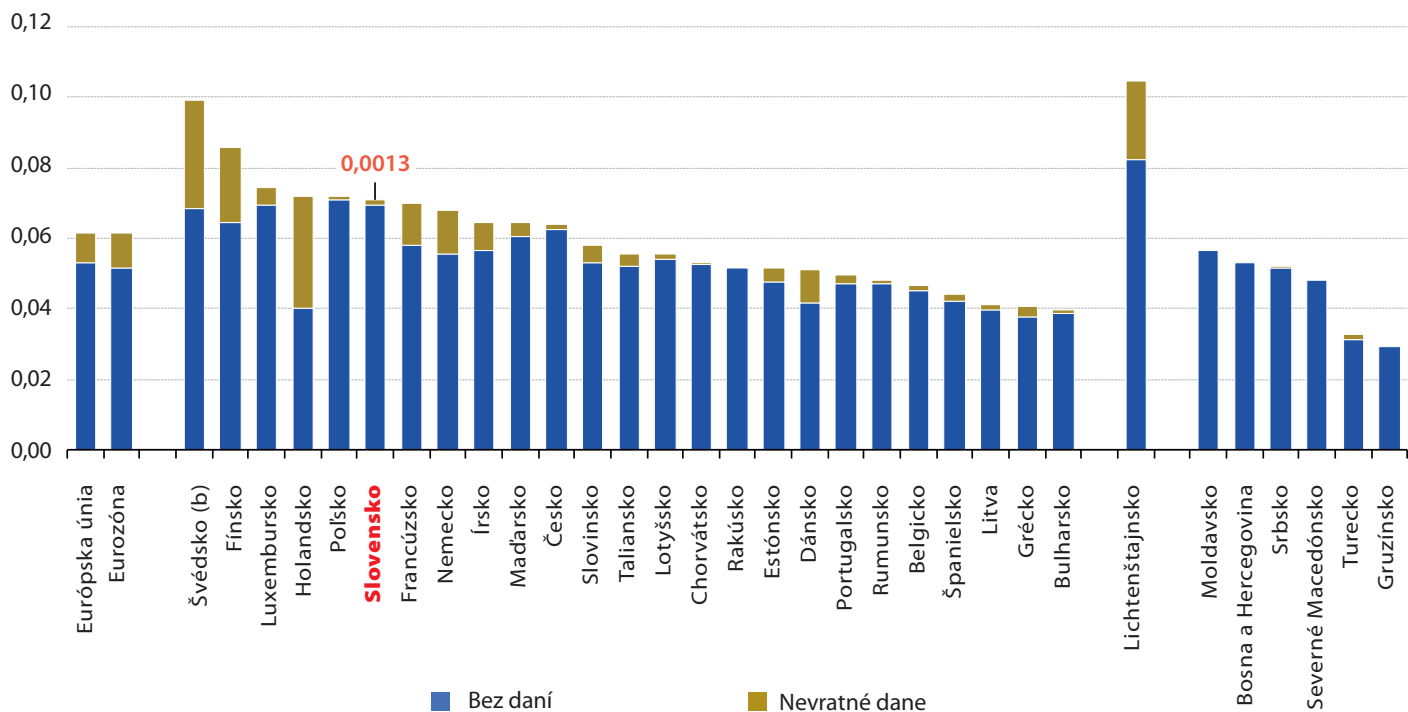
bola v prvom polroku Slovenská republika na šiestom mieste s najvyššími cenami medzi porovnávanými krajinami. K relatívnemu posunutiu v rebríčku negatívnych prvenstiev prispeli nižšie dane na zemný plyn na Slovensku (0,0013 eura) oproti iným krajinám.

Graf 6.11: Ceny zemného plynu bez daní a poplatkov pre porovnávaných spotrebiteľov v krajinách Európskej únie a ďalších za prvý polrok 2024 (v %)

Zdroj: Eurostat

Graf 6.12: Ceny zemného plynu pre porovnávaných spotrebiteľov v krajinách Európskej únie a ďalších za prvý polrok 2024 (v %)

Zdroj: Eurostat

Ceny zemného plynu v Slovenskej republike sa ukazujú z hľadiska energetických nákladových vstupov ako najkritickejší faktor nákladovej konkurencieschopnosti pri porovnaní s Európskou úniou. Nasledované sú cenami elektrickej energie. Kým priestor na zníženie cien zemného plynu cez zdaňovanie sa javí už ako vyčerpaný, v prípade ceny elektrickej energie cez dane sa javí táto téma z hľadiska konkurencieschopnosti ako stále otvorená.

POZNATKOVÁ BÁZA A TECHNOLOGICKÁ PRIPRAVENOSŤ

Za poznatkovú bázu krajín budeme považovať celý komplex transferu od celosvetovej tvorby prevratných a iných ideí, ktoré sa dostávajú do výrobného procesu, a inovácií firiem v konkrétnej krajine a ktorého hlavnými prvkami sú faktory, ktoré kauzálné determinujú úroveň celkovej produktivity výrobných faktorov TFP. Pri hodnotení relatívnej úrovne nasledovná komparácia vychádza z pozície Slovenskej republiky podľa vybraných indikátorov a z porovnania krajín za nasledovné indexy:

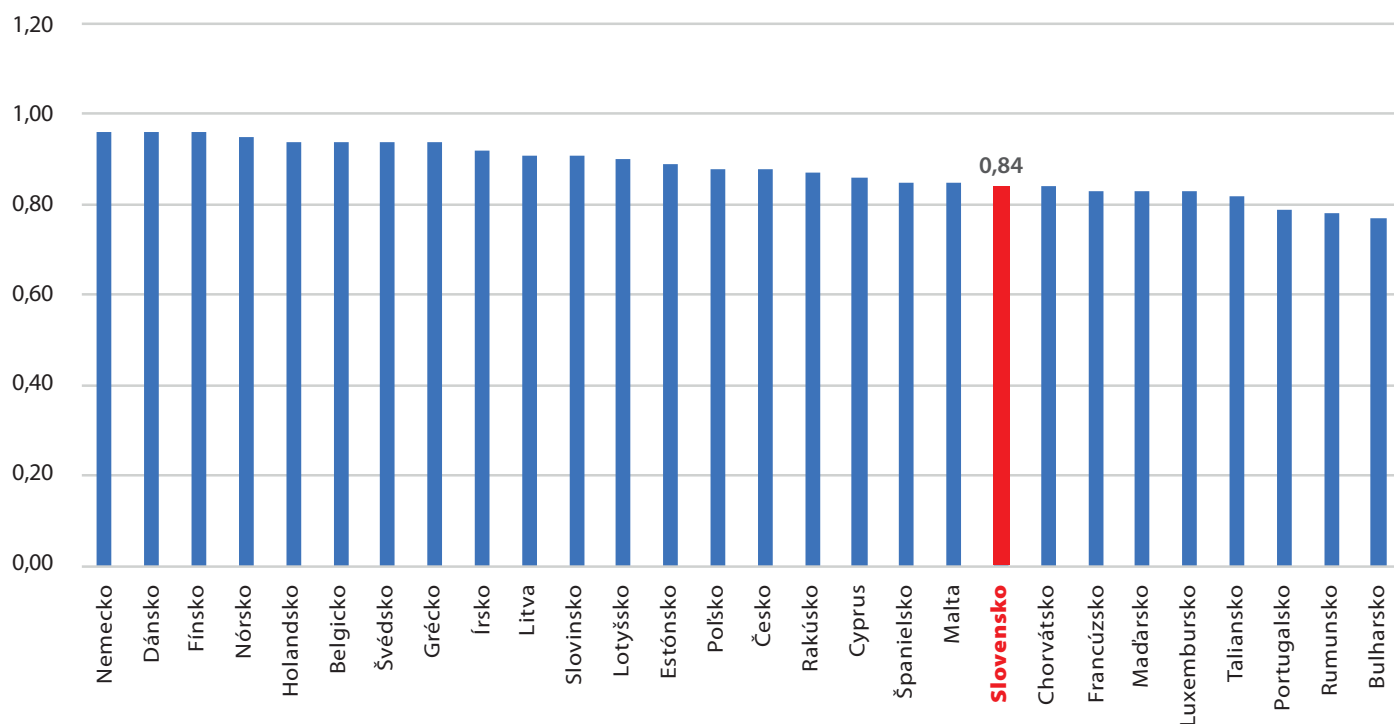
- Index vzdelania v krajine podľa OSN⁴⁹
- The Technology and Innovation report OSN (TIR)⁵⁰
- European Innovation Scoreboard (EIS)⁵¹

Index vzdelania populácie krajiny meria OSN⁵² ako kombináciu priemerných rokov školskej dochádzky u dospelých s predpokladanými rokmi školskej dochádzky pre deti, pričom oba sub indikátory majú váhu 50 %. Podľa dosiahnutej hodnoty tohto indexu v roku 2022 sa Slovensko radí na 20. miesto vo vzdelanostnej príprave populácie.

Rebríček OSN v správach o technológiách a inováciách⁵³ predstavuje jeden z najkomplexnejších „dopredu pozerajúcich“ hodnotení technologickej pripravenosti krajín. OSN sleduje pripravenosť krajín na prelomové inovácie, ktoré zásadným spôsobom ovplyvnia rozvoj národných ekonomík do budúcnosti. Za prelomové inovácie považuje:

umelú inteligenciu, internet vecí, Big data, Blockchain, robotiku, drony, 3D tlač, 5G komunikáciu, úpravu génu alebo genómu, nanotechnológie, solárne fotovoltické alebo solárne technológie, koncentrovanú solárnu energiu, biopalivo, bioplyn, biomasu, veternú energiu, zelený vodík a elektrické vozidlá.

Graf 6.13: Pozícia Slovenskej republiky a európskych krajín podľa indexu vzdelávania v roku 2022

Zdroj: Autori z <https://worldpopulationreview.com/country-rankings/education-index-by-country>

49 <https://geohub.data.undp.org/data/39bf95978d26a4e65e39067dd21b8e71>

50 <https://unctad.org/tir2023>

51 https://research-and-innovation.ec.europa.eu/statistics/performance-indicators/european-innovation-scoreboard_en

52 <https://geohub.data.undp.org/data/39bf95978d26a4e65e39067dd21b8e71>

53 The Technology and Innovation report OSN (TIR) <https://unctad.org/tir2023>

Cez tzv. Frontier readeniss index (FRI) OSN vyjadruje kapacitu krajín použiť, osvojiť si a prispôbiť sa prelomovým technológiám, ako znázorňuje **Graf 6.14**.

Do subindexu nasadenia vstupujú hodnotenia za **(i)** používatelia internetu, **(ii)** priemerná hodnota rýchlosti sťahovania.

Zručnosť sa skladá zo subindexov **(i)** očakávané roky školskej dochádzky, **(ii)** vysoká zručnosť zamestnancov.

Aktivita vo vede a výskume (VaV) sleduje podľa prevratných technológií **(i)** počet publikácií, **(ii)** počet patentov.

Aktivita priemyslu sa skladá zo subindexu **(i)** export high-tech produktov, **(ii)** export digitálne doručiteľných služieb.

Prístup k financiám je vyjadrený cez domáce úvery pre súkromný sektor.

Napriek zhoršeniu si pozície o 3 miesta v roku 2022 (39.) oproti roku 2021 (36.) sa javí ako pozitívne pre Slovenskú republiku jej postavenie v rebríčku 166 krajín sveta a jej zaradenie sa do skupiny vysoko technologicky pripravených krajín.

Porovnanie v rámci krajín Európskej únie už vyznieva menej priaznivo, keď sa Slovensko nachádza v Európskej únii na pozícii 6. krajiny najmenej technologicky pripravenej na prevratné technologické zmeny.

Graf 6.14: Hodnotenie technologickej pripravenosti krajín podľa OSN

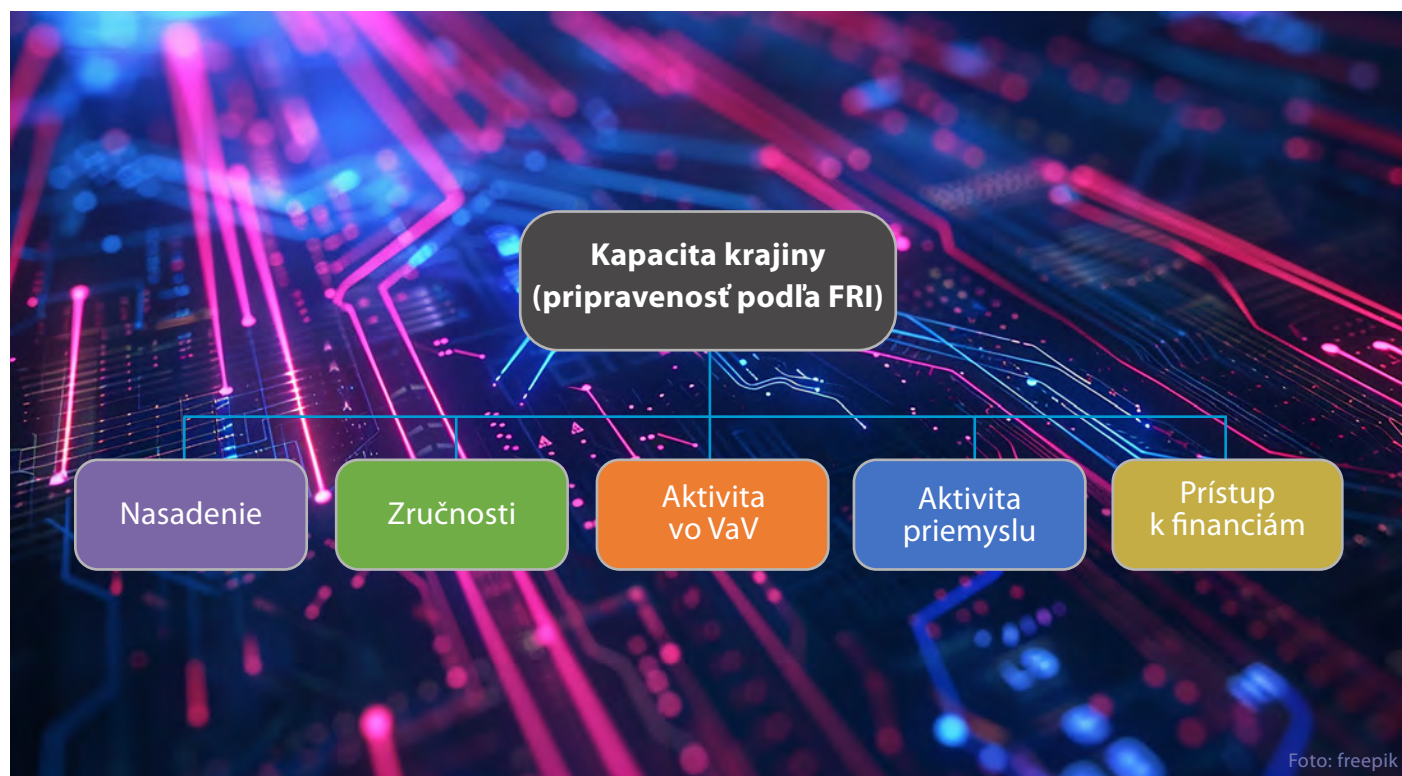
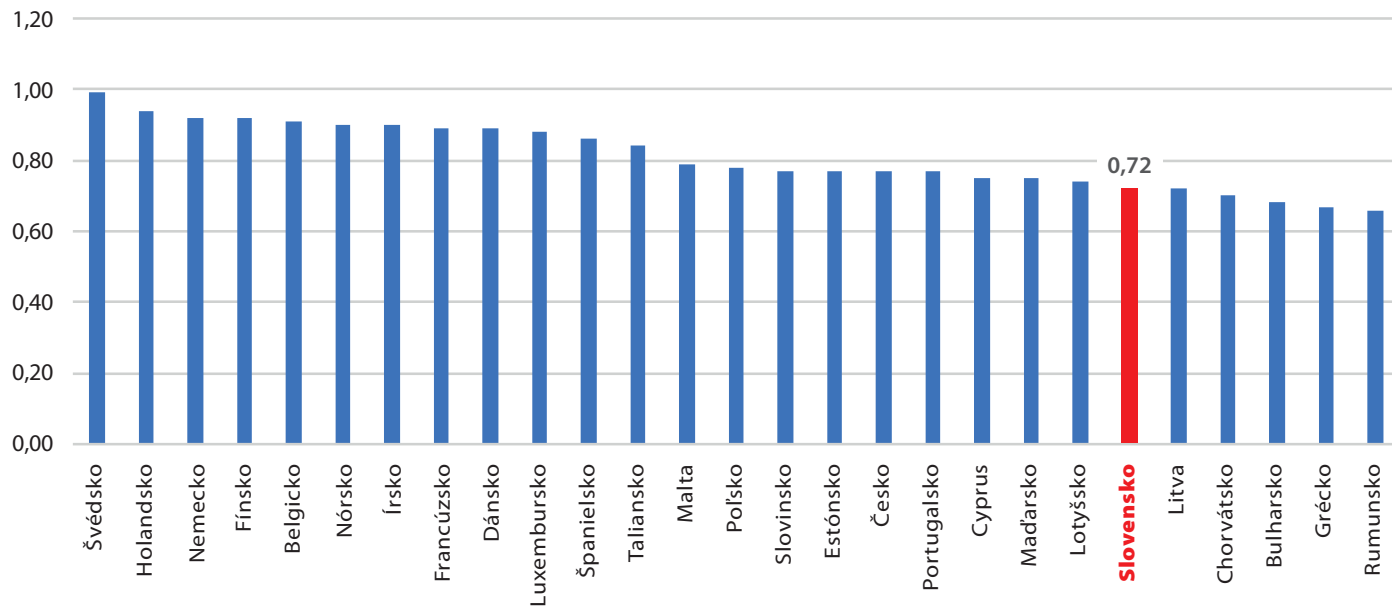

Foto: freepik

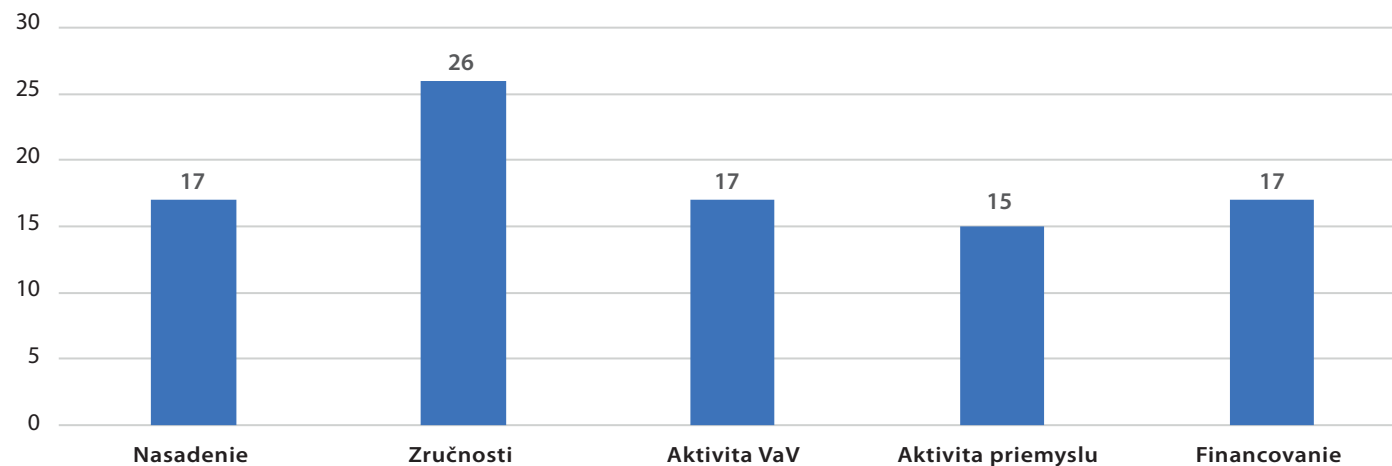
Zdroj: OSN

Graf 6.15: Hodnotenie technologickej pripravenosti Slovenskej republiky v Európskej únii plus Nórsko podľa OSN za rok 2022

Zdroj: Autori z údajov OSN

Graf 6.16: Postavenie Slovenskej republiky podľa subindexov technologickej pripravenosti OSN za rok 2022

Zdroj: Autori z údajov OSN

Z hľadiska budúceho rastu celkovej produktivity výrobných faktorov (TFP) a zdrojov konkurencieschopnosti Slovenskej republiky v kontexte hodnotenia OSN vyplýva, že pre dobiehanie pelotónu európskych krajín by mal byť kritickou prioritou dynamický posun v najslabších stránkach technologickej pripravenosti na prelomové technológie, a to:

- v pripravenosti pracovnej sily na technologické zmeny nielen v zručnostiach, ale aj vo vedomostiach,
- v nasadení prostriedkov digitalizácie a urýchlení digitálnej transformácie,
- v aktivitách vedy a výskumu.

Viacere štúdie, vrátane štúdií SOPK z predchádzajúcich rokov, a ďalšie indexy podrobnejšie ukazujú slabé aj silnejšie stránky, ako aj príčiny zaostávania Slovenskej republiky v uvedených oblastiach. V kombinácii s nimi sa ako kritické javia najmä nasledovné oblasti:

Zručnosti

- a) Štúdie spoločnosti Trexima dlhodobo signalizujú neefektívne vynakladanie verejných zdrojov vo vzdelávaní. Najmä na vysoké školstvo, kde absolventi študujú často smery, v ktorých je vopred jasné, že nenájdu na trhu uplatnenie, alebo si volia štúdium menej náročné na znalosti a zručnosti. To indukuje ďalšie náklady štátu a firiem na re/dokvalifikáciu takýchto absolventov do budúcnosti.
- b) Ako kritický sa javí aj tlak na učiteľov pri ich kariérnom postupe publikovať v zahraničných žurnáloch a rast ich administratívnej záťaže. To odoberá učiteľom kapacitu na kvalitné vzdelávanie študentov dostupnými formami, smerom k potrebám trhu práce a praxe (firiem a vo verejnom sektore) a k samovzdelávaniu.
- c) Do študijných plánov sa s obrovským oneskorením dostávajú predmety pripravujúce študentov na vedomosti a zručnosti, ktoré budú potrebné po absolvovaní štúdia. Spravidla formou grantov a výziev, ktorých samotný proces od výzvy až po realizáciu sa javí ako nepružný.

- d) Snaha o dobiehanie platovej úrovne učiteľov vo vyspelých krajinách a „voľnosť systému“ umožňuje zdieľanie viacerých pracovných plných pomerov v súkromnom a verejnom sektore, čo nie v každom prípade vedie ku lepšej kvalite poskytovaného vzdelávania.

Nasadenie

V minuloročnej publikácii SOPK (január 2024) boli podrobnejšie rozobrané slabé a silné stránky podľa Indexu digitálnej ekonomiky a spoločnosti Európskej komisie (DESI).

- a) Podľa hodnotiacej správy Európskej komisie⁵⁴ z júla 2024 Slovenská republika dosiahla v roku 2023 výrazný pokrok v zlepšovaní digitálnych verejných služieb pre občanov a podniky, ako aj pokrok v iniciatívach elektronického zdravotníctva. Nadalej však pretrvávajú významné výzvy na rozšírenie pokrytia gigabitovou sieťou a zlepšenie základných a pokročilých digitálnych zručností obyvateľov v celej krajine.

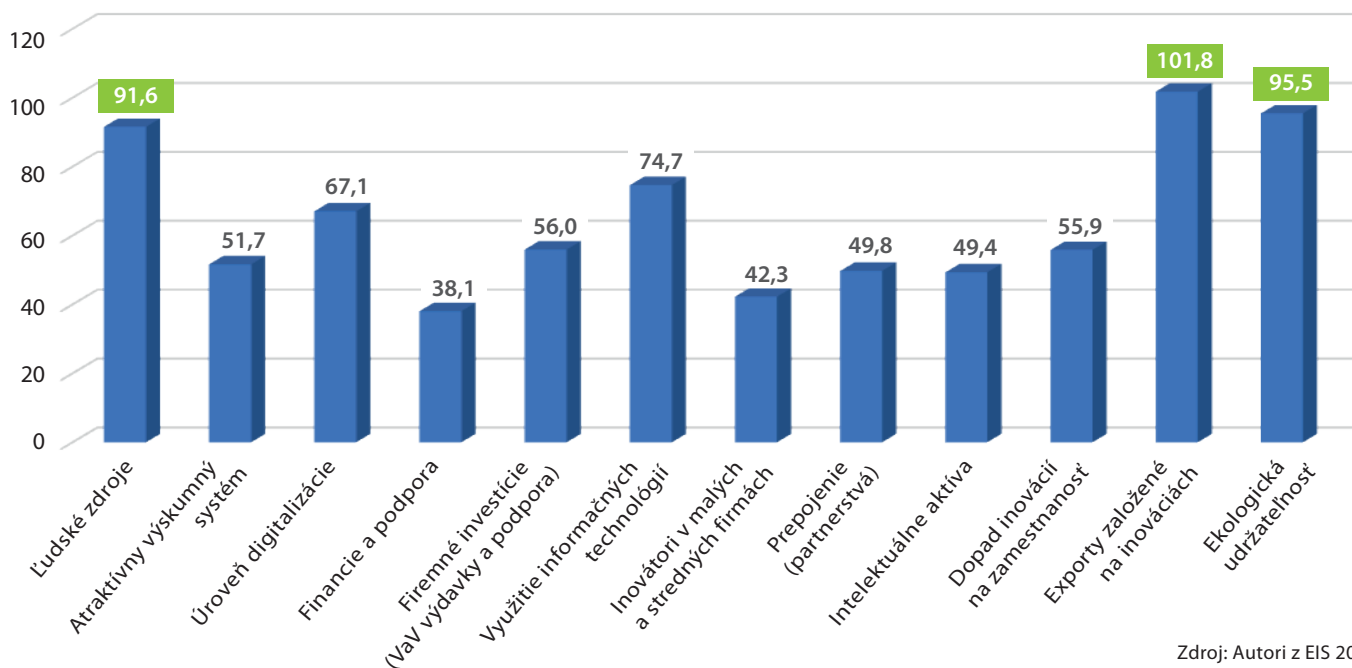
Aktivity vo vede a výskume

- a) Dlhodobá a preukázateľne je potvrdené, že výdavky na vedu a výskum sú predpokladom pre udržateľný ekonomický rast a že vplývajú rôznymi kanálmi na úroveň technologickej pripravenosti krajiny a/alebo aj inovačnú výkonnosť krajín podľa indexu EIS Európskej komisie⁵⁵. Podľa tohto indexu bola Slovenská republika v roku 2023 zaradená z hľadiska inovácií do najnižšej skupiny krajín ako tzv. rozvíjajúci sa inovátor a s výkonnosťou na úrovni 65,6 % priemeru Európskej únie.
- b) Na rozdiel od indexu technologickej pripravenosti OSN, ktorý je orientovaný na budúcnosť, sú ľudské zdroje podľa EIS hodnotené za rok 2023 ešte ako silná stránka ekonomiky Slovenskej republiky.
- c) Najslabšou stránkou Slovenskej republiky v hodnotení inovačnej výkonnosti v EIS sú financie a podpora, ako aj inovačná výkonnosť v malých a stredných firmách.

⁵⁴ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/digital-decade-2024-country-reports>

⁵⁵ https://ec.europa.eu/assets/rtd/eis/2024/ec_rtd_eis-country-profile-sk.pdf

Graf 6.17: Postavenie Slovenskej republiky podľa subindexov inovačnej výkonnosti EIS za rok 2023

Zdroj: Autori z EIS 2023

- d)** Tak prístup OSN, ako aj EIS ukazujú, že finančné výdavky do výskumu a vývoja (súkromné aj verejné), ale nielen tie, sa považujú za kľúčové pre inovačnú výkonnosť a konkurencieschopnosť slovenskej ekonomiky. Celý systém tokov prenosu výdavkov na výskum a vývoj až po inovačnú efektívnosť krajiny a jej konkurencieschopnosť je zložitý proces, ktorý nachádza oporu v teórii znalostnej ekonomiky.
- e)** Teória znalostnej ekonómie⁵⁶ predpokladá, že základom úspešnej a trvalej implementácie inovácií vo firmách krajiny je vytvorenie kvalitnej poznatkovej bázy v rámci celej spoločnosti a v rámci jej rôznych subsystémov a ekosystémov. Alternatívne formy ekosystémov v krajinách umožňujú ich členom a firmám zdieľať okrem inovačných znalostí aj iné strategické priemyselné znalosti, transfer technológií, marketingové zručnosti atď. Členovia ekosystémov (firemných, odvetvových, regionálnych, medzinárodných) predstavujú súkromné výskumné centrá, sieťovanie odborníkov, startupy, univerzity, vládu, malé podniky, nadnárodné korporácie.
- f)** Podľa Schot a Steinmueller(2018) konkurencieschopnosť ako predpoklad trvalo udržateľného rozvoja pre pokrok krajiny je okrem pripravenosti ľudského a ekonomického kapitálu daná aj výhodami prírodného prostredia, ďalej kvalitou médií a kultúry (sociálny kapitál a kapitál informácií).
- g)** Piaty subsystém krajiny predstavuje politický systém (politický kapitál krajiny), ktorý má zásadný význam pre výskum, vývoj a inovačnú výkonnosť krajiny. Nielen preto, že formuluje ex ante prostredie pre tvorbu nápadov, zákonov, plánov, politikov a podobne. Ale aj preto, že: **(i)** zabezpečuje implementáciu zákonov a politik na národnej úrovni, **(ii)** pozitívne alebo negatívne spolupôsobí na úroveň spolupráce a na kvalitu prepojenia medzi všetkými piatimi prvkami kapitálu krajiny. A to tak na národnej, ako aj medzinárodnej úrovni spolupráce.
- h)** Nízke hodnotenie Slovenskej republiky podľa úrovne partnerstiev (prepojení) v rámci EIS dokazuje potrebu nastavenia krajiny smerom k užšej kooperácii všetkých subjektov pôsobiacich vo všetkých piatich subsystémoch. Možno to vnímať ako finančne nenáročný prvý krok a ako hlavný predpoklad zlepšovania udržateľnosti rozvoja slovenskej ekonomiky a pre zlepšenie životnej úrovne v Slovenskej republike.

56 https://scholar.harvard.edu/files/kaisa/files/powell_snellman.pdf

ZHRNUTIE

1. Konkurencieschopnosť ekonomiky Slovenska vykazuje znaky „špecifického paradoxu produktivity SR⁵⁷“, keď dochádza k relatívne rýchlejšiemu rastu celkovej produktivity výrobných faktorov (TFP) oproti relatívne pomalšiemu tempu rastu životnej úrovne v Slovenskej republike oproti Európskej únii a eurozóne.
2. Zdrojom tohto paradoxu sa javí kombinácia slabých a silných stránok faktorov konkurencieschopnosti slovenskej ekonomiky. A to cenovo-nákladových vstupov do výroby, resp. nízka súčinnosť či prepojenie prvkov poznatkovej bázy ekonomiky a jej technologická pripravenosť.
3. Kým cenou práce je Slovenská republika stále schopná konkurovať vyspelým európskym krajinám, ceny zemného plynu, ale aj elektrickej energie konkurencieschopnosť slovenskej ekonomiky znižujú.
4. Za najslabšie prvky technologickej pripravenosti slovenskej ekonomiky do budúcnosti možno považovať pripravenosť pracovnej sily na technologické zmeny nielen v zručnostiach, ale aj vo vedomostiach, relatívne horšie nasadenie prostriedkov digitalizácie a postup digitálnej transformácie ekonomiky, aktivity v oblasti vedy a výskumu.
5. I keď verejné výdavky na vedu a výskum majú významnú úlohu pre celý systém fungovania poznatkovej bázy a inovačnú výkonnosť a sú stále v Slovenskej republike hodnotené ako nízke, poznatková báza krajiny má kľúčový význam pre udržateľný rozvoj slovenskej ekonomiky.
6. Nízke hodnotenie Slovenskej republiky podľa úrovni partnerstiev (prepojení) v rámci EIS dokazuje potrebu nastavenia krajiny smerom k užšej kooperácii všetkých subjektov pôsobiacich vo všetkých piatich subsystémoch. Možno to vnímať ako finančne nenáročný krok a ako hlavný predpoklad zlepšovania udržateľnosti rozvoja slovenskej ekonomiky a pre zlepšenie životnej úrovne obyvateľov Slovenskej republiky.

57 Štandardný paradox produktivity je definovaný a pozorovaný ako relatívny pokles produktivity pri vysokých investíciách najmä do IKT.

Bibliografické odkazy

- Afonso, A. (2001). Non-Keynesian Effects of Fiscal Policy in the EU-15. Prednáška na konferencii Eastern Economic Association Annual Conference Lisbon
Dostupné:
<https://pdfs.semanticscholar.org/d6d4/27881ca75ddcca81046de9dc5876e5b9de8.pdf>
- Afonso, A., Jalles, J. (2011). Measuring of Success of Fiscal Consolidations. Universidade Técnica de Lisboa. Working Paper No. 22/2011/DE/UECE
- Alesina, A. (2012). Fiscal Policy after the Great Recession. Atlantic Economic Journal, 40(4), 429–435
<https://doi.org/10.1007/s11293-012-9337-z>
- Alesina, A., Ardagna, S. (1998). Tales of Fiscal Adjustment. Economic Policy, 13(27), 488–545
<https://doi.org/10.1111/1468-0327.00039>
- Alesina, A., Perotti, R. (1996). Fiscal Adjustments in OECD Countries: Composition and Macroeconomic Effects. National Bureau of Economic Research. Cambridge Working Paper No. 5730
<https://doi.org/10.3386/w5730>
- Ardagna, S. (2004). Financial Markets' Behavior Around Episodes of Large Changes in the Fiscal Stance. ECB Working Paper No. 390
- Baldacci, E. Gupta, M., Mulas-Granados, C. (2015) DEBT REDUCTION, FISCAL ADJUSTMENT, AND GROWTH IN CREDIT-CONSTRAINED ECONOMIES, Journal of Applied Economics, Volume 18, Issue 1, 2015, Pages 71-97, ISSN 1514-0326
[https://doi.org/10.1016/S1514-0326\(15\)30004-0](https://doi.org/10.1016/S1514-0326(15)30004-0)
- Baxter, M., Kouparitsas, M. A. (2000). What Causes Fluctuations in the Terms of Trade? NBER Working Paper 7462. January 2000
- Blanchard, O. J. (1990a). Suggestions for a New Set of Fiscal Indicators. OECD Economics Department. Working Paper No. 79
<https://doi.org/10.1787/435618162862>
- Bruno, M., & Sachs, J. D. (1985). Economics of Worldwide Stagflation. Cambridge, MA: Harvard University Press
- Martín-de-Castro, G., Delgado-Verde, M., López-Sáez, P. et al. Towards 'An Intellectual Capital-Based View of the Firm': Origins and Nature. J Bus Ethics 98, 649–662 (2011)
<https://doi.org/10.1007/s10551-010-0644-5>
- Erste Sparkasse (2024). Market swap rates
Online:
<https://www.sparkasse.at/investments-en/markets/market-overview/money-market-fixed-income/interest-rates#F15237118>
(cit. 27. 12. 2024)
- European Central Bank (ECB). Key ECB interest rates
Online:
https://www.ecb.europa.eu/stats/policy_and_exchange_rates/key_ecb_interest_rates/html/index.en.html
(cit. 27. 12. 2023)
- European Commission (2022). European Economic Forecast, Autumn 2022 European Economy Institutional Paper 187/November 2021
- European Commission (2024). European Economic Forecast, Autumn 2024 European Economy Institutional Paper 296/November 2024
- Eurostat
<http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>
(cit. 27. 12. 2024)
- Falagiarda, M. (2024). Inflation in the eastern euro area: reasons and risks. The ECB Blog. 10 January 2024
Online:
<https://www.ecb.europa.eu/press/blog/date/2024/html/ecb.blog240110~4901f29da7.en.html>
(cit. 27. 12. 2024)
- Federal Reserve Bank of St. Louis. FRED Economic Data
Online:
<https://fred.stlouisfed.org/>
(cit. 27. 12. 2024)
- Federal Reserve Bank of New York, Global Supply Chain Pressure Index
Online:
<https://www.newyorkfed.org/research/policy/gscpi>
(cit. 27. 12. 2023)
- Fernández, F., Hernández, P. (2006). The Economic Effects of Exogenous Fiscal Shocks in Spain. European Central Bank. Working Paper No. 647
- Frisch, H., Hof, F., X.: The Algebra of Government Debt, CES, Munich, 1996, CES Working Paper No. 121
- Guichard, S., Kennedy, M., Wurzel, E., et al. (2007). What Promotes Fiscal Consolidation: OECD Country Experiences. OECD Economic Department. Working Papers No. 553
<https://doi.org/10.1787/180833424370>
- Global Trade Alert (2024). Global Dynamics.
Online:
https://www.globaltradealert.org/global_dynamics
(cit. 27. 12. 2024)
- Grant R. M. (1996), "Toward a Knowledge-based Theory of the Firm", Strategic Management Journal, 17, 109-22
- Hasanov, F., Cherif, R. (2012). Public Debt Dynamics: The Effects of Austerity, Inflation, and Growth Shocks. International Monetary Fund. Working Paper WP/12/230
<https://doi.org/10.5089/9781475510553.001>
- Chalk, Nigel and Hemming, Richard, Assessing Fiscal Sustainability in Theory and Practice (January 20, 2000). Fiscal Sustainability Conference, p. 61, 2000, Available at SSRN
<https://ssrn.com/abstract=2109394> or
<http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2109394>
- Checherita, C., Rother, P. (2010). The Impact of High and Growing Government Debt on Economic Growth – an Empirical Investigation for the Euro Area. ECB Working Paper No. 1237
- IMF – International Monetary Fund (2024). World Economic Outlook Database: October 2024 Edition
Online:
<https://www.imf.org/en/Publications/WEO/weo-database/2024/October>
(cit. 27. 12. 2024)
- Jalles, J 2011, „The Impact of Democracy and Corruption on the Debt-Growth relationship in Developing countries“, Journal of Economic Development, vol. 36, no. 4, pp. 41–72
- Larch, M., J. Malzubris, S. Santacroce. 2023. "Numerical compliance with EU fiscal rules: Facts and figures from a new database." Intereconomics, 58(1): 32-42

- Magnusson, L. (2015). The Political Economy of Mercantilism https://lurlamaqui.com.br/wp-content/uploads/2021/02/03_Lars-Magnusson-The-Political-Economy-of-Mercantilism-2015-Routledge.pdf
- McCrea, B. (2024). Managing the Risks and Rewards of Onshoring & Reshoring. Supply Chain Management Review, March–April 2024
- Wescott, R., McDermott, C. (1996). An Empirical Analysis of Fiscal Adjustments. International Monetary Fund. Working Paper No. WP 96/59 <https://doi.org/10.5089/9781451965957.001>
- Mencinger, J., Aristovnik, A., Verbič, M. (2014). The Impact of Growing Public Debt on Economic Growth in the European Union. *Amfiteatru Economics*, 35, 403–414
- LEŠKO, P., Muchová, E. (2019). Balance-of-payments-constrained approach: Convergence Sustainability in the Region of Central and Eastern Europe. In *Emerging markets finance & trade*. – Washington: Taylor & Francis. ISSN 1558-0938, 2019, vol. 56 (2), pp. 472–483
- NBS – Národná banka Slovenska (2024a). Ekonomický a menový vývoj. Zima 2024
Online:
<https://nbs.sk/dokument/dd7e2984-14a4-4eb1-b129-007767096b1d/stiahnut?force=false>
(cit. 27. 12. 2024)
- NBS – Národná banka Slovenska (2024b). Štatistika úrokových sadzieb
Online:
<https://nbs.sk/statisticke-udaje/financne-trhy/urokove-sadzby/>
(cit. 27. 12. 2024)
- NBS – Národná banka Slovenska (2024c). Správa o finančnej stabilite. November 2024
Online:
<https://nbs.sk/publikacie/sprava-o-financnej-stabilite/sprava-o-financnej-stabilite-november-2024/>
(cit. 27. 12. 2024)
- C Amo-Yartey, JC Okwuokei - Caribbean Renewal, 2014 – books.google.com
- Sweeney R. and R. Canelli (2023), EU fiscal rules: Time for a reboot, Policy Study, The Foundation for European Progressive Studies https://feeps-europe.eu/wp-content/uploads/2023/02/PS_Fiscal-Rules.pdf
- PORTER, M. E. (2000). Location, Competition, and Economic Development: Local Clusters in a Global Economy. *Economic Development Quarterly*, 14(1), 15-34
- Solow, R.M. (1957) Technical Change and the Aggregate Production Function. *Review of Economics and Statistics*, 39, 312-320
- Ochotnický, P.: Fiškálna udržateľnosť. Bratislava: Iura Edition, člen skupiny Wolters Kluwer, 2012
- Ochotnický P., Alexy M., Káčer M. 2020. Driving Forces of Total Factor Productivity in Europe. *Ekonomický časopis*, 68(10), pp. 1002–102 <https://doi.org/10.31577/ekoncas.2020.10.02>
- Ochotnický, P., Jankech, J. (2020). Successful Concepts of Post-Crisis Public Debt Reduction Policy. *Politická ekonomie*, 68(2), 168–193. doi: 10.18267/j.polek.1282
- Ochotnický, P., Lajzová, B., Kiseláková, D.: Cenová konkurencieschopnosť a zdanenie energetických vstupov. In *Ekonomický časopis = Journal of economics*. Bratislava, ISSN 0013-3035. – Roč. 59, č. 8 (2011), s. 786–801
- Porter, M. E. (2000). Location, Competition, and Economic Development: Local Clusters in a Global Economy. *Economic Development Quarterly*, 14(1), 15-34
- Solow, R.M. (1957) Technical Change and the Aggregate Production Function. *Review of Economics and Statistics*, 39, 312–320
- Reinhart, C. M., Rogoff, K. S (2009). The Aftermath of Financial Crises. National Bureau of Economic Research. Cambridge M.A. Working Paper No. 14656 <https://doi.org/10.3386/w14656>
- Reinhart, C. M., Rogoff, K. S (2010). Growth in a Time of Debt. National Bureau of Economic Research. Cambridge M.A. Working Paper No. 15639 <https://doi.org/10.3386/w15639>
- Reinhart, C. M., Reinhart, V., Rogoff, K. S. (2015). Dealing with Debt. *Journal of International Economics*, 96, 43–55 <https://doi.org/10.1016/j.jinteco.2014.11.001>
- Reuters (2024). Russia hikes 2025 defence spending by 25% to a new post-Soviet high. September 30, 2024
Online:
<https://www.reuters.com/world/europe/russia-hikes-national-defence-spending-by-23-2025-2024-09-30/>
(cit. 27.12. 2023)
- Solow, R.M. (1957). Technical Change and the Aggregate Production Function. *Review of Economics and Statistics*, 39, 312–320
- Johan Schot, J., Steinmueller, E., W. (2018): Three frames for innovation policy: R&D, systems of innovation and transformative change, *Research Policy*, Volume 47, Issue 9, 2018, Pages 1554–1567, ISSN 0048–7333, <https://doi.org/10.1016/j.respol.2018.08.011>
- Štatistický úrad SR. Databáza DataCube
Online:
https://datacube.statistics.sk/#!/lang/sk/?utm_source=susr_portalHP&utm_medium=page_database&utm_campaign=DATAcube_portalHP
(cit. 27. 12. 2024)
- Teece, D. A dynamic capabilities-based entrepreneurial theory of the multinational enterprise. *J Int Bus Stud* 45, 8–37 (2014). <https://doi.org/10.1057/jibs.2013.54>
- TradingEconomics.com, EU natural gas price chart
Online:
<https://tradingeconomics.com/commodity/eu-natural-gas>
(cit. 27. 12. 2024)
- TradingEconomics.com, USD RUB chart
Online:
<https://tradingeconomics.com/russia/currency>
(cit. 27. 12. 2024)
- Wilenius, M. Leadership in the sixth wave—excursions into the new paradigm of the Kondratieff cycle 2010–2050. *Eur J Futures Res* 2, 36 (2014). <https://doi.org/10.1007/s40309-014-0036-7>

Zoznam grafov

- Graf 1.1:** Vývoj indexu GSCPI* od roku 2019
- Graf 1.2:** Vývoj globálnej obchodnej výmeny a globálneho hrubého domáceho produktu (medziročná zmena v %)
- Graf 1.3:** Znižovanie importnej náročnosti vyspelých ekonomík: rozdiel medzi priemerným ročným tempom rastu dovozu tovarov a rastom hrubého domáceho produktu v rôznych obdobiach (HDP aj dovoz v reálnom vyjadrení)
- Graf 1.4:** Vývoj počtu intervencií do pravidiel medzinárodného obchodu v členení podľa ich dopadov na deformujúce a liberalizujúce opatrenia (uvoľnenia)
- Graf 1.5:** Vývoj reálneho hrubého domáceho produktu vybraných ekonomík (medziročný rast v %)
- Graf 1.6:** Vývoj kurzu USD/RUB od roku 2021
- Graf 1.7:** Vývoj reálneho hrubého domáceho produktu v Európskej únii a vybraných členských krajinách a prognóza pre rok 2025 (HDP sezónne očistený • medziročná zmena v %)
- Graf 1.8:** Index priemyselnej produkcie v Európskej únii a v Nemecku (2021 = 100)
- Graf 1.9:** Vývoj indexu nákupných manažérov (PMI) v eurozóne v sektoroch priemyselnej výroby a služieb
- Graf 1.10:** Vývoj burzových cien zemného plynu v Európe (zemný plyn „Dutch TTF Gas“ • ceny v eur/MWh • ceny futures kontraktov s dátumom dodania v nasledujúcom mesiaci)
-
- Graf 2.1:** Vývoj reálneho hrubého domáceho produktu Slovenskej republiky a eurozóny od roku 2022 (medziročná zmena v % • sezónne očistené údaje)
- Graf 2.2:** Porovnanie tempa konvergencie Slovenskej republiky k priemeru eurozóny (počítané z ukazovateľa HDP na obyvateľa v stálych cenách • sezónne očistené údaje k 3. štvrtroku príslušného roka • stĺpce znázorňujú kumulatívny rast HDP v danom období • body znázorňujú priemerný ročný rast HDP v danom období)
- Graf 2.3:** Príspevky jednotlivých dopytových zložiek k rastu slovenskej ekonomiky
- Graf 2.3:** Vývoj priemyselnej produkcie v Slovenskej republike, v Česku a v eurozóne (Index, 2021 = 100 • sezónne očistené údaje)
- Graf 2.4:** Vývoj produkcie vybraných priemyselných odvetví Slovenskej republiky (medziročná zmena)
- Graf 2.5:** Tržby v maloobchode Slovenskej republiky (stále ceny • medziročná zmena v %)
- Graf 2.7:** Vývoj indikátora ekonomického sentimentu (IES) v Slovenskej republike a jeho vybraných zložiek
- Graf 2.8:** Vývoj zahraničného obchodu Slovenskej republiky od roku 2019 v bežných cenách (BC) a stálych cenách (SC) (sezónne očistené údaje • mil. eur)
- Graf 2.9:** Podiel krajín Európskej únie na zahraničnom obchode Slovenskej republiky v roku 2024 (január – september 2024 • počítané z údajov v bežných cenách)
- Graf 2.10:** Vývoj cien v zahraničnom obchode Slovenskej republiky (medziročná zmena) a výmenné relácie (skr. ToT) v zahraničnom obchode Slovenskej republiky a eurozóny
- Graf 2.11:** Vybrané ukazovatele zahraničného obchodu Slovenskej republiky
-
- Graf 3.1:** Celková zamestnanosť a miera nezamestnanosti v Slovenskej republike
- Graf 3.2:** Zmena počtu pracujúcich v odvetviach slovenskej ekonomiky od roku 2019 (tretí štvrtrok 2024 vs tretí štvrtrok 2019 • tis. osôb)
- Graf 3.3:** Vývoj priemernej mzdy v slovenskom hospodárstve (hrubá mesačná mzda v EUR)
- Graf 3.4:** Zmena produktivity práce, mzdových nákladov a jednotkových nákladov práce v sektore priemyselnej výroby vo vybraných krajinách Európskej únie (4Q/2023 vs priemer roku 2015)
- Graf 3.5:** Vývoj priemernej hodinovej mzdy a produktivity práce v sektore priemyselnej výroby Slovenskej republiky (Index, 2015 = 100)
- Graf 3.6:** Miera participácie obyvateľstva v produktívnom veku na trhu práce v krajinách Európskej únie v roku 2024 a jej zmena od roku 2015 (miera participácie v % • veková skupina 15 až 64 rokov)
- Graf 3.7:** Porovnanie vekovej štruktúry obyvateľstva Slovenskej republiky v roku 2000 a v roku 2023 (na zvislej osi vekové skupiny • na vodorovnej osi početnosť v tis. osôb)
-
- Graf 4.1:** Vývoj miery inflácie v Slovenskej republike a v eurozóne (medziročná zmena v %)
- Graf 4.2:** Kumulovaný nárast cenovej hladiny v krajinách Európskej únie od júla 2021 do novembra 2024 (merané celkovým nárastom indexu HICP)
- Graf 4.3:** Cenový vývoj v produkčnej sfére v Slovenskej republike (vybrané odvetvia • Index • priemer roka 2021 = 100)
- Graf 4.4:** Cenový vývoj poľnohospodárskych výrobkov v Slovenskej republike (medziročná zmena v %)
- Graf 4.5:** Porovnanie referenčných úrokových sadzieb Európskej centrálnej banky (ECB) a Federálneho rezervného systému (FED) (v % p. a.)
- Graf 4.6:** Vývoj bilančnej sumy Európskej centrálnej banky (ECB) a Federálneho rezervného systému (FED) (mld. EUR • mld. USD)
- Graf 4.7:** Vývoj úročenia vybraných druhov úverov v Slovenskej republike (priemerná úroková sadzba z nových obchodov)
- Graf 4.8:** Vývoj kotácií IRS na menu euro na obdobie päť rokov (v % p. a.)

- Graf 5.1:** Vývoj pomeru salda verejných financií v krajinách Európskej únie za roky 2022 a 2023 (v % HDP)
- Graf 5.2:** Porovnanie vývoja pomeru salda verejných financií v Slovenskej republike so skupinami krajín Európskej únie za roky 2014 až 2023 (v % HDP)
- Graf 5.3:** Porovnanie vývoja primárneho salda verejných financií v Slovenskej republike s krajinami Európskej únie za roky 2008 až 2023 (v % HDP)
- Graf 5.4:** Porovnanie hrubého dlhu verejnej správy v krajinách Európskej únie za roky 2022 a 2023 (v % HDP)
- Graf 5.5:** Vývoj hrubého dlhu verejnej správy Slovenskej republiky v porovnaní s priemerom krajín Európskej únie a eurozóny (v % HDP)
- Graf 5.6:** Plnenie súladu stavu a vývoja verejných financií podľa celkového skóre v Slovenskej republike v porovnaní s Európskou úniou a eurozónou za vybrané obdobia (skóre 0 – 100 %)
- Graf 5.7:** Plnenie dlhového pravidla Paktu stability a rastu v Slovenskej republike za roky 1998 až 2023 (podľa odchýlky v %)
- Graf 5.8:** Plnenie pravidla deficitu v Slovenskej republike podľa Paktu stability a rastu za roky 1998 až 2023 (odchýlka v %)
- Graf 5.9:** Plnenie pravidla štrukturálneho salda a výdavkového pravidla Paktu stability a rastu v Slovenskej republike za roky 1998 až 2023 (odchýlka v %)
- Graf 5.10:** Skóre súladu plnenia pravidiel Paktu stability a rastu v Slovenskej republike za roky 1998 až 2023 (0-100 %)
- Graf 6.1:** Postup hodnotenia konkurencieschopnosti ekonomiky Slovenskej republiky v rámci krajín Európskej únie
- Graf 6.2:** Dynamika rastu celkovej produktivity výrobných faktorov (TFP) Slovenskej republiky v porovnaní s Európskou úniou a eurozónou (2015=100)
- Graf 6.3:** Dlhodobý vývoj hrubého domáceho produktu v parite kúpnej sily na obyvateľa v Slovenskej republike, Európskej únii a eurozóne (bez Chorvátska, EA-19)
- Graf 6.4:** Zmena vo vývoji hrubého domáceho produktu v parite kúpnej sily na obyvateľa v porovnaní s Európskou úniou a eurozónou (bez Chorvátska, EA-19)
- Graf 6.5:** Odhad hodinových nákladov práce v krajinách Európskej únie za rok 2023 (v EUR)
- Graf 6.6:** Cena 1 000 litrov nafty v krajinách Európskej únie k 23. decembru 2024 (v EUR)
- Graf 6.7:** Podiel daní na cene 1 000 litrov nafty v krajinách Európskej únie k 23. decembru 2024 (v %)
- Graf 6.8:** Cena elektrickej energie pre stredných spotrebiteľov elektrickej energie v eurách v prvom polroku 2024
- Graf 6.9:** Poklesy cien elektrickej energie pre stredných spotrebiteľov elektrickej energie v krajinách Európskej únie v prvom polroku 2024 (v %)
- Graf 6.10:** Podiel daní a poplatkov na cenách elektrickej energie pre stredných spotrebiteľov elektrickej energie v krajinách Európskej únie a ďalších za prvý polrok 2024 (v %)
- Graf 6.11:** Ceny zemného plynu bez daní a poplatkov pre porovnávaných spotrebiteľov v krajinách Európskej únie a ďalších za prvý polrok 2024 (v %)
- Graf 6.12:** Ceny zemného plynu pre porovnávaných spotrebiteľov v krajinách Európskej únie a ďalších za prvý polrok 2024 (v %)
- Graf 6.13:** Pozícia Slovenskej republiky a európskych krajín podľa indexu vzdelávania v roku 2022
- Graf 6.14:** Hodnotenie technologickej pripravenosti krajín podľa OSN
- Graf 6.15:** Hodnotenie technologickej pripravenosti Slovenskej republiky v Európskej únii plus Nórsko podľa OSN za rok 2022
- Graf 6.16:** Postavenie Slovenskej republiky podľa subindexov technologickej pripravenosti OSN za rok 2022
- Graf 6.17:** Postavenie Slovenskej republiky podľa subindexov inovačnej výkonnosti EIS za rok 2023

Zoznam boxov

- Box 1:** Hlavné body ekonomického programu Donalda J. Trumpa
- Box 2:** Ako sa mení postoj mladej generácie na Slovensku k práci?
- Box 3:** Rozhodnutie Rady guvernérov Európskej centrálnej banky (ECB) o menovej politike z 12. decembra 2024

Zoznam tabuliek

- Tabuľka 2.1:** Očakávaný vývoj hlavných atribútov výkonnosti slovenskej ekonomiky podľa prognózy Európskej komisie (hodnoty udávajú medziročnú zmenu v %, ak nie je uvedené inak)
- Tabuľka 2.2** Štruktúra zahraničného obchodu Slovenskej republiky podľa najvýznamnejších komodít (členenie komodít podľa tried Harmonizovaného systému • počítané z údajov v bežných cenách)

diaľniciach

školstve

financiách

Správy o priemysle

zdravotníctve

politike

biznise

Prinášame fakty

Ladislav Vaškovič

Darina Knapiková

OČAKÁVANIA PODNIKATEĽSKEJ SFÉRY

Rozbor výsledkov
EKONOMICKÉHO PRIESKUMU SOPK 2024 – 2025

OBSAH

ÚVOD	95
1. ZÁKLADNÁ CHARAKTERISTIKA PRIESKUMU A ÚDAJE O JEHO ÚČASTNÍKOV V ROKU 2024	96
2. VYHODNOTENIE EKONOMICKÉHO PRIESKUMU	99
2.1. PREDPOKLADANÉ ZÁKLADNÉ EKONOMICKÉ UKAZOVATELE HOSPODÁRENIA SPOLOČNOSTÍ PARTICIPUJÚCICH NA PRIESKUME (otázky č. 0.1 až 0.14)	99
2.1.1. Očakávania vlastných ekonomických ukazovateľov u respondentov v roku 2024 (otázky č. 0.1, 0.3, 0.5, 0.7, 0.9, 0.11, 0.13)	100
2.1.2. Porovnanie preferencií očakávaných výsledkov respondentov v roku 2023 podľa prieskumu v roku 2023 a výsledkov v roku 2024 podľa prieskumu v roku 2024	101
2.1.3. Porovnanie preferencií vývoja ekonomických ukazovateľov respondentov v roku 2024 podľa prieskumov konaných v rokoch 2023 a 2024	102
2.1.4. Očakávania vlastných ekonomických ukazovateľov u respondentov v roku 2025 (otázky č. 0.2, 0.4, 0.6, 0.8, 0.10, 0.12, 0.14)	103
2.1.5. Porovnanie preferencií rastu ekonomických ukazovateľov respondentov v roku 2024 podľa prieskumu v roku 2023 a v roku 2025 podľa prieskumu v roku 2024	104
2.1.6. Porovnanie očakávaní podnikateľských subjektov v rokoch 2010 až 2025	105
Predbežné závery	106
2.2. HODNOTENIE PODNIKATEĽSKÉHO PROSTREDIA (otázky č. 0.15 až 0.21)	107
2.2.1. Celkové hodnotenie podnikateľského prostredia (otázky č. 0.15 a 0.16)	107
Predbežné závery	109
2.2.2. Hospodárska politika verejného sektora Slovenskej republiky (otázky č. 0.17 až 0.20)	110
2.2.2.1. Hospodárska politika vlády Slovenskej republiky	110
2.2.2.2. Vplyv miestnej samosprávy a krajských samospráv na podnikateľské prostredie	112
2.2.2.3. Opatrenia vlády SR, ktoré mala vláda v roku 2024 realizovať na zlepšenie podnikateľského prostredia, ale v tom roku neboli uskutočnené v dostatočnom rozsahu	112
Predbežné závery	114

2.2.3. Riziká pre podnikateľskú činnosť	115
Predbežné závery	117
2.3. EURÓPSKA ÚNIA A PODNIKANIE NA SLOVENSKU (otázky č. 0.22 až 0.27)	118
Predbežné závery	122
2.4. PROBLEMATIKA PRACOVNEJ SILY	123
Predbežné závery	125
2.5. DOPLNOK PRIESKUMU	126
ZÁVERY	127
Zoznam obrázkov	129
Zoznam tabuliek	129
EKONOMICKÝ PRIESKUM SOPK 2023 – 2024 (dotazník)	131

ÚVOD

Ak by na Slovensku existoval prieskum, ktorý by zisťoval náladu a subjektívne pocity podnikateľov a to bez rozdielu, či pracujú v malých alebo veľkých spoločnostiach, výsledky by sa zrejme nepohybovali v optimistickej časti imaginárnej stupnice spokojnosti.

Aj keď globálna ekonomika zrejme bude vykazovať ešte zaujímavé hodnoty rastu a prosperity, ku ktorým už dlhodobo okrem Číny prispievajú aj ďalšie ázijské štáty, a tiež zrejme silný bude aj rast USA, príspevok Európy nebude pravdepodobne veľmi presvedčivý. Jednou z príčin bude slabý výkon jej hlavného motora, nemeckej ekonomiky, ktorá sa dlhodobo potáca na parametroch plnohodnotnej recesie. Chabá výkonnosť ekonomiky nášho najväčšieho obchodného partnera nie je dobrou správou pre Slovensko.

Diskusia o tom, prečo Európska únia ani zďaleka nevykazuje také parametre, aké by sa dali očakávať, sú, našťastie, čoraz častejšie. Postupne sa pomenúvajú príčiny, ale len veľmi opatrne sa začína hovoriť o tej asi hlavnej. Únia podľa svojich zakladateľov vznikla hlavne ako ekonomické zoskupenie a mala sa zamerať predovšetkým na ekonomický rast svojich členov. A dnes sa správa priam naopak, svoj záujem sústreďuje pomaly na všetky iné oblasti ľudského bytia a aj teritoriálne ide ďaleko za svoje pôvodné hranice.

Slovensko na začiatku tohto desaťročia zažilo skúsenosť s vládou, ktorá vykazovala známky značného amaterizmu. Objektívne treba uviesť, že počas svojho pôsobenia musela reagovať na pandémiu COVID-19 a explóziu cien energií. Jej vzťah k podnikateľskému sektoru najlepšie vyjadruje slovo „prehliadanie“.

Ale ani rok 2024 zrejme nebol v hospodárstve takým dobrým rokom, ako asi podnikatelia očakávali. Bol poznamenaný vysokým a rastúcim deficitom verejných financií, aj keď zdedeným vo veľkej miere po predchádzajúcej vláde. Konsolidačné opatrenia vlády bolo možné chápať, prakticky nebolo iné východisko, ale zhoršila podnikateľské prostredie, prišli neskoro a ani občania a ani podnikatelia nevideli, že si aj štát plánoval utiahnuť opasok.

Rok 2024 jasne ukázal, že dnes sú už vyčerpané rezervy kvalifikovanej domácej pracovnej sily. A zatiaľ nie sú vidieť rózne opatrenia, ktoré by riešili nesúlady štruktúry absolventov vzdelávacieho systému s potrebami praxe. Podnikateľský sektor pracuje v prostredí, ktoré je priveľmi regulované, kde absentujú stimuly pre rast ekonomiky. Vo vytváraní základnej infraštruktúry postupujeme pomalšie ako niektoré krajiny, ktoré boli ešte nedávno za nami ďaleko vzadu.

Pri pohľade na výsledky viac ako dvadsať rokov konaného Ekonomického prieskumu SOPK je možné len povedať, že problémy sa z pohľadu podnikania opakujú, snáď len naliehavosť ich riešenia rastie. Je viac ako zrejme, že slovenská ekonomika bude napredovať len vtedy, keď sa budú názory podnikateľov pozorne počúvať. A na to slúži aj tento prieskum, aby sa argumenty podnikateľského stavu dali podporiť reprezentatívnymi názormi všetkých podnikateľov.

1 ZÁKLADNÁ CHARAKTERISTIKA PRIESKUMU A ÚDAJE O JEHO ÚČASTNÍKOCH V ROKU 2024

Každoročne realizovaný ekonomický prieskum Slovenskej obchodnej a priemyselnej komory je významnou aktivitou umožňujúcou získať spoľahlivé informácie o názoroch členov komory na ich vlastné podnikanie a aj na podmienky, v ktorých pracujú. Zároveň výsledky prieskumu poskytujú aj argumenty na rokovania orgánov komory, podnety pre ich činnosť a v neposlednom rade argumenty pri rokovaniach s externým prostredím. Otázky kladené v prieskume sú dlhodobu stabilné, aby mohli poskytnúť spoľahlivé údaje na zistenie trendov v názoroch respondentov. Preto sú aj aktuálne hospodárske otázky zaraďované do dodatkov, kde sa témy môžu voľne meniť.

Ekonomický prieskum Slovenskej obchodnej a priemyselnej komory pokrýva z teritoriálneho hľadiska celé územie Slovenska. Hlavnú zásluhu na tom má organizačná štruktúra, kde regionálne komory sídlia v každom krajskom meste. Účastníkmi prieskumu sa tak stávajú podnikateľské subjekty z celého územia Slovenska, o čom svedčí zloženie respondentov, kde výraznú väčšinu tvoria mimobratislavské subjekty. Prieskum tak umožňuje prezentovať názory podnikateľskej sféry z celého Slovenska a neposkytuje len jednostranný pohľad z centra. Zároveň prieskum v podobe respondentov reprezentuje všetky tri skupiny členov. Od malých cez stredné až po veľké podnikateľské subjekty. Takéto reprezentatívne spektrum účastníkov zvyšuje autoritu prezentácie jeho výsledkov nielen pred členskou základňou Slovenskej obchodnej a priemyselnej komory, ale aj pri argumentácii s vládnymi predstaviteľmi, spolupracujúcimi organizáciami a aj verejnosťou.

Ekonomický prieskum SOPK realizovaný v roku 2024 pozostával z piatich častí:

I. Vlastné ekonomické výsledky účastníkov prieskumu v rokoch 2024 a 2025

Cieľom tejto základnej časti prieskumu bolo získať predstavu o výsledkoch spoločností pôsobiacich na domácom trhu prostredníctvom hodnotenia vlastných ekonomických výsledkov respondentov v roku 2024. Vzhľadom na termín konania prieskumu a charakter otázok nevyžadujúcich kvantifikáciu výsledkov, ale len uvedenie trendov, odhady hospodárenia respondentov tesne pred koncom roka 2024 majú dostatočnú vypovedaciu schopnosť.

Samotné výsledky hospodárenia boli hodnotené pomocou siedmich základných ekonomických ukazovateľov – celkový obrat • predaj na domácom trhu • hospodársky výsledok po zdanení • príjmy z vývozu • počet pracovníkov • priemerná mzda • výška investícií.

V ďalšej časti odpovedí respondenti uvádzali vlastné očakávania trendu naplnenia tých istých ukazovateľov v roku 2025.

II. Hodnotenie kvality podnikateľského prostredia na Slovensku v roku 2024 a očakávania jeho vývoja v roku 2025

V tejto časti účastníci prieskumu hodnotili podnikateľské prostredie v roku 2024 a následne aj očakávané podmienky na podnikanie v roku 2025. Tieto údaje znázornené spolu s výsledkami prieskumov z rokov 2010 až 2023 umožnili zistiť a vzájomne porovnať dlhodobé trendy pohľadu účastníkov prieskumu na podnikateľské prostredie.

Ďalšie otázky boli zamerané na hodnotenie činnosti vlády ako dôležitého faktora formujúceho podnikateľské prostredie. Respondenti hodnotili hospodársku politiku samotnej vlády a kvalitu jej komunikácie so zástupcami podnikateľského sektora a vplyv miestnej samosprávy na podnikanie. Dostali tiež priestor vyjadriť sa k opatreniam, ktoré vláda podľa nich mala prijať na zlepšenie podmienok na podnikanie, ale tieto kroky nerealizovala. V ďalšej časti prieskumu sa jeho účastníci vyjadrili k najväčším rizikám pre podnikanie v roku 2024. Ich aktuálny pohľad bol porovnaný s ich názormi od roku 2014.

III. Európska únia a podnikanie na Slovensku

Cieľom prieskumu v tejto oblasti bolo získať názory členov SOPK na členstvo v Európskej únii, ďalej ich hodnotenie využívania zdrojov Únie, názory na transparentnosť celého procesu. Ďalšie otázky boli zamerané na získanie názorov respondentov na činnosť orgánov Európskej únie v otázkach, ktoré majú bezprostredný vplyv na podnikanie.

IV. Problematika pracovnej sily

Cieľom otázok položených v tejto časti bolo zistiť názory respondentov na zamestnávanie zahraničnej kvalifikovanej pracovnej sily a hodnotenie administratívneho procesu jej získavania.

V. Doplnok prieskumu

Do tejto časti bola zaradená iba jedna otázka týkajúca sa len nedávnej legislatívnej úpravy možnosti odchodu do predčasného starobného dôchodku upravenej nasledujúcou novelizáciou. Cieľom zaradenia tejto otázky bolo získanie reprezentatívneho názoru členov komory na opatrenie, ktoré zaťažuje verejné financie a zároveň vyvoláva problémy v podnikateľskom sektore.

Ekonomický prieskum sa uskutočnil, rovnako ako v posledných ročníkoch, v období od začiatku októbra do konca novembra roku 2024. Obdobne ako v predošlých ročníkoch prevažujúci počet odpovedí poslali respondenti počas druhého mesiaca konania prieskumu. V tomto čase mali už zrejme jasnú predstavu o predpokladaných výsledkoch v roku 2024.

Počet otázok v základnej časti dotazníka prieskumu bol 31 a len jedna otázka bola zaradená do doplnku.

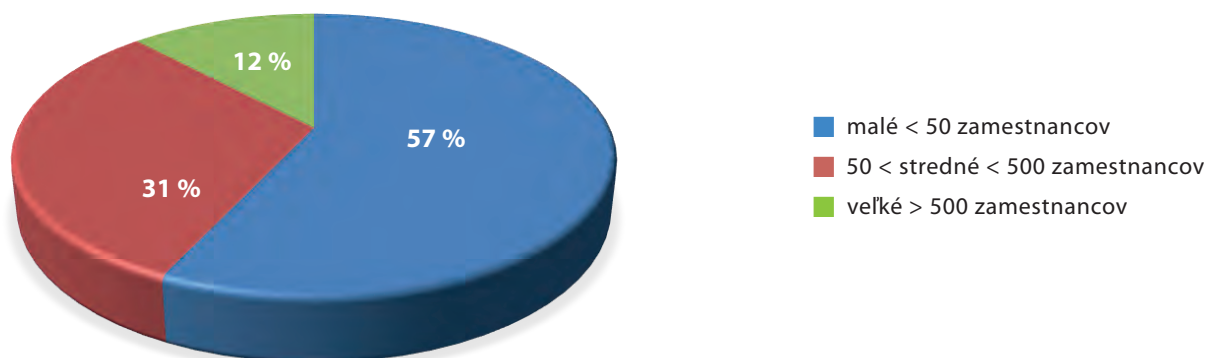
Najväčšia časť respondentov využila možnosť vyplniť dotazník elektronicky, len 38 dotazníkov bolo doručených emailom, poštou alebo osobne.

Na prieskume v roku 2024 sa zúčastnilo **190** spoločností, z toho **45 %** výrobných (priemysel, stavebníctvo a pôdohospodárstvo) a **55 %** spoločností podnikajúcich v doprave, obchode a službách. Na všetky otázky odpovedali respondenti v plnom počte, čo bolo v určitej miere zabezpečené použitým algoritmom pri vypĺňaní dotazníka.

V najväčšom počte sa na prieskume zúčastnili respondenti z malých spoločností s menej ako 50 zamestnancami. Zúčastnilo sa ich celkom **109**, čo je podiel **57 %**. Druhé najpočetnejšie boli stredne veľké spoločnosti s 51 až 500 zamestnancami, ich počet dosiahol **59** a ich podiel na celkovom počte respondentov bol **31 %**. Spoločností s viac ako 500 zamestnancami bolo **22** a ich podiel predstavoval **12 %**.

Na **Obrázku 1** je znázornené rozloženie respondentov v roku 2024 podľa počtu zamestnancov.

Obrázok 1: Štruktúra respondentov podľa počtu zamestnancov v roku 2024

Z hľadiska vlastníckych vzťahov sa do prieskumu zapojilo **144** spoločností s čisto slovenskými vlastníkmi, čiže **76 %** zo všetkých účastníkov. Spoločností s čiastočným zahraničným vlastníctvom (podiel do 50 % vrátane) bolo **7**, čím ich podiel dosiahol len **4 %**. Počet spoločností s majoritným zahraničným vlastníctvom, t. j. s majetkovou účasťou vyššou ako 50 %, dosiahol **39** a tým podiel **20 %** na celkovom počte účastníkov prieskumu.

Podrobnejšie údaje o vlastníckej štruktúre respondentov, rozdelení účastníkov podľa veľkosti ich spoločností a zamerania ich činnosti sú uvedené v *Tabuľke 1*. Tieto údaje sú uvedené v časovom rade za roky 2012 až 2024.

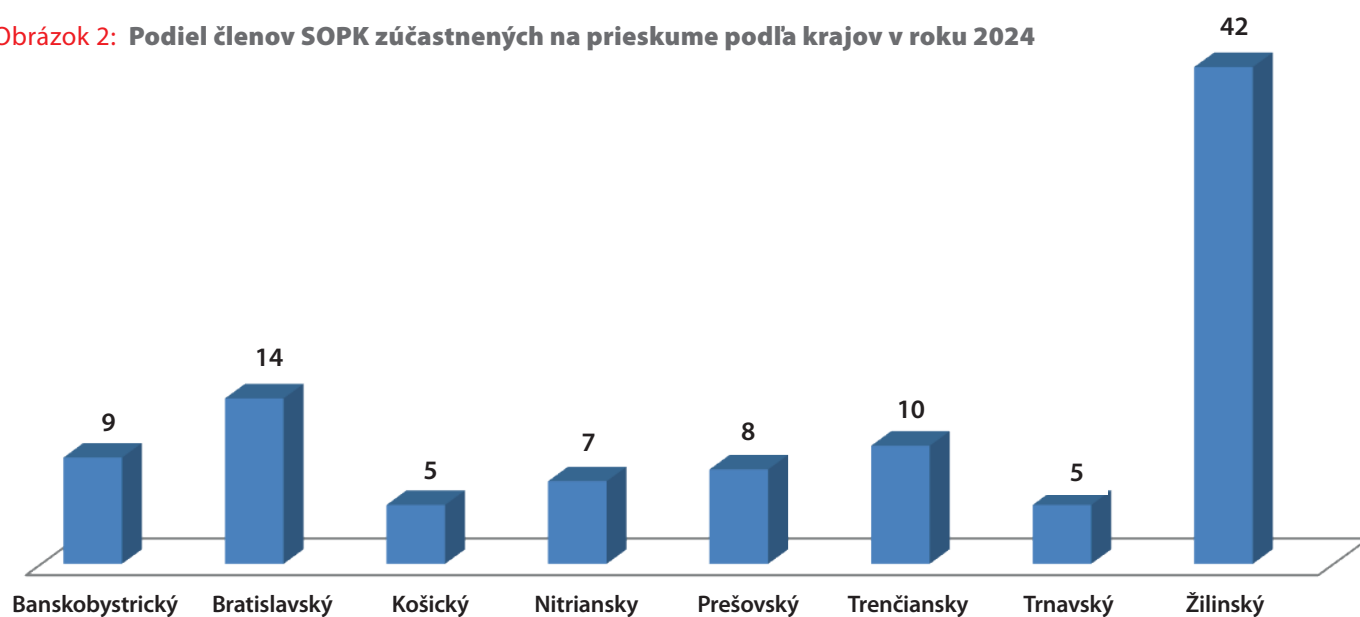
Ekonomický prieskum Slovenskej obchodnej a priemyselnej komory teritoriálne pokrýva celý priestor Slovenska a to hlavne zásluhou pokrytia všetkých oblastí regionálnymi komorami. Výrazne najväčšie zastúpenie v prieskume mal v roku 2024 Žilinský kraj – **42 %** respondentov nasledovaný Bratislavským krajom – **14 %**.

Teritoriálne rozloženie respondentov v roku 2024 je znázornené na *Obrázku 2*.

Tabuľka 1: Štruktúra respondentov v rokoch 2012 – 2024

Kategória spoločností	Podiel respondentov v % v rokoch prieskumu												
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Malé spoločnosti	35	47	43	48	45	39	38	39	49	56	50	47	57
Stredné spoločnosti	51	35	46	38	35	44	43	43	35	34	34	43	31
Veľké spoločnosti	14	18	11	14	20	17	19	18	16	10	16	10	12
Počet respondentov	190	212	240	203	176	166	204	187	197	169	155	159	190
Z toho v %:													
Výrobné spoločnosti	53	45	48	47	52	39	45	40	43	42	54	49	45
So zahraničným kapitálom	47	21	52	19	17	25	29	29	26	39	28	24	24

Obrázok 2: Podiel členov SOPK zúčastnených na prieskume podľa krajov v roku 2024

■ Podiel členov v regionálnych komorách SOPK na prieskume v %

2 VYHODNOTENIE EKONOMICKÉHO PRIESKUMU

2.1. PREDPOKLADANÉ ZÁKLADNÉ EKONOMICKÉ UKAZOVATELE HOSPODÁRENIA SPOLOČNOSTÍ PARTICIPUJÚCICH NA PRIESKUME (otázky č. 0.1 až 0.14)

Táto časť prieskumu je zameraná na vlastné ekonomické výsledky účastníkov prieskumu, a to v roku konania prieskumu, t. j. v roku 2024, a na očakávania ich ekonomických výsledkov v roku 2025.

Predpokladané hospodárske výsledky spoločností zúčastnených na ekonomickom prieskume boli vyjadrené prostredníctvom 7 ekonomických ukazovateľov:

- celkový obrat
- predaj na domácom trhu
- hospodársky výsledok po zdanení
- príjmy z vývozu
- počet pracovníkov
- priemerná mzda
- výška investícií

Otázky s nepárnym číslovaním boli priradené ekonomickým ukazovateľom dosiahnutým v roku 2024, otázky s párnym číslovaním boli priradené odhadovaným/očakávaným údajom v roku 2025. Od respondentov sa nepožadovalo kvantitatívne vyjadrenie výsledkov hospodárenia, ale len určenie trendu vývoja jednotlivých ukazovateľov.

Respondenti mali pri otázkach č. **0.1 až 0.14** možnosť zhodnotiť predpokladaný vývoj vlastných ukazovateľov hospodárenia v roku 2024 a odhadnúť vývoj týchto ukazovateľov v roku 2025 výberom jednej z troch možností:

- *zvýši sa*
- *ostane rovnaký*
- *zniží sa*

Pri vyhodnotení je názor respondentov vyjadrený ako percentuálny podiel jednej z troch zvolených možných odpovedí na otázku pri každom ukazovateľovi hospodárenia. Výsledkom je získanie prehľadu o tom, aký podiel respondentov predpokladá, ako každý z ekonomických ukazovateľov spoločnosti bude rásť, stagnovať alebo klesať v porovnaní s výsledkami z predchádzajúceho roka. U ukazovateľa *príjmy z vývozu* boli tri štandardné možnosti doplnené o štvrtú možnosť: „bez vývozu“.

Za účelom posúdenia medziročného trendu vývoja v roku 2024 boli pri zostavení *Tabuľky 2*, *Tabuľky 3* a *Tabuľky 4* použité aj údaje z prieskumu konaného v roku 2023. Získané údaje boli použité pre tri porovnaní:

- a) Porovnanie údajov z prieskumu v roku 2024 s údajmi získanými v prieskume v roku 2023. S jeho pomocou je možné získať predstavu o tom, ako sa zmenil pohľad respondentov na očakávanie vlastných výsledkov za ročné obdobie v rokoch konania prieskumu, t. j. v rokoch 2023 a 2024 (*Tabuľka 2*).
- b) Porovnanie očakávaní vlastných výsledkov hospodárenia pre rok 2024 získaných z prieskumov v roku 2023 a 2024. Toto porovnanie poskytuje pohľad na to, aká časť účastníkov prieskumu zmenila svoje očakávania počas kalendárneho roka na výsledky roku 2024, či medzitým prevládol optimistickejší alebo pesimistickejší pohľad na vlastné hospodárenie (*Tabuľka 3*).
- c) Porovnanie očakávaní respondentov pre roky nasledujúce po konaní prieskumu. Na základe porovnania očakávaní respondentov týkajúcich sa výsledkov vlastného hospodárenia v nasledujúcom roku po konaní prieskumu získaných v rokoch 2023 a 2024 prieskum poskytuje informáciu o tom, ako sa zmenili ich očakávania, pokiaľ ide o budúci vývoj. Zmena pohľadu účastníkov prieskumu z roku 2023 na výsledky roku 2024 v porovnaní s pohľadom z roku 2024 na výsledky v roku 2025 je graficky ilustrovaná (*Tabuľka 4*).

2.1.1. Očakávania vlastných ekonomických ukazovateľov u respondentov v roku 2024 (otázky č. 0.1, 0.3, 0.5, 0.7, 0.9, 0.11, 0.13)

Odpovede respondentov na otázky č. **0.1, 0.3, 0.5, 0.7, 0.9, 0.11 a 0.13** vyjadrovali ich vlastné očakávania ohľadne plnenia ekonomických ukazovateľov hospodárenia v roku 2024. Ich očakávania sú v podobe percentuálneho podielu preferencií jednej z troch možných odpovedí sumárne uvedené v pravej časti **Tabuľky 2**. Ukazovatele s najvyšším podielom sú v tabuľkách zvýraznené podtlačou. Graficky sú podiely odpovedí znázornené na **Obrázku 3**.

Z týchto údajov je zrejmé, že v roku 2024 u troch ukazovateľov:

- obrat
- vývoz
- priemerná mzda

najväčšia časť účastníkov prieskumu predpokladala rast.

K stagnácii sa zase najväčšia časť priklonila v prípade troch ukazovateľov:

- predaj v SR
- počet pracovníkov
- investície

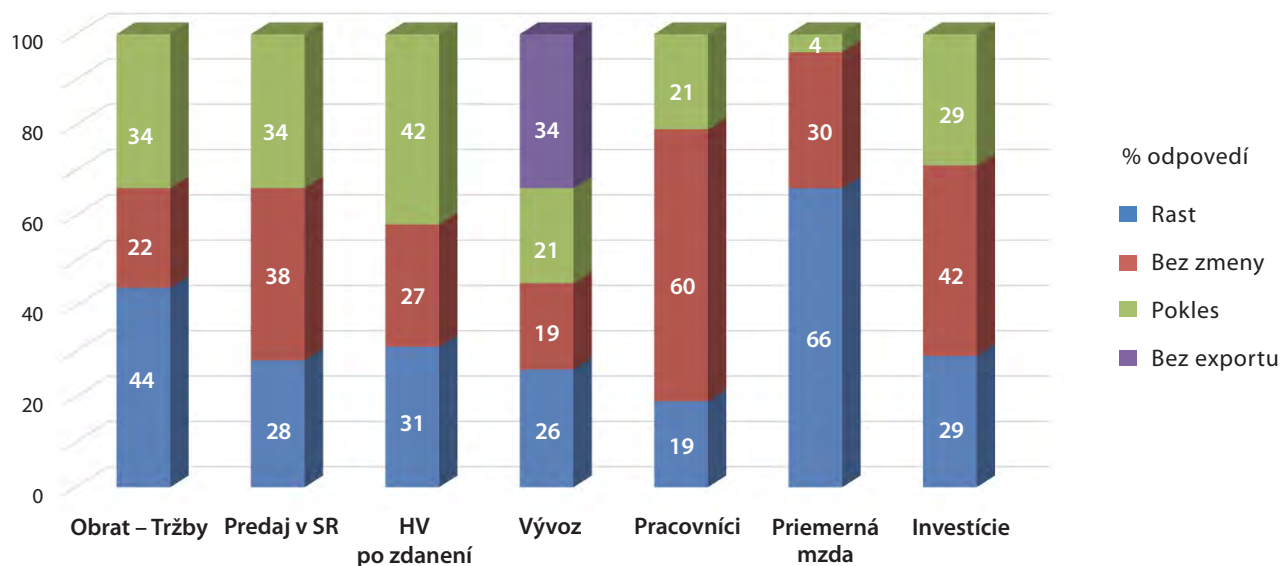
Iba u jedného ukazovateľa najväčšia časť respondentov predpokladala pokles, a to u hospodárskeho výsledku po zdanení.

Tabuľka 2: Porovnanie preferencií očakávaných výsledkov respondentov v roku 2023 podľa prieskumu v roku 2023 a v roku 2024 podľa prieskumu v roku 2024

Ukazovatele hospodárenia spoločností	% respondentov preferujúcich jednotlivé trendy v roku 2023 podľa prieskumu v roku 2023			% respondentov preferujúcich jednotlivé trendy v roku 2024 podľa prieskumu v roku 2024		
	Rast	Stagnácia	Pokles	Rast	Stagnácia	Pokles
Obrat – Tržby	39	30	31	44	22	34
Predaj v SR	31	48	21	28	38	34
HV po zdanení	33	34	33	31	27	42
Vývoz	28	47	25	26	19	21
Pracovníci	25	52	23	19	60	21
Priemerná mzda	75	23	2	66	30	4
Investície	42	42	16	29	42	29

Pozn.: pre rok 2024 v riadku vývoz nie je uvedený podiel odpovedí "bez exportu"

Obrázok 3: Očakávania vlastných ekonomických výsledkov respondentov v roku 2024

2.1.2. Porovnanie preferencií očakávaných výsledkov respondentov v roku 2023 podľa prieskumu v roku 2023 a výsledkov v roku 2024 podľa prieskumu v roku 2024

Štruktúra *Tabuľky 2* umožňuje porovnať pohľad účastníkov prieskumu na vlastné ekonomické ukazovatele v rokoch 2023 a 2024.

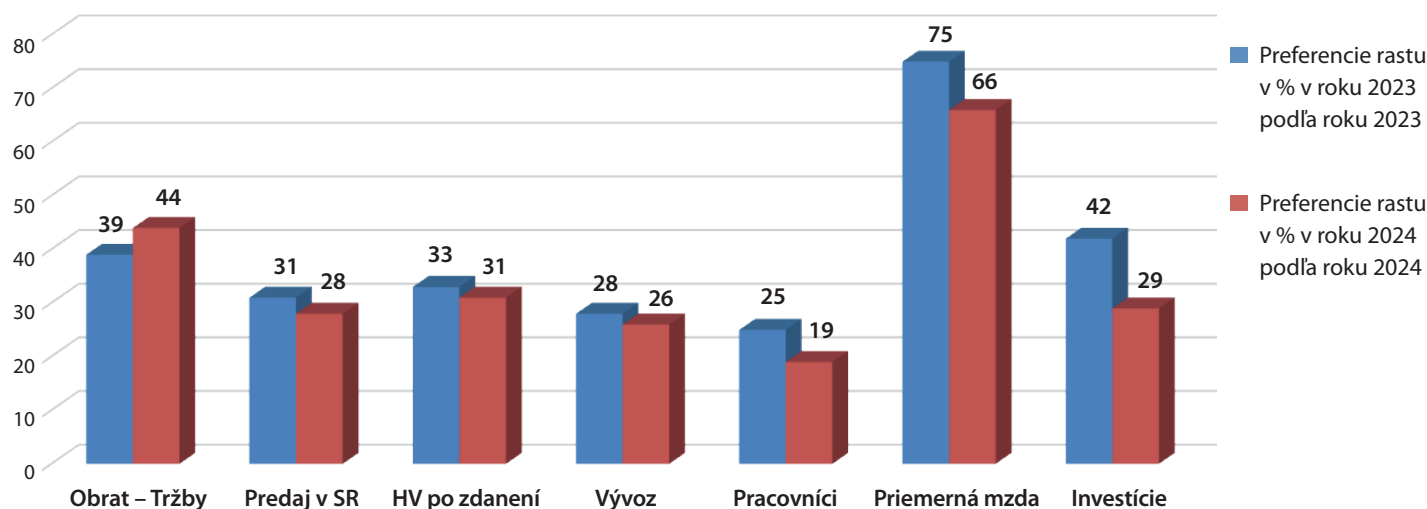
V roku 2023 najväčší podiel respondentov predpokladal rast troch ukazovateľov, stagnáciu piatich ukazovateľov a pokles nepredpokladal ani u jedného ukazovateľa. V roku 2024 účastníci prieskumu predpokladali rast troch ukazovateľov, stagnáciu tiež troch a pokles jedného.

Presnejší pohľad na medziročný trend poskytuje porovnanie zmien percentuálnych podielov u všetkých ukazovateľov. V roku 2024 sa u piatich ukazovateľov v porovnaní s výsledkami roku 2023 zvýšil percentuálny podiel odpovedí predpokladajúcich pokles, a to v intervale +2 % až +13 %. Zároveň sa znížil percentuálny podiel odpovedí očakávajúcich rast u šiestich ukazovateľov. Táto zmena podielu odpovedí predpokladajúcich rast sa medziročne pohybovala v intervale -3 % až -13 %, len v jednom prípade, u obratu, vzrástol podiel o 5 %.

Z uvedených porovnaní vyplýva, že očakávania vlastných hospodárskych výsledkov v roku 2024 sú pesimistickejšie ako v roku 2023. Graficky sú vyššie uvedené údaje znázornené na *Obrázku 4*.

Obdobne ako v prieskume v roku 2023 najväčší podiel respondentov bol presvedčený o raste miezd v ich spoločnostiach.

Obrázok 4: Porovnanie preferencií rastu ekonomických ukazovateľov respondentov v roku 2023 podľa prieskumu v roku 2023 a v roku 2024 podľa prieskumu v roku 2024

Tabuľka 3: Porovnanie preferencií vývoja ekonomických ukazovateľov respondentov v roku 2024 podľa prieskumov konaných v rokoch 2023 a 2024

Ukazovatele hospodárenia spoločností	% respondentov preferujúcich jednotlivé trendy v roku 2024 podľa prieskumu v roku 2023			% respondentov preferujúcich jednotlivé trendy v roku 2024 podľa prieskumu v roku 2024		
	Rast	Stagnácia	Pokles	Rast	Stagnácia	Pokles
Obrat – Tržby	38	41	21	44	22	34
Predaj v SR	39	44	17	28	38	34
HV po zdanení	30	43	27	31	27	42
Vývoz	28	55	17	26	19	21
Pracovníci	23	61	16	19	60	21
Priemerná mzda	71	28	1	66	30	4
Investície	31	43	26	29	42	29

Pozn.: Pre rok 2024 v riadku vývoz nie je uvedený podiel odpovedí „bez exportu“

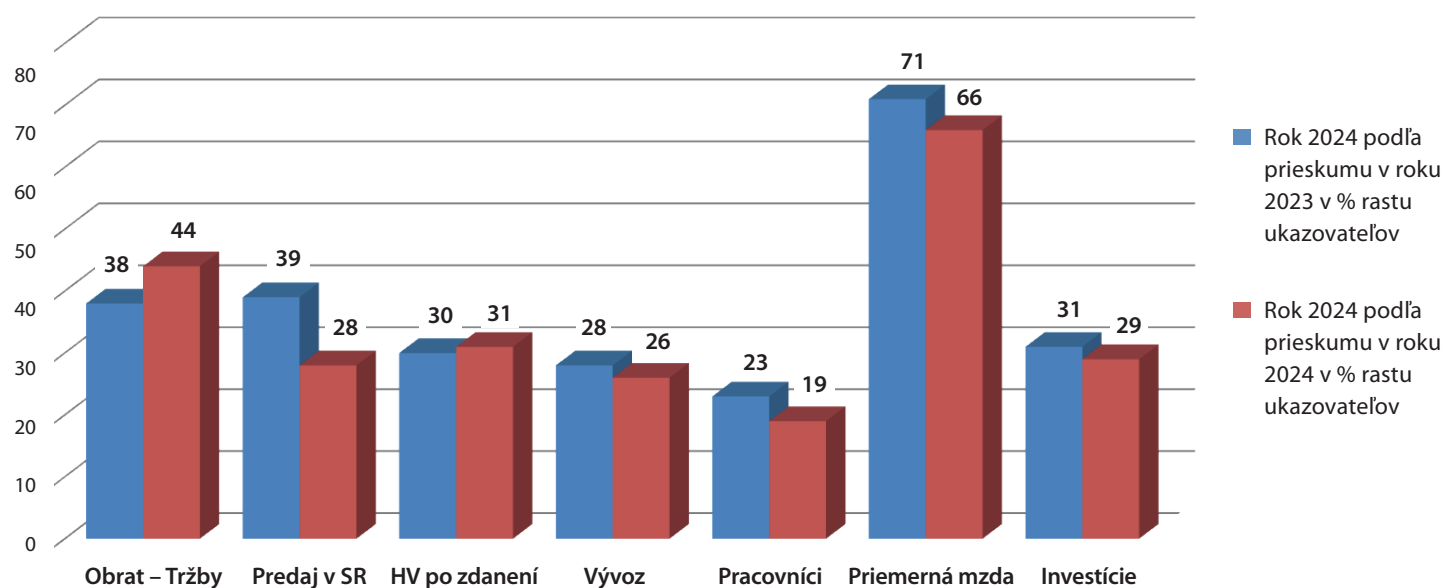
2.1.3. Porovnanie preferencií vývoja ekonomických ukazovateľov respondentov v roku 2024 podľa prieskumov konaných v rokoch 2023 a 2024

Z údajov získaných v prieskume v roku 2023 a v roku 2024 je možné získať predstavu o tom, k akej zmene očakávaní došlo u respondentov v priebehu jedného roka. Výsledky z prieskumu v roku 2023 predikujúce ekonomické výsledky na rok 2024 sú porovnané s výsledkami prieskumu z roku 2024 o roku 2024 v *Tabulke 3*. V ľavej časti sú výsledky prieskumu z roku 2023 o predpokladaných výsledkoch v roku 2024, v pravej časti údaje získané v roku 2024 o roku 2024.

Graficky sú tieto údaje znázornené na *Obrázku 5*, pričom pre prehľadnosť sú opätovne zachytené len percentuálne podiely respondentov predpokladajúcich rast z príslušného stĺpca pri jednotlivých ukazovateľoch hospodárenia spoločností.

Z údajov v *Tabulke 3* je zrejmé, že percentuálny podiel respondentov očakávajúcich rast u piatich ukazovateľoch bol nižší ako v roku 2023, a to **v intervale -2% až -11 %**. Čiže **očakávania vlastných hospodárskych výsledkov sú v bežnom roku už pesimistickejšie** ako očakávania pre nasledujúci rok v hodnotení z konca roka 2023. V roku 2024 sa na rozdiel od predchádzajúceho roka očakáva u jedného ukazovateľa aj pokles.

Obrázok 5: Porovnanie preferencií rastu ekonomických ukazovateľov respondentov v roku 2024 podľa prieskumov v roku 2023 a 2024

2.1.4. Očakávania vlastných ekonomických ukazovateľov u respondentov v roku 2025 (otázky č. 0.2, 0.4, 0.6, 0.8, 0.10, 0.12, 0.14)

Účastníci ekonomického prieskumu sa vo svojich odpovediach na otázky č. 0.2, 0.4, 0.6, 0.8, 0.10, 0.12, 0.14 vyjadrovali k predpokladaným výsledkom vlastného hospodárenia v roku 2025. Údaje z prieskumu sú uvedené v pravej časti *Tabuľky 4* a graficky zobrazené na *Obrázku 6*.

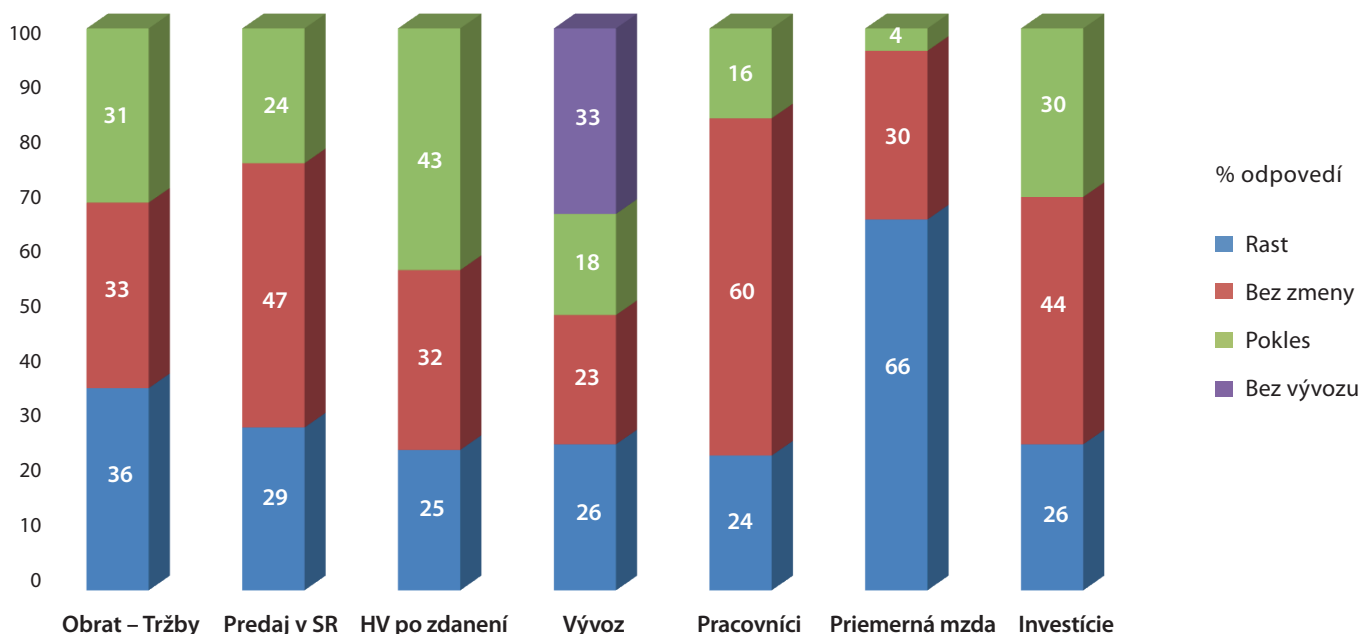
Rast v roku 2025 predpokladá najväčšia skupina účastníkov prieskumu u troch ukazovateľov – obratu, vývozu a priemernej mzdy. Stagnáciu očakáva najväčšia časť respondentov u predaja v SR, počte pracovníkov a vo výške investícií, pokles predpokladá u hospodárskeho výsledku po zdanení. Najväčší podiel respondentov predpokladá rast priemernej mzdy.

Tabuľka 4: Porovnanie preferencií vývoja ekonomických ukazovateľov respondentov v roku 2024 podľa prieskumu v roku 2023 a v roku 2025 podľa prieskumu v roku 2024

Ukazovatele hospodárenia respondenta	% respondentov preferujúcich jednotlivé trendy v roku 2024 podľa prieskumu v roku 2023			% respondentov preferujúcich jednotlivé trendy v roku 2025 podľa prieskumu v roku 2024		
	Rast	Stagnácia	Pokles	Rast	Stagnácia	Pokles
Obrat – Tržby	38	41	21	36	33	31
Predaj v SR	39	44	17	29	47	24
HV po zdanení	30	43	27	25	32	43
Vývoz	28	55	17	26	23	18
Pracovníci	23	61	16	24	60	16
Priemerná mzda	71	28	1	66	30	4
Investície	31	43	26	26	44	30

Pozn.: pre rok 2024 v riadku vývoz nie je uvedený podiel odpovedí „bez exportu“

Obrázok 6: Očakávania vlastných ekonomických výsledkov respondentov v roku 2025

2.1.5. Porovnanie preferencií rastu ekonomických ukazovateľov respondentov v roku 2024 podľa prieskumu v roku 2023 a v roku 2025 podľa prieskumu v roku 2024

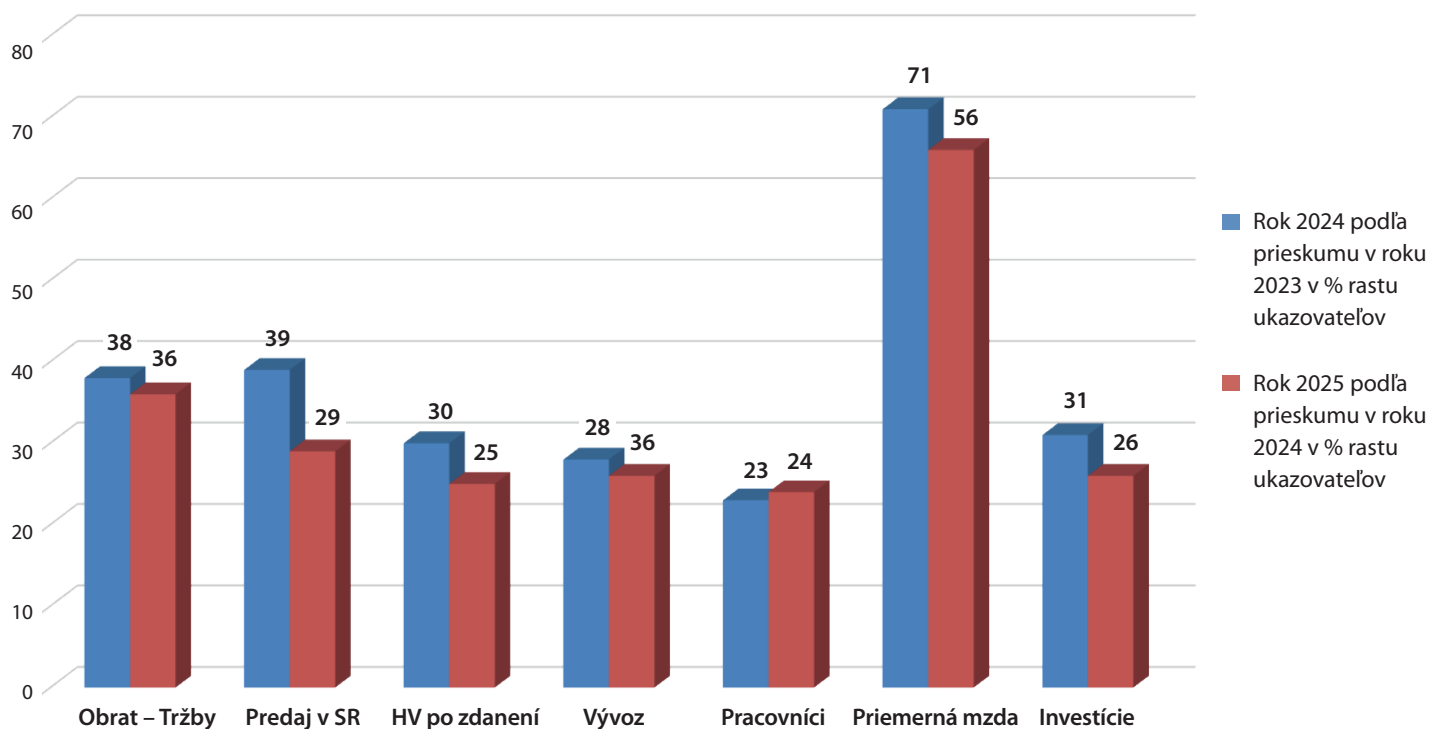
Údaje získané v prieskume v roku 2024 umožnili porovnať očakávania vlastných ekonomických ukazovateľov pre nasledujúci rok 2025 s očakávaniami, ktoré mali účastníci prieskumu v roku 2023 pre rok 2024. V ľavej časti *Tabuľky 4* sú uvedené údaje z prieskumu konaného v roku 2023 a v pravej sú údaje z nasledujúceho roku 2024. V oboch tabuľkách sú pri jednotlivých ukazovateľoch uvedené preferencie rastu, stagnácie alebo poklesu v percentuálnom podiele.

V prieskume v roku 2023 najväčšia časť respondentov predpokladala v roku 2024 rast len jedného ukazovateľa – *výšky priemernej mzdy*. Stagnáciu predpokladala väčšina u šiestich a pokles ani u jedného ukazovateľa.

V prieskume v roku 2024 najväčší podiel respondentov očakáva v roku 2025 rast u troch ukazovateľov, stagnáciu tiež u troch ukazovateľov a pokles u jedného. Medziročný rozdiel medzi podielom odpovedí preferujúcich rast sa pohybuje medzi +1 % až -10 %. V prípade podielu účastníkov prieskumu očakávajúcich pokles sa interval pohyboval medzi 0 až +16 %. Z toho vyplýva, že pohľad respondentov na výsledky v nasledujúcom roku je v prieskume v roku 2024 negatívnejší ako v prieskume v roku 2023.

Na *Obrázku 7* sú znázornené percentuálne podiely odpovedí respondentov predpokladajúcich rast u uvedených siedmich ekonomických ukazovateľov. Pre zvýšenie prehľadnosti nie sú znázornené percentuálne podiely respondentov predpokladajúcich stagnáciu a ani pokles ekonomických ukazovateľov. Grafické znázornenie potvrdzuje skutočnosť, že v roku 2024 nižší percentuálny podiel respondentov ako v roku 2023 bol presvedčený o raste u takmer všetkých ukazovateľov.

Obrázok 7: Porovnanie preferencií rastu ekonomických ukazovateľov respondentov v roku 2024 podľa prieskumu v roku 2023 a v roku 2025 podľa prieskumu v roku 2024

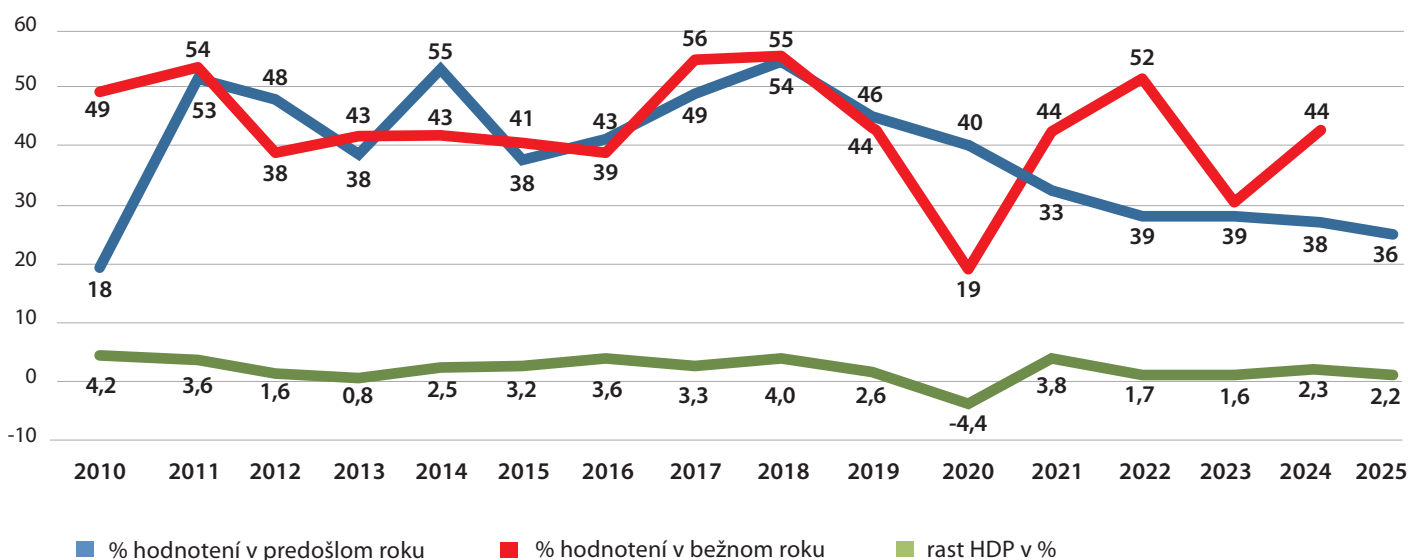

2.1.6. Porovnanie očakávaní podnikateľských subjektov v rokoch 2010 až 2025

Výsledky ekonomického prieskumu v roku 2024 boli zahrnuté do časového radu výsledkov z rokov 2010 až 2024. Kvôli prehľadnosti grafického znázornenia bol na zobrazenie vybraný len jeden ukazovateľ ponúkajúci najvhodnejšiu reprezentáciu hospodárenia spoločnosti. Je ním percentuálny podiel odpovedí respondentov predpokladajúcich rast ukazovateľa „obrat – tržby“.

Na **Obrázku 8** je znázornený percentuálny podiel hodnotení očakávajúcich rast obratu od roku 2010 do roku 2025. Na tomto obrázku sú graficky zobrazené aj percentuálne podiely respondentov očakávajúcich rast obratu v nasledujúcom roku. Údaje boli získané z **Tabuľky 3** a **Tabuľky 4**. Na **Obrázku 8** sú na ilustráciu stavu makroekonomického prostredia v príslušných rokoch uvedené aj štatistické údaje o prírastkoch hrubého domáceho produktu slovenskej ekonomiky.

Obrázok 8: Podiel hodnotení v % predpokladajúcich rast obratu v rokoch 2010 – 2025

Predbežné závery

- 1.** Očakávania účastníkov prieskumu ohľadne vlastných hospodárskych výsledkov v roku 2024 sú mierne pesimistickejšie v porovnaní s výsledkami prieskumu v roku 2023. Svedčí o tom vyšší percentuálny podiel hodnotení predpokladajúcich pokles u väčšiny ukazovateľov a nižší podiel respondentov predpokladajúcich rast u väčšej časti ukazovateľov.
- 2.** Rovnako očakávania respondentov pre rok 2025 v prieskume v roku 2024 sú pesimistickejšie ako pri očakávaniach, ktoré mali v roku 2023 pre rok 2024.
- 3.** V dlhodobom porovnaní sú očakávania respondentov pre rok 2024 v pásme priemerných hodnôt v období od roku 2010. Výnimkou je rok 2020 poznamenaný pandémiou COVID-19. Pri očakávaniach vlastných výsledkov pre rok 2025 je podiel odpovedí predpokladajúcich rast obratu tretí najnižší za uvedené obdobie.

2.2. HODNOTENIE PODNIKATEĽSKÉHO PROSTREDIA (otázky č. 0.15 až 0.21)

Druhá časť ekonomického prieskumu SOPK je zameraná na hodnotenie kvality podnikateľského prostredia na Slovensku prostredníctvom šiestich otázok č. 0.15 až 0.21. Otázky boli orientované na rok 2024, avšak v niektorých prípadoch aj na očakávania respondentov pre rok 2025.

Podnikateľské prostredie účastníci prieskumu hodnotili v troch oblastiach:

1. Podnikateľské prostredie ako celok v roku 2024 a očakávanie pre rok 2025
2. Hospodárska politika verejného sektora rozdelená do troch oblastí:
  - hospodárska politika vlády SR a jej komunikácia s podnikateľským sektorom
  - vplyv miestnej samosprávy na podnikateľské prostredie
  - hodnotenie konkrétnych ekonomických opatrení vlády SR
3. Riziká pre podnikateľskú činnosť na Slovensku

2.2.1. Celkové hodnotenie podnikateľského prostredia (otázky č. 0.15 a 0.16)

Otázka č. 0.15 bola zameraná na hodnotenie celkového podnikateľského prostredia v roku 2024 v porovnaní s rokom 2023. Svoj názor mohli respondenti vyjadriť pri odpovedi na otázku „Celkové podnikateľské prostredie v roku 2024 je v porovnaní s rokom 2023...“ výberom jednej z troch možností:

- priaznivé
- zostávajúce na rovnakej úrovni
- nepriaznivé

Podnikateľské prostredie v roku 2024 hodnotilo ako priaznivé 11 % účastníkov prieskumu, čo je o 2 % vyššia hodnota než v roku 2023. Ako zostávajúce na rovnakej úrovni ho hodnotilo 45 % respondentov. Nepriaznivo hodnotilo podmienky na podnikanie 44 % respondentov, čo je nárast o 8 % oproti roku

2023. Pri porovnaní výsledkov v rokoch 2023 a 2024 je zrejmy mierny nárast priaznivých hodnotení pri súčasnom náraste nepriaznivých.

Otázka č. 0.16 bola orientovaná na očakávania ohľadne kvality podmienok na podnikanie v roku 2025. Ako odpoveď na otázku „Očakávame, že v roku 2025 bude celkové podnikateľské prostredie...“ bola k dispozícii jedna z troch možností:

- priaznivé
- ostane rovnaké
- nepriaznivé

Priaznivejšie prostredie na podnikanie očakáva v roku 2025 celkom 8 % respondentov, čo je o 8 % menej ako v prieskume v roku 2023 pre rok 2024. Podiel respondentov očakávajúcich, že podmienky na podnikanie ostanú rovnaké, klesol z 56 % v roku 2023 pri predikcii na rok 2024 na 25 %. Nepriaznivé prostredie v roku 2025 očakáva 67 % respondentov, čo je veľmi výrazný nárast o 39 % voči poslednému prieskumu v roku 2023. Tento podiel respondentov je tretí najvyšší od roku 2010.

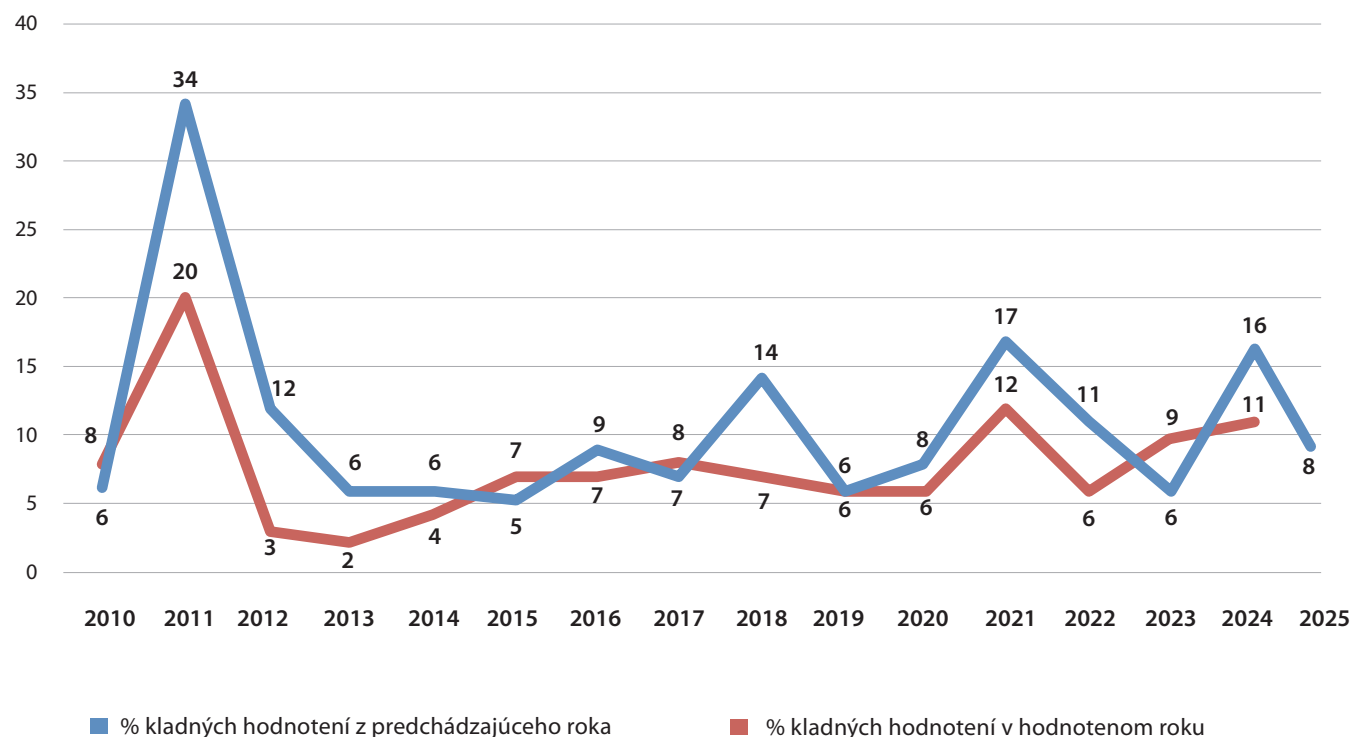
Časový rad údajov hodnotiacich podnikateľské prostredie od roku 2010 do roku 2024 spolu s očakávaniami na rok 2025 je uvedený v *Tabuľke 5*. V nej sú zahrnuté odpovede na otázku č. 0.15 a č. 0.16 z prieskumov v rokoch 2010 až 2024. *Obrázok 9* znázorňuje vnímanie podnikateľského prostredia od roku 2010 do roku 2024 a očakávania pre rok 2025. Pre prehľadnosť sú vyobrazené len percentuálne podiely respondentov priaznivo hodnotiacich podnikateľské prostredie v konkrétnom roku a aj podiel tých, ktorí očakávajú priaznivé podmienky v nasledujúcom roku.

Tabuľka 5: Hodnotenie podnikateľského prostredia v rokoch 2010 – 2025

Obdobie prieskumu vnímania podnikateľského prostredia	Vnímanie podnikateľského prostredia v % respondentov ako:		
	Priaznivé	Stagnujúce	Nepriaznivé
Prieskum v 2009 aké bude v 2010	6	59	35
Prieskum v 2010 aké je v 2010	8	56	36
Prieskum v 2010 aké bude v 2011	34	38	28
Prieskum v 2011 aké je v 2011	20	55	25
Prieskum v 2011 aké bude v 2012	12	59	29
Prieskum v 2012 aké je v 2012	3	47	50
Prieskum v 2012 aké bude v 2013	6	26	68
Prieskum v 2013 aké je v 2013	2	42	56
Prieskum v 2013 aké bude v 2014	6	57	37
Prieskum v 2014 aké je v 2014	4	43	53
Prieskum v 2014 aké bude v 2015	5	54	41
Prieskum v 2015 aké je v 2015	7	56	37
Prieskum v 2015 aké bude v 2016	8	62	30
Prieskum v 2016 aké je v 2016	7	54	39
Prieskum v 2016 aké bude v 2017	7	61	32
Prieskum v 2017 aké je v 2017	8	59	33
Prieskum v 2017 aké bude v 2018	14	58	28
Prieskum v 2018 aké je v 2018	7	59	34
Prieskum v 2018 aké bude v 2019	6	66	28
Prieskum v 2019 aké je v 2019	6	54	40
Prieskum v 2019 aké bude v 2020	8	48	44
Prieskum v 2020 aké je v 2020	6	24	70
Prieskum v 2020 aké bude v 2021	17	45	38
Prieskum v 2021 aké je v 2021	12	43	45
Prieskum v 2021 aké bude v 2022	11	44	45
Prieskum v 2022 aké je v 2022	6	33	61
Prieskum v 2022 aké bude v 2023	6	35	59
Prieskum v 2023 aké je v 2023	9	55	36
Prieskum v 2023 aké bude v 2024	16	56	28
Prieskum v 2024 aké bude v 2024	11	45	44
Prieskum v 2024 aké bude v 2025	8	25	67

Obrázok 9: Vnímanie podnikateľského prostredia ako priaznivého v rokoch 2010 – 2025

Predbežné závery

1. Podiel respondentov hodnotiacich podmienky na podnikanie v roku 2024 ako priaznivé sa oproti roku 2023 mierne zvýšil, naproti tomu sa v roku 2024 v porovnaní s rokom 2023 výrazne zvýšil podiel odpovedí hodnotiacich podmienky na podnikanie ako nepriaznivé.
2. Očakávania kvality podnikateľského prostredia sú pre rok 2025 výrazne pesimistickejšie, keďže priaznivé podmienky v roku 2025 očakáva len polovica respondentov v porovnaní s rokom 2024. Podiel účastníkov prieskumu predpokladajúcich nepriaznivejšie podmienky v roku 2025 medziročne stúpol z 28 % na 67 %.

2.2.2. Hospodárska politika verejného sektora Slovenskej republiky

(otázky č. 0.17 až 0.20)

Táto časť prieskumu umožňuje získať názory účastníkov prieskumu na hospodársku politiku vlády SR a samosprávy ako jedného z najdôležitejších prvkov určujúcich podmienky na činnosť podnikateľského sektora.

Respondenti mohli hodnotiť samotnú politiku vlády a spôsob jej komunikácie s podnikateľským sektorom v odpovediach na otázky č. 0.17 a č. 0.18. Vplyv samospráv na podnikanie hodnotili v odpovediach na otázku č. 0.19. V odpovediach na otázku č. 0.20 sa vyjadrovali k najdôležitejším krokom, ktoré podľa nich mala vláda v roku 2024 realizovať na zlepšenie podmienok na podnikanie, ale nerealizovala ich.

2.2.2.1. Hospodárska politika vlády Slovenskej republiky

Pri otázke č. 0.17 „Ako hodnotíte hospodársku politiku vlády SR v roku 2024?“ mali respondenti možnosť zvoliť si jednu zo štyroch možností:

- **pozitívne**
- **neutrálne**
- **negatívne**
- **neviem posúdiť**

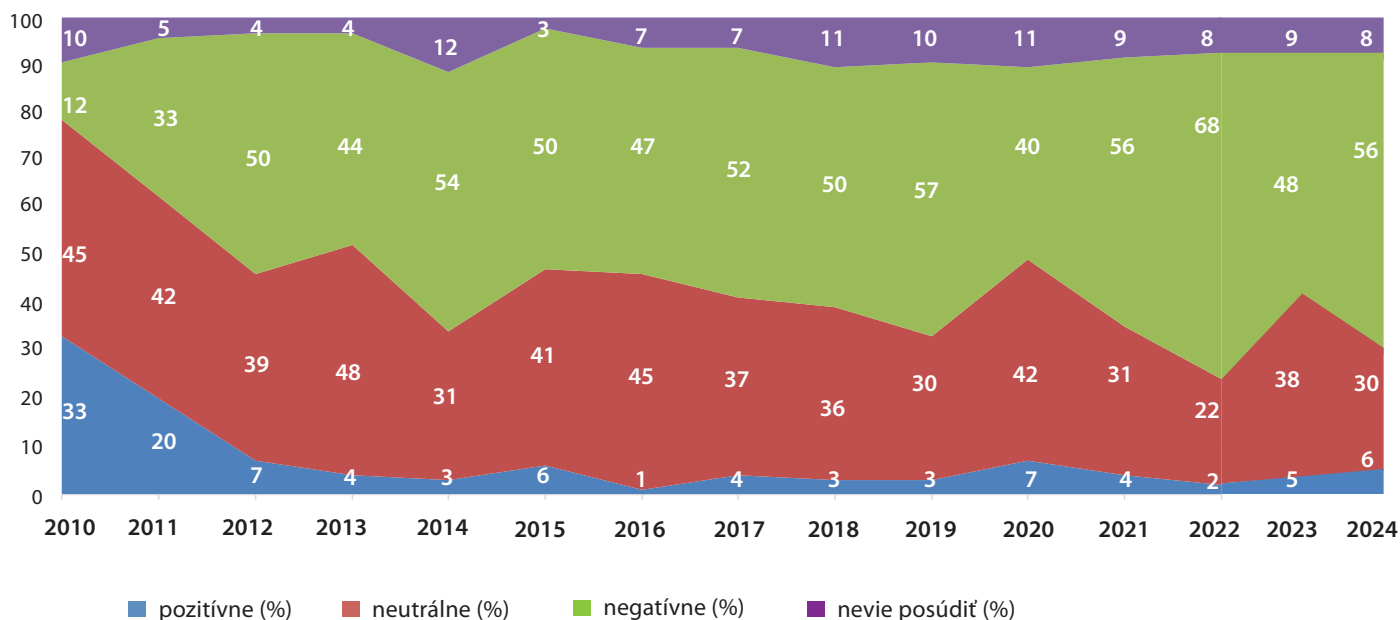
Hospodársku politiku vlády v roku 2024 pozitívne hodnotilo 6 % respondentov, čo je nárast o 1 % voči roku 2023. Neutrálne ju hodnotilo 30 % a podiel negatívnych hodnotení vzrástol o 8 % oproti roku 2023 na 56 %. Podiel pozitívnych hodnotení je možné posudzovať v kontexte prieskumov od roku 2012 ako „lepší priemer“. Obdobne negatívne hodnotenie za rok 2024 nevybočuje z priemeru dlhodobého hodnotenia.

Hodnotenie hospodárskej politiky vlády SR v rokoch 2010 až 2024 je uvedené v **Tabulke 6** a graficky znázornené na **Obrázku 10**. S výnimkou rokov 2010 a 2011 je zrejماً dlhodobá tendencia negatívneho hodnotenia hospodárskej politiky vlád SR od roku 2012.

Tabuľka 6: Hodnotenie hospodárskej politiky vlády SR v rokoch 2010 – 2024

Rok hodnotenia	Podiel odpovedí v %			
	pozitívne	neutrálne	negatívne	nevie posúdiť
2010	33	45	12	10
2011	20	42	33	5
2012	7	39	50	4
2013	4	48	44	4
2014	3	31	54	12
2015	6	41	50	3
2016	1	45	47	7
2017	4	37	52	7
2018	3	36	50	11
2019	3	30	57	10
2020	7	42	40	11
2021	4	31	56	9
2022	2	22	68	8
2023	5	38	48	9
2024	6	30	56	8

Obrázok 10: Hodnotenie hospodárskej politiky vlády SR v rokoch 2010 – 2024

Cieľom otázky č. 018 bolo získať hodnotenie komunikácie vlády SR s podnikateľmi. Respondenti mali k dispozícii štyri možnosti pri odpovedi na otázku: „Považujete komunikáciu vlády SR v roku 2024 s inštitúciami podnikateľského sektora za...“

- **pozitívnu**
- **neutrálnu**
- **negatívnu**
- **neviem posúdiť**

Komunikáciu vlády s podnikateľmi považovalo za pozitívnu 8 % respondentov, čo je nárast o 4 % oproti roku 2023. Ako neutrálnu ju hodnotilo 29 % (33 % v roku 2023), podiel negatívnych hodnotení dosiahol 52 % (51 % v roku 2023) a nevedelo ju posúdiť 11 %. Podiel negatívnych hodnotení v roku 2024 vzrástol v porovnaní s rokom 2023 o 1 %.

Časový rad hodnotení komunikácie vlády v rokoch 2010 až 2024 je uvedený v *Tabuľke 7*. Grafické znázornenie je na *Obrázku 11*, kde je prehľadne uvedené zobrazenie hodnotenia komunikácie vlády s podnikateľskými inštitúciami v uvedených rokoch. Podiel pozitívnych pohľadov na komunikáciu sa v roku 2024 priblížil k hornej časti intervalu hodnotení od roku 2010, ale súčasne podiel negatívnych hodnotení komunikácie vlády v roku 2024 je druhý najvyšší od roku 2010.

2.2.2.2. Vplyv miestnej samosprávy a krajských samospráv na podnikateľské prostredie

Podnikateľské prostredie je formované v určitej miere aj miestnou samosprávou. V odpovedi na otázku č. 019 „Považujete vplyv miestnej samosprávy (obce a mestá) a krajských samospráv na podnikateľské prostredie v roku 2024 za...“ mohli respondenti zvoliť jednu zo štyroch možností:

- **pozitívny**
- **neutrálny**
- **negatívny**
- **neviem posúdiť**

Vo svojich odpovediach 9 % respondentov v roku 2024 považovalo vplyv samospráv za pozitívny, čo je rovnaký podiel ako v roku 2023. Rovnako sa takmer nezmenil podiel odpovedí, ktoré ho považovali za neutrálny (58 % účastníkov), čo je nárast o 1 % voči roku 2023. Podiel odpovedí hodnotiacich vplyv samospráv ako negatívny dosiahol 21 %, čo je o 2 % viac ako v roku 2023. Hodnotenia za rok 2024 sa zásadne neodlišujú od údajov z rokov 2021 až 2023.

2.2.2.3. Opatrenia vlády SR, ktoré mala vláda v roku 2024 realizovať na zlepšenie podnikateľského prostredia, ale v tom roku neboli uskutočnené v dostatočnom rozsahu

Respondenti pri otázke č. 020 „Ktoré opatrenia v roku 2024 z hľadiska vašej spoločnosti mala vláda SR realizovať na zlepšenie podnikateľského prostredia, ale v tomto roku neboli uskutočnené v dostatočnom rozsahu?“ vyznačili nimi zvolené odpovede, pričom mali k dispozícii 7 preddefinovaných odpovedí, z ktorých mohli vyznačiť maximálne 4. V prípade záujmu mohli uviesť aj iné odpovede, o ktorých sa domnievali, že by prospeli činnosti ich spoločností.

Pri vyhodnotení tejto otázky boli sčítané hlasy pre každé predznačené opatrenie a na základe toho bolo zostavené poradie podľa počtu vyznačení. Ďalej je v zátvorke pri každom opatrení uvedený počet respondentov, ktorí vybrali dané opatrenie.

Vyhodnotenie opatrení:

1. Zníženie daňových a odvodových sadzieb (152)
2. Uľahčenie administratívnej náročnosti podnikania, napr. digitalizáciou verejnej správy (105)
3. Zásadné zrýchlenie budovania infraštruktúry vo všetkých oblastiach (101)
4. Podpora investícií, výskumu a inovácií pre domáce a zahraničné subjekty (94)
5. Zmiernenie dôsledkov extrémne vysokej inflácie a nárastu cien energií (86)
6. Zmeny v Zákonníku práce zvyšujúce flexibilitu zamestnávateľských vzťahov (76)
7. Prijatie opatrení na uľahčenie príchodu kvalifikovanej pracovnej sily na Slovensko (49)
8. Iné (13)

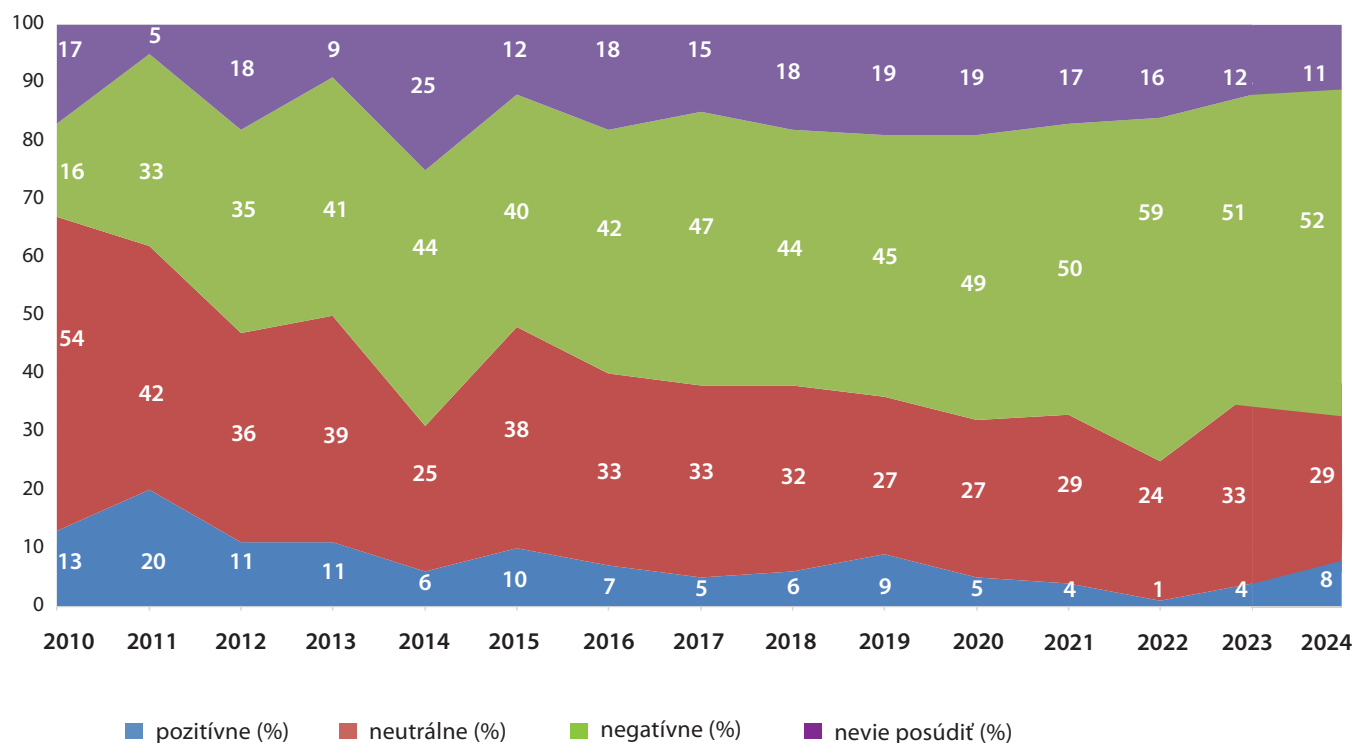
Napríklad: podpora rozvoja elektromobility, podpora obchodnej výmeny najmä v zahraničí, efektívnejšie využívanie zdrojov Európskej únie, koncentrovať sa v činnosti vlády na úsporné opatrenia, začať cieľavedomé a dlhodobé budovanie štátneho sektora, nevymieňať odborníkov a nerozvracať tým inštitúcie, chrániť domáci trh i trh Európskej únie pred lacnými dovozmi.

Je zrejmé, že podľa respondentov chýbali vo vládných opatreniach v roku 2024 opatrenia na zníženie daňového a odvodového zaťaženia, uľahčenie administratívnej náročnosti podnikania a na zrýchlenie budovania infraštruktúry vo všetkých oblastiach.

Tabuľka 7: Hodnotenie komunikácie vlády SR s inštitúciami podnikateľského sektora v rokoch 2010 – 2024

Rok hodnotenia	Podiel odpovedí v %			
	pozitívne	neutrálne	negatívne	nevie posúdiť
2010	13	54	16	17
2011	20	42	33	5
2012	11	36	35	18
2013	11	39	41	9
2014	6	25	44	25
2015	10	38	40	12
2016	7	33	42	18
2017	5	33	47	15
2018	6	32	44	18
2019	9	27	45	19
2020	5	27	49	19
2021	4	29	50	17
2022	1	24	59	16
2023	4	33	51	12
2024	8	29	52	11

Obrázok 11: Hodnotenie komunikácie vlády SR s inštitúciami podnikateľského sektora v rokoch 2010 – 2024

Predbežné závery

1. Hospodárska politika vlády SR bola v roku 2024 v porovnaní s rokom 2023 na jednej strane hodnotená mierne pozitívnejšie, keď sa zvýšil podiel pozitívnych hodnotení, ale zároveň vzrástol aj podiel negatívnych hodnotení, ktorý prekročil polovicu odpovedí respondentov.
2. Pri hodnotení komunikácie vlády SR s inštitúciami podnikateľského sektora došlo k zvýšeniu podielu pozitívnych hodnotení, ale podiel negatívnych hodnotení sa dlhodobo pohybuje na polovici počtu respondentov.
3. Pri hodnotení vplyvu samospráv na podnikateľské prostredie v roku 2024 sa zachovala doterajšia úroveň hodnotení.
4. Podľa názoru účastníkov prieskumu medzi opatreniami vlády v roku 2024 chýbali hlavne opatrenia na zníženie daňového a odvodového zaťaženia, uľahčenie administratívnej náročnosti podnikania a opatrenia na zásadné zrýchlenie budovania infraštruktúry.

2.2.3. Riziká pre podnikateľskú činnosť

Samotné podnikanie účastníkov prieskumu ohrozujú viaceré riziká. Cieľom otázky č. 0.21 bola identifikácia a stanovenie poradia rizík majúcich negatívny vplyv na ich činnosť. Každé riziko mohli oceniť jedným z troch stupňov:

- **vysoké**
- **mierne**
- **nemá vplyv**

Respondenti mali k dispozícii 16 preddefinovaných rizík a podľa vlastného uváženia mohli každé riziko hodnotiť podľa vplyvu na podnikanie v rámci jednej z troch vyššie uvedených možností ocenenia dopadu na podnikanie. Popri preddefinovaných rizikách mohli zaradiť ešte jedno alebo viac rizík s vyššie uvedenými hodnoteniami stupňa dôležitosti.

Poradie rizík z hľadiska ich vplyvu na podnikateľskú činnosť bolo určené podľa najväčšieho počtu odpovedí radiacich hodnotené riziko do skupiny s **vysokým** ohodnotením. Takto získané výsledky za rok 2024 boli zoradené do **Tabuľky 8**.

Tabuľka 8: Počet odpovedí v stupni dôležitosti u hodnotených rizík v roku 2024

Poradie podľa zaradenia do stupňa dôležitosti VYSOKÝ	Názov rizika	Počet odpovedí v stupni dôležitosti			
		Vysoký	Mierny	Nemá vplyv	Súčet vysoký a mierny
1	Vysoká daňová a odvodová zaťaženosť	157	29	4	186
2	Rast cien vstupov, najmä rast cien energií v SR	131	54	5	185
3	Nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily	115	52	23	167
4	Pokles domáceho dopytu	98	69	23	167
5	Legislatívne požiadavky zo strany EÚ	89	73	28	162
6	Nízka vymožitelnosť práva	88	79	23	167
7	Pokles zahraničného dopytu	87	61	42	148
8	Klientelizmus a korupcia pri verejnom obstarávaní	84	69	37	153
9	Nedostatočná ochrana domáceho trhu v SR	80	66	44	146
10	Vysoké úrokové miery	79	82	29	161
11	Tolerancia štátnej správy pri porušovaní zákonov	79	76	35	155
12	Zavedenie sankcií v súvislosti s konfliktom na Ukrajine a iných obchodných obmedzení	78	72	40	150
13	Pomalý a nedostatočný postup digitalizácie verejnej správy	65	98	27	163
14	Sociálne nepokoje	39	84	67	123
15	Politika odborov	36	85	69	121
16	Činnosť inštitúcií zastrešujúcich podnikateľov	28	104	58	132

Pri zostavení poradia najväčších rizík pre podnikanie bola v roku 2024 označená ako najvyššie riziko „vysoká daňová a odvodová zaťaženosť“ so 157 označeniami rizika ako vysokého. Na tejto pozícii vystriedala „rast cien vstupov, najmä cien energií v Slovenskej republike“, ktorý bol na prvom mieste poradia v roku 2023. V roku 2024 bol „rast vstupov, najmä cien energií v SR“ označený v 131 prípadoch ako vysoké riziko. Ako tretie najvyššie riziko pre podnikanie bol označený „nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily“.

Ako ďalšie v poradí rizík pre podnikanie sa umiestnil „pokles domáceho dopytu“ (98 hodnotení vysoké riziko), nasledovaný „legislatívnymi požiadavkami zo strany Európskej únie“ (89 hodnotení ako vysoké riziko). Ako riziko s najmenším dopadom na podnikanie bola vyhodnotená „činnosť inštitúcií zastrešujúcich podnikateľov“ s 28 hodnoteniami vysokého rizika.

Získané údaje v dlhodobom časovom horizonte umožňujú sledovať vývoj pohľadu respondentov na riziká pre ich činnosť

v časovom rade rokov 2014 až 2024, ako je to uvedené v **Tabuľke 9**. V nej je 9 rizík, ktoré boli hodnotené v uvedených rokoch a ktorých pomenovanie v prieskume sa od roku 2014 nezmenilo. Poradie jednotlivých rizík za uvedené obdobie bolo určené sčítaním najlepších umiestnení počas uvedeného obdobia v každoročnom hodnotení, najlepšie sa umiestnilo riziko, ktorého súčet umiestnení od roku 2014 bol najnižší. Za najväčšie riziko pre podnikanie je dlhodobo v rokoch 2014 až 2024 považovaná „vysoká daňová a odvodová zaťaženosť“. Ako druhé najväčšie riziko bola vyhodnotená „nízka vymáhateľnosť práva“ a ako tretie „nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily“.

V poslednom stĺpci **Tabuľky 10** sú zoradené jednotlivé riziká v období rokov 2022 až 2024, a to podľa umiestnení za tieto posledné tri roky. Za najdôležitejšie riziká v tomto období sú považované „rast cien vstupov, najmä cien energií“ a „vysoká daňová a odvodová zaťaženosť“ a ako tretie „nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily“.

Tabuľka 9: Poradie vybraných rizík pre podnikateľskú činnosť v rokoch 2014 – 2024

Poradie	Názov rizika	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2014 – 2024
1	Vysoká daňová a odvodová zaťaženosť	1	1	1	1	1	1	1	2	2	2	1	14
2	Nízka vymáhateľnosť práva	2	2	2	3	4	2	3	3	6	7	6	40
3	Nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily	9	8	4	2	2	3	6	4	3	3	3	47
4	Pokles zahraničného dopytu v dôsledku krízy	5	3	5	4	5	5	2	6	4	4	7	50
5	Rast cien vstupov, najmä cien energií	8	7	8	6	6	4	8	1	1	1	2	52
6	Klientelizmus a korupcia pri verejnom obstarávaní	3	4	3	5	3	6	4	7	11	12	8	66
7	Pokles domáceho dopytu	7	5	6	8	7	7	5	8	5	5	4	67
8	Vysoké úrokové miery	14	16	12	13	14	13	14	15	9	9	10	139
9	Politika odborov	12	14	14	12	12	12	12	12	16	16	15	147

Tabuľka 10: Poradie vybraných rizík pre podnikateľskú činnosť v rokoch 2022– 2024

Poradie	Názov rizika	2022	2023	2024	2022 – 2024
1	Rast cien vstupov, najmä energií	1	1	2	4
2	Vysoká daňová a odvodová zaťaženosť	2	2	1	5
3	Nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily	3	3	3	9
4	Pokles domáceho dopytu	5	5	4	14
5	Pokles zahraničného dopytu v dôsledku krízy	4	4	7	15
6	Nízka vymáhateľnosť práva	6	7	6	19
7	Vysoké úrokové miery	9	9	10	28
8	Klientelizmus a korupcia pri verejnom obstarávaní	11	12	8	31

Predbežné závery

1. Za najväčšie riziko pre podnikanie bola v roku 2024 považovaná „*vysoká daňová a odvodová zaťaženosť*“, nasledoval „*rast cien vstupov, najmä rast cien energií v Slovenskej republike*“ a ako tretie riziko „*nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily*“.
2. Dlhodobo počas posledných 12 rokov je ako najväčšie riziko pre podnikanie hodnotená „*vysoká daňová a odvodová zaťaženosť*“ nasledovaná „*nízkou vymáhateľnosťou práva*“ a „*nedostatkom kvalifikovanej pracovnej sily*“.
3. Počas posledných troch rokov sú ako najväčšie riziká vnímané „*rast cien vstupov, najmä cien energií*“, „*vysoká daňová a odvodová zaťaženosť*“ a „*nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily*“.

2.3. EURÓPSKA ÚNIA A PODNIKANIE NA SLOVENSKU

(otázky č. 0.22 až 0.27)

Cieľom otázky č. 0.22 bolo zistiť záujem o využívanie zdrojov Európskej únie. Respondenti vo svojej odpovedi na otázku „Bude vaša spoločnosť požadovať a využívať zdroje Európskej únie v ďalšom období?“ mohli voľiť medzi dvoma možnosťami:

- **áno**
- **nie**

Z odpovedí získaných v prieskume vyplýva, že o zdroje Únie väčšia časť nemá záujem, zdroje plánuje využívať 38 % respondentov.

Deklarovaný záujem o získanie zdrojov Európskej únie od roku 2011 až do roku 2024 je graficky znázornený na **Obrázku 12**.

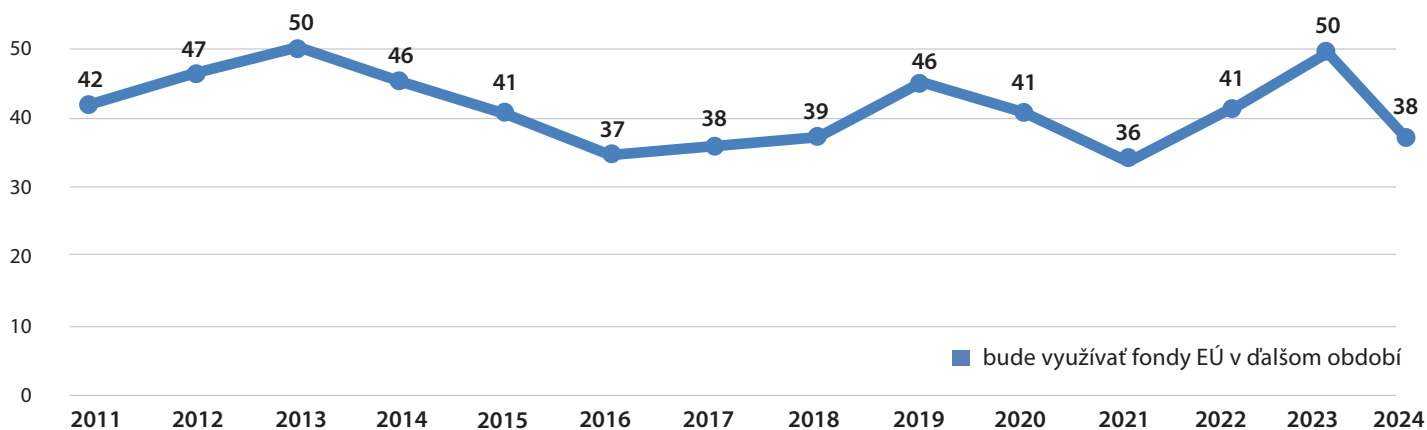
Podľa tohto obrázku sa záujem o využívanie zdrojov Európskej únie dlhodobo pohyboval medzi 36 % až 50 % respondentov. Z toho vyplýva, že záujem prejavovaný v roku 2024 sa pohyboval na spodnej hranici dlhodobého intervalu.

Cieľom otázky č. 0.23 bolo zistiť pohľad členov SOPK na dlhodobo diskutovaný problém transparentnosti využívania zdrojov Európskej únie. Respondenti mali možnosť zvoliť na zodpovedanie otázky „Predpokladáte, že celý proces využívania zdrojov Európskej únie bude transparentný?“ jednu z dvoch možností:

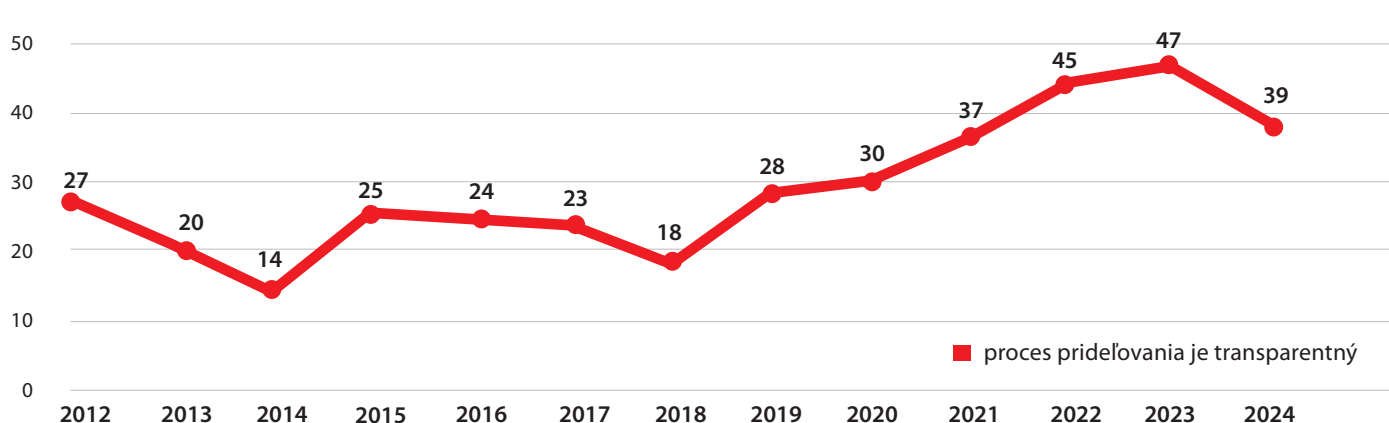
- **áno**
- **nie**

Proces získania zdrojov považuje v roku 2024 za transparentný 39 % účastníkov prieskumu, čo je priemerná hodnota dosiahnutá v sledovanom období. Percentuálny podiel kladných odpovedí od roku 2011 po rok 2024 sa pohyboval od 14 % po 47 %, čo je graficky vyjadrené na **Obrázku 13**.

Obrázok 12: Názory na využívanie finančných zdrojov Európskej únie v rokoch 2011 – 2024

Obrázok 13: Názory na transparentnosť finančných zdrojov Európskej únie v rokoch 2012 – 2024

Odpoveďou na otázku č. **0.24** „Považujete členstvo Slovenskej republiky v Európskej únii za pozitívum?“ účastníci prieskumu vyjadrili svoj názor na účasť Slovenska v Únii. Keďže činnosť členov komory je bezprostredne ovplyvňovaná pravidlami tohto nadnárodného združenia, zaujímavé je tiež sledovať vývoj ich názoru v čase. Respondenti mohli odpovedať na položenú otázku jednou z nasledujúcich piatich možností:

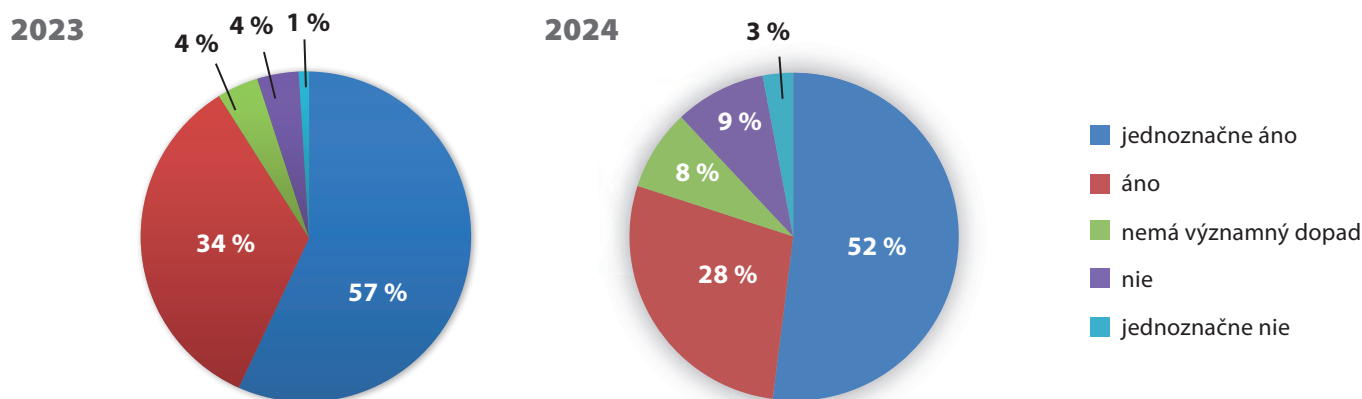
- **jednoznačne áno**
- **áno**
- **nemá významný dopad**
- **nie**
- **jednoznačne nie**

Jednoznačne pozitívne hodnotilo v roku 2024 členstvo v Európskej únii 52 % respondentov, odpoveď *áno* zvolilo 28 % respon-

dentov. Členstvo Slovenska v Únii tak pozitívne hodnotilo 80 % respondentov. Podiel odpovedí *nie* dosiahol 9 % a *jednoznačne nie* 3 %, v súbte 12 % negatívnych hodnotení členstva. Podiel odpovedí, podľa ktorých vstup Slovenska do Európskej únie nemal významný dopad, dosiahol 8 %.

Názory na členstvo Slovenska v Európskej únii v rokoch 2023 a 2024 sú graficky znázornené na **Obrázku 14**. Údaje o dlhodobom hodnotení členstva v Európskej únii v rokoch 2015 až 2024 sú znázornené v **Tabuľke 11**. Podiel pozitívnych hodnotení členstva v Európskej únii sa počas tohto obdobia trvalo pohybuje medzi 80 % až 94 %, najnižší podiel bol práve v prieskume v roku 2024. Negatívne hodnotilo vstup do Európskej únie v rokoch 2015 až 2023 od 2 % do 8 % respondentov, rok 2024 s 12 % negatívnych hodnotení prevyšuje tento interval.

Obrázok 14: Hodnotenie vstupu Slovenskej republiky do Európskej únie v roku 2023 a 2024

Tabuľka 11: Hodnotenie členstva Slovenskej republiky v Európskej únii v rokoch 2015 – 2024

	Podiel odpovedí respondentov v %				
	Jednoznačne áno	Áno	Nemá významný dopad	Nie	Jednoznačne nie
2015	53	33	8	4	2
2016	52	31	14	2	1
2017	53	31	12	4	0
2018	60	34	4	2	0
2019	53	39	3	3	2
2020	62	26	7	5	0
2021	53	37	4	5	1
2022	51	31	10	7	1
2023	57	34	4	4	1
2024	52	28	8	9	3

Cieľom otázky č. 0.25 „Súhlasíte s názorom, že v ďalšom období treba presunúť viac právomocí do pôsobnosti Európskej únie v oblastiach majúcich dopad na podnikateľské aktivity?“ bolo získať informáciu o predstave respondentov o aktuálnom vývoji vnútri Únie. Respondenti mali k dispozícii jednu z piatich odpovedí:

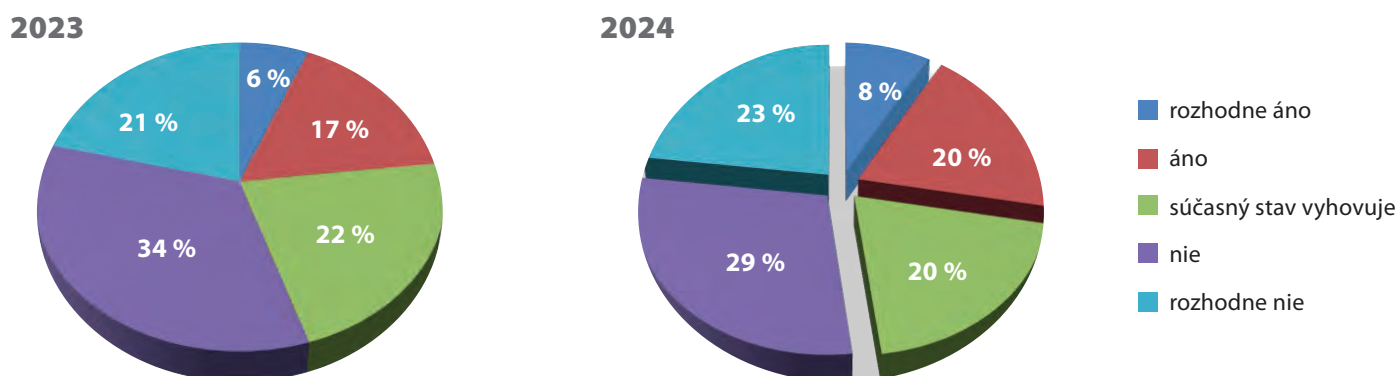
- **rozhodne áno**
- **áno**
- **súčasný stav vyhovuje**
- **nie**
- **rozhodne nie**

Spolu 28 % respondentov súhlasilo s presunom viacerých právomocí do pôsobnosti Európskej únie v porovnaní so súčasným

stavom. Z toho 8 % rozhodne áno a 20 % áno. Naproti tomu s ďalším presunom právomocí nesúhlasilo spolu 52 % respondentov, pričom 29 % odpovedalo *nie* a 23 % rozhodne *nie*. Súčasný stav vyhovuje 20 % účastníkom prieskumu.

Rozloženie odpovedí na túto otázku v roku 2024 spolu s odpoveďami získanými v prieskume v roku 2023 je znázornené na **Obrázku 15**. Rozloženie odpovedí na otázku č. 0.25 v rokoch 2015 až 2024 je uvedené v **Tabuľke 12**. Z **Tabuľky 12** vyplýva, že počas rokov 2015 až 2024 sa percentuálne podiely jednotlivých odpovedí významne nemenili, súhlas s presunom právomocí sa pohyboval medzi 19 % až 28 %, obdobne v prípade nesúhlasu medzi 41 % až 57 %.

Obrázok 15: Hodnotenie presunu právomocí do pôsobnosti Európskej únie v roku 2023 a 2024

Tabuľka 12: Hodnotenie presunu právomocí do pôsobnosti Európskej únie v rokoch 2015 až 2024

	Podiel odpovedí respondentov v %				
	Rozhodne áno	Áno	Súčasný stav vyhovuje	Nie	Rozhodne nie
2015	4	15	25	41	15
2016	2	22	19	44	13
2017	3	17	27	38	15
2018	5	23	31	32	9
2019	7	18	22	44	9
2020	6	17	28	30	19
2021	5	19	21	38	17
2022	7	20	25	29	19
2023	6	17	22	34	21
2024	8	20	20	29	23

Cieľom otázky **č. 0.26** bolo zistiť postoj respondentov k prípadnej zmene doteraz platného mechanizmu rozhodovania v Únii. Respondenti mali možnosť odpovedať na otázku, „*Považujete súčasný mechanizmus rozhodovania v rámci Európskej únie vyžadujúci súhlas každej členskej krajiny z pohľadu záujmov Slovenska za vyhovujúci?*“ tromi spôsobmi:

- **áno**
- **nie**
- **neviem sa vyjadriť**

So súčasným spôsobom rozhodovania súhlasilo 45 % účastníkov prieskumu, nevyhovoval 31 % z nich a nevedelo sa vyjadriť 24 % respondentov. V porovnaní s rokom 2023 došlo v roku 2024 k miernemu poklesu odpovedí preferujúcich súčasný stav zo 48 % o 3 %, t. j. preferujúcich zachovanie princípu jednomyselného hlasovania v rozhodujúcich otázkach. Podiel odpovedí, ktoré vyjadrovali nesúhlas so súčasným stavom, medziročne vzrástol z 26 % na 31 %. V roku 2020 sa priklonilo k pozitívnej odpovedi len 22 % účastníkov prieskumu, v roku 2024 až 45 %.

Otázka **č. 0.27** „*Zohľadňuje súčasný postup v Európskej únii a Slovenskej republike pri presadzovaní environmentálnych opatrení dostatočne aj ekonomické záujmy Slovenska?*“ umožňovala respondentom zaujať postoj k tendencii uprednostňovania opatrení na minimalizáciu klimatických zmien aj za cenu negatívnych dôsledkov pre ekonomiku. Respondenti si mohli zvoliť jednu z troch možností:

- **áno**
- **nie**
- **neviem sa vyjadriť**

Podľa výsledkov prieskumu v roku 2024 len 13 % respondentov zdieľalo názor, že postup Európskej únie a Slovenskej republiky pri presadzovaní environmentálnych opatrení zohľadňuje aj ekonomické záujmy Slovenska. Opačný názor v roku 2024 malo 62 %, čo je o 4 % menej ako v roku 2023.

Predbežné závery

- 1.** Záujem o využívanie eurofondov bol v roku 2024 u respondentov druhý najnižší od roku 2015.
- 2.** Postup pri pridelovaní zdrojov Európskej únie považuje za transparentný 39 % účastníkov prieskumu, čo je výsledok patriaci k trom najlepším od roku 2012.
- 3.** Členstvo v Európskej únii považuje za pozitívum pre Slovenskú republiku 80 % respondentov. Tento podiel je najnižší od roku 2015, stále však výrazne a mnohonásobne prevyšuje nad podielom negatívnych hodnotení vstupu.
- 4.** S prípadným väčším presunom právomocí do pôsobnosti Európskej únie súhlasilo 28 % respondentov, čo je jeden z dvoch najvyšších podielov od roku 2015. Naproti tomu s ďalším presunom kompetencií v roku 2024 nesúhlasilo 52 % účastníkov prieskumu. Tento údaj sú v súlade s dlhodobým priemerom od roku 2015.
- 5.** So súčasným stavom rozhodovania vyžadujúcim jednotnosť v rozhodujúcich otázkach v Európskej únii súhlasí 45 % respondentov, 31 % uprednostňuje zmenu tohto princípu.
- 6.** Výrazne viac, až takmer pätnásobok respondentov v prieskume vyjadrilo názor, podľa ktorého Európska únia a aj Slovensko nedostatočne zohľadňujú pri presadzovaní environmentálnych opatrení ekonomické záujmy Slovenskej republiky. Podiel týchto odpovedí od roku 2020 výrazne vzrástol.

2.4. PROBLEMATIKA PRACOVNEJ SILY

Nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily sa ako jedno z najčastejšie pomenovaných rizík pre podnikanie uvádza od konca predchádzajúcej dekády. O tom svedčia aj údaje uvedené v *Ta-bulke 9*, podľa ktorých do roku 2015 bol hodnotený ako riziko na 8. a 9. pozícii, avšak v posledných rokoch patrí znova medzi najčastejšie uvádzané s výnimkou obdobia pandémie COVID-19.

Cieľom otázky **č. 0.28** bolo zistiť, aké skúsenosti majú zamestnávateľia so zamestnávaním zahraničnej pracovnej sily. Respondenti si pri odpovedi na otázku „Aké sú vaše skúsenosti v prípade, že zamestnávate zahraničnú pracovnú silu?“ mohli zvoliť jednu z troch možností:

- **pozitívne**
- **negatívne**
- **neviem sa vyjadriť**

Svoju pozitívnu skúsenosť so zamestnávaním zahraničnej pracovnej sily v roku 2024 vyjadrilo 26 % respondentov, čo je hodnota vyššia o 2 % ako v roku 2023. Negatívne skúsenosti malo 9 % účastníkov prieskumu, čo je rovnaký podiel ako v roku 2023.

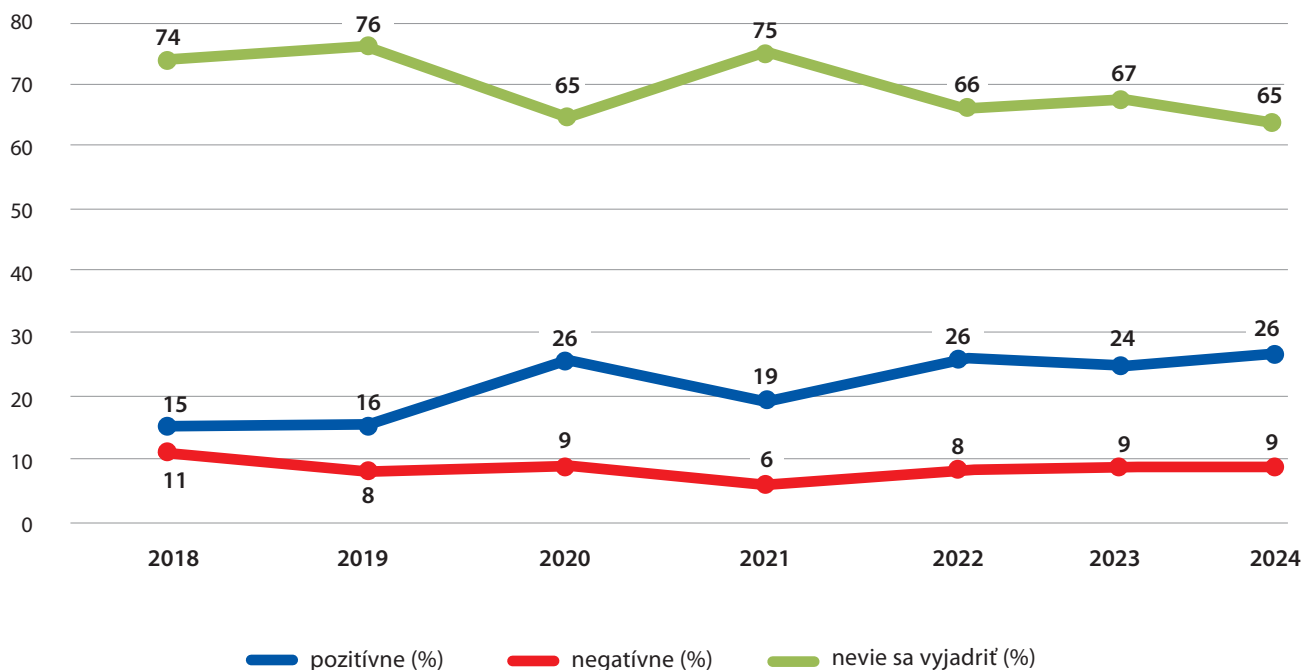
Až 65 % účastníkov prieskumu sa nevedelo vyjadriť. Je možné predpokladať, že respondenti, ktorí sa nevedeli vyjadriť k tejto otázke, zrejme nemali vlastné skúsenosti so zamestnávaním zahraničnej pracovnej sily. Na základe toho je možné odhadnúť, že asi 65 % respondentov sa s touto možnosťou vo svojej spoločnosti nestretlo (*Obrázok 16*).

Cieľom otázky **č. 0.29** bolo zhodnotiť názor účastníkov prieskumu na administratívnu náročnosť získania zahraničnej kvalifikovanej pracovnej sily. V odpovedi na otázku „Získanie zahraničnej kvalifikovanej pracovnej sily v dnešných podmienkach z hľadiska administratívnej náročnosti považujete za...:“ mohli zvoliť jednu z troch možností:

- **neprimerane zložitú**
- **akceptovateľnú**
- **nevedia sa vyjadriť**

Proces zamestnávania zahraničnej pracovnej sily považovalo 35 % účastníkov prieskumu v roku 2024 za administratívne neprimerane zložitú, čo je o 3 % väčší podiel ako v roku 2023. Celý proces považovalo za akceptovateľný 16 % respondentov. Nevedelo sa vyjadriť 49 % účastníkov prieskumu. (*Obrázok 17*).

Obrázok 16: Názory na využívanie zahraničnej pracovnej sily v rokoch 2018 – 2024

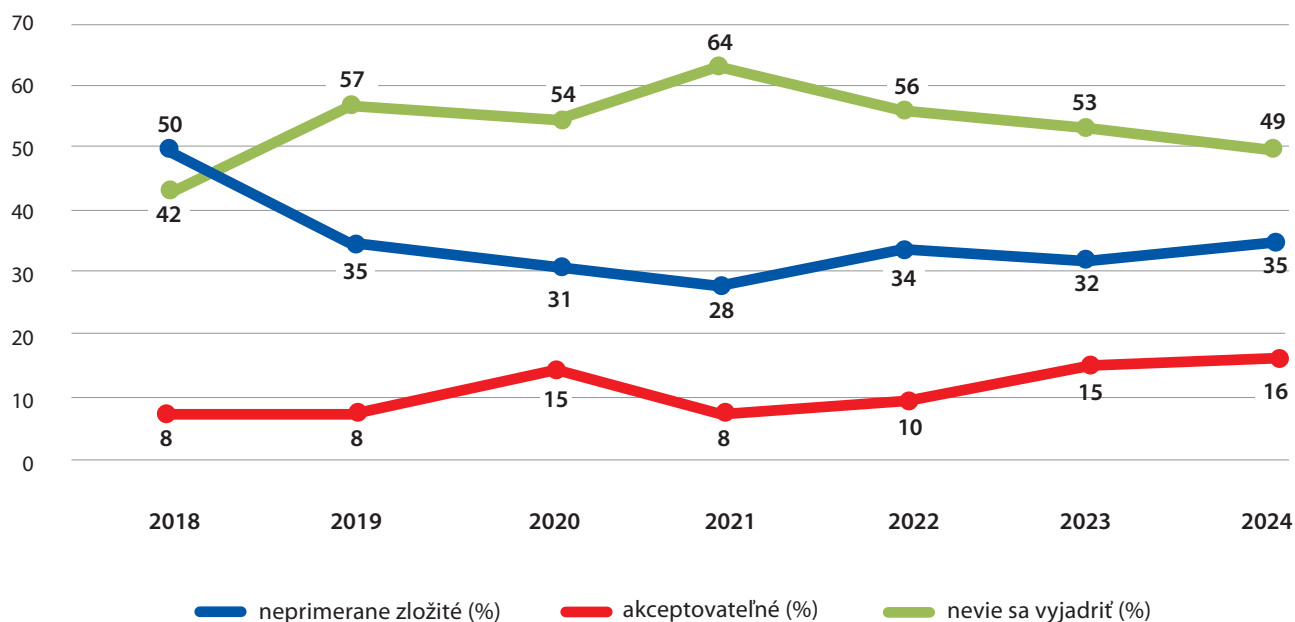

Cieľom otázky č. 0.30 bolo zistiť postoj respondentov k problému dlhodobej nezamestnanosti. Pri odpovedi na otázku „Je potrebné zmeniť prístup k dlhodobo nezamestnaným za účelom ich motivácie zapojiť sa do pracovného procesu?“ mohli voliť medzi troma odpoveďami:

- **áno**
- **nie**
- **neviem sa vyjadriť**

Rovnako ako v prieskumoch od roku 2021 väčšina, 72 % respondentov, podporila názor, že je treba zmeniť prístup k dlhodobo nezamestnaným, 10 % respondentov sa v roku 2024 vyjadrilo, že nie je treba meniť postup v tejto oblasti, a 18 % respondentov sa k tejto otázke nevedelo vyjadriť.

Obrázok 17: Názory na administratívnu náročnosť získania zahraničnej pracovnej sily v rokoch 2018 – 2024

Predbežné závery

- 1.** Viac ako jedna tretina respondentov využívala v roku 2024 zahraničnú pracovnú silu, pričom sa tento podiel dlhodobo nemení. Z nich dve tretiny majú s jej využívaním pozitívnu skúsenosť.
- 2.** Vnímanie administratívnej náročnosti získavania zahraničnej kvalifikovanej pracovnej sily sa podľa respondentov počas posledných rokov nezmenila.
- 3.** Rovnako sa dlhodobo nemení názor veľkej väčšiny účastníkov prieskumu na nutnosť zmeny prístupu k dlhodobo nezamestnaným a ich motivácie na zapojenie sa do pracovného procesu.

2.5. DOPLNOK PRIESKUMU

Do Doplnku prieskumu bola zvolená otázka, ktorá by v súvislosti s konsolidačnými opatreniami vlády mohla prispieť k zníženiu zaťaženia verejných financií a zároveň k zmierneniu nedostatku kvalifikovanej pracovnej sily v podnikateľskom sektore.

Na otázku „*Súhlasíte s úplným zrušením možnosti odchodu do predčasného starobného dôchodku aj po poslednej legislatívnej úprave?*“ mali respondenti možnosť zvoliť jednu z odpovedí:

- **áno**
- **nie**

Iba mierne viac ako jedna tretina, t. j. 37 % respondentov, súhlasila so zrušením možnosti odchodu do predčasného starobného dôchodku, výrazná väčšina si želala ponechanie tejto možnosti v súčasnej podobe.

ZÁVERY

1. Očakávania účastníkov prieskumu ohľadne vlastných hospodárskych výsledkov v roku 2024 sú mierne pesimistickejšie v porovnaní s výsledkami prieskumu v roku 2023.
2. Rovnako očakávania respondentov pre rok 2025 v prieskume v roku 2024 sú pesimistickejšie ako pri očakávaniach, ktoré mali v roku 2023 pre rok 2024.
3. V dlhodobom porovnaní sú očakávania respondentov pre rok 2024 v pásme priemerných hodnôt od roku 2010. Výnimkou je rok 2020 poznamenaný pandemiou COVID-19. Pri očakávaniach vlastných výsledkov pre rok 2025 je podiel odpovedí predpokladajúcich rast obratu tretí najnižší od roku 2010.
4. Podiel respondentov hodnotiacich podmienky na podnikanie v roku 2024 ako priaznivé sa oproti roku 2023 mierne zvýšil, naproti tomu sa v roku 2024 v porovnaní s rokom 2023 výrazne zvýšil podiel odpovedí hodnotiacich podmienky na podnikanie ako nepriaznivé.
5. Očakávania kvality podnikateľského prostredia sú pre rok 2025 výrazne pesimistickejšie, keďže priaznivé podmienky v roku 2025 očakáva len polovica respondentov v porovnaní s rokom 2024. Podiel účastníkov prieskumu predpokladajúcich nepriaznivejšie podmienky v roku 2025 medziročne stúpol z 28 % na 67 %.
6. Hospodárska politika vlády SR bola v roku 2024 v porovnaní s rokom 2023 na jednej strane hodnotená mierne pozitívnejšie, keď sa zvýšil podiel pozitívnych hodnotení, ale zároveň vzrástol aj podiel negatívnych hodnotení, ktorý prekročil polovicu odpovedí respondentov.
7. Pri hodnotení komunikácie vlády SR s inštitúciami podnikateľského sektora došlo k zvýšeniu podielu pozitívnych hodnotení, ale podiel negatívnych hodnotení sa dlhodobo pohybuje na polovici počtu respondentov.
8. Pri hodnotení vplyvu samospráv na podnikateľské prostredie v roku 2024 sa zachovala doterajšia úroveň hodnotení.
9. Podľa názoru účastníkov prieskumu medzi opatreniami vlády v roku 2024 chýbali hlavne opatrenia na zníženie daňového a odvodového zaťaženia, uľahčenie administratívnej náročnosti podnikania a opatrenia na zásadné zrýchlenie budovania infraštruktúry.
10. Za najväčšie riziko pre podnikanie bola v roku 2024 považovaná „vysoká daňová a odvodová zaťaženosť“ nasledovaná „rastom cien vstupov, najmä rastom cien energií v Slovenskej republike“ a ako tretie „nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily“.
11. Dlhodobo počas posledných 12 rokov je hodnotená ako najväčšie riziko pre podnikanie „vysoká daňová a odvodová zaťaženosť“ nasledovaná „nízkou vymáateľnosťou práva“ a „nedostatkom kvalifikovanej pracovnej sily“.
12. Počas posledných troch rokov sú ako najväčšie riziká vnímané „rast cien vstupov, najmä cien energií“, „vysoká daňová a odvodová zaťaženosť“ a „nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily“.
13. Záujem respondentov o využívanie eurofondov bol v roku 2024 druhý najnižší od roku 2015.
14. Postup pri pridelovaní zdrojov Európskej únie považuje v roku 2024 za transparentný 39 % účastníkov prieskumu, čo je výsledok patriaci k trom najlepším od roku 2012.
15. Členstvo v Európskej únii považuje v roku 2024 za pozitívne pre SR 80 % respondentov. Tento podiel je najnižší od roku 2015, stále však výrazne a mnohonásobne prevyšuje nad podielom negatívnych hodnotení vstupu.
16. S prípadným väčším presunom právomocí do pôsobnosti Európskej únie súhlasilo 28 % respondentov, čo je jeden z dvoch najvyšších podielov od roku 2015. Naproti tomu s ďalším presunom kompetencií nesúhlasilo v roku 2024 až 52 % účastníkov. Tieto údaje sú v súlade s dlhodobým priemerom od roku 2015.

- 17.** So súčasným stavom rozhodovania vyžadujúcim jednomyseľnosť v rozhodujúcich otázkach v Európskej únii súhlasí 45 % respondentov, 31 % uprednostňuje zmenu tohto princípu.
- 18.** Výrazne viac, až takmer päťnásobok respondentov v prieskume vyjadril názor, podľa ktorého Európska únia a aj Slovensko nedostatočne zohľadňujú pri presadzovaní environmentálnych opatrení ekonomické záujmy Slovenskej republiky. Podiel týchto odpovedí od roku 2020 výrazne vzrástol.
- 19.** Viac ako jedna tretina respondentov využívala v roku 2024 zahraničnú pracovnú silu, pričom sa tento podiel dlhodobo nemení. Z nich dve tretiny majú s jej využívaním pozitívnu skúsenosť.
- 20.** Vnímanie administratívnej náročnosti získavania zahraničnej kvalifikovanej pracovnej sily sa podľa respondentov počas posledných rokov nezmenilo.
- 21.** Rovnako sa dlhodobo nemení názor veľkej väčšiny účastníkov prieskumu na nutnosť zmeny prístupu k dlhodobo nezamestnaným a ich motivácie na zapojenie sa do pracovného procesu.
- 22.** Iba mierne viac ako jedna tretina respondentov súhlasila so zrušením možnosti odchodu do predčasného starobného dôchodku.

Zoznam obrázkov

- Obrázok 1:** Štruktúra respondentov podľa počtu zamestnancov v roku 2024
- Obrázok 2:** Podiel členov SOPK zúčastnených na prieskume podľa krajov v roku 2024
- Obrázok 3:** Očakávania vlastných ekonomických výsledkov respondentov v roku 2024
- Obrázok 4:** Porovnanie preferencií rastu ekonomických ukazovateľov respondentov v roku 2023 podľa prieskumu v roku 2023 a v roku 2024 podľa prieskumu v roku 2024
- Obrázok 5:** Porovnanie preferencií rastu ekonomických ukazovateľov respondentov v roku 2024 podľa prieskumov v roku 2023 a 2024
- Obrázok 6:** Očakávania vlastných ekonomických výsledkov respondentov v roku 2025
- Obrázok 7:** Porovnanie preferencií rastu ekonomických ukazovateľov respondentov v roku 2024 podľa prieskumu v roku 2023 a v roku 2025 podľa prieskumu v roku 2024
- Obrázok 8:** Podiel hodnotení v % predpokladajúcich rast obratu v rokoch 2010 – 2025
- Obrázok 9:** Vnímanie podnikateľského prostredia ako priaznivého v rokoch 2010 – 2025
- Obrázok 10:** Hodnotenie hospodárskej politiky vlády SR v rokoch 2010 – 2024
- Obrázok 11:** Hodnotenie komunikácie vlády SR s inštitúciami podnikateľského sektora v rokoch 2010 – 2024
- Obrázok 12:** Názory na využívanie finančných zdrojov Európskej únie v rokoch 2011 – 2024
- Obrázok 13:** Názory na transparentnosť finančných zdrojov Európskej únie v rokoch 2012 – 2024
- Obrázok 14:** Hodnotenie vstupu Slovenskej republiky do Európskej únie v roku 2023 a 2024
- Obrázok 15:** Hodnotenie presunu právomocí do pôsobnosti Európskej únie v roku 2023 a 2024
- Obrázok 16:** Názory na využívanie zahraničnej pracovnej sily v rokoch 2018 – 2024
- Obrázok 17:** Názory na administratívnu náročnosť získania zahraničnej pracovnej sily v rokoch 2018 – 2024

Zoznam tabuliek

- Tabuľka 1:** Štruktúra respondentov v rokoch 2012 – 2024
- Tabuľka 2:** Porovnanie preferencií očakávaných výsledkov respondentov v roku 2023 podľa prieskumu v roku 2023 a v roku 2024 podľa prieskumu v roku 2024
- Tabuľka 3:** Porovnanie preferencií vývoja ekonomických ukazovateľov respondentov v roku 2024 podľa prieskumov konaných v rokoch 2023 a 2024
- Tabuľka 4:** Porovnanie preferencií vývoja ekonomických ukazovateľov respondentov v roku 2024 podľa prieskumu v roku 2023 a v roku 2025 podľa prieskumu v roku 2024
- Tabuľka 5:** Hodnotenie podnikateľského prostredia v rokoch 2010 – 2025
- Tabuľka 6:** Hodnotenie hospodárskej politiky vlády SR v rokoch 2010 – 2024
- Tabuľka 7:** Hodnotenie komunikácie vlády SR s inštitúciami podnikateľského sektora v rokoch 2010 – 2024
- Tabuľka 8:** Počet odpovedí v stupni dôležitosti u hodnotených rizík v roku 2024
- Tabuľka 9:** Poradie vybraných rizík pre podnikateľskú činnosť v rokoch 2014 – 2024
- Tabuľka 10:** Poradie vybraných rizík pre podnikateľskú činnosť v rokoch 2022– 2024
- Tabuľka 11:** Hodnotenie členstva Slovenskej republiky v Európskej únii v rokoch 2015 – 2024
- Tabuľka 12:** Hodnotenie presunu právomocí do pôsobnosti Európskej únie v rokoch 2015 až 2024

• t a s r •

Zdroj, ktorému môžete
dôverovať

www.tasr.sk

DOTAZNÍK

Vašu odpoveď označte symbolom (x)

Sektor, v ktorom podnikáte:

výroba doprava, obchod, služby a iné

I. OČAKÁVANÉ EKONOMICKÉ VÝSLEDKY NAŠEJ SPOLOČNOSTI

OBRAT – TRŽBY

0.1 Celkový obrat v roku 2024 sa v porovnaní s rokom 2023:

zvýši
ostane rovnaký
zníži

0.2 Očakávame, že celkový obrat sa v roku 2025:

zvýši
ostane rovnaký
zníži

PREDAJ NA DOMÁCOM TRHU

0.3 Príjmy z predaja na domácom trhu v roku 2024 sa v porovnaní s rokom 2023:

zvýšia
ostanú rovnaké
znížia

0.4 Očakávame, že príjmy z predaja na domácom trhu sa v roku 2025:

zvýšia
ostanú rovnaké
znížia

HOSPODÁRSKY VÝSLEDKO PO ZDANENÍ

0.5 Hospodársky výsledok po zdanení v roku 2024 sa v porovnaní s rokom 2023:

zvýši
ostane rovnaký
zníži

0.6 Očakávame, že hospodársky výsledok po zdanení sa v roku 2025:

zvýši
ostane rovnaký
zníži

VÝVOZ

0.7 Príjmy z vývozu v roku 2024 sa v porovnaní s rokom 2023:

zvýšia
ostanú rovnaké
znížia
bez exportu

0.8 Očakávame, že príjmy z vývozu sa v roku 2025:

zvýšia
ostanú rovnaké
znížia
bez exportu

PRACOVNÍCI

0.9 Počet pracovníkov v roku 2024 sa v porovnaní s rokom 2023:

zvýši
ostane rovnaký
zníži

0.10 Očakávame, že v roku 2025 sa počet pracovníkov:

zvýši
ostane rovnaký
zníži

PRÍEMERNÁ MZDA

0.11 Priemerná nominálna mzda v roku 2024 sa v porovnaní s rokom 2023:

zvýši
ostane rovnaká
zníži

0.12 Očakávame, že v roku 2025 sa priemerná nominálna mzda:

zvýši
ostane rovnaká
zníži

INVESTÍCIE

0.13 Úroveň investícií v roku 2024 sa v porovnaní s rokom 2023:

zvýši
ostane rovnaká
zníži

0.14 Očakávame, že v roku 2025 sa úroveň našich investícií:

zvýši
ostane rovnaká
zníži

II. HODNOTENIE PODNIKATEĽSKÉHO PROSTREDIA

PODNIKATEĽSKÉ PROSTREDIE

0.15 Celkové podnikateľské prostredie v roku 2024 je v porovnaní s rokom 2023:

- priaznivé
 ostalo rovnaké
 nepriaznivé

0.16 Očakávame, že v roku 2025 bude celkové podnikateľské prostredie:

- priaznivé
 ostane rovnaké
 nepriaznivé

HOSPODÁRSKA POLITIKA VEREJNÉHO SEKTORA

0.17 Ako hodnotíte hospodársku politiku vlády SR v roku 2024?

- pozitívne
 neutrálne
 negatívne
 neviem posúdiť

0.18 Považujete komunikáciu vlády SR v roku 2024 s inštitúciami podnikateľského sektora za:

- pozitívnu
 neutrálnu
 negatívnu
 neviem posúdiť

0.19 Považujete vplyv miestnej samosprávy (obce a mestá) a krajských samospráv na podnikateľské prostredie v roku 2024 za:

- pozitívny
 neutrálny
 negatívny
 neviem posúdiť

0.20 Ktoré opatrenia v roku 2024 z hľadiska vašej spoločnosti mala vláda SR realizovať na zlepšenie podnikateľského prostredia, ale v tomto roku neboli uskutočnené v dostatočnom rozsahu?

- a) zmeny v Zákonníku práce zvyšujúce flexibilitu zamestnávateľských vzťahov
 b) podpora investícií, výskumu a inovácií pre domáce a zahraničné subjekty
 c) zníženie daňových a odvodových sadzieb
 d) zmiernenie dôsledkov vysokej inflácie a nárastu cien energií
 e) prijatie opatrení na uľahčenie príchodu kvalifikovanej pracovnej sily na Slovensko
 f) uľahčenie administratívnej náročnosti podnikania, napr. digitalizáciou verejnej správy
 g) zásadné zrýchlenie budovania infraštruktúry vo všetkých oblastiach
 h) iné (uvedte aké) .....

RIZIKÁ PRE PODNIKATEĽSKÚ ČINNOSŤ

0.21 Z hľadiska vplyvu na podnikateľskú činnosť priradujeme stupeň dôležitosti nasledovným rizikám (označte x-om):

	<i>vysoký</i>	<i>mierny</i>	<i>nemá vplyv</i>
● pokles domáceho dopytu	☐	☐	☐
● pokles zahraničného dopytu	☐	☐	☐
● rast cien vstupov, najmä rast cien energií v SR	☐	☐	☐
● vysoké úrokové miery	☐	☐	☐
● vysoká daňová a odvodová zťaženosť	☐	☐	☐
● nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily	☐	☐	☐
● klientelizmus a korupcia pri verejnom obstarávaní	☐	☐	☐
● nízka vymožiteľnosť práva	☐	☐	☐
● tolerancia štátnej správy pri porušovaní zákonov	☐	☐	☐
● legislatívne požiadavky zo strany EÚ	☐	☐	☐
● nedostatočná ochrana domáceho trhu v SR	☐	☐	☐
● zavedenie sankcií v súvislosti s konfliktom na Ukrajine a iných obchodných obmedzení	☐	☐	☐
● pomalý a nedostatočný postup digitalizácie verejnej správy	☐	☐	☐
● sociálne nepokoje	☐	☐	☐
● politika odborov	☐	☐	☐
● činnosť inštitúcií zastrešujúcich podnikateľov	☐	☐	☐
● iné (vymenujte)			
.....			
.....			
.....			

Poznámka: Označte maximálne 4 opatrenia

III. EURÓPSKA ÚNIA A PODNIKANIE NA SLOVENSKU

0.22 Bude vaša spoločnosť požadovať a využívať zdroje EÚ v ďalšom období?

- a) áno
b) nie

0.23 Predpokladáte, že celý proces využívania zdrojov EÚ bude transparentný?

- a) áno
b) nie

0.24 Považujete členstvo SR v EÚ za pozitívne?

- a) jednoznačne áno
b) áno
c) nemá významný dopad
d) nie
e) jednoznačne nie

0.25 Súhlasíte s názorom, že v ďalšom období treba presunúť viac právomocí do pôsobnosti EÚ v oblastiach majúcich dopad na podnikateľské aktivity?

- a) rozhodne áno
b) áno
c) súčasný stav vyhovuje
d) nie
e) rozhodne nie

0.26 Považujete v súčasnosti uplatňovaný mechanizmus rozhodovania v rámci EÚ (princíp jednomyselného súhlasu) z pohľadu záujmov malej krajiny, ako je Slovensko, za vyhovujúci?

- a) áno
b) nie
c) neviem sa vyjadriť

0.27 Zohľadňuje, podľa vášho názoru, súčasný postup v EÚ a SR pri presadzovaní environmentálnych opatrení dostatočne aj ekonomické záujmy?

- a) áno
b) nie
c) neviem sa vyjadriť

0.28 Považujete smerovanie EÚ v ekonomickej oblasti za prínosné pre Slovensko?

- a) áno
b) nie
c) neviem sa vyjadriť

IV. PROBLEMATIKA PRACOVNEJ SILY

0.29 Aké sú vaše skúsenosti v prípade, že zamestnávate zahraničnú pracovnú silu?

- a) pozitívne
b) negatívne
c) neviem sa vyjadriť

0.30 Získanie zahraničnej kvalifikovanej pracovnej sily v dnešných podmienkach – z hľadiska administratívnej náročnosti – považujete za:

- a) neprimerane zložité
b) akceptovateľné
c) neviem sa vyjadriť

0.31 Je potrebné zmeniť prístup k dlhodobozamestnaným za účelom ich motivácie zapojiť sa do pracovného procesu?

- a) áno
b) nie
c) neviem sa vyjadriť

V. DOPLNOK PRIESKUMU

1. Súhlasíte s úplným zrušením možnosti odchodu do predčasného starobného dôchodku aj po poslednej legislatívnej úprave?

- a) áno
b) nie

IDENTIFIKAČNÉ ÚDAJE:

(budú použité pri hromadnom spracovaní dotazníkov ako triediace znaky)
označte x-om

I. Veľkosť spoločnosti

- malá (do 50 zamestnancov)
- stredná (51 – 500 zamestnancov)
- veľká (nad 500 zamestnancov)

- obchod
- služby
- finančné služby
- školstvo, vzdelávanie a iné

II. Vlastníctvo

- domáce vlastníctvo
- zahraničný podiel do 50 % vrátane
- zahraničný podiel nad 50 %

IV. Kraj, v ktorom sa nachádza sídlo alebo rozhodujúca prevádzka vašej spoločnosti

- Bratislava
- Banská Bystrica
- Košice
- Nitra
- Prešov
- Trenčín
- Trnava
- Žilina

III. Charakter spoločnosti (podľa prevažujúcej činnosti)

- priemysel
- stavebníctvo
- pôdohospodárstvo
- doprava

Meno a funkcia respondenta:

Názov a sídlo spoločnosti :

Za čas a pozornosť venovanú vyplneniu dotazníka Vám vopred ďakujeme.

Poskytnuté údaje sú považované za dôverné a výsledky budú použité výhradne pre potreby SOPK a individuálne nezverejňované. V prípade, že nechcete uviesť svoje meno v dotazníku, stačí vyplniť názov a sídlo spoločnosti.

Vyplnený dotazník doručte, prosím, do SOPK najneskôr do 30. novembra 2024

- na e-mailovú adresu darina.knapikova@sopk.sk
- prostredníctvom online dotazníka na stránke www.sopk.sk
- elektronicky [TU](#)
- poštou na adresu: **SOPK, Grösslingová 4, 816 03 Bratislava**
- osobne na sekretariát predsedu SOPK, Grösslingová 4, 816 03 Bratislava
- osobne na pracovisko regionálnej komory SOPK vo vašom regióne

28. ročník konferencie

OČAKÁVANÝ VÝVOJ SLOVENSKEJ EKONOMIKY V ROKU 2025

28. januára 2025

podporili

partneri

Nadácia na podporu
vzdelávania a ekológie

mediálni partneri

HN HOSPODÁRSKE
NOVINY

.tasr.

Počet strán: 138

Prvé vydanie

e-mail: sopkurad@sopk.sk

www.sopk.sk

Vydala: Slovenská obchodná a priemyselná komora

Bratislava 2025

ISBN 978 - 80 - 89105 - 89 - 2

Založiť si účet

v 365-ke?

Jednoduchšie,

ako ste čakali.

www.365.bank

APPKA
KOOPERATIVA

SMART NAHLASOVANIE ŠKÔD

zAPParkujte si nás v mobile

kooperativa.sk

Kooperativa
VIENNA INSURANCE GROUP

NA
CELÝ
ŽIVOT